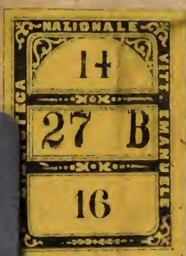

NAZIONALE
VITT. EMANUELE
14
27 B
16

CHRISTI MARTYRVM LECTA TRIAS,

HYACINTHVS AMASTRENSIS; BACCHVS ET ELIAS NOVI-MARTYRES,

Agarenico pridem mucrone sublati.

F. FRANCISCVS COMBEFIS *Ord. FF. Prædicatorum Congreg. Sancti Ludouici strictioris Obseruantiæ,* *è vetustis Græcis Codd. eruit, Latinè reddidit, Notis illustrauit.*

PARISIIS,
Apud FREDERICVM LEONARD, viâ Iacobæâ, sub Scuto Veneto.

M. DC. LXVI.

Superiorum permissu.

ILLVSTRISSIMIS AC REVERENDISSIMIS

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, AC RELIQVIS AMPLISSIMI SACRATIORISQVE ORDINIS PROCERIBVS, PRO GENERALIBVS CLERI COMITIIS, PARISIIS CONSTITVTIS.

COGITAVI (AMPLISSIMI VIRI AC REVERENDISSIMI) *quid potissimum maturante prælo Vestrum Maximum, nec præ operis mole ante soluta Vestra Comitia ad vmbilicum perducere valente, meæ in Vos obseruantiæ pignus aliquod oblaturus, ve-*

ſtra dignum expectatione, nec à meis alienum rationibus, præſtarem. Optaueram ſanè ipſum Maximum; ſed ille majoris operæ fuit, quàm pro mea vnius tenui facultate. Auguſtus tanti Operis Typorum nixu partus, Veſtro munere fulciendus; vt per Vos Veſtriſque auſpiciis, expectato dudum theſauro (Vobis ipſis illius latè ſpargentibus famam, ſeu augentibus) ditatum ſe agnoſcat, inque æuum grati animi ſignificationibus profiteatur, Orbis Chriſtianus. Verùm ille, proximè Vobis comes, ſolutis, quæ Vos in Auguſta Vrbe ac Comitatu tantiſper tenent, communibus curis, & ad Veſtros receptis, propitio Numine amplo ſanè apparatu, triplici eruditiſſimarum cum pari pietate Lucubrationum volumine, ſecuturus eſt; Vobis nimirum excedentibus Deo, in montem ipſamque caliginem ductor eximius; ſobriiſque, his, quos pro munere regitis, diſciplinæ magiſter ſolertiſſimus; præliis Hæreticorum (nunc vel maximè per Veſtram virtutem Dei nutu, eorum penè tota Gallia inclinatâ acie) ſapientiſſimus Imperator, Heroſque fortiſſi-

mus ac fidissimus socius; sanciendis dogmatis, verisque ac falsis discernendis, lapis Lydius. Interim ergo manente Maximo; cogitanti succurrit, terno ipso numero venerabilis; ignitorum dicam manus Lapidum, an vernantium, lectissimorum planè odoratissimorumque Florum, verè jucundum sertum? Occurrit HYACINTHVS, *charissimum mihi nomen; ipse eius nominis Sanctorum omnium (quippe antiquissimus summa nominis claritate) consecrator & parens; totusque cum nomine in eo rediuiuus, quem* HYACINTHVM *Odrouantium patronum colit, eius ipsius Regia munificentia ac pietate, Exuuiis diues, iisque Vrbi Regiæ, ipsisque Regibus, maximas sanitates præstans, in quo & mereo, FF. Prædicatorum Parisiis Conuentus. Apostolica amborum munera; signa supra Sanctos ferè reliquos (quod de Seniore magnificè effert exornatque Panegyristes; deque Recentiore clamant cum donariis, quibus iam angustæ Templi ipsæ ædes, votiuæ tabellæ) eximia. Laudat is (Nicetas Paphlago, pari cum pietate ac fide, eloquij nitore Ora-*

tor disertissimus) *luculento sanè encomio* HYACINTHVM *gentilem suum, eius Lapidis, qui Summi Sacerdotis Rationale judicij ornabat*, ὁμώνυμον· *laudaturus in Maximo Vestro, in quem tanta Maximi nomina & commentationes, verique Pastoris & Episcopi, seu Doctoris Animarumque Oeconomi ideam normamque absolutissimam exhibiturus, quantis nemo Rhetoricæ artis luminibus, floribusque* (*aperto etiam eius nominis in eo non vulgata omnino origine*) *Gregorium* κατ᾽ ἐξοχὴν τὸν Θεολόγον. *Hyacinthos perinde habetis, seu magis Carbunculos* (*affines scilicet Lapides*) *& Adamantes, vel si quid aliud in Lapidibus ignitis magis arridet*; BACCHVM, *recentis olim memoriæ*, ELIAMQVE, *Martyres; nobis satis antiquæ; in quos sectæ ferè exordio desæuijt, necdum Sanctorum carnibus saturatus, Mahumetici furoris gladius; verè dolosus, verè anceps; ipse mihi Bestia & Antichristus, vel qui palàm ei militet; quæratque & ipse Mulierem parituram, eiusque prolem deglutire, ac, proh dolor! in dies deglutiat; vt*

nec jam vestigium extet, vbi tanta olim fulseruntChristiano cultu sanctitatis ac doctrinæ lumina. Nam vbi quæso, Syria, vbi Ægyptus, vbi Asia, vbi Græcia, vbi Africa? Verè Abominatio hæc desolationis, quod de Vmare vaticinatum sanctissimum Antistitem Sophronium auctor Theophanes, cùm capta Sancta Ciuitate, in sacco sordidus, humi in loco sancto, humilis pietatis larua, Tyrannus precaretur. Contudit ferox Agarenicæ persecutionis malleus vnum, alterumque Lapidem, nec, Agni duratos sanguine, quicquam elisit aut fregit; sed lucis scintillas, in testimonium illis (iudicij, quod salutis noluerunt) luculenter excussit. Perscripta egregiè Actorum monumentis omnia, frustraque illis, Epistolij Libello præfantis, ac Vobis nuncupantis, modum produxero. Ac nec Hyacinthum florem, Gladiolum, asseclasque ei Violas, cærulei cœlestisque coloris flores, primi denique Veris delicias, morabor. Chariora Vobis vestra momenta, quàm vt in Theophrastis, Dioscoridis, Plinij, Solini, aliorumque

Herbariorum hortulis, vel etiam Poëtarum pratis atque fabulis, circunducere operæpretium habeam. Hyacinthos, ex ipso Dei paradiso profero; immortales flores, immarcessibiles Rosas, Agni cruore ac purpurà saturas; quibus nec rigens Februarius noceat, nec effœta Autumnus, labis aliquid afferat. Illo, Dorothea Christi Virgo ac Martyr, vernantes nacta Rosas est, è Sponsi paradiso auspicatò allatas, quibus Theophilum spinam penè agrestem (Christiani scilicet nominis infensum hostem eiusque odio rabulam) in suauissimi odoris Rosam conuertit, ipsoque Dei paradiso dignam, verumque Aduocatum (Christi nimirum egregium Martyrem) eiusque fidei gnauum assertorem fecit. Hac ferè vergente xv. Kal. *Decembris, sancti Martyres ac germani Cordubenses Acisclus & Victoria, eorum Rauennæ percolenti memoriam, Iacobo Veneto, viro sancto, dudumque Apostolicæ Sedis indulgentia apud meos Prædicatores, Venetosque suos ac Foro-Julienses, publicos honores consecuto, è roseto jam algescente*

deciduis

deciduis foliis, velut alto Maio vernantissimam Rosam legendam ministrarunt. Rosas itaque Vos ipsi, non Symbolicas, sed veras, veréque Dei paradiso vernantes, suauissimaque fragrantia Ecclesiæ campum replentes, deuota manu oblatas suscipite, pleniore fundendas manu; spissiori nimirum edendas volumine, si per Vos, animumque meum Vobis faciendi satis, eius generis alia, quæ suppetunt (vel Martyrij scilicet cruore purpurascentes Rosas, vel sanctiore Angelisque æmula disciplina, inuiolabilsque castitatis nitore ac virtutum reliquô cultu albescentia, τῶν Ὁσίων *(Confessorum scilicet, vt vocant, ac* Monachorum*) Lilia; cæruleoque nigricantes fragrantissimas Violas; pari in eis opera, sub Augustissimi Vestri Senatus conspectum, repræsentare, ac per eum, illoque probante in Orbis theatrum dare ac producere, non spernendo pro mea tenuitate fasciculo (dum aliorum plenissimos calathos* Martio *toto pro Veris ipsa specie fundendos auidi expectamus) tardiore prælo, præuolante tempore jamque elabente, satis*

licuisset Parisiis in Sanctissimæ Annunt. Ordinis F F. Prædicatorum Congregationis Sancti Ludouici strictioris Obseruantiæ, V. *Idus Oct. an.* M. DC. LXV.

Amplissimi sacratissimique Ordinis Vestri,

Humillimus, obstrictissimus deuotissimusque,
F. FRANCISCVS COMBEFIS, eiusdem
Præd. Ord. & Congreg.

LECTORI.

PAVCVLA obrepſerunt, partim ex ipſis exemplaribus eorumque apographis, vt ferè ſolet, cùm ſingulares duntaxat ſunt codices, partim ex ipſa, quantumvis accurata, typorum editione. Verùm hæc partim inter errata, emendata, partim in vocibus nouæ, ſiue compoſitionis, ſiue ſignificationis vſuſque, quoad licuit (præſertim feſtinanti) expoſita. Si quid itaque non ſatis expeditum occurrat, eò oculos tantiſper conferre ne pigeat. Toto verò opere, ſingulaque trium Heroum Acta hæc pellegendo, ſuauiſſimæ vnáque efficaciſſimæ atque victricis Gratiæ miracula ac momenta, quibus nulla humana conſilia incommodent, mecum mirare; tibique ipſe cunctiſque lecturis, ac omninò quibus Dei prouidentia

idem quandoque aperiendum ſtadium eſt,adhuc ſanguinem Sanctorum ſitiente Beſtia,futuriſque per eam Martyribus nouiſſimi æui clarioribus quàm naſcentis ipſius Eccleſiæ ac primi, nec exiguó ſanè numero; ſed turba innumerabili; magnæ Thereſiæ oraculo, eiuſdem Gratiæ eandem opem peropta votiſque efflagita; ac vel maximè illos fulturam, qui ſub ſanctiore inſtituto, aut etiam Sacerdotali clari infula; electi eius ac prælecti; eximiéque in Dei gloriam prædeſtinati, Gregis Domini, futuri ſunt Arietes ac duces. Vale.

ΝΙΚΗΤΑ ΤΟΥ ΠΑΦΛΑΓΟΝΟΣ,

ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Ὑάκινθον.

NICETÆ PAPHLAGONIS,

SANCTI MAGNIQVE MARTYRIS HYACINTHI LAVDATIO.

ΠΡΕΠΕΝ ἄρα, πολλῶν καὶ τιμίων λίθων εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν πνεύματι συνοικοδομουμένων, καὶ ἐν αὐτῷ δοξαζομένων· καὶ γὰρ τοῖς τοιούτοις ἡ νοερὰ τοῦ Χριστοῦ πόλις καὶ ζῶσα καταρτίζεται καὶ συγκροτεῖ-

ANE decebat, cũ multi iique pretiosi lapides in Dei habitaculum in Spiritu coædificentur, atque in eo celebri gloria habeantur (talibus enim intelligens viuensque Dei Ciuitas ipsa perfecti construitur atq; conflatur) sacrum

Ephes. 2. 21. 2[illegible]

pariter diuinumque Hyacinthum vnà assumi; tantum scilicet spiritalibus sanctitatis gratiis lætisque fulgoribus, cunctorum ferè Sanctorum palam splendores vincentem, illisque præmicantem, quantum & gratius omnibus nomen obtinuit. Omni enim virtutum genere ab infantia Vir summè admirandus, prouectus, cunctisque diuinis Spiritus gratiis confertus; alta senectute claro illustrique Deo Martyrio reddito, quàm maximè splendido præconio donatur.

Itaque nos etiam dignum laude Dei famulum laudibus prosequamur: Vi-

-ται, καὶ τὸν ἱερόν τε καὶ θεῖον Ὑάκινθον συμπαραληφθῆναι· τοσοῦτον ταῖς νοηταῖς τῆς ἁγιότητος χάρισι καὶ ἀγλαΐαις τῶν ὅλων σχεδὸν ἁγίων σαφῶς ὑπεραστράπτοντα, ὅσῳ καὶ χαριεστέρας ἁπάντων τετύχηκε προσηγορίας. παντοίαις γὰρ νηπιόθεν ὁ θαυμασιώτατος ἀναγόμενος ἀρεταῖς· πᾶσι δὲ θείοις τοῦ Πνεύματος συγκεροτούμενος χαρίσμασιν· ἐν πολιᾷ δὲ βαθείᾳ λαμπρὸν καὶ περιφανὲς τὸ μαρτύριον ἀποδοὺς τῷ Θεῷ, λαμπρᾶς ὅτι μάλιστα καὶ τῆς ἀναρρήσεως καταξιοῦται.

Τοιγαροῦν ἐπαινέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἀξιεπαίνετον τοῦ Θεοῦ παῖδα

τὸν ἀξιόθεον, τὸν ἀξιομακάριστον Ὑάκινθον· τὸν νοητὸν, καὶ τίμιον τοῦ Θεοῦ λίθον· τὸν ἔμψυχον, τὸν ζῶντα, τὸν νοερὸν, τὸν οὐρανίῳ τοῦ Πνεύματος φρονήματι οἷα λαμπρῷ καὶ οὐρανοβαφεῖ χρώματι κατακόρως οὕτω χρωννύμενον καὶ κλεϊζόμενον, ὡς μέρος καὶ αὐτὸν τοῦ στεφάνου τῆς δόξης τοῦ τῶν Παμβασιλέως πλακέντος ἀναδείκνυσθαι.

Τοῦτον σήμερον κατὰ τὴν ἐτήσιον αὐτοῦ καὶ ἱερὰν μνημοσύνην, εἰς ὕμνησιν τῆς ἐκκλησίας προτιθέμενον τοῖς τῶν λόγων ἄνθεσι, κατὰ δύναμιν καὶ ἡμεῖς ἀναδησώμεθα· καὶ τὸν μαρτυρικῶν ἀγώνων γνησίως αὐτὸν μακαρείσαντες, καὶ τὴν

rum ſcilicet Deo dignum, dignè prorſus beatificandum Hyacinthum: ſpiritalem pretioſumque Dei lapidem: animatum, viuentem, intelligentem, cœleſti Spiritus ſenſu, velut claro cœleſtique colore ſaturè adeò imbutum ac colluſtratum, vt & ipſe coronæ gloriæ ſummi omnium Regis plexæ capiti, pars eniteat.

Hunc hodie, annua eius ſacraque memoria, in laudis argumentum Ecclecleſiis propoſitum, ſermonum floribus, quoad per facultatem licuerit, nos quoque coronemus; quodque martyrij ſincerè agones deſudarit, beatum prę-

dicantes martyriique inde præmiis communicantes, cùm illi lepidissimum reddemus debitum, tum Dei Ecclesiæ debitam nihilominus ædificationem, grato munere offeremus.

Hyacinthi spiritalis patria.

Illi, patria quidem, superna Sion, clara Sanctorum omnium Mentiumque Metropolis ac fidelis: verus autem Pater, Deus: mater verò, Gratia Spiritus; quæ sic per aquam denuo (seu mauis, *supernè*) regeneratum subierit infuderitque, naturalem in eo formam in eximiam, ac, quàm pro naturæ rationibus nobiliorem, demutans, ad Deique veritatis agnitionem ac men-

Hebr. 12. 22.

Ioan. 3. 3.

Eph. 4. 3.

τῆς μαρτυρίας ἐπάθλων διὰ ταῦτα κοινωνήσαντες, αὐτῷ τε χρέος χαριέστατον ἀποδώσομεν, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τὴν ὀφειλομένην προσοίσομεν οἰκοδομήν.

Ἐκείνῳ, πατρὶς μὲν, ἡ ἄνω Σιὼν, ἡ λαμπρὰ πάντων ἁγίων νοερά τε μητρόπολις καὶ πιστή· πατὴρ δὲ ἀληθὴς, ὁ Θεός· μήτηρ δὲ, ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος· ἡ τοῦτον δι' ὕδατος ἀναγεννώμενον ἄνωθεν ἐνδῦσα, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ φυσικὴν εἰς ὑπερφυᾶ μορφὴν μεταποιοῦσα· καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας Θεοῦ, καὶ εἰς μέτρον ἡλι-

κίας τοῦ πληρώματος προάγουσα Χριστοῦ, δοκιμώτατον ἐπὶ τέλει μάρτυρα τοῦτον, καὶ ἀξιολογώτατον Κυρίῳ παρέστησεν ἀθλητήν.

Ἀλλ' οὐδ' ἡ κάτω πατρὶς ἄσημος· οὐδ' ἀνώνυμοι καὶ ἀγεννεῖς τῷ Ὑακίνθῳ τοκεῖς. Ἀμάστρα δὲ τοῦτον ἐκφύσασα καὶ τιθηνήσασα, καὶ ὑπὸ γονεῦσιν ἐπισήμοις τε τούτων ἀναθρεψαμένη καὶ πιστοῖς, ἔλαθε τὸν αὐτῆς περιβαλλομένη πολιοῦχον καὶ πολιστήν.

Ἀμάστρα, ὁ τῆς Παφλαγονίας· μᾶλλον δὲ τῆς οἰκουμένης· ὀλίγου δεῖν, ὀφθαλμός. εἰς ἣν οἵ τε τὸ βόρειον τοῦ Εὐξείνου μέρος περιοικοῦντες Σκύθαι,

ſuram ſtaturæ plenitudinis Chriſti prouehens, vt probatiſſimum tandem Martyrem, ac ſpectatiſſimum Domino Athletam, reddiderit.

At ne terrena quidem patria, ignobilis; nec obſcuri exque plebis fæce Hyacintho parentes extitere: quin Amaſtris eum ſuſtulit & educauit: clariſque ac nobilibus fidelibuſque parentibus alens, neſciens penè patronum ſuum auctoremque ac principem protulit.

Terrena ipſa nobilis & parentes.

Amaſtris nimirum, Paphlagoniæ (quin potius orbis ferè totius) ocellus; ad quam circumuiciniScythæ, tum qui Borealem marisEu-

Amaſtris Pontica, metrop. *Famaſtro. Fer.*

xini plagam habitant, tum qui ad Auſtrum poſitiſunt, velut ad commune concurrentes emporium, tum ſuas ipſi inferunt merces, tum ab ea recipiunt: Vrbs ſcilicet media ferè Orientis omnis ditionis Occidentiſque conſtituta; nullius terra aut mari commeatus penuria laborans, cunctiſque opportunis affluenter abundans; ſplendidiſque ædificiis, ciuibuſque olim illuſtriſſimis vſa, vno hoc (pietate ſcilicet in Deum ac religione) mortalibus propemodum omnibus inferior erat.

Nam, quæſo, illolorum ignorantiæ ſeu ſuperſtitionis al-

καὶ οἱ πρὸς νότον δὲ κείμενοι, ὥσπερ εἴς τι κοινὸν συντρέχοντες ἐμπόριον, τὰ παρ' ἑαυτῶν τε συνεισφέρουσι, καὶ τὰ παρ' αὐτῆς ἀντιλαμβάνουσι· πόλις, Ἑῴας τε πάσης λήξεως καὶ Ἑσπερίου μεταξὺ κειμένη· οὐδενὶ μὲν τῶν ἀπὸ γῆς ἢ θαλάσσης ἀγωγίμων σπανίζεται· πᾶσι δὲ τοῖς ἐπιτηδείοις δαψιλῶς εὐθηνουμένη, οἰκοδομήμασί τε λαμπροῖς καὶ τείχεσι καρτεροῖς· ναὶ δὴ καὶ λιμέσι καλοῖς, καὶ οἰκήτορσιν ἄνωθεν περιφανεστάτοις κεχρημένη, ἑνὶ τούτῳ, τῇ εἰς τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, μικροῦ πάντων ἀνθρώπων ἠλαττοῦτο.

Καὶ σκοπεῖτε δὴ τῆς ἐκείνων ἀγνωσίας ἢ δει-

σιδαιμονίας βάθος. οὐ γὰρ ἐν ἀνθρώπων, ἢ ζώων τινῶν ὁμοιώματι, τὴν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ δόξαν ἐναλλάξαντες, ὥσπερ Ἑλλήνων καὶ Αἰγυπτίων οἱ πλείους, τὸ σέβας τοῖς δαίμοσιν ἀφοσιοῦντο· δένδρῳ δέ τινι τῷ παρ' αὐτοῖς, λωτῷ μὲν καλουμένῳ, ὡραίῳ δὲ τὴν θέαν, ὡς εἰκὸς, καὶ θαλλοῦσαν τὴν κατασκευὴν προσχόντες, καὶ τὸν αἰόνητον νοῦν ἀμέτρως καταθελχθέντες, καὶ ἡττηθέντες τῆς αὐτοῦ καλλονῆς, τοῦτο Θεὸν νενομίκασιν· ἱερουργίαις τε καὶ θυσίαις ἐξιλάσκεσθαι ᾤοντο δεῖν· οὕτως αὐτοῖς ἡ ἀμαθησία

titudinem, quanta foret, attēdite. Non enim in hominum aliquorumve animalium similitudinem incorruptibilis Dei gloriam commutauerant; qua ratione Græcorum plures ac Ægyptiorum, dæmonibus cultum adhibebant: sed cuidam arbori, apud eos Lotus nuncupatæ, pulchræ aspectu, vt par est, grataque frondium compositione eluxurianti animum attendentes, supraque modum insipienti illecti animo, atque eius victi pulchritudine, Deum ipsam vocitantes, Sacerdotibus ministris hostiarumque religione placandam decreuerant. Sic nimirum tamque im-

Rom. 1. 23.

Aliter. Amastrē-ses, arboris cultores.

mane auctus ſtupor ſenſuſque omnis abſentia, omnis ſenſus luce carenti arbori ipſos addicebat. Id verò etiam illius manus opus, qui à principio homicida eſt. Is nempe quod à veritate, quæ vna ſolaque eſt, pariter ſecedere ac moueri præſtiterat, innumeris deinceps erroribus diuerſiſſimiq; generis ſuperſtitionibus noxam inferebat.

Ioan. 8. 44.

Quam itaque dicebam: Ciuitas, dira quadã aduerſo Numine ſtoliditate, maiorum traditione acceptа, abſurdaq; inolito vulgi errore opinione, cultum arbori adhibẽs, à vera Dei cognitione ac fide eum in modum aberrabat. Non tamen futurum erat

κατευμεγεθοῦσα, τῷ ἀναισθήτῳ κατεδουλοῦτο ξύλῳ· ἔργον καὶ τοῦτο, τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνου χειρός· ὃς, ἐπεὶ τῆς μιᾶς ἀληθείας καὶ μόνης συμπαρακινηθῆναι παρεσκεύαζεν, μυρίαις λοιπὸν ἀπάταις, καὶ δεισιδαιμονίαις πολυτροπωτάταις ἐλυμαίνετο.

Η μὲν οὖν εἰρημένη πόλις ἔκ τινος θεοβλαβείας πατροπαραδότου, καὶ ἀτόπου περιλήψεως ξυλολατροῦσα, τῆς ἀληθινῆς οὕτω διημάρτανε θεογνωσίας. οὐκ ἔμελλε δὲ ἀεὶ ἄρα ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ προνοίας παραμελη-

τήσεσθαι, οὐδ' εἰς τέλος αὐτοῦ περιοραθήσεσθαι· τὸ τίμιον γὰρ τοῦτο, καὶ θεόφυτον ἐν καιροῖς ἐξανίσχει φυτόν· φυτὸν ζωῆς ἁγίας, καὶ ψυχῆς τελείας καὶ ἀληθείας Θεοῦ πλῆρες, κατὰ τοῦ τῆς πλάνης ἀνίστησι φυτοῦ.

Τὴν μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Υακίνθου τοῦ ἁγίου βλάστην, ἤτοι τὴν νηπιόθεν αὐτῷ παρεπομένην τοῦ παντοσθενοῦς Πνεύματος ἐνέργειαν, καὶ τὴν θαυμασίων τὴν ἐπίδειξιν· οἶδεν γὰρ ἡ σοφία ἀπὸ μήτρας αὐτῆς ἁγιάζειν τοὺς οἰκείους· καὶ οὓς προεγέγνω δεξιοὺς αὐτῇ χρηματίζοντας, καὶ γνώμης ἑκουσιότητι τὸ βέλτιον αἱρετίζοντας, τούτοις

vt eam Chriſti prouidentia negligeret, vel in finem contemneret. Quin nobilem hanc Deoque ſatam opportunè producit ſtirpem. Nempe ſtirpem vitæ ſanctę, perfectique animi ac Dei veritatis plenam, aduerſus erroris ſtirpem exſuſcitat.

Sancti igitur Hyacinthi, ipſam primò quaſi germine editionem, ei ſcilicet ab infantia omnipotentis Spiritus afflatum comitem ac operationẽ, mirabiliumq; operum exhibitionẽ (Nouit enim Sapientia ex ipſa vulua qui illius neceſſarij ſint ſanctificare; ac quos ſuis agiles munijs fore præſciuit ac induſtrios, liberoque animi nutu ac vo-

Miraculo plena, Deique in Hyacintho opera, omiſſa.

Ier. 1. 5.

lūtate virtutem electuros, mox ac prima formatione in rerum naturam ſubierint, eorum certis quibuſdam indiciis quādoque futurā gloriam deſignare ac claritatem) hæc, velut quæ non humanæ voluntatis, ſed Dei liquidò opera exiſtant, illis referenda relinquemus, quibus animo conſtitutum vt eius rerum texant hiſtoriam: Quod verò non ſolùm diuinæ gratiæ, ſed & victricis palam Athletæ animi voluntatis fructus eſt, illiuſque dignum fidei opus, hoc mihi viſum vt laudibus celebrem, admirandiſq; ſacri Martyris fortis animi geſtis factiſque Martyrum amātes animos menteſq; lautè excipiam.

ἅμα τῇ πρώτῃ συνεισιέναι πλάσει, καὶ τεκμηρίοις τισὶν ἔστιν ὅτε τὴν μέλλουσαν παρασημαίνειν δόξαν· ταῦτα μὲν, ὡς οὐκ ἀνθρωπίνης προαιρέσεως, Θεοῦ δὲ καθαρῶς ἔργα καθεστῶτα, τοῖς ἱστορεῖν ἐθέλουσι παρήσομεν· ὃ δὲ, οὐκέτι μόνης τῆς χάριτος, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀθλοφορικῆς ὁμολογουμένως προθέσεως καρπὸς, καὶ ἔργον τῆς ἐκείνου πίστεως ἄξιον, τοῦτό μοι δοκοῦν, ἐπαινετέον εἶναι, καὶ ταῖς θαυμασίαις τοῦ ἱεροῦ μάρτυρος ἀνδραγαθίαις, τὰς φιλομάρτυρας διανοίας καὶ ψυχὰς ἑστιᾶν.

Ἐπεὶ γὰρ τὴν πρώτην τε καὶ δευτέραν ἡλικίαν, καὶ καθεξῆς ὁ μακάριος, ἐν εὐσεβείᾳ τε πάσῃ καὶ ἔργοις τετελεκὼς δικαιοσύνης, εἰς πρεσβυτικὴν ἤδη μεθηλικίωσιν κατήντησεν, ὅσῳ μὲν αὐτὸς τῷ μακρῷ χρόνῳ πρὸς πᾶσαν Θεοῦ πίστιν κατώρθου καὶ ἀρετήν, τοσούτῳ μᾶλλον οἱ παρανομώτατοι τῆς πόλεως κατὰ τοὺς πάλαι ἀπειθεῖς, τῷ εἰρημένῳ ἐμοιχῶντο ξύλῳ. Καὶ αὐτοὶ μὲν ὡς Θεῷ, τούτῳ τὰς λατρείας ἐκτόπως θυσιάζοντες ἀνέφερον· αὐτὸς δέ, τῷ ζήλῳ τῆς εὐσεβείας πυρπολούμενος, καὶ καθ᾽ ἑκάστην, ὡς εἰπεῖν, αὐτοῖς προσιών, παρῄνει καὶ παρήγγελλεν.

Quod enim prima alteraque ætate, ac deinceps omni pietate ac iustitiæ operibus peracta, Vir beatus ad seniles iam annos euaserat; quantò ille longa ætate omnem Dei fidem virtutemque præstabat, tantò magis scelestissimi ciues, eorum more qui 1. Pet. 3.
olim increduli fue- 20.
rant, eius, quam dicebam, arboris cul- Gen. 6. 1
tu mœchabantur. Atque hi quidem, illi vt Deo sacrificantes, hostias offerebant; ipse verò pietatis zelo succensus, quotidieque, vt sic loquar, homines conueniens, officij monebat & adhortabatur.

Hyacinthi ad Amaſtrẽſes ſuos oratio.

Viri ciues, aiebat, quotquot eſtis, quibus ſanæ aliquid rationis ineſt. Rogo Vos, recto iudicio ac conſulto animo, his, quæ à vobis geruntur mentem attendite. Scitote quæſo ac intelligite quem colatis, cuive, vt Deo, venerationem adhibeatis. Etenim arbor hæc, vt & reliquum ſtirpium genus atque arborum, præſtantioris quidem naturæ eſt quàm corpora inanima, ea ſcilicet ratione quod nutriendi facultate atque augendi prædita eſt: deterior verò cunctis animantibus, quod omnis ſenſu omniſque gradiendi motus expers eſt. Vti ſanè etiam, brutæ quæque animantes, quà ſenſu

Ἄνδρες πολῖται, λέγων, ὅσοις ἔμφρων ἐνέστακται λογισμός· δέομαι ὑμῶν ὀρθῇ κρίσει καὶ διανοίᾳ λελογισμένῃ κεχρημένοι, τοῖς ὑφ' ὑμῶν πραττομένοις ἐπιστήσατε τὸν νοῦν· γνῶτε δὴ καὶ συνίετε τίνι λατρεύετε καὶ τίνι τὸ σέβας, ὡς Θεῷ, προσαναφέρετε. τὸ ξύλον γὰρ τοῦτο, καθὰ καὶ τὰ λοιπὰ δένδρα πάντα, τῶν μὲν ἀψύχων σωμάτων καλλίονός ἐστι φύσεως, καθ' ὃ θρεπτικῆς ὅλως καὶ αὐξητικῆς δυνάμεως ἐμμοιρεῖ· χεῖρον δὲ ζώων πάντων, ὅτι πάσης αἰσθήσεως καὶ πάσης μεταβατικῆς κινήσεως ἀμοιρεῖ. ὥσπερ δὴ καὶ τῶν ἀλόγων ἕκαστα ζώων, τῶν

μὴ αἰσθήσεως, ἢ κινήσεως μετέχειν, τῶν φυτῶν τελειότερα δεικνύμεναι· τῷ ἀμοιρεῖν δὲ λόγου καθεστάναι, τοῦ ἀνθρώπου κατὰ φύσιν χρηματίζει χείρω. καὶ γὰρ οὐχ ὁμοιειδὴς ἡ κτίσις, οὐδ᾽ ὁμοταγῶς τὰ πάντα τῇ δημιουργῷ σοφίᾳ διατέτακται· ἀλλ᾽ ἐν παναρμονίῳ τὰ πάντα συστοιχίᾳ καὶ ἀκολουθίᾳ, ἀπὸ τοῦ βελτίονος ἐπὶ τὸ ἧσσον, καὶ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου καὶ θεοειδοῦς, ἐπὶ τὸ πόρρω Θεοῦ καὶ ἀνόμοιον παρήγαγε τὴν δημιουργίαν· ὡς ἂν μὴ ἀμέσως τοῖς τῶν ἔργων ἐσχάτοις, διὰ πολλῶν δὲ τῶν ἐν μέσῳ θεωρηθῇ, τὰς πρεπούσας προνοίας ἐπιβάλλουσα· τοῖς κάτωθεν δὲ

motuque præditæ ſunt, ſtirpibus plantiſque probatæ nobiliores, ipſæ, quod ratione deficiuntur, homine naturâ exiſtunt inferiores. Non enim eiuſdem generis eſt quicquid in rebus creatum eſt, eodemque ac pari ordine, creatrice Sapiẽtia cũcta conſtituta ſunt; ſed cõcinniſſima omnia ſerie aliaque aliis cohærentia, ab eo quod præſtantius eſt, ad id quod deterius eſt; atque ab eo quod ſimile ac deiforme, ad id quod procul à Deo ac diſſimile, producta illi creatio eſt; ne immediatè extremis operibus, ſed pluribus mediis interiectis, conuenientem prouidentiam curamquè adhibere intelligatur; hiſque adeo qui

ab infeririobus ad ipſam per contemplationem velint aſſurgere, quaſi gradus quoſdam ſubſternere, aſcenſioneſque in Deum dirigere.

Sic ferè Græci PP. vindicatque S.D.adr. Decret.

Quamobrem ante omnem creaturam in aſpectum cadentem, increato vniuerſorũ Auctore, diuinę Mentes in rerum naturam productæ ſunt: Mentes ſcilicet incorporeæ, deiformes, luciformes, vt ſic liceat loqui, virtutis partibus cum intemporaliter producente ſimilitudinem nactæ ac neceſſitudinem. Secunda à Mente origine, Ratio conditur ac procreatur, ipſa hominis eſſentiæ comes fabricata: quæ quidem eius qui formauit imaginẽ quandam ac ſimilitudinem

πρὸς αὐτὴν ἀνιέναι τὴν σοφίαν διὰ θεωρίας βουλομένοις, διά τινας ἀναβαθμοὺς προϋποβαλοῦσα, καὶ τούτοις τὰς πρὸς Θεὸν ἀναβάσεις κατευθύνουσα.

Διὰ τοῦτο πρὸ τοι μὲν ἁπάσης τῆς ὁρατῆς κτίσεως ὑπὸ τῆς ἀκτίστου τῶν ὅλων αἰτίας, οἱ θεῖοι νόες εἰς τὸ εἶναι καταβέβληνται· νόες ἀσώματοι, θεοειδεῖς, φωτοειδεῖς, ἐν ἀρετῇ πρὸς τὸν ἀχρόνως αὐτοὺς ὑφιστῶντα τὴν ὁμοιότητα κεκτημένοι καὶ οἰκείωσιν. μετὰ τὸν νοῦν δημιουργεῖται λόγος, τῇ τοῦ ἀνθρώπου συγκατασκευαζόμενος οὐσίᾳ· σώζων μὲν καὶ αὐτὸς εἰκόνα τινὰ καὶ ὁμοίωσιν τοῦ πλά-

σάρκος, ἧττον δὲ, ἢ κατὰ τὴν τῶν νόων ἰδέαν, διὰ τὴν τῆς χείρονος μετοχήν· μετὰ τὸν λόγον δὲ, αἴσθησις, ἡ τῶν ἀλόγων ζώων τὸ ἰδιαίτατον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λογικῶν ὁ λόγος· μετὰ τὴν αἴσθησιν δὲ, ἡ ἁπλῆ, ἡ φυτικὴ τέτακται ζωὴ, πάσης ὑφειμένη τῆς κτίσεως· μόνης δὲ τῆς ἀψύχου πάντη καὶ ὑλικῆς, ὃν εἰπόντες προέφθημεν τρόπον, καθυπερτεροῦσα.

Εἰ οὖν οὔτ' αἴσθησιν, οὔτε λόγον, οὔτε τὸν νοῦν, τὰ τῶν ποιημάτων κάλλιστα τιμητέον ὡς Θεούς· ποιήματα γὰρ, καὶ πάντα πρὸς δόξαν ἰδίαν

ipſa retineat; longè tamen quàm pro Mentium ratione inferiorem, ob eius commercium quod deterius eſt. Poſt Rationem autem, ſenſus, brutarum animantium peculiariſſimum munus atque dos, vti Ratio, eorum, qui illa præditi ſunt. A ſenſu ſequitur Vita ſimplex, nempe vegetabilis, infimo omnis creaturæ gradu; ſic nimirum vt ſoli prorſus inanimæ terrenæque, ad eum quem ſuperius dicebamus modum, præcellat.

Cum igitur nec Senſum nec Rationem, vt neque Mentem, creatorum pulcherrima, vt Deos colere liceat: quippe creaturas, ac quæ omnia vniuerſorum

productor in ſuam gloriam fabricatus ſit, quînam fiat, vt quæ his longè naturâ ignobiliora ſunt, Dij exiſtimentur? Quomodo autem Lotum hanc, terræ ſcilicet germen, atque vno quidem radicatam loco, omni verò ventorum flatui expoſitam; ignique ac ferro naturâ obnoxiam; quomodo, inquam, eam Deum vocare, ô Viri, non perhorreſcitis; nec vos pudet victimis ac libamentis omni deſtitutam ſenſu naturam venerari? Hæc enim ſi Deus eſt, erit profectò & ſaltus omnis Deus. Cuncta enim vnius naturæ ſunt; arbores ſcilicet ac ligna. Quod ſi arbores Dij ſunt, quomodo ſecuribus excidentes

ὁ τῶν πάντων παραγωγεὺς κατεσκευάσατο, πῶς τὰ μακρῷ τὴν φύσιν ἐκείνων ἀτιμότερα νομισθείησαν Θεοί· πῶς δὲ τὸν λωτὸν τουτονί, γῆς ὄντα καρπόν, καὶ ἐφ' ἑνὸς μὲν ἐρριζωμένον τόπου, ἀνέμοις δὲ πᾶσι δονούμενον, πυρί τε καὶ σιδήρῳ κατὰ φύσιν ὑποκείμενον· πῶς τοῦτον Θεόν, ὦ ἄνδρες, οὐ φρίσσετε καλεῖν· θυσίαις τε καὶ σπονδαῖς τὴν ἀναίσθητον φύσιν οὐκ αἰσχύνεσθε τιμᾶν. Εἰ γὰρ Θεὸς τοῦτο, καὶ πᾶν ἄρα ἄλσος Θεὸς ἂν εἴη· πάντα γάρ ἐστι φύσεως μιᾶς· ξύλα γάρ. εἰ δὲ τὰ ξύλα Θεοί, πῶς ταῦτα ταῖς ἀξίναις ἐκκόπτοντες

ἐκκόπτοντες, καὶ τὴν πυρὶ τροφὴν ὑποβάλλοντες, οὐ κινδυνεύετε θεομαχεῖν. πολλῆς τοῦτο γέμει ἀλογίας, ὑπερβαλλούσης ἀναισθησίας βραχεῖ καὶ ἀποσαθρῷ ξύλῳ, καὶ ἀνονήτῳ πάντα προσανέχειν τε καὶ λατρεύειν ὡς Θεῷ. Εἰ γὰρ οἱ τὸν οὐρανὸν αὐτὸν, καὶ τὸν ἥλιον, σελήνην τε καὶ ἀστέρων τινὰς θεοποιήσαντες, τά τε λοιπὰ στοιχεῖα, καὶ αὐτὸ σεβαζόμενοι τὸ πῦρ, ἔνδικον ἀπειλήφασι τὴν ὀργὴν, ὅτι οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ ηὐχαρίστησαν τὸν τῶν ἁπάντων παραγωγέα τε καὶ συνοχέα· ἀλλ᾽ ἐν τοῖς αὐτῶν λογισμοῖς ματαιωθέντες,

igniq; pabulum subiicientes, non impietatis, & vt Dei aduersarij audiatis, aleam subitis? Res stultitiæ plena; profusi stuporis, exiguæ fragilique arbori ac prorsus inutili attendere animum, & vt Deo cultum illi adhibere. Si enim qui cœlum ipsum, Solemque & Lunam ac Stellarum quasdam seu siderum deitate donarunt; reliquaque elementa ac ignem ipsum venerantes, iustam iram receperunt, quòd non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, eius cultu impensi qui omnia produxit conseruatque; sed euanescentes in cogitationibus suis, colue-

Rom. 1. 21.

runt creaturam magis quàm Creatorem; longè vos potiori ratione, dum eo omiſſo qui creaturæ omnis ſator eſt, humili huic ſtirpi tremendum Dei nomen falsò adſcribitis, iuſtum in voſmetipſos, eius, qui à vobis contemnitur, indignationem trahitis.

Si quid igitur mihi creditis, Viri ciues! ſi qua vobis cura ſalutis eſt, Arborem hanc ſuccidite & in ignem mittite, quod nulla alia eius vobis vtilitas ſit; ipſique rerum omnium oculis ſubiectarum creatura mentium cogitatu ſuperata, quam omnem noſtri cauſa non lateat editam, naturaque deteriorem quàm pro ho-

ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς οἱ τὸν τῆς κτίσεως ὅλης φυτουργὸν ἀφέντες, καὶ τῷ χαμαιζήλῳ τούτῳ φυτῷ τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ καταψευδόμενοι, δικαίαν ἐφ᾽ ἑαυτοὺς ἕλκετε τοῦ καταφρονουμένου τὴν ἀπειλήν.

Εἴ τι οὖν ἐμοὶ πείθεσθε, ὦ ἄνδρες πολῖται, εἴ τι μέλει τῆς οἰκείας σωτηρίας ὑμῖν, τὸ μὲν δένδρον τοῦτο ἐκκόψατε, καὶ εἰς πῦρ βάλετε, ὅτι μηδ᾽ εἰς ἄλλο τι χρησιμεύει ὑμῖν· αὐτοὶ δὲ παρὰ τῶν ὁρωμένων τὴν κτίσιν τῆς διανοίας ὑπερβαίνοντες, παρὰ ἡμῶν ἕνεκεν γεγενημένην εἰδότες, καὶ χείρω τοῦ αἰ-

θρώπου κατὰ φύσιν οὐσίας· ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμᾶς ποίησιν τῶν νοερῶν καὶ ἁγίων ἀφέντες οὐσιῶν· μᾶλλον δὲ δι' αὐτῶν χειραγωγούμενοι πρὸς τὴν γνῶσιν τοῦ ὄντως ὄντος κατευθυνώμεθα Θεοῦ· ὃς μόνος ὢν ἀεὶ, καὶ ἀεὶ τὸν μονογενῆ Λόγον ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἀπαυγάζων, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὸ φῶς, καὶ ἀεὶ Πνεῦμα ἅγιον σύμφυτον, τοῦ οἰκείου στόματος ἀμερίστως προϊέμενος.

Οὗτος, τῷ Λόγῳ μὲν αὐτοῦ ἐστερέωσεν τοὺς οὐρανοὺς, τῷ Πνεύματι δὲ, πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κτιζομένων καταρτίζεται. Οὗτος, τὸν ἄνθρωπον πρῶτον κατ' εἰκόνα

minis præſtantia; ſed & ſuperiorum nobis Mentium, ſanctarumque Subſtantiarum omiſſa factura; ſeu potius iis quaſi manu ducentibus, ad eius qui verè Deus eſt notitiam dirigamur: qui nempe ſemper ipſe eſt, ſemperque vnigenitum Verbum, velut Sol Lucem, ex ſubſtantia ſua ac ſplendorem edit; ſemperque conſitum (vt ita loquar) ac cognatum Spiritum ſanctum, ex ſuo ore indiuisè profert.

Hic, Verbo ſuo Pſal. 32. 6
firmauit cœlos, vimque omnem rerum abs ſe conditarum Spiritu perficit atque abſoluit. Hic, primum hominem ad imaginem ſuam

& similitudinem conditum, atque in paradiso positum, cùm mandati transgressione corruptioni mortique addictus esset, perditumque non prorsus despexit; sed Ratione Legeque ac Prophetis primum erudiens, ipsum quoque demum pro nobis Filium dedit, puellâ innuptâ natum, factum hominem, aquis intinctum, tentatum, cruci affixum, sepultum, tertia suscitatum die, atque in cœlos assumptum: quique inde rursus venturus expectetur, ac quicquid formatum est (humanum scilicet genus omne) suo tribunali adhibiturus: vnicuique de-

ἰδίαν ποιήσας καὶ ὁμοίωσιν, καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ τεθεικὼς, καὶ ἐντολὴν δεδωκὼς, ἐπεὶ τῇ παραβάσει τῆς ἐντολῆς φθορᾷ κατακέκριται καὶ θανάτῳ, οὐκ εἰς τέλος αὐτὸν ὑπερεῖδεν ἀπολλύμενον, ἀλλὰ λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ προφήταις προπαιδαγωγήσας, ὕστερον καὶ αὐτὸν ἔδωκεν τὸν Υἱὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἐξ ἀπειρογάμου κόρης γενόμενον, ἀνθρωπιζόμενον, βαπτιζόμενον, πειραζόμενον, σταυρούμενον, θαπτόμενον, τριημερον ἀνιστάμενον, πρὸς οὐρανοὺς ἀναλαμβανόμενον· καὶ αὖθις ἐκεῖθεν ἥξειν προσδεχόμενον, καὶ σύμπαν τὸ πλάσμα παραστήσειν ἑαυτῷ, καὶ

ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

Τοῦτον ὑμᾶς, ὦ φίλοι, Θεὸν εἰδέναι παρεγγυῶ· τοῦτον σέβεσθαι, τοῦτον θυσίαις πνευματικαῖς ἱλεοῦσθαι παραινῶ, τὸν ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι θεωρούμενον καὶ προσκυνούμενον· τὸν μόνον δίκαιον καὶ ζῶντα Θεόν· ὃς, αἰώνιον κόλασιν καὶ πῦρ ἡτοίμασεν ἀσεβέσιν, τοῖς αὐτὸν μὲν ἀθετοῦσι, τὴν κτίσιν δὲ θεοποιοῦσιν· ὃς οὐρανῶν βασιλείαν, ζωήν τε καὶ δόξαν αἰώνιον τοῖς πιστεύουσιν ἐπ' αὐτὸν, δι' ὕδατός τε καὶ πνεύματος ἀναγεννωμένοις, ἐπηγγείλατο.

Τοιαύταις ὁ θεῖος Υάκινθος παραινέσ-

nique pro eo ac gesserit, redditurus.

Hunc Vos, Amici, vt Deum agnoscatis, admoneo. Huic vt cultum adhibeatis, eumque spiritalibus hostiis placare studeatis, qui in Patre & Filio & Spiritu sancto intelligitur ac adoratur; solum iustum ac viuentem Deum, adhortor: qui nimirum æterna supplicia ignemque illis præparauit, qui eo spreto, creaturam deificant: Qui denique regnum cœlorum, vitamque æternam ac gloriam, credentibus in ipsum pollicitus est, qui ex aqua & Spiritu renati sint.

Talibus Hyacinthus hortamentis

talibus frequens iugiterque admonitionibus, si qui adirent, increpando, arguendo, obsecrando (nullis scilicet non rationibus modisque satagendo, vt ab insulsa dementissimaq; superstitione eos liberaret) nihil tamen amplius proficiebat. Inconsultus enim audaxque ac temerarius populus, prauæ deditus consuetudini, pessimæque mancipatus occupatæ opinioni, vixdum expugnari poterat, sensuque omni melioris frugis arripiendæ carebat. Hincque adeo alij, quo stupere perciti erant, *Aures aggrauantes, ac dorsum insanum dantes*, vti Scripturæ verbis expressum est, velut

2.Tim.4. 2.

Zach. 7. 11.

λίαις, τοιαύταις ἀεὶ παραινέσεσιν, οὐκ ἀνίει τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ νουθετῶν, ἐλέγχων, παρακαλῶν, πᾶσι λόγοις καὶ τρόποις τῆς ἐκτόπου δεισιδαιμονίας αὐτοὺς ταύτης ἀπαλλάττειν προθυμούμενος. ἤνυεν δὲ πλέον οὐδέν· δῆμος γὰρ ἀλόγιστος καὶ θρασὺς, συνηθείαις κακαῖς καὶ πονηροτάταις προειλήψεσι δεδουλωμένος· δυσαγώνιστός τε ἦν, καὶ τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀνεπαίσθητος ἐπιστροφῆς· ὅθεν οἱ μὲν ἀναισθησίᾳ τὰ ὦτα βαρύνοντες, καὶ [I] νῶτον διδόντες παραφρονοῦντα, κατὰ τὴν γραφὴν, ὡς εἰκῇ. I.

ληρῳδοῦντος οὐκ ἠνείχοντο· οἱ δὲ καὶ μανίαις καὶ ζήλοις πικροῖς οἰστρηλατούμενοι, ὕβρεσί τε τοῦτον μυρίαις ἠμείβοντο καὶ ἀτιμίαις· καί ποτε μὲν χλευάζοντες, ποτὲ δὲ ὀνειδίζοντες· ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀπειλοῦντες αὐτῷ καὶ συνεπιτιθέμενοι, ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

Τί οὖν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ· οὐκ αὐτάρκες οἴεται τὸ καθ' ἑαυτὸν μόνον διορᾷν, ὅπως δὴ ἔχοι καλῶς, τῶν ἄλλων δὲ κακῶς ἐχόντων ὑπερορᾷν· οὐδὲ θρηνεῖν μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἡσυχῇ, καὶ ποτνιᾶσθαι πρὸς τὸν Κύριον, παρρησιάζεσθαι δὲ ὑπὲρ

temerè delirantem, eum non ſuſtinebant: Alij verò etiam furijs amarulentiſque æmulationibus efferati, iniuriarum vim innumeram probrorumque illi rependebant; ac modò quidem naſo ſuſpendebant, modò autem exprobrabant; quandoque verò etiam minaciter impetuque ruentes, dentibus in eum frendebant.

Quid igitur Dei homo? Non ſatis arbitratur vt ſua duntaxat diſpiciat, quomodo rectè ſe habeant, res verò aliorum ſe malè habentes deſpiciat: neque vt ſilentio pro eis lugeat, atque ad Dominum gemitus trahat, li-

bereque pro veritate agere ac loqui pertimeſcat: nec vt ſermone duntaxat ac doctrinis, non verò etiam opere inſipientium conetur impietatem infringere ac inhibere, optimæ atque perfectæ mentis opus eſſe reputat.

Excisa Hyacintho arbor phanatica.

Sed cùm prius, vti dicebam, verbis incubuiſſet, nec illorum vi ac vſu, ab errore illo inhibere poſſet; conſequenter iam, quæ in operibus poſita eſt, virtutem oſtendit: ſuccinctuſque lumbos mentis, atque à Ieſu Christo precum inſtantia corrogata virtute, tum manu, acuta ſecuri prehenſa, clam omnibus,

ἀληθείας ὑποστέλλεσθαι· οὐδὲ λόγῳ μὲν καὶ διδασκαλίαις μόνον, ἔργῳ δὲ μὴ ἀνακόπτειν τὴν ἀφρονουμένων πειρᾶσθαι τὴν δυσσέβειαν, ἀρίστης εἶναι καὶ τελείας ἔργον ἡγεῖται διανοίας.

Ἀλλὰ τοῖς λόγοις, ὡς εἴρηται, πρότερον ἐγκείμενος, ἐπεὶ μὴ οἷός τ' ἦν ἐν τούτοις τῆς πλάνης ἐκείνης ἐπισχεῖν, ἑπομένως λοιπὸν τὴν ἐπὶ τῶν ἔργων δύναμιν ἐνδείκνυται, καὶ τὰς τῆς διανοίας ὀσφῦς ἀναζωσάμενος, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῇ προσευχῇ δύναμιν ἐπισπασάμενος, εἶτα, πέλεκυν ὀξὺν λαβὼν τῇ χειρί, καὶ ἐκείνης με-

σημβρίας πάντας διαλαθὼν, προῤῥίζου ἐκκόπτει τὸ τῆς πλάνης φυτόν. ὢ ψυχῆς ἀνδρείας ἀνδρείῳ χρωμένης σώματι. ὢ θερμότητος πίστεως, τὸ μὲν τῆς ἀσεβείας ξύλον κεραυνοῦ τρόπον ἐμπιμπρώσης, ὥσπερ δὲ χαινούσης τε καὶ καταπινούσης τοὺς ἀσεβεῖς. ὢ τόλμης ψυχῆς καρτερᾶς καὶ σταθερᾶς, καὶ διανοίας συνετῆς πλέον ἢ κατὰ ἀνθρώπινον νοῦν, παρὰ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν καὶ μίαν πλείω κατορθούσης· καὶ ὁμοῦ τό, τε τῆς ἀπάτης ὄργανον ἐξαναιρούσης, καὶ τοὺς ἀνιάτως τούτῳ προσανέχοντας καταισχυνούσης· πολλοὺς δὲ διορθούσης, οἷς μὴ κατὰ βάθος τὰ τῆς

æstiuo sole ac meridie, erroris stirpem radicitus exscindit. O fortem animum, robusto corpore vsum! O feruorem fidei, fulminis instar impietatis succendentem arborem, ac velut igne impios comburentem ac absorbentem! O constantis firmique animi audaciam, mentemque quàm pro humana ratione solertiorem, vna eademque actione tanta præstantem; ac tum simul erroris organum tollentem, eosque qui immedicabiliter illi affecti erant, confundentem, nec non plures quibus error non sic altè inoleuerat, emendan-

ctor extitiſſet, animis exquirebant. Tum paulatim animo recolentes quanta Hyacinthus hortatus eſſet ac increpaſſet; ſecumque cogitantes, nullius planè alterius id opus eſſe, quàm eius, qui & hoſtiarum perceptionem vt ſceleratam abominaretur, & in eos qui offerrent etiam atque etiam inueheretur, verbiſque deterreret; vno omnes in eum irruunt impetu; ſuumque more dentes acuunt, ac quoduis tandem corporis membrum; quicquid deniq; cuiuis occurreret, arma aduerſusSanctum arripiunt. O quomodo opportunè ſanguinariam illam impreſſionem narrauerim!

συμφορᾶς· ἔπειτα τῶν Ὑακίνθου κατὰ μικρὸν εἰς ἀνάμνησιν ἥκοντες νουθεσιῶν· καὶ κατανενοηκότες ὡς οὐδενὸς ἂν εἴη ἄλλου τὸ ἔργον, ἢ τοῦ καὶ τὴν θυσιῶν τὴν μετάληψιν ὡς ἐναγῆ μυσαττομένου, καὶ τοῖς θυσιάζουσιν ἐπιτιμῶντος ἢ προσεπιθηκότος· ὁρμῶσι μὲν ὁμόσε κατ' αὐτοῦ πάντες· συῶν δὲ τρόπον τοὺς ὀδόντας θήγοντες, καὶ πᾶν μέλος τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ πᾶν τὸ παρατυχὸν ἑκάστῳ ὅπλον κατὰ τοῦ ἁγίου ποιούμενοι. ὢ πῶς ἂν καιρίως τὴν φονικὴν ἐκείνην ἐπίθεσιν ἐξηγησαίμην τῇ γλώττῃ

μὲν τῶν ἱεροσύλων, μιαιφόνον, ἄθεον· μᾶλλον δὲ, θεοκτόνον ἐλοιδόρουν· τῷ στόματι δὲ κατέπτυον· καὶ τοῖς ποσὶ μὲν λὰξ· ταῖς χερσὶ δὲ πὺξ ἐναλλόμενοι, εἷλκον τῶν τριχῶν· ἐσπάραττον κατὰ γῆς, τοῖς ξύλοις παίοντες, τοῖς λίθοις βάλλοντες· καὶ οὕτω παντοδαπῶς αὐτὸν αἰκισά-
2. μενοι, 2 τῷ τῆς πόλεως ἡγεμόνι παρεστήσαντο.

Εἱστήκει δὲ ὁ μάρτυς, ὅλον νοερῶς ἐνδεδυμένος Χριστὸν, ὅλην πρὸς αὐτὸν ἀνατείνων τοῦ νοῦ τὴν ῥοπήν· ἐξ ἐναντίας δὲ τούτου ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος ἱστάμενοι, εὐτόνως κατηγόρουν.

Ἡμῖν, λέγοντες, ὦ

Lingua sacrilegum, cruentum, impium (quin potius, deicidam) maledicto iactabant. Ore desspuebant: calcibus, pugnis insilientes, crinibus trahebant: humi distrahebant, cædentes lignis ac lapidibus: sicque iniuriarum omni genere atque verberum exsatiati, Ciuitatis Præsidi eum adhibuerunt.

Stabat itaque Sanctus, totum mente Christum indutus, omni in eum intenta mentis acie. Ex aduerso verò stantes viri sanguinum ac dolosi, fortiter accusabant. Nobis, aiebant, Præses, vna ob oculos gratia,

Hyacinthi pro tribunali accusatio.

ἡγεμὸν, μία μὲν χάρις

ctor extitiſſet, animis exquirebant. Tum paulatim animo recolentes quanta Hyacinthus hortatus eſſet ac increpaſſet; ſecumque cogitantes, nullius planè alterius id opus eſſe, quàm eius, qui & hoſtiarum perceptionem vt ſceleratam abominaretur, & in eos qui offerrent etiam atque etiam inueheretur, verbiſque deterreret; vno omnes in eum irruunt impetu; ſuumque more dentes acuunt, ac quoduis tandem corporis membrum; quicquid deniq; cuiuis occurreret, arma aduerſus Sanctum arripiunt. O quomodo opportunè ſanguinariam illam impreſſionem narrauerim!

συμφορᾶς· ἔπειτα τὴν Ὑακίνθου κατὰ μικρὸν εἰς ἀνάμνησιν ἥκοντες νουθεσιῶν· καὶ κατανενοηκότες ὡς οὐδενὸς ἂν εἴη ἄλλου τὸ ἔργον, ἢ τοῦ καὶ τὴν θυσιῶν τὴν μετάληψιν ὡς ἐναγῆ μυσαττομένου, καὶ τοῖς θυσιάζουσιν ἐπιτιμῶντος ἢ προσωχθηκότος· ὁρμῶσι μὲν ὁμόσε κατ' αὐτοῦ πάντες· συῶν δὲ τρόπον τοὺς ὀδόντας θήγοντες, καὶ πᾶν μέλος τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ πᾶν τὸ παρατυχὸν ἑκάστῳ ὅπλον κατὰ τοῦ ἁγίου ποιούμενοι. ὢ πῶς ἂν κυρίως τὴν φονικὴν ἐκείνην ἐπίθεσιν ἐξηγησαίμην· τῇ γλώττῃ

μὲν τοῦτον ἱερόσυλον, μιαιφόνον, ἄθεον· μᾶλλον δὲ, θεοκτόνον ἐλοιδόρουν· τῷ στόματι δὲ κατέπτυον· καὶ τοῖς ποσὶ μὲν λάξ· ταῖς χερσὶ δὲ πὺξ ἐναλλόμενοι, εἷλκον τῶν τριχῶν· ἐσπάραττον κατὰ γῆς, τοῖς ξύλοις παίοντες, τοῖς λίθοις βάλλοντες· καὶ οὕτω παντοδαπῶς αὐτὸν αἰκισάμενοι,

2. [2] τῷ τῆς πόλεως ἡγεμόνι παρεστήσαντο.

Εἰστήκει δὲ ὁ μάρτυς, ὅλον νοερῶς ἐνδεδυμένος Χριστὸν, ὅλην πρὸς αὐτὸν ἀνατείνων τοῦ νοῦ τὴν ῥοπήν· ἐξ ἐναντίας δὲ τούτου ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος ἱστάμενοι, εὐτόνως κατηγόρουν. Ἡμῖν, λέγοντες, ὦ ἡγεμὼν, μία μὲν χάρις

Lingua ſacrilegum, cruentum, impium (quin potius, deicidam) maledicto iactabant. Ore deſpuebant: calcibus, pugnis inſilientes, crinibus trahebant: humi diſtrahebant, cædentes lignis ac lapidibus: ſicque iniuriarum omni genere atque verberum exſatiati, Ciuitatis Præſidi eum adhibuerunt.

Stabat itaque Sanctus, totum mente Chriſtum indutus, omni in eum intenta mentis acie. Ex aduerſo verò ſtantes viri ſanguinum ac doloſi, fortiter accuſabant. Nobis, aiebant, Præſes, vna ob oculos gratia,

Hyacinthi pro tribunali accuſatio.

& similitudinem conditum, atque in paradiso positum, cùm mandati transgressione corruptioni mortique addictus esset, perditumque non prorsus despexit; sed Ratione Legeque ac Prophetis primum erudiens, ipsum quoque demum pro nobis Filium dedit, puellâ innuptâ natum, factum hominem, aquis intinctum, tentatum, cruci affixum, sepultum, tertia suscitatum die, atque in cœlos assumptum: quique inde rursus venturus expectetur, ac quicquid formatum est (humanum scilicet genus omne) suo tribunali adhibiturus: vnicuique de-

ἰδίαν ποιήσας καὶ ὁμοίωσιν, καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ τεθεικώς, καὶ ἐντολὴν δεδωκώς, ἐπειδὴ τῇ παραβάσει τῆς ἐντολῆς φθορᾷ κατακέκριται καὶ θανάτῳ, οὐκ εἰς τέλος αὐτὸν ὑπερεῖδεν ἀπολλύμενον, ἀλλὰ λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ προφήταις προπαιδαγωγήσας, ὕστερον καὶ αὐτὸν ἔδωκεν τὸν Υἱὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἐξ ἀπειρογάμου κόρης γεννώμενον, ἀνθρωπιζόμενον, βαπτιζόμενον, πειραζόμενον, σταυρούμενον, θαπτόμενον, τριήμερον ἀναστάμενον, πρὸς οὐρανοὺς ἀναλαμβανόμενον· καὶ αὖθις ἐκεῖθεν ἥξειν προσδεχόμενον, καὶ σύμπαν τὸ πλάσμα παραστήσειν ἑαυτῷ, καὶ

ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

Τοῦτον ὑμᾶς, ὦ φίλοι, Θεὸν εἰδέναι παρεγγυῶ· τοῦτον σέβεσθαι, τοῦτον θυσίαις πνευματικαῖς ἱλεοῦσθαι παραινῶ, τὸν ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι θεωρούμενον καὶ προσκυνούμενον· τὸν μόνον δίκαιον καὶ ζῶντα Θεόν· ὃς, ἀέναον κόλασιν καὶ πῦρ ἡτοίμασεν ἄσβεστον, τοῖς αὐτὸν μὲν ἀθετοῦσι, τὴν κτίσιν δὲ θεοποιοῦσιν· ὃς οὐρανῶν βασιλείαν, ζωήν τε καὶ δόξαν αἰώνιον τοῖς πιστεύουσιν ἐπ' αὐτὸν, δι' ὕδατός τε καὶ πνεύματος ἀναγεννωμένοις, ἐπηγγείλατο.

Τοιαύταις ὁ θεῖος Υιάκινθος παραινέσε-

nique pro eo ac gesserit, redditurus.

Hunc Vos, Amici, vt Deum agnoscatis, admoneo. Huic vt cultum adhibeatis, eumque spiritalibus hostiis placare studeatis, qui in Patre & Filio & Spiritu sancto intelligitur ac adoratur; solum iustum ac viuentem Deum, adhortor: qui nimirum æterna supplicia ignemque illis præparauit, qui eo spreto, creaturam deificant: Qui denique regnum cœlorum, vitamque æternam ac gloriam, credentibus in ipsum pollicitus est, qui ex aqua & Spiritu renati sint.

Talibus Hyacinthus hortamentis;

ληρῶντος οὐκ ἠνείχοντο· οἱ δὲ καὶ μανίαις καὶ ζήλοις πικροῖς οἰστρηλατούμενοι, ὕβρεσί τε τοῦτον μυρίαις ἠμείβοντο καὶ ἀτιμίαις· καὶ ποτὲ μὲν χλευάζοντες, ποτὲ δὲ ὀνειδίζοντες· ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἀπειλοῦντες αὐτῷ καὶ συνεπιτιθέμενοι, ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ᾽ αὐτόν.

Τί οὖν ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ; οὐκ αὔταρκες οἴεται τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν μόνον διορᾷν, ὅπως ἂν ἔχοι καλῶς, τῶν ἄλλων δὲ κακῶς ἐχόντων ὑπερορᾷν· οὐδὲ θρηνεῖν μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἡσυχῇ, καὶ ποτνιᾶσθαι πρὸς τὸν Κύριον, παῤῥησιάζεσθαι δὲ ὑπὲρ

temerè delirantem, eum non sustinebant: Alij verò etiam furijs amarulentisque æmulationibus efferati, iniuriarum vim innumeram probrorumque illi rependebant; ac modò quidem naso suspendebant, modò autem exprobrabant; quandoque verò etiam minaciter impetuque ruentes, dentibus in eum frendebant.

Quid igitur Dei homo? Non satis arbitratur vt sua duntaxat dispiciat, quomodo rectè se habeant, res verò aliorum se malè habentes despiciat: neque vt silentio pro eis lugeat, atque ad Dominum gemitus trahat, li-

σημβρίας πάντας διαλαθὼν, προῤῥίζον ἐκκόπτει τὸ τῆς πλάνης φυτόν. ὢ ψυχῆς ἀνδρείας ἀνδρείῳ χρωμένης σώματι. ὢ θερμότητος πίστεως, τὸ μὲν τῆς ἀσεβείας ξύλον κεραυνοῦ τρόπον ἐμπιμπρώσης, ὥσπερ δὲ χανούσης τε κατεσθιούσης τοὺς ἀσεβεῖς. ὢ τόλμης ψυχῆς καρτερᾶς καὶ σταθερᾶς, καὶ διανοίας συνετῆς πλέον ἢ κατὰ ἀνθρώπινον νοῦν, παρὰ τὴν αὐτὴν πρᾶξιν καὶ μίαν πλείω κατορθούσης· καὶ ὁμοῦ τό,τε τῆς ἀπάτης ὄργανον ἐξαναιρούσης, καὶ τοὺς ἀνιάτως τούτῳ προσπάσχοντας καταισχυνούσης· πολλοὺς δὲ διορθούσης, οἷς μὴ κατὰ βάθος τὰ τῆς

æstiuo sole ac meridie, erroris stirpem radicitus exscindit. O fortem animum, robusto corpore vsum! O feruorem fidei, fulminis instar impietatis succendentem arborem, ac velut igne impios comburentem ac absorbentem! O constantis firmique animi audaciam, mentemque quàm pro humana ratione solertiorem, vna eademque actione tanta præstantem; ac tum simul erroris organum tollentem, eosque qui immedicabiliter illi affecti erant, confundentem, nec non plures quibus error non sic altè inoleuerat, emendan-

tem: ad veritatem ducem, Deoque ſuo gloriam rependentem: quin & horum demum præmio, clariſſimi etiam Martyrij laurea decorantem.

Vbi igitur Sacerdotes, conſtitutum arbori ſacrificium redditurì, adueniſſent, exciſamque ac humi propudioſè illiſam conſpexiſſent; primùm quidem attoniti, hærebant, longè maximo ſtupore, vt par eſt, perciti. Sic enim comparatum, vt quod præter omnem expectationem accidit, animum ſtupore afficiat atque percellat: ac ſiquidem illud bonum extiterit, hilaritatis impleat ac iucundiſſimè habeat;

πλανήσεως ἀντέτηκε· πρὸς τὴν ἀλήθειαν δὲ ποδηγούσης, καὶ τὸν οἰκεῖον δοξαζούσης Θεόν· ναὶ μὴν δὲ ταῦτα, καὶ λαμπροτάτῳ καταγλαϊζομένης μαρτυρίῳ.

Ἐπεὶ γὰρ ἧκον οἱ ἱερεῖς τὴν νενομισμένην τῷ δένδρῳ θυσίαν ἀποδώσοντες· ἐκκοπὲν δὲ τοῦτο, καὶ κατὰ γῆς ἀτίμως εἶδον καταῤῥαγέν, πρῶτον μὲν ἀπηνεώσαντο, θάμβει πολλῷ, κατὰ τὸ εἰκὸς, περιεχόμενοι. οἶδεν γὰρ τὸ παρὰ προσδοκίαν συμπίπτον ἐκπλήσσειν τὴν ψυχήν· καὶ ἀγαθὸν μὲν ὀφθὲν, ἱλαρότητος καὶ εὐθυμίας ἀναπιμπλᾶν. κακὸν δὲ, σκυ-

δεσπότητος, καὶ δυσθυμίας. καὶ εἰ μὲν ἐξ ἀνευθύνου τινὸς συμβέβηκεν αἰτίας, ἀνάγκη κατὰ τὸ εἰκὸς ἐνσκήπτειν τῇ ψυχῇ τὴν ὀδύνην, ἄχρις ἂν ἐπινοίαις τισὶ παρηγορηθῇ· περιφανοῦς δὲ τοῦ αἰτίου, καὶ ὑπευθύνου καθεστῶτος, εἰς ὀργὴν ἐξαπίνης τὰ τῆς λύπης μετεσκεύασται, οὐ πρότερον ἀνιεῖσαν τοὺς ὀργιζομένους, πρὶν ἢ τῷ λελυπηκότι τὴν τῆς ἀντιλυπήσεως ἀξίαν ἀντεπαγάγωσι ποινήν.

Τοῦτο κἀκεῖνοι παθόντες, πρῶτον μὲν τὸν αἴτιον αὐτοῖς ταύτης ἀνεσκοποῦντο τῆς

ſin' verò malum, mœſtitia animique dolore repleat. Ac ſi quidem eo auctore euenerit, qui nulli ipſe noxæ obnoxius ſit, dirum meritò cruciatum animo infert, donec quibuſdam eum rationibus deliniri contigerit Detecto autem auctore, eoque noxæ obnoxio, quicquid doloris erat animique cruciatus de repente in iram furoremque tranſit, non prius liberos ſinens quos inceſſerit, quin illi qui iniuriam fecit, quanta pro facinoris merito videatur, vindictam pœnamque rependerint.

Hoc & illis cùm ita eueniſſet, primùm quidem quis tantæ eis cladis au-

Popularis in Sãctum ſeditio.

ctor extitiſſet, animis exquirebant. Tum paulatim animo recolentes quanta Hyacinthus hortatus eſſet ac increpaſſet; ſecumque cogitantes, nullius planè alterius id opus eſſe, quàm eius, qui & hoſtiarum perceptionem vt ſceleratam abominaretur, & in eos qui offerrent etiam atque etiam inueheretur, verbiſque deterreret; vno omnes in eum irruunt impetu; ſuumque more dentes acuunt, ac quoduis tandem corporis membrum; quicquid deniq; cuiuis occurreret, arma aduerſus Sanctum arripiunt. O quomodo opportunè ſanguinariam illam impreſſionem narrauerim!

συμφορᾶς· ἔπειτα τὴν Ὑακίνθου κατὰ μικρὸν εἰς ἀνάμνησιν ἥκοντες νουθεσιῶν· καὶ κατημεγονηκότες ὡς οὐδενὸς ἂν εἴη ἄλλου τὸ ἔργον, ἢ τοῦ καὶ τὴν θυσιῶν τὴν μετάληψιν ὡς σφαγὴν μυσαττομένου, καὶ τοῖς θυσιάζουσιν ἐπιτιμῶντος ἢ παρεσωρθηκότος· ὁρμῶσι μὲν ὁμόσε κατ' αὐτοῦ πάντες· συῶν δὲ τρόπον τοὺς ὀδόντας θήγοντες, καὶ πᾶν μέλος τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ πᾶν τὸ παρατυχὸν ἑκάστῳ ὅπλον κατὰ τοῦ ἁγίου ποιούμενοι. ὦ πῶς ἂν καιρίως τὴν φονικὴν ἐκείνην ἐπίθεσιν ἐξηγησαίμην τῇ γλώττῃ

μετὰ τῶν ἱερόσυλον, μιαιφόνον, ἄθεον· μᾶλλον δὲ, θεοκτόνον ἐλοιδόρουν· τῷ στόματι δὲ κατέπτυον· καὶ τοῖς ποσὶ μὲν λάξ· τῇ χειρὶ δὲ πὺξ ἐναλλόμενοι, εἷλκον τῶν τριχῶν· ἐσπάραττον κατὰ γῆς, τοῖς ξύλοις παίοντες, τοῖς λίθοις βάλλοντες· καὶ οὕτω παντοδαπῶς αὐτὸν αἰκισά-
2. μενοι, [2] τῷ τῆς πόλεως ἡγεμόνι παρεστήσαντο.

Εἱστήκει δὲ ὁ μάρτυς, ὅλον νοερῶς ἐνδεδυμένος Χριστὸν, ὅλην πρὸς αὐτὸν ἀνατείνων τοῦ νοῦ τὴν ῥοπήν· ἐξ ἐναντίας δὲ τούτου ἄνδρες αἱμάτων καὶ δολιότητος ἱστάμενοι, δυνατῶς κατηγόρουν.

Lingua ſacrilegum, cruentum, impium (quin potius, deicidam) maledicto iactabant. Ore deſpuebant: calcibus, pugnis inſilientes, crinibus trahebant: humi diſtrahebant, cædentes lignis ac lapidibus: ſicque iniuriarum omni genere atque verberum exſatiati, Ciuitatis Præſidi eum adhibuerunt.

Stabat itaque Sanctus, totum mente Chriſtum indutus, omni in eum intenta mentis acie. Ex aduerſo verò ſtantes viri ſanguinum ac doloſi, fortiter accuſabant. Nobis, aiebant, Præſes, vna ob oculos gratia,

Hyacinthi pro tribunali accuſatio.

Ἡμῖν, λέγοντες, ὦ ἡγεμὸν, μία μὲν χάρις

vna bona faustaque expectatio, Deus ipse conspicuus ac spectabilis erat; alta, pulchra, venusta lateq; expansa frondium coma: nempe foliis vmbraculum præbens variisque leporibus ciuitatem nostram recreans oblectansque. Is, quanquã arbori per omnia similis existimabatur, admirabili tamen decore & gratijs cunctis stirpibus eminebat; sed & vis quædam efficax ac viuens illi assidens, quisquis ad eum accederet, præclaris beneficiis ac muneribus magnificè donabat. Hunc momento dementatus hic senex euulsit. Ciuitatis gaudium excîdit, prouinciæ nostræ glo-

ἐν ὀφθαλμοῖς, μία δὲ προσδοκία ἀγαθὴ ὁ περίβλεπτος ὑπῆρχε Θεός· ὁ ὑψίκομος, ὁ εὔκομος, ὁ πανώραιος καὶ εὐθαλής· ὁ τοῖς φύλλοις περισκέπων, καὶ ἀλλοίαις ποικιλίαις τὴν ἡμετέραν πόλιν ψυχαγωγῶν καὶ ἀνακτώμενος· ὃς εἰ καὶ δένδρῳ πάντῃ ἐμφερὴς νενόμισται, ἀλλὰ πάντων τῶν θαυμασταῖς ὡραιότησιν ὑπερεξῄρητο φυτῶν· ἀλλὰ καὶ δύναμις ἐνεργὸς καὶ ζῶσα τούτῳ παρεδρεύουσα, οὐκ ἔστιν ὅν τινα τῶν αὐτῷ προσιόντων οὐ λαμπραῖς ἐφιλοτιμεῖτο εὐεργεσίαις· ἄφνω δὲ τοῦτον, οὗτος ὁ ἀπονενοημένος ἐξέτεμε γέρων. τῆς πόλεως ἀπέκειρε τὴν χαρμονήν, τῆς χώρας

ἡμῶν ἐξέτεμε τῇ ἀξίνῃ τὸ γαυρίαμα. διὸ καὶ τῷ σῷ βήματι τοῦτον παρεστησάμεθα, τῆς θεομαχίας ἀξίας ἐκτιννύντα δίκας.

Ἐνδοθέντος δὲ τῷ Ὑακίνθῳ τὰ καθ' αὑτὸν ἀπολογεῖσθαι, Ἐγὼ μὲν, εἶπεν, ὑπολαβὼν, ὦ κράτιστε ἡγεμὸν, τὸ δένδρον ἐκκεκοφέναι τοῦτο συνομολογῶ καὶ οὔπως ἂν δυναίμην τὸ ἀληθὲς ἀρνεῖσθαι· οὐ κακονοίᾳ δὲ τοῦτο πεπραχέναι· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς πλάνης οὐκ ἔστεργον ὁρᾶν, ὅτι ἄνθρωποι τετιμημένοι λόγῳ, τὸν ἴδιον πλάστην, καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀφέντες τὸν ποιητὴν, τὸ τῶν αὐτοῦ κτισμάτων ἐλα-

riationem securi amputauit. Idcircò etiam tuo ipsum tribunali stitimus, vt impietatis læsiq; Numinis cōdigna vltione pœnis subiiciatur.

Facta verò Hyacintho pro seipso satisfaciendi licentia, Ego sanè, respondit, optime Præses, excidisse me arborem confiteor; nec possim vnquam veritatem negare. Nullo tamen malo animo, aio me rem hanc præstitisse, sed qui erroris exuperātiam videre non sustinerem; Homines scilicet ratione ornatos, eo omisso qui formauit, cœliq; ac terræ conditor existit, rerum ipso auctore in rerū natura exstantium infimam, deitate donatam, di-

Sancti confessio.

uinis auxisse honoribus, ac illi seruisse. Quid enim amabo, ea humilius arbore, quæ hodie è terra surgens, multis longè arboribus ignobilior sit ac deterior, vt quæ infructifera, aut malorum ferax fructuum, paulò pòst in ignem mittatur?

Hanc itaque coli ac adorari videns, ac quàm ægrè humanam eam amentiam ferens, humanioreque affectu æmulatus, quod verbis non licuit vt à frustranea eos spe auocarem, opere iam fidem facio ac suadeo, nullam rei inesse vim, vt vel maleficij aliquid irroget, aut beneficij præstet, quæ ipsa omni sensus vi prorsus des-

χιστότερον θεοποιοῦντες λελατρεύκασι. τί γὰρ τοῦ ἀπὸ γῆς ἀναδιδομένου σήμερον ξύλου, καὶ πολλῶν ξύλων ἀτιμοτέρου καὶ φαυλοτέρου, ὡς ἀκάρπου, ἢ κακοκάρπου, καὶ μετ' ὀλίγον εἰς πῦρ βαλλομένου, ταπεινότερον.

Τοῦτο γοῦν ὁρῶν προσκυνούμενον, καὶ πλεῖστα τῆς ἀνθρωπίνης ἀγνοίας κατεγνωκώς, καὶ φιλανθρώπως ἐζηλωκώς, ἐπεὶ μὴ οἷός τε γέγονα λόγοις τῆς σαθρᾶς ἐλπίδος ἀποστῆσαι, ἔργῳ τούτους πείθω λοιπόν, ὡς οὐδεμία τοῦ ἀναισθήτου δύναμις, οὔτε πρὸς κακοποιΐαν, οὔτε πρὸς εὐεργεσίαν οὐδενός· καὶ τὴν

καὶ τὸ ὀλεθρίας πλάνης τὴν πρόφασιν περιελόμενος, ὁδοποιεῖν μοι πάντας δοκῶ πρὸς θεοσέβειαν, ὥστε τὸν τῶν ὅλων ἐπιγνόντας Θεόν, καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, αὐτὸν προσκυνῶσιν,
3. αὐτῷ μόνῳ λατρεύωσιν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

Ἐπὶ τούτων ἀκούσας ὁ ἡγεμὼν τῶν ῥημάτων, πρῶτον μὲν κατὰ γῆς αὐτὸν ἐκταθέντα, ξύλοις ἀγρίοις μαστιγοῦσθαι διετάξατο· ἐπὶ πολὺ δὲ τὰς σάρκας ξαινομένου, καὶ τὰ ὀστᾶ θλωμένου, καὶ τῷ αἵματι βάπτοντος τὴν γῆν· οὐδεμίαν δὲ φωνὴν ἀφιέντος· ἡσυχῇ δὲ πρὸς τὸν Κύριον ἐξεστῶτος Ἰησοῦν, καὶ ἀνεκλαλήτοις

tituantur; ſublatoq; exitioſi erroris prætextu, præire omnibus ad pietatem, videor, vt vniuerſorum agnito Deo, eiuſque vnigenito Filio Domino noſtro Ieſu Chriſto, eum adorent; ipſique ſoli ſeruiant in Spiritu ſancto.

Hæc Præſes verba vbi inaudiit, primùm humi diſtentum, virgis agreſtibus cædi imperat. Cumque diu multumque illius carnes dilacerarentur, oſſaque contunderentur, ac terra cruore madeſceret, nec ille vllam mitteret vocem, ſed ſilentio in Dominũ Ieſum excederet, tacitiſque precibus ac votis illi ſuppli-

Dira verbera, aliique ſæuiores illius cruciatus.

2. Cor. 5. 13. Rom. 8. 26.

cans, placidè verberum dehonestamenta sufferret; populus clamabat, Voca, Præses, carnificem; voca qui dentes euulsurus sit. Quemadmodum iste Deum nostrum succidit, sic illius excidantur dentes: ferrea forcipe radicitus effodiantur. Eaque demum ferali sententia in eo exercita atque expleta, ne sic quidem perciti populi, furoris quicquam remiserunt. Rursus verò vinctum, arborisque in modum concisæ, discerpendum humiq; raptandum, occinebant: vrbe denique extractum, acutis suffigendum arundinibus, ac lapidibus obruendum.

Postremò, vbi

αὐτῷ προσοδαχαῖς ἐντυγχάνοντος· καὶ εὐμαρῶς τὰς αἰκίας ὑποφέροντος, ὁ δῆμος ἐπεφώνει· Κάλει τὸν δήμιον, ὦ ἡγεμών· κάλει τὸν τοὺς ὀδόντας ἐκριζώσοντα· ὥσπερ οὗτος ἐξέκοψε τὸν ἡμέτερον Θεὸν, οὕτως αὐτοῦ οἱ ὀδόντες ἐκκοπτέσθωσαν· σιδηρᾷ λαβίδι ῥιζόθεν ὀρυττέσθωσαν. καὶ ταύτης ἐπ' αὐτῷ πέρας τῆς ἀποφάσεως λαβούσης, οὐδ' οὕτως οἱ ἐμβρόντητοι δῆμοι τῆς μανίας καθυφίεσαν· αὖθις δὲ τοῦτον δεσμούμενον, τρόπον δένδρου κοπέντος, σπαράσσεσθαί τε καὶ σύρεσθαι κατὰ τῆς γῆς ἐβόων· ἐξαγόμενόν τε τῆς πόλεως, ἐγκεντεῖσθαι καλάμοις ὀξέσι, καὶ λίθοις καταλεύεσθαι.

Ἐπεὶ δὲ πᾶσα τέλος

ἐπ' αὐτῷ ἡ μιαιφόνος εἴληφεν ὁρμὴ καὶ βουλή· τὸν μὲν οὕτως ἀνηλεῶς καταικίσαντες, καὶ ἄχρις ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐξελκύσαντες, ἀπὸ κεφαλῆς δὲ μέχρι ποδῶν ἓν τραῦμα τοῦτον ἀποδείξαντες καὶ θανατώσαντες, ἑσπέρας ἤδη φθασάσης, θηρσὶ τὸ σῶμα κατέλιπον βοράν.

Τί οὖν ὁ Κύριος; ἆρά γε τοῦ οἰκείου θεράποντος ἠμέλησε; ἢ βιαθανατοῦντος τρόπον ἀφῆκεν ἀποθανεῖν; ἢ κρυφαίας καὶ νοερᾶς μόνον ἐπιφανείας ἀξιοῖ; οὐδαμῶς. νὺξ δὲ ἦν ἤδη, καὶ ἥλιος ὑπὸ γῆν· καὶ ὁ ἀληθινὸς ἥλιος, ὢ τῷ φωτὸς ἐπανέτελλεν υἱῷ· καὶ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου

omnis ille cruentus impetusconſiliumq; in eo finem acceperat; ſic dirè verberibusaffectũ ac dehoneſtatũ,atq;ad montis vſq; ſupercilium extractum,vnoque à vertice ad imos pedes vulnere detritũ ac deformatum, factumq; emortuum; appetente iam veſpere, deuorandum beſtiis reliquerunt.

Quid igitur Dominus? Suine famuli neglexit curam? aut eiusmore qui ſibi ipſe vitam adimat, dimiſit mori? vel occulta ac mente tenusſolùm apparitione donauit? minimè gentium. Porrò iam nox erat, ac terram ſol ſubierat, cùm ecce verus Sol lucis filio oritur; ac circa eum multitudo

Diuina apparitio facta Hyacintho.

Luc. 2.13. & 9. cœleſtis militiæ, ac *Domini claritas*, vt Euangelicis vocibus vtar, *circumfuſit eum*. Tum ille, quaſi ex alto emergens ſomno, diuinamque circa ſe ſentiens apparitionem, atque mox omni ſolutus dolore, omnique compunctione ac inenarrabili gaudio repletus, rectus in pedes ſtetit, tanta remiſſione, tanto robore, ac ſi ne vllum quidem tormentorum periculum feciſſet.

Gratiarũ actio. Statim verò Vir beatus, flexo ad Deum genu, ac puras in cœlum manus leuans, animi exultatione dulcibuſque lacrymis, Domino confitebatur; etiam atque etiam gratias agens, eius conſtan-

περὶ αὐτόν· καὶ δόξα Κυρίου, εὐαγγελικῶς εἰπεῖν, περιέλαμψεν αὐτόν. ὁ δὲ, καθάπερ ἐξ ὕπνου βαθέος ἀνενεγκών, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν αἰσθηθεὶς θεοφανείας· καὶ πάσης μὲν ἀλγηδόνος σώματος εὐθὺς ἀνεθεὶς, πάσης δὲ κατανύξεως καὶ ἀνεκλαλήτου χαρᾶς πληρωθεὶς ἵσταται μὲν ἐπὶ πόδας, οὕτω κούφως καὶ εὐσθενῶς, ὡς μηδ' ἥν τινα πεῖραν ἀνιαρῶν εἰληφώς.

Εὐθὺς δὲ, κάμψας ὁ μακάριος τὸ γόνυ πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὰς ὁσίους χεῖρας ἐπάρας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας καὶ γλυκεροῖς δάκρυσιν, ἐξωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ· εὐχαριστῶν μὲν ἰσχυρῶς ὑπὲρ τῆς σταθε-

ρότητος, ἧς ἄχρι τῆς
ὥρας ἐκείνης ἐνεδεί-
ξατο· δεόμενος δὲ ἐπὶ
ταύτῃ τελειωθῆναι
τῇ ὁμολογίᾳ· καὶ τὴν
ψυχὴν μὲν, τῆς ἀπο-
κειμένης τοῖς μάρτυσιν
ἀναπαύσεως μετα-
4. σχεῖν· 4 τὸ πολυπαθὲς
δὲ σωμάτιον, σεμνὸν
τόπον εἰς κατάπαυσιν
λαχεῖν· φυλακτήριον
δὲ τοῦτο τῇ αὐτοῦ πόλει
προσηύξατο δι' αἰῶ-
νος χρηματίσαι· νό-
σων τε παντοδαπῶν
ἰατήριον, καὶ πάν-
των ἀλεξητήριον κα-
κῶν.

Προσηύξατο τοῖς
εἰς τὸν Θεὸν ἀσεβοῦ-
σιν, τὴν διὰ πίστεως
σωτηρίαν· καὶ τοῖς ἁ-
μαρτάνουσι, τὴν διὰ

tiæ nomine, cuius ad eamvſque horam ſpecimen exhibuiſſet; rogans vt in ea confeſſione agonem conſummaret; animuſque repoſitam Martyribus requiem conſequeretur, nec corpuſculum ærumnis multis ac laboribus tormentiſque conſumptum, honeſto ad quieſcendum loco deſtitueretur: ac verò cuſtodiam ac præſidium in æuum ciuitati fore precatus eſt, omnis generis morborum preſentem medicinam, omniumque procul malorum auerruncationem.

Corpuſculi prouiſus honor; impetrandi a morte fiducia.

Impietate in Deum laborantibus, ſalutem, quæ per fidem eſt, votis deprecatur: peccatoribus, vt pœnitentia con-

Sancti precario, in qua Oratoris aliquid licentiæ fit.

uertantur: Magistratibus, vt iustitiam teneant; subditis, vt obedientiam; diuitibus, vt propensos in eleemosynam mores habeāt; pauperibus, vt patientiā seruent ac sustinentiam; gaudentibus, vt gratias agant; his, qui in ærumna sunt, vt leuamē ac cōsolationem obtineant; nauigantibus, vt felici nauigatione vtantur; iter habentibus, vt iter faustè conficiant: his qui in bello versentur, victoriæ tropæa: qui denique in pace agant, vt omnē strenuè pietatem ac iustitiæ opera colant.

Christi æmula bonitate, cunctis bona ac vtilia adprecatur, vt perfectus Christi discipulus. Vt patriæ amans,

μετανοίας ἐπιστροφήν· τοῖς ἄρχουσι, δικαιοσύνην· εὐπείθειαν, τοῖς ἀρχομένοις· τοῖς πλουσίοις, τρόπον ἐλεήμονα· τοῖς πένησιν, ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν· χαίρουσιν, εὐχαριστίαν· λυπουμένοις, παραμυθίαν· πλέουσιν, εὔπλοιαν· ὁδοιποροῦσιν, εὐοδίαν· τοῖς ἐν πολέμῳ, τρόπαια νίκης· τοῖς εἰρηνεύουσι, συντονίαν πρὸς πᾶσαν εὐσέβειαν καὶ δικαιοπραγίαν.

Πᾶσιν ἐπεύχεται χριστομιμήτῳ χρηστότητι τὰ χρηστὰ καὶ λυσιτελῆ, ὡς τέλειος Χριστοῦ μαθητής· ὡς φιλόπατρις, τῇ πα-

τελεῖ τὴν ἀπὸ κινδύνου παντὸς, καὶ πάσης πολεμίων ἐπαναστάσεως ἀπολύτρωσιν· μάλιστα δὲ, τοῖς γνησίως αὐτοῦ μνημονεύειν μέλλουσι, καὶ τῇ τῶν λειψάνων θήκῃ πελάζουσιν· οἰκοδομαῖς τε χαρίζεσθαι· ὕμνοις τε καὶ θυσίαις δοξάζεσθαι· τούτῳ προσιοῦσι, πᾶσαν δεξιὰν χάριν καὶ σωτήριον ἐπεύχεται δωρεάν.

Οὕτω προσευξάμενος ὁ θεῖος ἀνήρ, καὶ ἐπὶ πολὺ τοῖς παρεστῶσι τῶν ἱερῶν Ἀγγέλων ἱερῶς συνηδόμενος, καὶ νοερῶς κατατερπόμενος· Εἶτα, τριτῇ σφραγῖδι τὸ θεοειδὲς πρόσωπον σημειωσάμενος· ὢ τῆς τότε τὸν τόπον ἐκεῖνον πληρωσάσης μυστικῆς θυμη-

patriæ vt ab omni tuta periculo ſit, omnique hoſtium graſſatione liberetur ; iis præſertim, qui illius ſincerè memores fuerint, ac Reliquiarum loculo acceſſerint ; ædificijs præſtiterint ; canticis oblationibuſque acceperint. Qui ſe adeant , fauſtam omnem gratiam comprecatur ac ſalutare munus.

In hunc modum precatus Vir diuinus , diuque ſacro adſtante Angelorum choro ſacrè delectatus menteque recreatus ; tumque tertiò deiformem conſignans vultum (ô quæ tunc temporis locum impleuerat myſtica iucunditas diuina-

Placide in carcere obit.

rumque laudum cantica!) ſanctum eis Sanctus tradit animum.

Hanc verò ſtatim Dei paradiſus habuit, Regi gloriæ, nulla verborum vi explicabili gaudio, accedentem, eique religioſiſſimo habitu cultum adhibentem, atque incorruptionis coronam Dominica dextera ſuſcipientem. Hanc cœleſtium Poteſtatum Mentes omnes laudauerunt, ac velut victoriæ tropæa, aut Chriſtum ferentem, ſuis domeſticam cœtibus aſciuerunt. Hanc & Apoſtoli, quæ Apoſtolicis præclariſſimè muneribus vitam egerit, placidiſſimè accipientes complexi ſunt. Sacri Mar-

δίας καὶ δοξολογίας, τὴν ἁγίαν αὐτοῖς ὁ ἅγιος παρατίθεται ψυχήν.

Ταύτην μὲν οὖν εὐθὺς ὁ παράδεισος εἶχε τοῦ Θεοῦ, τὸν Βασιλέα τῆς δόξης ἀναφθέγκτῳ χαρᾷ προσιοῦσαν, καὶ πανευαγῶς αὐτὸν προσκυνοῦσαν, καὶ τὸν τῆς ἀφθαρσίας στεφάνῳ τῇ δεσποτικῇ καταστεφομένην δεξιᾷ. Ταύτην αἱ νοεραὶ πᾶσαι τῶν οὐρανῶν Δυνάμεις ἐπῄνεσαν· καὶ ὡς νικηφόρον, ἢ Χριστοφόρον ἑαυτοῖς προσῳκειώσαντο. Ταύτην Ἀπόστολοι μὲν, ὡς ἀποστολικώτατα βιώσασαν, ἀσμεναίτατα ἀσμενέστατα. δεξιούμενοι περιεπτύξαντο· Μαρτύρων δὲ

χοροὶ ἱεροὶ, ὡς οἰκεῖον αὐτῶν μέλος, καὶ τὸ τιμιώτατον ἀποδεχόμενοι τῶν μελῶν· καὶ τῷ πνεύματι συναρμολογοῦντες ἑαυτοῖς καὶ συμβιβάζοντες, τῆς αὐτῆς αὐτοῖς δόξης καὶ μακαριότητος μέτοχον δι' αἰῶνος ἐκληρώσαντο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Προφητῶν καὶ ἁγίων θίασοι πάντων, ὡς τῆς ἴσης αὐτοῖς ἁγιότητος ὑπερβαλλόντως μετέχουσαν ὁρῶντες, τὴν αὐτῆς ἀνάλυσιν καὶ ἐνδημίαν πρὸς τὸν Χριστὸν, λαμπρὰν ὅτι μάλιστα καὶ θεοπρεπεστάτην συνεκρότησαν ἑορτήν.

Τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον ἡ τρισολβία ψυχὴ, τὰς τοῦ οὐρανίου Πατρὸς κατακληροῦται μονάς·

tyrum chori, velut proprium ipſorum membrum recipientes membrorumque nobiliſſimum, ac ſibi ipſis ſpiritu concinnantes ac committentes, eiuſdem ſociã gloriæ ac beatitudinis in æuũ nacti ſunt. Neque id modò, ſed & Prophetarum Sanctorumque omnium chori, velut paris illis ſanctitatis gratiis eximiè auctam conſpicientes, eius ad Chriſtum ſolutionem ac emigrationem, claram maximè diuiniſſimamque feſtiuitatem ac tripudium celebrarunt.

In hunc itaque modum ter beata Anima, cœleſtis Patris manſiones ſedeſque conſequitur: Ioan. 14. 2.

at neque ſacrum illud ac triumphale tabernaculum, vel ſic in terram cadens ſpretum eſt, vel pari Martyribus reliquis honore decoratum: ſed ſicut maioribus prodigiis vberioribuſque ſanitatum gratiis Chriſti munere honeſtatum eſt, ſic & humanis honoribus ac obſequiis, cunctis ferè victoria inclytorum Martyrum corporibus maiori gloria illuſtrius habitum.

Ac tum quidem illic loci prope ciuitatem aggeſto tumulo pretioſus theſaurus Fidelium manibus honorificè conditus eſt: ac quanquam inacceſſus, nullique eo ex tempore conſpectus

ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο καὶ ἀθλοφορικὸν σκῆνος, ἢ οὕτως εἰς γῆν πεσὸν περιεώραται, ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς Μάρτυρας τετίμηται· ὥσπερ δὲ τέρασι μείζοσι, καὶ ἀφθονωτέροις ἰάμασιν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πεφιλοτίμηται, οὕτω καὶ ταῖς ἐξ ἀνθρώπων τιμαῖς, ἁπάντων ὀλίγου δεῖν, τῶν ἀθλοφορικῶν σωμάτων τὸ ἐπιδοξότατον ἠνέγκατο.

Τότε μὲν γὰρ αὐτοῦ που πλησίον τῆς πόλεως γῆς βάθεσιν ὑπὸ τῶν εὐσεβούντων ὁ πολύτιμος ἐντίμως καταχωσθεὶς θησαυρὸς, οὐ μόνον ἐφικτὸς, ἢ τινι γέγονεν ἐξ ἐκείνου θεα-

Hyacinthi celebr cultus ex miraculis.

ρητός· οὐ μὴν ταῖς ἀγαθουργίαις τῶν αὐτοῦ θαυματοποιιῶν, οἷός τε γὰρ λαθεῖν· ἀλλ' ἐκτενεστάταις μὲν ἱκεσίαις τὸν Κύριον ἔνδον ὁ ἀθλοφόρος ἱλεούμενος, ἔξω δὲ τοῖς ἐπὶ τοῦ τάφου τελουμένοις ἰάσεσι δυσωπῶν, καὶ τούτοις πάλαι τὴν αὐτοῦ πόλιν ἐξ ἀπιστίας εἰς ὀρθόδοξον πίστιν καὶ ἀνυπόκριτον μετάγων, οὐδὲ μέχρι τοῦ νῦν ὁ θαυμάσιος διαλείπει.

Λέγεται γὰρ, ὃ καὶ ὁρώμενον πιστοῦται, ὅτι ἑκάστης τοῦ ἐνιαυτοῦ περιόδου τῆς τὴν τοῦ ἁγίου μνήμην ἐπαγούσης, δέησις μὲν περὶ τὸν ἱερὸν τάφον, ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πληρώματος ἀναπέμπεται τοῦ λαοῦ. ἐξάφνω δὲ χοῦς ἐν

est : per eius tamen mirabilium operum benefica munera, haud fieri poterat vt lateret. Quin iugibus contentiſque ſupplicationibus intùs Dominum Martyr triumphalis placans, foriſque in ſepulchri memoria ſanitatum munere permouens, hiſque olim ſuam ciuitatem ab infidelitate ad rectam ſinceramque fidem traducere, hactenuſque Vir admirandus non ceſſat.

Aiunt enim (cui rei & ipſe viſus præſtat fidem) vertente anni tempeſtate qua eius celebris memoria agitur, ſacratæ plebis circa ſacrum tumulum obſecratione, de repente inſolito quo-

Puluis miraculosus tumulo efflari solitus.

dam sonitu, flatusque stridore ex imis sursum puluerem erumpere seu exsufflari, tanta vehementia, vt & tumulo circumpositas accensas faces spiratione exstinguat; ipsumque tumuli os, vrnæque in modum operientem fabricam, sacro puluere pretiosoque cinere confestim adimpleat.

Digiti miraculosa eruptio.

Dignum verò & istud commentario consignare; ante nimirum non multos hos annos, annuo puluere erumpente ac ebulliente, dextræ quoque admirandi Martyris maiorem digitum vnà ascendisse, ità integrum sanumque ac si vi-

ἤχῳ τινὶ ξένῳ, καὶ ῥοιζήματι πνεύματος ἐκ τοῦ βάθους κάτωθεν ἀναδίδοται ἢ ἀναρριπίζεται), οὕτως σφοδρῶς ἐκφυσώμενος, ὡς καὶ τοὺς περὶ τὸν τάφον καιομένους λαμπτῆρας, τῇ ἐπιπνοίᾳ κατασβέννυσθαι. αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ τάφου στόμα, καὶ τὸ καλύπτρου ἢ λαρνακοειδῶς οἰκοδομίαν, δυνάμει τοῦ ἱεροῦ χοός, καὶ τῆς τιμίας ταύτης κόνιας εὐθέως ἀποδείκνυσθαι.

Ἄξιον καὶ τοῦτο τῇ ἱστορίᾳ παραδοῦναι, ὡς οὐ πρὸ πολλῶν τούτων ἐτῶν, τῆς ἐτησίου κόνιας ἀναβραττομένης, καὶ τὸν μέγαν τῆς χειρὸς δάκτυλον τοῦ θαυμαστοῦ Μάρτυρος κάτωθεν συναναβῆναι, οὕτως ἄρτιον καὶ

ὁλόκληρον, ὡς ἄρτι τῆς αὐτοῦ ζώσης ἀφαιρεθέντα δεξιᾶς. ἀνέβη δὲ πίστιν τε οἶμαι τελειοτέραν παρε-χόμενος, τῆς ἐνταυθοῖ τοῦ ἁγίου καταθέσεως, καὶ πρὸς τὴν τοῦ ναοῦ διεγείρων τοὺς πιστοὺς κατασκευήν.

Ὦ χοῦς ἅγιος, ἐν τῷ τοῦ ἁγίου ἁγιαζόμενος χοΐ, καὶ πάντῃ τῷ λαῷ διαδιδόμενος, καὶ τῷ ἁγίῳ ἴσα σώματι δυνα-μούμενος. ὦ χοῦς, τὴν φύσιν μὲν χοϊκός, οὐράνιος δὲ τὴν δύναμιν· χοῦς, τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ποτε ὑομένου μάννα, τὴν χάριν αἰδεσιμώτερος, τὸν ἁγιασμὸν σεβασ-μιώτερος, τὴν δύνα-μιν δραστικώτερος. ὃ μὲν γὰρ εἰς σωμά-των ὕετο θρέψιν τε

uente recens dextera amputatus esset. Sic verò ascendisse arbitror, vt Sancti eo loco corpusculi depositionis certiorem faceret fidem, & ad templi fabricam Fideles animaret.

O sanctum puluerem in Sancti puluere imbutum sanctitate; qui vniuerso populo distribuaris, parique cum sancto corpore virtute polleas! O puluis, natura quidem terrenus, at cœlestis virtute atque potentia! Puluis nimirum, mannæ, quod olim è cœlo pluebat, gratia venerabilior, sanctimonia religiosior, virtute potentior efficaciorque. Nam illud quidem ad alenda corpora ac

conſeruanda cœlo pluebat; hic verò, non ſolùm ad corpora (à frigoris maximè æſtuſque tabe) curanda, verùm etiam ad abundantem animis firmitatem præſtandam ac illuſtrationem.

At, ô Martyrum omnium decus inclytum, Fidelium gloriatio, contritioque infidelium! O venerandæ patriæ bona ſtirps: immò verò ſtirps ſancta, ſuo munere prauam patriam in bonitatem vertens, impuramque caſtam reddens ac ſanctam; inhonoramque honorans.
Matt. 15. 13. Stirps pretioſa, cœleſtiſque Patris tui verè plantatione digna, quaſi palma, iugi virtutum flore

καὶ συντήρησιν· ὁ δὲ, οὐκ εἰς σωμάτων θεραπείαν μόνον, ψύχους τε μάλιστα καὶ καύσωνος μαρασμοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς διαρκῆ ψυχῶν στηριγμὸν καὶ φωτισμόν.

Ἀλλ' ὦ πάντων Μαρτύρων ὡραΐσμα, πιστῶν δὲ ἀγαλλίαμα, ἀπίστων δὲ σύντριμμα· ὦ πατρίδος σεμνῆς ἀγαθὸν φυτόν· μᾶλλον δὲ φυτὸν ἅγιον, τὴν πονηρὰν ἀγαθύνων δι' ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ τὴν ἄναγνον ἁγνίζων, καὶ τὴν ἄτιμον τιμῆσαν· φυτὸν τίμιον, καὶ τῆς τοῦ Πατρὸς σου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς φυτείας ἀληθῶς ἄξιον, ὡς φοῖνιξ τῆς ἀειθα-

λέσιν αὐτῶν ἀρεταῖς, καὶ
ὡσεὶ κέδρος παρ' ὕδατα
τοῖς ἀπείροις τῶν ἰαμάτων
πληθυνόμενος καρπῶν.

Ὦ λίθε τίμιε, καὶ τοῦ
ἀκρογωνιαίου τοῦ ὄντι
6. ἐπάξιε. λίθε 6, ὦ τῷ Υα-
κίνθῳ ὁμώνυμε· ἐκεί-
νῳ, ὃ τοῖς ἕνδεκα συστοί-
χοις τιμίοις συνηρτημέ-
νῳ λίθοις, καὶ τὸ λογεῖον
τῆς κρίσεως τοῦ Ἀρχιε-
ρέως συγκατασκευαζο-
μένῳ τοῦ μεγάλου· λίθε
7. ἅγιε 7 κυλιόμενε ἐπὶ
τῆς γῆς κατὰ τὸν Ἡ-
σαΐαν, τῆς Ἀμάστρας
τὸ περιτείχισμα καὶ
περίφραγμα· μᾶλ-
λον δέ, πύργωμα καὶ
στεφάνωμα, πάσας τὰς ἑ-
λεπόλεις καὶ μηχανὰς
ἀποκρουόμενον ἐχ-
θρῶν· τῶν Παφλαγόνων

vernans, ac quaſi cedrus ſecus aquas, infinitis ſanitatum fructibus exuberans!

O Lapis pretioſe veréque ſummo angulari digne lapide. Lapis, cui nomen cum Hyacintho commune; illo, inquam, Hyacintho, qui vndecim pretioſis lapidibus vtrinque ordine digeſtis annexus, ſummi Pontificis Rationale iudicii vnà componit. Lapis ſancte, qui iuxta Iſaiam ſuper terram voluaris, Amaſtridis murus vallumque; ſiue potius turris coronaque, omnes hoſtium capiendis vrbibus machinas, arietes, catapultas, baliſtas aliaque propellens! Paphla-

Eph. 2. 20
Exod. 28. 18.
Zach. 9. 16.

gonum alta ſublimitas eximiuſque decor, Imperij corona, Sacerdotij laus ac gloriatio, noſtrorum quæſo etiam ſuſcipere digneris ſermonum primitias; ac vel ſi nihil tua dignum magnificentia exhibeant, prorſus tamen tibi chariſſimas, quod è vicino fructus exiſtant. Ac reliquis quidem, quę illis prius à ſummo omnium Rege precatus es, præſtare ipſe ne ceſſaueris; quippe cui facultas non deſit, quam inde acceperis: vicinis autem atque ciuibus, vti magis Tibi fide ac charitate conſertis, maiorem bonorum Dei munerum copiam ſubminiſtra, in Patris & Filij & Spiri-

τὸ ὕψωμα καὶ καλλώπισμα, τῆς βασιλείας ὁ στέφανος, τῆς ἱερωσύνης ὁ ἔπαινος καὶ τὸ καύχημα, δέχοιο καὶ τὰς τῶν ἡμετέρων ἀπαρχὰς λόγων· καὶ εἰ μηδὲν τῆς σῆς ἄξιον μεγαλοπρεπείας ἐπιφαίνουσι, ἀλλ' ἀφίλτατά γέ σοι πάντως οὖσαι, τὸν ἐν γειτόνων ἐστὶ καρπόν· καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, ἃ πρὸς τοῦ Παμβασιλέως πρότερον ἐπηύξω, μὴ διαλίπῃς αὐτὸς ἐνεργῶν· δύνασαι γὰρ ἐκεῖθεν λαβών· τοῖς γείτοσι δὲ καὶ πολίταις, ὡς μᾶλλον ἀνηρτημένοις τῆς πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς σῆς, πλείω τῶν ἀγαθοδώρων Θεοῦ ἀγαθῶν τὸν περιουσιασμὸν ἐπιχορήγησον, εἰς

δόξαν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

tus ſancti gloriam, in ſæcula ſæculorum, Amen.

AD HYACINTHI AMASTRENSIS LAVDATIONEM NOTÆ.

TANTA Hyacinthi nomen in Hyacintho Odrouantio noſtro feliciſſimè rediuiuum, olimque pluribus Chriſti Athletis ac Martyribus conſecratum, fragrantia, orbis Chriſtiani agrum ac Eccleſiæ perflat: vt vernantiſſimis odoratiſſimiſque (pauculis quidem, ſed tamen lectiſſimis, iiſque iucundè variis) floſculis, ſertum adornaturo, non aliunde viſum ſit auſpicari, quàm ab Hyacintho Amaſtridis Metropoleos inſigni Patrono; ſertoque illi, diſertiſſimo Oratore Niceta Paphlagone, elegantiſſimis λόγων floribus cum pari pietate, contexto. Cuius iam plura à me producta in mea Bibliotheca PP. Concionatoria (quibus maximè ſingulos quoſque Apoſtolos Encomio celebrat, cautè in eis Apocryphorum ſcirtes vitans atque breuia, eaque duntaxat exornans, quæ certa nitantur fide, ac veriori traditione videantur accepta) ipſa fragrantius longè ſpiratura, ſi & ipſa, quæ grandi volumine extant Em. Card. Maza-

rini τ͂ μαγκείτου, nitidissima illius Græca, liceret proferre.

Consignata etiam Latinis tabulis ad xvi. Kal. Augusti Hyacinthi Amastrensis memoria, his verbis. *Amastride in Paphlagonia sancti Hyacinthi Martyris, qui sub Bastriano Præside multa passus, quieuit in carcere.* Ad quæ Baron. *De quo etiam Græci hac die in Menologio; vbi & eius passio describitur.* Nempe in Menologio Sirleti, siue quod illo interprete, Henrico Canisio vulgatum est t.1. cuius hæc verba sunt. *Eodem die sancti Martyris Hyacinthi apud Amastridem. Hic ad Castrisium Præsidem & Amastridis vrbis Magistratus cùm ductus esset, Christianam fidem professus, verberatur vehementer; euulsisque dentibus, per mediam vrbem funiculis trahitur & acutis calamis vulneratur: postea coniectus in carcerem, Deo ipsi spiritum commendauit.* Maiora Menæa, ipsa Venetiis edita, vsuque fere Græcorum Reliquiis, meliorum inopia Codicum, vsurpata, nihil eius eo die habent: at nec Tiliana nostra ipsa antiqua & probatissima, manu exarata; quæ tamen supra edita, egregij Martyris certamen nobis conseruarunt; cuius solùm extabat nomen in Menæis, quo die Græci Magni Martyris Platonis diem natalem agunt, fratremque illius vocant: Nolim itaque inuidere, quin & flosculum istum

quasi ἕρμαιον serto meo adiungam; Rosam scilicet vernantissimam veréque Magno Platoni Martyri geminam; proindeque illius germanam.

ΑΘΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ
Ἀντιόχου, αὐταδέλφου χρηματίσαντος τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Πλάτωνος, δι' οὗ καὶ εἰς τὸν Χριστὸν πεπίστευκεν.

Διερχομένου δὲ τοῦ ἁγίου Ἀντιόχου τήν τε Γαλατίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ παντοῖα νοσήματα θεραπεύοντος, συλλαμβάνεται παρὰ Ἀδριανοῦ ἡγεμόνος. καὶ εὐθέως κρεμασθεὶς ἐπὶ ξύλου, ξέεται τὰς πλευράς, καὶ λαμπάσι πυρὸς ὑποκαίεται, καὶ τῇ φρουρᾷ πέμπεται. ἐκεῖθεν ἐξαχθείς, λέβητι ἐμβάλλεται κοχλάζοντι; καὶ θηρίοις ἐκδίδοται· καὶ ἐκ πάντων τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι παραδόξως ῥυσθείς, προσευχῇ πάντα τὰ εἴδωλα εἰς γῆν κατέρραξεν καὶ κονιορτὸν ἀπετέλεσεν· διὸ καὶ τὴν κεφαλὴν ξίφει τμηθείς, ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ.

CERTAMEN SANCTI MARTYRIS
Antiochi, qui germanus frater sancti Martyris Platonis extitit; per quem etiam in Christum credidit.

Peragrante sancto Antiocho Galatiam pariter & Cappadociam, omnisque generis morbos curante, comprehenditur ab Adriano

Præside; statimque ex equuleo suspenso deraduntur latera, ignitisque facibus succenditur, ac in carcerem mittitur. Inde eductus, in lebetem bullientem coniicitur, atque bestiis exponitur. Hisque omnibus mirabiliter Christi gratia liberatus, fusa oratione simulacra omnia in terram allisit, inque cinerem redegit. Quo & nomine cæsis ceruicibus, in Christo requieuit.

Verè eximium ac singulare fratrum par, beataque ξυνωρὶς, ipsa haud dubiè digna, quæ nostrum hîc de Hyacintho sermonem tantisper per occasionem intercideritt, vti & Chrysostomo aliàs ξυνωρὶς alia, Sermones eius verè aureos, omniumque fere ipsius luculentissimos, de Lazaro in suspenso aliquandiu habuit: quam tamen nolim eo nomine sibi quisquam vendicet, eamque vnam aliquam Cœlitum, non inclytos duos Martyres, eorumque germanum par illustre, existimet. Qui aliter in Romanis olim tabulis vindicandum putauit, in suis aduersum Cyriacos, ac me ipsum signatè ementitus Petrus à Valle Clausa verusque Theophilus Raynaudus, fœcundus adeo ac portentosus nostræ ætatis scriptor; ipse sibi habeat, eaque versatilis linguæ ac calami sagacitate, tantis illis verè, falsè abs se fusis potius temere, quàm seriò elucubratis, fidem quærat. Poterat & Platonis Laudatio, quam

Leo Allatius nuper à me productus *De Symeonum scriptis* inter Metaphrastis γνησίας habet, à me hîc repræsentari; ipsa verè florida Græco-Latina, nec serto nostro incongrua; sed moram faceret eidem citius (quod mihi propositum) ex nouo-antiquis, Hyacinthis, Rosis, Liliis absoluendo. Latina retulit Lipomanus, non tom. 5. (vti obrepsit Baronio in Notis ad Martyr. XI. Kal. August.) ac Surij 4. sed Lipom. 4. Sur. 3. Obrepsit sanè, vt pro Platone Ancyrano vetere Martyre celebratissimo, ad Platonem Studitam Theodori decessorem eiusdemque Laudationem remitteret. *Agunt Græci*, inquit, *in Menelogio XV. Kal. Ianuar.* Voluit scribere XVI. nempe agunt eo die non de Platone Martyre, sed de Studita: extantque eo die eius res conscriptæ, non à Metaphraste, sed à Theodoro ipso Studita ac Confessore. De Platone Martyre, XIV. Kal. Nouembr. Culta Metaphrastea, ex vetustis Actis, quæ extare Ado, vetusque Rom. Martyrologium, & alij testantur. *Ancyra Galatiæ natale sancti Platonis: cuius gesta habentur.* Sic nimirum Vir verè φιλοπόνος ac strenuus, τὰ ἀρχαϊκῶς scripta, quæ illi suppetebant, stylo pro temporis ratione elegantiore reddebat, sicque componebat vt legi auidè à cunctis possent: non portentosa ipse fidemque omnem superantia velut quæsitò con-

Præside; statimque ex equuleo suspenso deraduntur latera, ignitisque facibus succenditur, ac in carcerem mittitur. Inde eductus, in lebetem bullientem coniicitur, atque bestiis exponitur. Hisque omnibus mirabiliter Christi gratia liberatus, fusa oratione simulacra omnia in terram allisit, inque cinerem redegit. Quo & nomine cæsis ceruicibus, in Christo requieuit.

Verè eximium ac singulare fratrum par, beataque ξυνωρὶς, ipsa haud dubiè digna, quæ nostrum hîc de Hyacintho sermonem tantisper per occasionem interciderit, vti & Chrysostomo aliàs ξυνωρὶς alia, Sermones eius verè aureos, omniumque fere ipsius luculentissimos, de Lazaro in suspenso aliquandiu habuit: quam tamen nolim eo nomine sibi quisquam vendicet, eamque vnam aliquam Cœlitum, non inclytos duos Martyres, eorumque germanum par illustre, existimet. Qui aliter in Romanis olim tabulis vindicandum putauit, in suis aduersum Cyriacos, ac me ipsum signatè ementitus Petrus à Valle Clausa verusque Theophilus Raynaudus, fœcundus adeo ac portentosus nostræ ætatis scriptor; ipse sibi habeat; eaque versatilis linguæ ac calami sagacitate, tantis illis verè, falsè abs se fusis potius temere, quàm seriò elucubratis, fidem quærat. Poterat & Platonis Laudatio, quam

Leo Allatius nuper à me productus *De Symeonum scriptis* inter Metaphrastis γνησίας habet, à me hîc repræsentari; ipsa verè florida Græco-Latina, nec serto nostro incongrua; sed moram faceret eidem citius (quod mihi propositum) ex nouo-antiquis, Hyacinthis, Rosis, Liliis absoluendo. Latina retulit Lipomanus, non tom. 5. (vti obrepsit Baronio in Notis ad Martyr. XI. Kal. August.) ac Surij 4. sed Lipom. 4. Sur. 3. Obrepsit sanè, vt pro Platone Ancyrano vetere Martyre celebratissimo, ad Platonem Studitam Theodori decessorem eiusdemque Laudationem remitteret. *Agunt Græci*, inquit, *in Menelogio XV. Kal. Ianuar.* Voluit scribere XVI. nempe agunt eo die non de Platone Martyre, sed de Studita: extantque eo die eius res conscriptæ, non à Metaphraste, sed à Theodoro ipso Studita ac Confessore. De Platone Martyre, XIV. Kal. Nouembr. Culta Metaphrastea, ex vetustis Actis, quæ extare Ado, vetusque Rom. Martyrologium, & alij testantur. *Ancyra Galatiæ natale sancti Platonis: cuius gesta habentur.* Sic nimirum Vir verè φιλοπόνος ac strenuus, τὰ ἀρχαϊκῶς scripta, quæ illi suppetebant, stylo pro temporis ratione elegantiore reddebat, sicque componebat vt legi auidè à cunctis possent: non portentosa ipse fidemque omnem superantia velut quæsitò con-

Præside; statimque ex equuleo suspenso deraduntur latera, ignitisque facibus succenditur, ac in carcerem mittitur. Inde eductus, in lebetem bullientem coniicitur, atque bestiis exponitur. Hisque omnibus mirabiliter Christi gratia liberatus, fusa oratione simulacra omnia in terram allisit, inque cinerem redegit. Quo & nomine cæsis ceruicibus, in Christo requieuit.

Verè eximium ac singulare fratrum par, beataque ξυνωρὶς, ipsa haud dubiè digna, quæ nostrum hîc de Hyacintho sermonem tantisper per occasionem interciderit, vti & Chrysostomo aliàs ξυνωρὶς alia, Sermones eius verè aureos, omniumque fere ipsius luculentissimos, de Lazaro in suspenso aliquandiu habuit: quam tamen nolim eo nomine sibi quisquam vendicet, eamque vnam aliquam Cœlitum, non inclytos duos Martyres, eorumque germanum par illustre, existimet. Qui aliter in Romanis olim tabulis vindicandum putauit, in suis aduersum Cyriacos, ac me ipsum signatè ementitus Petrus à Valle Clausa verusque Theophilus Raynaudus, fœcundus adeo ac portentosus nostræ ætatis scriptor; ipse sibi habeat; eaque versatilis linguæ ac calami sagacitate, tantis illis verè, falsè abs se fusis potius temere, quàm seriò elucubratis, fidem quærat. Poterat & Platonis Laudatio, quam

Leo Allatius nuper à me productus *De Symeonum ſcriptis* inter Metaphraſtis γνησίας habet, à me hîc repræſentari; ipſa verè florida Græco-Latina, nec ſerto noſtro incongrua; ſed moram faceret eidem citius (quod mihi propoſitum) ex nouo-antiquis, Hyacinthis, Roſis, Liliis abſoluendo. Latina retulit Lipomanus, non tom. 5. (vti obrepſit Baronio in Notis ad Martyr. XI. Kal. Auguſt.) ac Surij 4. ſed Lipom. 4. Sur. 3. Obrepſit ſanè, vt pro Platone Ancyrano vetere Martyre celebratiſſimo, ad Platonem Studitam Theodori deceſſorem eiuſdemque Laudationem remitteret. *Agunt Græci*, inquit, *in Menelogio XV. Kal. Ianuar.* Voluit ſcribere XVI. nempe agunt eo die non de Platone Martyre, ſed de Studita: extantque eo die eius res conſcriptæ, non à Metaphraſte, ſed à Theodoro ipſo Studita ac Confeſſore. De Platone Martyre, XIV. Kal. Nouembr. Culta Metaphraſtea, ex vetuſtis Actis, quæ extare Ado, vetuſque Rom. Martyrologium, & alij teſtantur. *Ancyra Galatiæ natale ſancti Platonis: cuius geſta habentur.* Sic nimirum Vir verè φιλοπόνος ac ſtrenuus, τὰ ἀρχαϊκῶς ſcripta, quæ illi ſuppetebant, ſtylo pro temporis ratione elegantiore reddebat, ſicque componebat vt legi auidè à cunctis poſſent: non portentoſa ipſe fidemque omnem ſuperantia velut quæſitò con-

Præside; statimque ex equuleo suspenso deraduntur latera, ignitisque facibus succenditur, ac in carcerem mittitur. Inde eductus, in lebetem bullientem coniicitur, atque bestiis exponitur. Hisque omnibus mirabiliter Christi gratia liberatus, fusa oratione simulacra omnia in terram allisit, inque cinerem redegit. Quo & nomine cæsis ceruicibus, in Christo requieuit.

Verè eximium ac singulare fratrum par, beataque ξυνωρὶς, ipsa haud dubiè digna, quæ nostrum hîc de Hyacintho sermonem tantisper per occasionem intercideri t, vti & Chrysostomo aliàs ξυνωρὶς alia, Sermones eius verè aureos, omniumque fere ipsius luculentissimos, de Lazaro in suspenso aliquandiu habuit: quam tamen nolim eo nomine sibi quisquam vendicet, eamque vnam aliquam Cœlitum, non inclytos duos Martyres, eorumque germanum par illustre, existimet. Qui aliter in Romanis olim tabulis vindicandum putauit, in suis aduersum Cyriacos, ac me ipsum signatè ementitus Petrus à Valle Clausa verusque Theophilus Raynaudus, fœcundus adeo ac portentosus nostræ ætatis scriptor; ipse sibi habeat; eaque versatilis linguæ ac calami sagacitate, tantis illis verè, falsè abs se fusis potius temere, quàm seriò elucubratis, fidem quærat. Poterat & Platonis Laudatio; quam

Leo Allatius nuper à me productus *De Symeonum scriptis* inter Metaphrastis γνησίας habet, à me hîc repræsentari; ipsa verè florida Græco-Latina, nec serto nostro incongrua; sed moram faceret eidem citius (quod mihi propositum) ex nouo-antiquis, Hyacinthis, Rosis, Liliis absoluendo. Latina retulit Lipomanus, non tom. 5. (vti obrepsit Baronio in Notis ad Martyr. XI. Kal. August.) ac Surij 4. sed Lipom. 4. Sur. 3. Obrepsit sanè, vt pro Platone Ancyrano vetere Martyre celebratissimo, ad Platonem Studitam Theodori decessorem eiusdemque Laudationem remitteret. *Agunt Græci*, inquit, *in Menelogio XV. Kal. Ianuar.* Voluit scribere XVI. nempe agunt eo die non de Platone Martyre, sed de Studita: extantque eo die eius res conscriptæ, non à Metaphraste, sed à Theodoro ipso Studita ac Confessore. De Platone Martyre, XIV. Kal. Nouembr. Culta Metaphrastea, ex vetustis Actis, quæ extare Ado, vetusque Rom. martyrologium, & alij testantur. *Ancyra Galatiæ natale sancti Platonis: cuius gesta habentur.* Sic nimirum Vir verè φιλοπόνος ac strenuus, τὰ ἀρχαϊκῶς scripta, quæ illi suppetebant, stylo pro temporis ratione elegantiore reddebat, sicque componebat vt legi auidè à cunctis possent: non portentosa ipse fidemque omnem superantia velut quæsitò con-

rini τȣ̃ μαγγαείτου, nitidissima illius Græca, liceret proferre.

Consignata etiam Latinis tabulis ad XVI. Kal. Augusti Hyacinthi Amastrensis memoria, his verbis. *Amastride in Paphlagonia sancti Hyacinthi Martyris, qui sub Bastriano Præside multa passus, quieuit in carcere.* Ad quæ Baron. *De quo etiam Græci hac die in Menologio; vbi & eius passio describitur.* Nempe in Menologio Sirleti, siue quod illo interprete, Henrico Canisio vulgatum est t.1. cuius hæc verba sunt. *Eodem die sancti Martyris Hyacinthi apud Amastridem. Hic ad Castrisium Præsidem & Amastridis vrbis Magistratus cùm ductus esset, Christianam fidem professus, verberatur vehementer; euulsisque dentibus, per mediam vrbem funiculis trahitur & acutis calamis vulneratur: postea coniectus in carcerem, Deo ipsi spiritum commendauit.* Maiora Menæa, ipsa Venetiis edita, vsuque fere Græcorum Reliquiis, meliorum inopia Codicum, vsurpata, nihil eius eo die habent: at nec Tiliana nostra ipsa antiqua & probatissima, manu exarata; quæ tamen supra edita, egregij Martyris certamen nobis conseruarunt; cuius solum extabat nomen in Menæis, quo die Græci Magni Martyris Platonis diem natalem agunt, fratremque illius vocant: Nolim itaque inuidere, quin & flosculum istum

quasi ἕρμαιον ferto meo adiungam; Rosam scilicet vernantissimam veréque Magno Platoni Martyri geminam; proindeque illius germanam.

ΑΘΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ Αντιόχου, αὐταδέλφου χρηματίσαντος τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Πλάτωνος, δι' οὗ καὶ εἰς τὸν Χριστὸν πεπίστευκεν.

Διερχομένου τοῦ ἁγίου Αντιόχου τήν τε Γαλατίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ παντοῖα νοσήματα θεραπεύοντος, συλλαμβάνεται παρὰ Αδριανοῦ ἡγεμόνος. καὶ εὐθέως κρεμασθεὶς ἐπὶ ξύλου, ξέεται τὰς πλευράς, καὶ λαμπάσι πυρὸς ὑποκαίεται, καὶ τῇ φρουρᾷ πέμπεται. ἐκεῖθεν ἐξαχθεὶς, λέβητι ἐμβάλλεται κοχλάζοντι; καὶ θηρίοις ἐκδίδοται· καὶ ἐκ πάντων τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι παραδόξως ῥυσθεὶς, προσευχῇ πάντα τὰ εἴδωλα εἰς γῆν κατέρραξεν καὶ κονιορτὸν ἀπετέλεσεν· διὸ καὶ τὴν κεφαλὴν ξίφει τμηθεὶς, ἀνεπαύσατο ἐν Κυρίῳ.

CERTAMEN SANCTI MARTYRIS Antiochi, qui germanus frater sancti Martyris Platonis extitit; per quem etiam in Christum credidit.

PEragrante sancto Antiocho Galatiam pariter & Cappadociam, omnisque generis morbos curante, comprehenditur ab Adriano

Leo Allatius nuper à me productus *De Symeonum scriptis* inter Metaphrastis γνησίας habet, à me hîc repræsentari; ipsa verè florida Græco-Latina, nec serto nostro incongrua; sed moram faceret eidem citius (quod mihi propositum) ex nouo-antiquis, Hyacinthis, Rosis, Liliis absoluendo. Latina retulit Lipomanus, non tom. 5. (vti obrepsit Baronio in Notis ad Martyr. XI. Kal. August.) ac Surij 4. sed Lipom. 4. Sur. 3. Obrepsit sanè, vt pro Platone Ancyrano vetere Martyre celebratissimo, ad Platonem Studitam Theodori decessorem eiusdemque Laudationem remitteret. *Agunt Græci*, inquit, *in Menelogio XV. Kal. Ianuar.* Voluit scribere XVI. nempe agunt eo die non de Platone Martyre, sed de Studita: extantque eo die eius res conscriptæ, non à Metaphraste, sed à Theodoro ipso Studita ac Confessore. De Platone Martyre, XIV. Kal. Nouembr. Culta Metaphrastea, ex vetustis Actis, quæ extare Ado, vetusque Rom. Martyrologium, & alij testantur. *Ancyra Galatiæ natale sancti Platonis: cuius gesta habentur.* Sic nimirum Vir verè φιλοπόνος ac strenuus, τὰ ἀρχαϊκῶς scripta, quæ illi suppetebant, stylo pro temporis ratione elegantiore reddebat, sicque componebat vt legi auidè à cunctis possent: non portentosa ipse fidemque omnem superantia velut quæsitò con-

notitiam indere potuit, aut certiore in ea iudicio fulcire, quàm quo humana ſuaque induſtria illi freti erant. Qui mihi occurrerunt Grammatici, hos profero. Heſych. παράφρων, ἀνόητος. Suid. παραφρενῶ αἰπατικῆ Sine alia expoſitione, velut re lippis & tonſoribus nota: Ibi Portus ſuppl. *Deſipio, deliro: Per delirium aliquid dico vel facio:* Fauor. Παραφρονῶ, καὶ μαίνομαι, καὶ τὸ ἀνοηταίνω, ἁπλῶς ταυτό. *Tria hæc prorſus idem.* Ipſe penè παραφρονεῖν videar, qui in hæc pluribus inquiram. Num autem οἱ LXX. παρφρονεῖν ſcripſerint, haud ſatis ex Hebraica voce haberi poteſt, quæ *recedens, refractarium* exponitur, à variiſque redditur; quod & contemptus effectus eſſe poteſt, & ſtuporis animi. Ipſe Nicetas, populi dorſum hoc ad eius ἀλόγιςον refert, *rationis mentiſque inopiam*, quæ & maximè elucet, quod quis à Deo recedat ac bono vniuerſali.

2. Τῷ τῆς πόλεως ἡγεμόνι παρεςήσαντο. Sic ferè eiuſmodi tumultibus, & vbi animoſitas rationem demens, tantiſper remiſit. Præſidis nomen Sirleti Menæa nobis conſeruarunt, Caſtriſium dictum; Rom. Mart. Baſtrianum. Alij Magiſtratus vrbis quos vocat, decuriones fuerint, βουλευταὶ & ἄρχοντες, quaſi illi aſſeſſores, acquorum ille conſilio iuſtitiam in ea vrbe adminiſtrabat. Erant enim in prouinciis etiam curiæ, ſed quæ augu-

ſtum Senatus nomen, extrà regiam Vrbem, ſeu Romam, minimè obtinerent.

3. Αὐτῷ μόνῳ λατρεύειν ἐν Πνεύματι ἁγίῳ. Vicinum iſtud mutationi Baſilio factæ in diuina glorificatione, *Gloria Patri & Filio in Spiritu ſancto*; qua & vocatus eſt in ſuſpicionem: tametſi aliàs Eccleſiaſticis Viris nulla ſuſpicione is ipſe ritus glorificationis vſurpatus ſit; quo ſolum peculiariter ſignificari videtur Spiritus ſanctus, vt Amor ac amborum nexus.

4. Τὸ πολυπαθὲς σωμάτιον. Ita Martyres ipſi, ac Fideles reliqui officioſo in eos obſequio, ſpe certiſſima futuræ reſurrectionis. Sic Petrus Martyr Alexandr. non nuda humo abſorberi pium cruorem voluit, ſed in eam expanſis pellibus: ſic Cypriano lintea-mina adhibita ac oraria, quibus ille exciperetur. Sic ambitioſo cultu eoque religioſâ, quoad licuit, Martyrum vbique celebrata funera conditaque cadauera. Fiducia quoque etiam à morte impetrandi, & vt patroni vrbibus eſſent, malaque ciuibus depellerent, fidemque ac bona alia propitio Numine iis præſtarent, ab eadem illis certiſſima fide, qua patiebantur, ac cui certò credebant repoſita diuina præmia, nullo ſuperbiæ typho, ſed Deo in illis ſua coronante munera, cuius gratiæ non ambigebant, quod confeſſionem obibant atque in ea perſeue-

rabant. In Iustis ac Sanctis aliis, quos vulgi vsus iam Confessores vocat (Græci ὁσίους) res obscurior est ac infrequentior: etsi non desunt, quos Deus simili ferè Martyribus in morte fiducia auxerit, vt & quorum corpuscula atque cineres, perennes quasi fontes miraculorum reddiderit: In quorum altero sanctissimus Pater Dominicus, in altero Hyacinthus Odrouantius huic nostro Amastrens. cognominis, luculentissimo palam exemplo extiterint.

5. Ἀφνω δὲ χοῦς. Immutat Deus signa, innouatque mirabilia, nec rarò vetera maioribus cumulat. Vt ita dicam ac scribam, cogit geminum pulueris è tumulo enascentis in Hyacintho Amastrensi, nostroque Raymundo Peñafortio miraculum. Cuius non semel quotannis, anniuersaria illius die tumulus sacrum eum puluerem efflat, vti se rem in Hyacintho habuisse, auctor est Nicetas; sed quasi perenni quodam fonte, quotidie manat; ac quoties eius hauriendi causa libuerit Prælato, seu ipsi νεωκόρῳ, ad ipsum accedere. De illo Breuiar. Præd. *Ex illius primo sepulcro puluis enascitur, qui magna copia exportatus, nunquam deficit: & multas grauesque curat infirmitates.* Ditauit & sacri corporis spoliis (vti & Hyacinthus Odrouantius) in quo mereo, φροντιστήριον, fouentque pariter ac propitio Numine

celeberrimum præſtant animorum vnà corporumque ἰατρεῖον.

6. Τῷ ὑακίνθῳ ὁμώνυμος. Hyacinthus lapis, nullus ex nomine in Rationali ſummi Sacerdotis, vel qui ita reddatur ex Hebræo ab Interpretibus; excepto duntaxat Arabico, qui primum ſecundi ordinis in eo lapidem נפך, reliquis *Carbunculum*, ἄνθρακα τοῖς 70. *Hyacinthum* reddidit; ſiue qui ex illo interpretatus eſt in Polyglot. Anglicis; ex lapidis ſcilicet ſic dicti cum carbunculo ſimilitudine. Nam ſcribit Plin. l. 37. c. 10. huic gemmæ, velut ex carbunculo refulgere quendam in purpura leuiter roſeum colorem, & fulgorem violaceum dilutum. Num verò hunc Nicetas reſpexerit, quem & ipſe Hyacinthum vocauerit, an potius qui tertius primi ordinis, לשם, *Ligurius* antiquis, *Lincurius* nouis redditur, λιγύριος τοῖς LXX. De quo fatetur Hieron. ſe ignorare quiſnam lapis ſit, niſi ſi Hyacinthus ſit. Apud Theoph. & Plinium fit mentio Lyncurij, quod ab animante Lynce ita nuncupatur; & eſt quod à nonnullis vocatur ἤλεκτρον, *Electrum*, teſte Dioſc. l. 2. c. 100. vbi etymon his verbis exponit, Τὸ δὲ τῆς λυγκὸς οὖρον, ὃ δὴ λυγκούριον καλεῖται, ἅμα τὸ ἐξουρηθῆναι, λιθοῦσθαι πεπίστευται. *Lyncis vrina, quæ Lyncurium vocatur, ſimul ac excernitur, in lapidem concreſcere credita eſt.* Sic Plin. l. 8. c. 38. *Lyncum humor*

ita redditus vbi gignuntur, glaciatur in gemmas carbunculis similes & igneo colore fulgentes, lyncurium vocatas: atque ob id succino à plerisque ita generari credito. λιγύειον verò & λίγυρον vocant alij, procul dubio à loco in quo & reperitur, Liguria videlicet. In ea autem inueniri, auctor est Theoph. ἐν τῷ περὶ λίθων. Vbi cùm multa de hac gemma disseruisset, subiungit esse ἤλεκτρον ὀρυκτὸν περὶ λιγυστικήν. Et hinc Plin. l. 37. c. 2. de electro loquens, *Theophrastus*, inquit, *in Liguria effodi, dixit.* Hos Rationalis lapides Ioseph. de Antiq. dicit; *Magnitudine ac pulchritudine præstantes, ornatum pretio inæstimabilem,* μέγεθει καὶ κάλλει διαφέροντας, οὐ κτητὸν ἀνθρώποις κόσμον διὰ τιμῆς ὑπερβολήν, quod non satis in succinum, siue electrum quadrare videtur, quod alni sudare dicuntur ad Padum. Nisi & ipsum olim in pretio fuisse dicamus ob raritatem, nunc viluisse propter copiam. Hyacinthi ex nomine meminit Ioannes Apoc. 21. ponitque vndecimum in fundamentis ciuitatis nouæ Hierusalem. Sed hæc hactenus, pluribus forsitan quàm pro instituti ratione.

8. Κυλιόμενοι ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸν Ἡσαΐαν. De Isaia sit fortè σφάλμα μνημονικὸν ipsius Nicetæ; cùm sit locus Zachar. 9. quanquam eadem vox Hebraïca sit etiam Isai. 59. v. 19. *Spiritus Domini* נֹסְסָה־בוֹ, quasi *erecto in*

eum vexillo. Hîc verò, *Quia lapides sancti* מתנססות על־אדמתו, vulg. *eleuabuntur super terram eius*; quod aliis, *Pro vexillis erunt*; *tanquam vexilla erecta erunt*; quæ tamen metaphora paulò longius petita videtur, & vt στῆλαι (sic surgentes, & quasi in signum erecti lapides seu tituli) dicantur vexilla; quæ magis videntur signa quasi ambulatoria. Targ. Ionathan, *Quoniam eliget eos sicut lapides sanctuarij.* Putem τοὺς LXX. magis attendisse vim participij, quod motum aliquem importare videtur, & qualis in vexillo, sub quo mouet acies ac petit hostem; alios magis ipsam naturam lapidis attendisse, cuius potius sit, vt vno fixus loco sit, ad quam participij illius significationem quasi restrinxerint. Aptè verò in Hyacintho, ceu gregis duce Viroque Apostolico ac Amastrensium ciuitatis Apostolo, quod sic lapis sanctus κυλιόμενος (*qui voluatur procedatque ac praeat*) quasi diuino dictum oraculo Nicetæ nostro vsurpatum est.

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ καὶ νέου μάρτυρος Βάκχου, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν ἐν Παλαιστίνῃ, ἐπὶ Εἰρήνης καὶ Κωνσταντίνου τῶν φιλοχρί-στων ἡμῶν Βασιλέων.

VITA ET CERTAMEN SANCTI AC NOVI-MARTYRIS BACCHI, QVI NOSTRIS TEMPORIBVS in Palæſtina martyriò functus eſt, Irene & Conſtantino religioſiſſimis Imperatoribus.

Οἱ τῶν ἱππικῶν ἀγώνων φιλοθεάμονες, οἷς τὰ ἐπιβλαβῆ καὶ ἐφάμαρτα ἱπποστάσια μεμήλεν· ἐπειδὰν ἐν τῷ σταδίῳ τινὰ τῶν ἀθλητῶν εὐδοκιμή-

QVi Circenſium ludorum ſpectaculo delectantur; quibus damnoſq;, nec peccati labis puræ, equorū ſtationes cum primis animo ſunt ac curę; ſi quē in ſtadio Athle-

tarum præclarè munere fungentẽ conſpexerint, eorumq; aliquid præſtantem, quæ apud eos gloriæ ducantur, viderint, non celant ſilentio victoriam, nec eius partæ modum ſuppreſſum abire ſinunt; ſed ſi qui pari æmulatione teneantur, iiſdemque prędíti moribus ſint; his, in plateis, in foro occurrentes, ſolitóque eorum domi conſuetudine vtentes, cuncta ſedulò viſa exequuntur; qui nimirum, pugilis claro celebrandi præconio ſocios ambiant, cupientes vt illorum opera, araneis ſimilis vanitas, percrebeſcat.

Sanè igitur ego etiam, ô prudens ac venerabilis Concio,

σύμπαντα θεάσωνται, καί τι τῶν περὶ αὐτοῖς νομιζομένων ἐπὶ περιδόξων τελούμενον ὑπ' αὐτοῦ καθίδωσιν, οὐ σιγῇ τὸ τῆς νίκης διήγημα συγκαλύπτουσιν, οὐδὲ ἄλεκτον εἶναι τρόπον τῆς νικουργίας καταλιπάνουσιν· ἀλλὰ τοῖς ὁμοζήλοις καὶ ὁμοτρόποις ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ἀγοραῖς συναντῶντές τε καὶ συνήθως συνδιαγόμενοι, ἅπαντα τὰ τῆς θέας ἐμμελῶς διεξέρχονται· κοινωνοὺς ἑλέσθαι πρὸς εὐφημίαν ἐπιποθοῦντες διαπρυσίως τοῦ ἀγωνιστοῦ, καὶ δι' αὐτῶν βομβεῖσθαι τὴν ἀραχνώδη ματαιότητα ἐφιέμενοι.

Καὐτὸς οὖν ἔγωγε, ὦ συνετὸν καὶ σεπτὸν ἀκροα-

τήριον, τῆς τήμερον ἡμῖν ἑορταζομένης πανηγύρεως τὴν ἀριστείαν τοῖς φιλοθέοις καὶ φιλομάρτυσιν, ἐκ τῶν τῆς γλώττης διεξόδων προπετῶς προτιθέμενος, κοινωνοὺς πάντας ὑμᾶς ἐξαιτῶ γενέσθαι τῆς κοινωφελοῦς διηγήσεως. οὐ γὰρ ταῖς ἱππικαῖς δαιμονιώδεσιν ἀγωνίαις τὸ θέατρον περιστήσω κοσμούμενον· οὐδὲ ἁμιλλητηρίοις ἵπποις ταῖς ἡνίαις πρὸς νύσσαν ἀνθελκομένοις, τὸ τοῦ ἔπους, κατακαλλυνῶ διήγημα· οὐδέ τισιν Ὀλυμπικοῖς, καὶ μειουμένοις βραβείοις τὸν ἀθλητὴν στεφανούμενον ἀναδείξαιμι, καθὼς τοῖς περὶ ταῦτα προθύμως κε-

eius quam hodie colimus celebritatis præclarum victoriæ munus ex tenui linguæ prouentu, religiosissimis, Deique ac Martyrum amantibus audacius præponens, eius vos narrationis, quæ in communem vtilitatem cedat, socios omnes esse efflagito. Non enim theatrum dæmoniacis Circensibus ludis ornatum repræsentabo; nec concertantes equos, habenis, vt aiunt, ad metam retrahendo, narrationi decorem cultumque conciliabo; neque Olympicis quibusdam, ac quæ deterantur, breuiis coronatum Athletam exhibuero, quemadmodum propensa in his volun-

tate inhiantibus laboratum eſt, ſed Athleticis confeſſionis ſudoribus magnificè decoratum, ſiue ſanitatum miraculo partarum fulgoribus variè quaſi floribus vndique exornatum vernanſque, ſacrum theatrum repræſentabo: mediumque quendam, velut recens accenſo iubare Luciferum, inclytum Bacchum, virtutum currui inſidentem, agilique continentiæ aurigationum flexu aduerſarij victorem; martyrij denique coronam ab omnium Rege ſtadiique Præſide conſecutum, exhibebo. Quocirca etiam vnà mecum, religioſa Concio, qui narrationem auſpi-

χηνόσι πεπόνηται· ἀλλὰ τοῖς ἀθλητικοῖς ἱδρῶσι τῆς ὁμολογίας κατηγλαϊσμένον, ἢ καὶ ταῖς θαυματουργικαῖς τῶν ἰάσεων ἐξαυγίαις ποικίλων περιανθισμένον τὸ ἱερὸν θέατρον παραστήσομαι. μέσον δέ τινα, ὡς ἀρτιφανῆ ἑωσφόρον, τὸν ἀοίδιμον ἐπιδείξαιμι Βάκχον, τῷ ὀχήματι τῶν ἀρετῶν ἐπιβάντα, καὶ ταῖς εὐστρόφοις τῆς ἐγκρατείας ἡνιοχείαις τὸν ἀντίπαλον νενικηκότα, καὶ τὸ τοῦ μαρτυρίου στέφος παρὰ τοῦ παντάνακτος καὶ σταδιάρχου ἀναδησάμενον· διὸ καὶ τῆς ἀφηγήσεως ἀπάρξασθαι τολμῶντι, συνεύχεσθέ μοι, ὦ φιλόθεος ὁμήγυρις

ὁμήγυρεις, ἀμέμπτως ὑμῖν ἐξειπεῖν, καὶ ἀνελλιπῶς ἱστορῆσαι τὰ τοῦ μάρτυρος ἔπαθλα. δέδοικα γὰρ μή πως ἀνάγνοις καὶ βεβήλοις χερσὶν ἀθλητικὴν ἐρευγόμενος διήγησιν, τὸν τῆς προπετείας ἐπισπάσω δυσοιστόν τε καὶ δυσφορώτατον κίνδυνον. ἀλλ᾽ ἐπεὶ καὶ τῷ κεκρυφότι τὸ τάλαντον, οὐ μετρίαν τὴν βάσανον ἠπειλῆσθαι παρὰ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ ἠκούτισμαι, ἐξείποιμι τὴν τοῦ ἀριστέως ἀνδραγαθίαν, τυγχάνουσαν ἐν τούτοις.

I. 1 Ἐν ἔτει ,ςσϟς, ἀρχιερατεύοντος Ἱεροσολύμων Ἡλία, καὶ ἐν

cari præſumam, precibus concertate, vt vobis inculpate edicam, Martyriſque certamina atq; præmia, vt ad abſolutionem nihil deſideretur, narrando ediſſeram. Vereor enim ne fortè impuris profaniſq; manibus Athleticã narrationem eructans, moleſtum grauiſſimumque temeritatis periculũ ſubeam. Quia tamen etiam eum qui talentum abſconderat, non exiguo tormento, ipſius vniuerſorũ Dei comminatione audiui obnoxiũ, præclari victoris inclytum facinus atq; virtutem, in hunc ſe modum habẽtem, ediſſeram. Matt. 25. 26.

Mundi anno ſexies milleſimo ducenteſimo nonageſimo

ſexto, Elia Hieroſolymorum Antiſtite, Romani Imperij ſceptra tenentibus Chriſtianiſſimis ac orthodoxis Irene ac Conſtantino AA. fuit vir quidam Paleſtinæ Prouinciæ, vrbis Maiumæ ciuis prope Gazam, duarum manſionum itinere ab Hieroſolymis. Hic Chriſtianus à maioribus cum eſſet, Chriſtianiſſimæ vxori nuptiis copulatus eſt. Sic autem ille, ſatanæ laqueis irretitus eſt abſurdiſque ſeductus ſermonibus, vt Chriſtianæ deſertor religionis, ad impuram Agarenorum ſuperſtitionem tranſiret, commixtus inter Gentes, doctuſque eo-

Bacchi pater fidei deſertor; mater, religioſa fœmina.

Pſal. 105. 35.

ϛῷ τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνῳ ἐγκαθιδρυμένου βασιλευόντων τε τῆς Ῥωμαίων βασιλείας Εἰρήνης καὶ Κωνσταντίνου τῶν Χριστιανικωτάτων καὶ ὀρθοδόξων βασιλέων, γέγονέν τις ἀνὴρ ἐκ τῆς Παλαιστινῶν ὁρμώμενος χώρας, ἐν πόλει τῇ Μαιουμᾶ τὴν οἴκησιν ἔχων πλησίον Γάζης, ἥτις ἀφίσταται Ἱεροσολύμων μονὰς δύο· ὅστις Χριστιανὸς ἐκ προγόνων ὑπάρχων, χριστιανικωτάτῃ συνεζεύχθη γυναικί. σατανικοῖς δ' οὕτω δελεάσμασι παγιδευθεὶς, καὶ ἀτόποις παραινέσεσιν ἑλκυσθεὶς, τῆς ἱερᾶς τῶν Χριστιανῶν ἀποστὰς λατρείας, τῇ μυσαρᾷ τῶν Ἀγαρηνῶν προσῆλθεν θρησκείᾳ, μιγεὶς ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ μαθὼν

ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτῶν.
Οὕτως τοίνυν τῇ οἰ-
κείᾳ γυναικὶ συνοικῶν,
τέτοκεν υἱοὺς ἑπτά, ἐκ-
τρέφων, καὶ παιδεύων αὐ-
τοὺς τῷ οἰκείῳ τῆς παρανο-
μίας ἔθει. ἡ δὲ τούτου γυνὴ
θεοσεβὴς οὖσα, τὴν μυσα-
ρότητα τοῦ παρανόμου ἀν-
δρὸς μὴ φέρουσα, ἠνιᾶτο
τε ἤχαλεν· καὶ λαθραίως
ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χρι-
στιανῶν προσεδρεύουσα,
ἱκέτευεν τὸν Θεὸν τῆς μυ-
σαρᾶς χωρισθῆναι τῆς ἀν-
δρὸς ἐπιμιξίας, καὶ τῇ
τῶν Χριστιανῶν συναφθῆ-
ἡ ναι ἐκκλησίᾳ. ὃ, δὴ καὶ
τὰ ἀπόμυρα τῶν ἐκ-
κλησιῶν τὰ κατὰ συνή-
θειαν διδόμενα κατα-
δεχομένη, τὰ ἑαυτῆς
περιέχριεν τέκνα, ἀῤ-
ῥαβῶνα αὐτοῖς προχα-

rum opera facere.
Sic igitur coniuga-
li iure vxori coha-
bitans, ſeptem ex
ea ſuſcepit liberos,
ſceleſto ritu ſuo
illos educans eru-
dienſque. Vxor au-
tem, mulier ſci-
licet religioſa, ma-
riti impuritatemnon
ferens, ægro ani-
mo erat, maioremq;
in modum diſcru-
ciabatur; clam-
que Chriſtianorum
Eccleſias frequen-
tans, vt impura
viri ſocietate ſolu-
ta Eccleſiæ adiun-
geretur, ſupplex
Deum orabat. Sed
& vnguenti parti-
culas ex more tribui
in Eccleſiis ſoli-
tas ſuſcipiens, iis
liberos oblinebat,
arrhabonem quaſi
prærogans, tri-
buendi eis diuini

Baptiſmatis vngue̅ti. Etenim per Orientem, eiuſmodi quædam viget tradita conſuetudo. Diebus Dominicis horis ſerotinis, Veſperarum perſolutis canticis, in vitreum vaſculum, ſeu alia ex materia confe-ctum, Sacerdos iniecto oleo, ſtanſque intra ſacros myſtici Tribunalis cancellos, dextræ manus digito exiguum quid olei ſanctificati hauriens, eo accedentes impartit. Cœtuſque omnis Fidelium accedens, vola manus ſtillantem guttam ſuſcipiens, compreſſiſque digitis, Sacerdotis digitum

Illinendi Orientalium pius ritus.

παραδιδοῦσα τοῦ μέλλοντος αὐτοῖς δίδοσθαι θείου βαπτίσματος μύρου. καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἑῴας τοιοῦτόν τι παραδίδοται ἔθος. ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κυριακῆς περὶ τὰς ἑσπερινὰς ὥρας τῆς λυχνικῆς ὑμνολογίας ἐπιτελουμένης, ἐν ὑαλίνῳ σκεύει, ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας ὕλης, ὁ ἱερεὺς ἔλαιον ἐμβαλὼν, καὶ ἔσω τῆς ἱερᾶς κιγκλίδος τοῦ μυστικοῦ θυσιαστηρίου ἑστὼς, τῷ τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλῳ βραχεῖαν σταγόνα τοῦ ἡγιασμένου ἐλαίου ἀνιμώμενος, τοῖς προσιοῦσιν μεταδίδωσιν. τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν τῶν πιστῶν προσιὸν, τῷ κοίλῳ τῆς παλάμης τὴν ἀποσταζομένην ψεκάδα ὑποδεχόμενον, καὶ τῇ τῶν οἰκείων δακτύλων συστολῇ τὴν τοῦ ἱερέως ἐκμάσσει

δάκτυλον, αὖθις τῷ τε προσώπῳ καὶ τῇ κάρᾳ, τὸν τοῦ ἁγίου ἁγιασμὸν περιχρίουσιν. Οὗτος ὁ τρόπος τοῦ προδιδομένου αὐτοῖς θείου ἀῤῥαβῶνος.

Αὐξηθέντων οὖν αὐτῶν ἐν τοῖς Ἀγαρηνῶν ἔθεσι, ὁ τούτων πατὴρ ἐξέδοτο αὐτοὺς πρὸς γάμον ταῖς συνέθνοις καὶ ὁμοφύλοις αὐτῶν γυναιξίν. Εἷς δέ τις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑπτὰ τοὔνομα Δαχάκ, ὃς παρ' Ἕλλησιν μεθερμηνευόμενος, Γελάσιος προσηγόρευται· τρίτος ἐν τῷ τῆς γενεαλογίας χ- χρόνῳ καταλεγόμενος ρῳ τῆς ἑβδομάδος τῶν παίδων, ἄζυγα ἑαυτὸν διετήρησεν, μὴ ἀναδεχόμενος γάμῳ προσομιλῆσαι· μᾶλλον βουλόμενος τῇ τῶν Χριστιανῶν μεθαρμοσθῆναι πίστει, καὶ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν

abstergens, sancti-ctificato rursus oleo faciem ac caput inungunt. Hicce modus prærogati illis diuini arrhabonis.

Iis itaque Agarenorum moribus adultos, pater gentis eiusdem tribulibusque vxoribus matrimonio copulat. Quidam verò è septem nomine Dachac (quod Græcè *Gelasius* interpreteris) in eo fratrum choro, tertius ipse natu, seipsum cœlibem seruauit, nuptias adire non sustinens; magisque studens Christianorum aptari fidei, ac Domino no-

Dachac, qui & Bacchus, patris metu occultus Christianus.

ſtro Ieſu Chriſto meipſum elocare. Ac ſicut ſcintilla quædam in cinere occulta, obſcura manet, quoaduſque manifeſtationis tempus appetierit; ſic & venerabilis hic Dachac, paterno obrutus metu, obſcurus ignotuſque Chriſtianis erat; clamque animo bonum recondens, paternam verebatur ſæuitiam; nec cordis ſui deſiderium in apertum prodebat; ſed occultè ſecum ipſe, vniuerſorum Deo cultum adhibere legitimum putabat.

Interea in impuro pater furore perſeuerans, vitamque Agarenicis moribus traducens, abrupto vitæ filo, in ſua mor-

Ἰησοῦ Χριστῷ ἑαυτὸν νυμφεύσασθαι. καὶ καθάπερ τις σπινθὴρ ἐν σποδιᾷ κεκρυμμένος ἀφανὴς καθέστηκεν, μέχρις ὅτου καιρὸν ἀνακαλύψεως λάβῃ· οὕτως ὁ τίμιος οὗτος Δαχὰκ, τῷ πατρικῷ δέει συγκεχωσμένος, ἄδηλος καὶ ἀφανὴς τοῖς Χριστιανοῖς ἐτύγχανεν· καὶ ἐν ὑπονοίᾳ τὸ ἀγαθὸν θησαυρίζων, ἐδεδίει τὴν τοῦ πατρὸς ἀπήνειαν· καὶ εἰς τοὐμφανὲς τὸ αὐτοῦ οὐκ ἐπλήρει ἐπιθύμιον· λαθραίως δὲ, καὶ καθ' ἑαυτὸν, τὸ τῷ ἁπάντων Θεῷ τὸ σέβας νέμειν θεμιτὸν ᾤετο. ἐπεπλήροι.

Ὁ δὲ τούτου πατὴρ, ἐν τῇ μυσαρᾷ ἐπιμένων μανίᾳ, καὶ τῷ Ἀγαρηνικῷ ἀναστρεφόμενος ἔθει, τὸ

ζωῆς ἀποῤῥαγεὶς, τέθνηκεν ἐν τῇ οἰκείᾳ παρανομίᾳ, τοῦ ἀσβέστου πυρὸς καὶ τοῦ ἀκοιμήτου σκώληκος ἑαυτὸν ταμιευσάμενος παρανάλωμα. ὁ δὲ προειρημένος Δαχὰκ τοῦ πατρικοῦ γυμνωθεὶς φόβου, καὶ τῷ τοῦ γεννέτου θανάτῳ ζωοποιηθεὶς, ἔτι τε καὶ τῆς τιμιωτάτης μητρὸς εἰδὼς πίστιν· καὶ καθάπερ τι λαμπάδιον ἐκ ζοφερᾶς καταθέσεως ἀνακαλύψαι, φησὶ πρὸς αὐτὴν, Ὦ μῆτερ, ἐπείπερ ὁρῶ σε στυγνὴν καὶ μισόθεον τῆς μυσαρᾶς τῶν Ἀγαρηνῶν θρησκείας, βούλομαι γενέσθαι Χριστιανὸς, καὶ τῇ τῶν Χριστιανῶν ἑαυτὸν ἐμπολιτογραφῆσαι ἐκκλησίᾳ.

ἀνακύψαι.

tuus insania est, ipse inextinguibilis ignis vermisque insoporabilis pabulum reseruans. Quem autem dixi, Dachac, paterno solutus metu, ac parentis interitu ipse vitam adeptus, cùm & adhuc summè venerabilis matris eum fides non lateret; velut denique facula ex caliginoso erumpens sinu oriensque, eam sic affatur. O mater, impuræ Agarenorum sectæ inuisam impietatem cernens, Christianus fieri, inque Christianorum Ecclesiæ tabulas nomen dare, volo.

Matri proditus animus Christianus.

Verè autem Deo religioſa, piáque in liberos ac veneranda parens, noua auditione attonita, animumque gaudio ac ſtupore partiens, vocis inops manſit. Accenſoque amore victa, eius collo arctius implicatas manus tenens, inſatiabilis oſculis erat, eiuſcemodi ad eum ſermones fundens: Beatus es, fili! quòd tantam gloriam nanciſci cogitaueris. Firmum itaque ac immobile mentis tuæ conſtabilito fundamentum, ſedulóque quæ ſit Chriſtianorum opinio, quæ doctrina, cognoſce. Caue igitur retro conuertaris, pater-

Matris pietas; accenſaque ad filium adhortatio.

Ἡ δὲ ὄντως φιλόθεος καὶ φιλόπαις καὶ τιμία μήτηρ, τῷ παραδόξῳ ἀκούσματι θαμβηθεῖσα, καὶ πρὸς χαρμονὴν καὶ κατάπληξιν τὴν ἑαυτῆς διάνοιαν μερισθεῖσα, μεμύηκεν ἀχανής. τῷ δὲ ἐμπύρῳ τοῦ ἔρωτος νικηθεῖσα, τὰς χεῖρας τοῖς αὐτοῦ μεταφρένοις πλήγδην ἐπιστήσασα, ἀκορέστως ἠσπάζετο, τοιούτοις πρὸς αὐτὸν προχέουσα λόγους· Μακάριος εἶ, ὦ τέκνον, ὅτι περ ἐν τοσαύτῃ δόξῃ σαυτὸν ἐγκαταστῆσαι διενοήθης. στήριξον οὖν τὸ τῆς διανοίας σου θεμέλιον ἀκλινῆ καὶ ἀμετακίνητον, καὶ ἐμμελῶς γνῶθι τὴν τῶν Χριστιανῶν δόξαν. μὴ ὀπίσω, καὶ φύγῃ τῆς πα-

πλέκ- δλίω.

ῴων γραφῆς εἰς τὰ

τρώας παρανομίας συμμέτοχος. μετάστηθι οὖν ὡς στρουθίον ἐπὶ τὸ τῆς πίστεως ὄρος, τὰ τοῦ Βελίαρ ἐκφεύγων παγιδευτήρια. μὴ κάμψῃς εἰς δεξιὰ μηδὲ εἰς ἀριστερά, ἀλλ᾽ ἀνενδότῳ πορείᾳ βάδιζε, μέχρις ὅπου τοῦ βαπτίσματος δέξῃ τὸ ἄσυλον τάλαντον. μή σου σινιάσοι τὸν νοῦν ὁ ἀπατεὼν καὶ μισόκαλος, καὶ τῆς καλλίστης ἐκκόψῃ προθέσεως· ἀλλ᾽ ἀμεταστρέπτῳ ποδί, ὦ παῖ, τὴν ἀγαθὴν στέλλου πορείαν, μεμνημένος καὶ τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος. ὦ μητρὸς εὐσεβοῦς, ἥτις ἐθελόθυτον τῷ Θεῷ ταῖς παραινέσεσι θῦμα προσενήνοχεν. ὦ ῥίζης ἀγαθῆς καὶ εὐκάρπου ἀρούρας, ἥτις

nique sceleris sociusefficiaris. Transmigra vt passer ad fidei montem, Beliaris laqueos fugiens. Psal. 10. 2. Non declines ad dexteram neque ad sinistram, sed constans cœpto perge itinere, donec Baptismatis inuiolabile talentum consequare. Ne menti tuæ seductor boniquė osor labem inferat, optimoque proposito moram faciat; verum irreflexo pede, fili! bonum iter perge, meę ipsius indignitatis memor. O piam ac religiosam matrem, quæ spontaneam Deo hostiam adhortationibus obtulerit! O bonam radicem aruumq; ferax, quod spicam suam in pa-

nesconflatam, conditumq; omnis generis dapium ſpiritale epulum, Eccleſiæ alumnis appoſuerit!

Exempla mulierũ fortium.

Eiuſcemodi ergo admonitionum verbis beata illa, veréque animi mater, velut olim in Quadraginta Martyribus mater fortiſſima, filium roborando; ac (ſicut de venerabili Natalia audimus) ſuæ radicis ramum hortamentis rigans, ad propoſiti conſtantiam firmauit.

Ocyuſque ſurgens, quem diximus, Dachac, patria profectus, Hieroſolyma venit, religioſæque pietatis ardore incenſus, cum necdum ſanctiſſimum Baptiſma conſecu-

τὴν ἑαυτῆς στάχυν ἀρτοκοπήσασα, καὶ πολυδαισίαν ἄϋλον κατασκευάσασα, τοῖς τῆς ἐκκλησίας τροφίμοις παρέθηκεν.

Τοιούτοις τοῖς νουθετικοῖς λόγοις ἡ μακαρία καὶ ὄντως ψυχῆς μήτηρ, ὥσπερ ἡ πάλαι ἐν τοῖς τεσσαράκοντα μάρτυσιν ἀνδρικωτάτη μήτηρ, τὸν ἑαυτῆς υἱὸν ἐνισχύουσα· καὶ καθὼς τὴν σεβάσμιον Ναταλίαν ἀκούομεν, ταῖς παραινέσεσι τὸν τῆς ἰδίας ῥίζης κλάδον καταρδεύσασα, ὠχύρωσεν πρὸς τὸ προκείμενον.

Καὶ θᾶττον ἀναστὰς ὁ εἰρημένος Δαχὰκ, τῆς ἐνεγκαμένης ἀπαίρει· καὶ γενόμενος ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τῷ τῆς φιλοθείας ἐμπύρῳ νικώμενος, μήπω τοῦ παναγίου τετυχη-

κῶς βαπτίσματος, τολ-
2. μηρῷ ποδὶ[2] ἐντὸς τῆς ἁ-
γίας Ἀναστάσεως γέγονεν·
οὐ τὸ πανάγιον ἐκεῖνο πε-
ριφρονητικῶς καθυβρί-
ζων τέμενος· ἄπαγε·
ἀλλὰ τῷ τῶν λογισμῶν
διακαεῖ ἔρωτι ὡς ὑπό
τινων πρὸς τοῦτο ὠθού-
μενος· καὶ πλησίον τοῦ
ζωηρύτου μνήματος στάς,
ἐξ οὗπερ ἡ σωτηρία τῷ
γένει τῶν Χριστιανῶν ἐπή-
γασεν, κλαυθμῷ καὶ δά-
κρυσιν μεμιγμένας πρὸς
Θεὸν ἐφθέγγετο δεήσεις.

Μή με βδελύξῃ τὸν ἀλλότριον, ὦ Σῶτερ, μηδὲ ἀπώσῃ τὸν πρὸς τὸ πέλαγος τοῦ ἐλέους σου προσπεφευγότα. μὴ ἀπορρίψῃς με εἰς σὲ δεδραμηκότα, ὁ τὸ ἀπολωλὸς τῆς ἀνθρωπίνης

tus eſſet, præſidenti pede intra ſanctam Reſurrectionem ſubit; non vt ſanctiſſimum illud delubrum contemptu violaret; Abſit: ſed qui accenſo cogitationum amore, velut aliquorum impulſu, eò vrgeretur. Stanſque prope vitalis venæ Monumentum, ex quo Chriſtianorum genti manauit ſalus, gemitu atque lacrymis commixtas Deo preces loquebatur.

Dachaci feruor ante Baptiſmum.

Ne me, Saluator, vt extraneum abomineris; nec repuleris, qui ad tuæ miſericordiæ pelagus confugiam. Ne me proieceris ad te profugum, qui humanæ naturæ cen-

Ad Chriſtum oratio.

l.

Matt. 18. 12. tesimam ouem, quæ perierat, quærendo reuocasti.
Luc. 15. 14. Me quoque suscipe, qui ad horam
Matt. 20. 47. vndecimam veni ad te, meque sancto tuo gregi adiunge; tu, inquam, qui propter viscera misericordiæ carnis particeps effectus, & cum humano genere conuersatus, nec Cruci affigi dedignatus es. Miserere animæ meæ vitiis sordidatæ, eamque sacri Baptismatis lauacro ab ea depurga labe. Hæc, aliaquæ quædam adprecatus verba, immensam lacrymarum vim affundens, quod vitam dedit sepulcrum osculabatur.

Vir autem qui-

ἑκατοντάδος ζητητικῶς ἀνακαλεσάμενος πρόβατον. δέξαι κἀμὲ τὸν περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν πεφθακότα πρὸς σέ, καὶ συναρίθμησόν με τῇ ἁγίᾳ σου ποίμνῃ, ὁ διὰ σπλάγχνα ἐλέους σαρκὸς μετασχὼν, καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει συναναστραφεὶς, καὶ σταυρῷ προσπαγεὶς ἑκουσίως. ἐλέησον τὴν μολυνθεῖσαν ἐν πάθεσι ψυχήν μου, καὶ κάθαρον αὐτὴν τοῦ ῥύπου τῷ λουτρῷ τοῦ βαπτίσματος. ἐπειπών τε καὶ ἕτερα τινὰ δεητικὰ ῥήματα, ἠσπάσατο τὸν ζωοδότην τάφον, ἀμείβων τοῦτον καταρδεύων τοῖς δάκρυσιν.

Ἀνὴρ δέ τις τῆς λαοῦ-

Ἀνάστασιν.

ρας τοῦ ἁγίου Σάβα, ἀσκητικὸν περικείμενος σχῆμα, ἔκ τινος συμβεβηκότος εἰσεληλύθει εἰς τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν. ὃς, τὴν αὐτοῦ ἀποδοὺς εὐχὴν, καὶ ὀπισθίως ἀναποδίσας, ἐφεζόμενος ἦν ἑνὶ τῶν σκάμνων· καὶ τῆς προσευχῆς ἑωρακὼς τὸ σύντονον, ὀδυρμοῖς καὶ δάκρυσιν πεφυρμένον, καὶ ἐκ βαθυτάτης τῆς καρδίας ἐκπεμπομένους στεναγμοὺς, καὶ τὸ τῶν ῥημάτων λυπηρὸν, καὶ τῆς στερνοτυπίας τὸ ἀλλεπάλληλον, σπουδαίως τε ἅμα καὶ συμπαθῶς τὴν αἰτίαν ἠρώτα, καὶ περὶ πολλοῦ μαθεῖν ἐποιεῖτο, τὴν τῆς θρηνῳδίας ὑπόθεσιν.

Ὁ δὲ τίμιος ἀνὴρ Δαχὰκ

dem è ſanĉti Sabæ Laura Monachus, caſu quodam in ſanĉtam Reſurreĉtionis ædem ingreſſus, vota ſua Deo redditurus, tantiſper retraĉto pede in quodam ſcamno ſedebat. Is, conſpeĉta precum inſtantia, feruoreque gemitibus atque lacrymis commixto: imo quoque ex peĉtore trahentibus ſuſpiriis verbiſque triſtibus ac peĉtoris crebra tunſione, anxiè pariter ac miſeranter cauſam exquirebat, & vt ſic lamentabilis luĉtus cauſam condiſceret, etiam atque etiam ſatagebat.

Tum venerabilis Dachac viro

religiosissimo, puerilis æui omne institutum narrat; patrem desertorem; matrem religiosissimam fœminam: nuncque, ait, eo hîc desiderio succensus adsum, vt sancti Baptismatis compos efficiar.

Ad quem religiosissimus Senex, vbi comperit necdum eum sanctum Baptisma suscepisse, Quid verò causæ est, cur sic audacter intra Sancta sanctorum ingressus es, diuinumque solum indigno calcasti pede, qui absurdæ temeritatis reatu te tibi iudicium scias thesaurizare?

Venerabilis porro Dachac, pro insita

διηγήσατο τῷ θεοσεβεστάτῳ ἀνδρί, τὴν ἐκπάλαι τῆς νηπιώδους αὐτοῦ ἡλικίας διαγωγήν· τήν τε τοῦ πατρὸς ἀποστασίαν, καὶ τὴν τῆς μητρὸς εὐσέβειαν· καὶ ὅτι ἐνταῦθα πάρειμι, ἐπιποθῶν τυχεῖν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

Ὁ δὲ θεοφιλὴς γέρων, μαθὼν παρ' αὐτοῦ ὅτι οὔπω τὸ ἅγιον ἐδέξατο βάπτισμα, ἔφη πρὸς αὐτόν. Καὶ ἵνα τί οὕτως τολμηρῶς ἐντὸς τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων γεγένησαι, καὶ ἀναξίῳ ποδὶ τὸ θεῖον ἐπάτησας ἔδαφος, εἰδὼς ὅτι κρίμα ἑαυτῷ ἐθησαύρισας τοῦ ἀτόπου τολμήματος.

Ὁ δὲ τίμιος Δαχὰκ ἀπεκρίνατο τῇ ἐνούσῃ

αὐτῷ ἠπιότητι, ἠρεμαίᾳ πρὸς αὐτὸν τῇ φωνῇ· Οὐ τὴν ἐμαυτοῦ ἀγνοῶν ἀναξιότητα, οὐδὲ τὴν ἐπηρτημένην ὀργὴν τοῖς ἀναξίως προσβαίνουσιν τοῖς ἱεροῖς, τοῦτο πέπραχα· ἀλλὰ τῇ παμπληθεῖ εὐσπλαγχνίᾳ τοῦ Θεοῦ πεποιθὼς, ὃς πόρνοις καὶ τελώναις συνεστιάθη, καὶ Σαμαρείτιδι διελέχθη. καὶ ταῖς τοιαύταις ἐννοίαις ὡς οὐρανίαις καθελκόμενος, ψυχικῷ ἅλματι εἰς τὰ τῶν ἁγίων γεγένημαι.

Ὁ δὲ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀγάμενος πίστιν, λαβόμενος αὐτὸν τῆς χειρὸς ἔτι πνευστιῶντα καὶ δακρύοντα, ἐξήγαγε· καὶ τὸ τῆς πορείας ἅμα αὐτῷ διανύσας διάστημα, κατήχθη ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τοῦ

ei lenitate ſubmiſſa voce in hæc verba reſpondit. Non meæ neſcius indignitatis, ac dirarum illis impendentium, qui indignè ſacris accedunt, iſtud feci; ſed nimirum de copioſiſſima Dei miſericordia fretus, qui cum meretricibus & publicanis veſcebatur, & cum Samaritana ſermonem miſcuit. Eiuſcemodi rationibus vt cœleſtibus tractus, quaſi animo ſaliens intra Sancta irrui.

At ille, viri fidem admiratus, prehenſum manu adhuc anhelantem ac lacrymis offuſum, templo eduxit; vnaque cum illo peracto viæ itinere, ad ſancti Sa-

bæ Xenodochium, quod eſt Hieroſolymis, ac à Conſtantinopolitanis Metochium vocatur, deſcendit. Conſuetoque hoſpitij iure ſuſcepti, ab eoque cui miniſterij tum cura commiſſa erat, abundè cibo recreati, ſurgentes, ad ſancti Sabæ Lauram (in qua & ille Monachum agebat) proficiſcuntur. Ad eam cum acceſſiſſent, ingreſſus Senex, ſeorſumque cum Præpoſito collato ſermone, quæ ad venerabilem Dachac ſpectabant, clarè retulit omnia. Quo iubente introductus eſt, proſtratus in ienua, ac ſolitam Monachis faciens reuerentiam.

ἁγίου Σάβα, τοῦ ὄντι ἐν
Ἱεροσολύμοις, τὸ λεγό-
μενον παρὰ τῶν Κων-
σταντινουπολιτῶν 3 Με- 3.
τόχιον· καὶ τῆς συνήθους
μεταλαβόντες ξενίας, καὶ
τροφῆς ἐμφορηθέντες ὑ-
πὸ τοῦ κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ
τὴν διακονίαν ἐγκεχει-
ρισμένου, ἀναστάντες ᾤ-
χοντο εἰς τὴν λαύραν τοῦ
ἁγίου Σάβα, ἧς καὶ ὁ
μοναχὸς ἐτύγχανεν· καὶ
τῇ μονῇ πλησιάσαντες,
εἰσελθὼν ὁ γέρων, καὶ τῷ
ἡγουμένῳ κατ᾽ ἰδίαν πε-
ριτυχών, ἅπαντα αὐτῷ
διεσάφησεν τὰ κατὰ τὸν τί-
μιον Δαχάκ. καὶ κελευ-
σθεὶς παρὰ τοῦ προεστῶ-
τος, εἰσήγαγεν αὐτὸν γόνυ
πρὸς γῆν κεκλικότα,
καὶ 4 τὴν συνήθη μοναχοῖς 4.
πεποιηκότα μετάνοιαν.

Θεασά-

Θεασάμενος οὖν ὁ τῆς λαύρας προεστὼς σεβάσμιος ἀνὴρ, ἐκδιηγεῖσθαι αὐτὸν παρεκελεύσατο τὰ τῆς οἰκείας διαγωγῆς· ὁ δὲ ἅπαντα διηγόρευσεν, ἓν ἐξαιτῶν καὶ δεόμενος, χρῖσαι αὐτὸν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι· ὁ δὲ θεοφιλὴς ἡγούμενος πρὸς αὐτὸν, Οὕτως τέκνον, εἰ ἦν μοι ἀκίνδυνον, προαιρέσεως εἶχον, οὐ μόνον σὲ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ ὑφηλίῳ, τῷ ἁγίῳ φωτίσαι βαπτίσματι. ἀλλ᾽ ἴσθας, ὦ φίλτατε, ὁποῖος τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσι τῆς τιμωρείας ἐπήρτηται κίνδυνος. καὶ γὰρ ἐφ᾽ ἅπασαν τὴν αὐτῶν ἐξου-
5. σίαν, 5 τοιόνδε διήγγελται κήρυγμα, Ὡς εἴ τις

Conſpecto itaque Iuuene, Lauræ Præpoſitus vir reuerendus, vitæ ſuæ inſtitutum omne ac educationem iuſſit enarrare. Ille palã edicere omnia, vnum flagitans ac rogans, vt ſacro illum Baptiſmo inungeret. Ad quem religioſiſſimus Præpoſitus, Planè fili, ſi mihi à periculo foret liberum, nedum te, ſed&omnes qui ſub ſole ſunt, propenſo animo ac volente, ſancto Baptiſmate illuminarẽ. Verùm non neſcis, chariſſime, quantum illis diſcrimen impendat, qui eiuſmodi aliquid præſumpſerint. Quantũ enim eorum protenditur ditio, eiuſmodi promulgarunt edictum.

Agarenorum lex; seuerè Turcis etiamnum seruata.

Si quem aliquis ab Agarenorum auocare religione, ad suamque trahere fidem, deprehensus fuerit, capitali ipse sententia luito; eiusque omnis familia ac Ecclesia, flammis absumatur. Humani porro supplicij metus, diuinæ modum doctrinæ impedire nouit.

Venerandi igitur Baptismatis amator ac candidatus, quicquid diceretur nihil ipse obnitens, flexis genibus orando persistebat, largisque lacrymarum riuis Præpositi palmas irrigans, diras quasdam ex animi dolore profectas admiscebat.

Tanta itaque illa lacrymarum vi in-

φωραθείη ἀπὸ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἀπατεώνων θρησκείας, καὶ τῇ ἰδίᾳ προσάγων πίστει, φονικῷ κατακείνεσθαι ξίφει, ἁπάσης τῆς ἐνούσης αὐτῷ οἰκίας καὶ ἐκκλησίας πυρκαϊᾷ παραδιδομένης. καὶ ὁ τῆς ἀνθρωπίνης τιμωρίας φόβος, οὐδὲν κωλύειν τὸν τοῦ Θεοῦ διδασκαλίας τὸν τρόπον.

Ὁ γοῦν τοῦ τιμίου βαπτίσματος ἐραστὴς, πρὸς μηδὲν τῶν λαλουμένων ἀναχαιτιζόμενος, ἐπέμενε γονυπετῶν καὶ δεόμενος, καὶ ῥεύμασι δακρύων τῶν τοῦ ἡγουμένου ταρσῶν καταβρέχων, κατακείους τινὰς προσμιγνὺς, ἐξ ὀδυνωμένης προερχομένας ψυχῆς.

Ἐπικαμφθεὶς οὖν τῷ τῶν δακρύων ἐσμῷ ὁ

θεοσεβέστατος ἡγούμενος,
ἄπεισιν ἅμα αὐτῷ καὶ τῷ
συνόντι αὖθις μοναχῷ,
ἐν ἐπιτηδείῳ τῆς μονῆς
κρυφαίῳ τόπῳ· καὶ ἐνέγ-
κας στάμνον, τὴν παρ' αὐ-
τοῖς λεγομένην κόλαθον,
ἔπλησεν ταύτην ὕδα-
6. τος· καὶ τὸ τῆς ὀσφύος
περίζωμα τοῦ νεανίσκου
ἀφελόμενος, καὶ τὰς χεῖ-
ρας πρὸς ὕψος σταυρικῶς
μετεωρήσας, ἐτέλεσεν
τὰς εἰωθυίας εὐχὰς
πρὸς τὴν τοιαύτην μυ-
σταγωγίαν· καὶ τὸ τοῦ μά-
καρος λαβόμενος ἔνδυ-
μα, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν
παλαιὸν ἄνθρωπον ἀ-
παμφιάσας, ἵστησιν αὐ-
τὸν γυμνόν, τὸ τῆς ἀθα-
νασίας ἀπεκδεχόμενον
ἔνδυμα· καὶ ἄρας ταῖς
χερσὶ τὴν ζωηφόρον

flexus religiosissi-
mus Præpositus, eo
assumpto eiq; tum
comite Monacho,
in locum Monaste-
rij idoneum secre-
tioremque secedit,
vrnaq; allata, quam
illi *colathum* vo-
cant, ipsam aqua
impleuit, ablato-
que adolescentis,
quo lumbos succin-
ctus erat, cingulo,
ac crucis in modum
sublatis in altum
manibus, solitas
eius Sacramenti ri-
tu ac officio pre-
cationes absoluit;
sumptoque beati
Iuuenis vestimento,
ac cum eo, vete-
rem eum hominem
exuens, nudum
statuit immortali-
tatis indumentum
expectantem: tol-
lensque manibus
viuificam eam vr-

Baptismatis infusione inunctio.

nam, ac supra viri caput leuans, immortalitatis ei lauacrum, in sanctæ ac consubstantialis Trinitatis nomine effudit, tanquam vnguentum in capite quod descendit in barbam Aaron, & sicut rorem Hermon, qui descendit in montes Sion, Bacchi ei nomine indito.

Psal 132. 2.

Constitutis autem Hebdomadæ diebus elapsis, ablataque illuminationis (sacro scilicet baptismi ritu candida) veste, etiam atque etiam semper venerabilem Virum rogabat, vt habitum habitu commutaret, atque lucis cumulo lucem asciscеret, ac Angelicum Monachorum ha-

ἐκείνῳ στάμνοι, καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐπαναβιβάσας, ἐπέχεεν ἐπ' αὐτὸν τὸ λουτρὸν τῆς ἀθανασίας, ἐν τῷ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος ὀνόματι, ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα τὸν Ἀαρών· καὶ ὡς Ἀερμόνιον δρόσον, τὴν ἐπὶ τὰ ὄρη Σιὼν καταβαίνουσαν, ὀνομάσας αὐτὸν Βάκχον.

Καὶ τῶν τεταγμένων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος διελθουσῶν, καὶ τῆς φωτιστικῆς ἀφαιρεθείσης ἐσθῆτος, ἠξίου τὸν ἀεισέβαστον τοῦτον ἄνδρα, σχῆμά τι σχῆμα ἀνταλλάξασθαι, καὶ φωτὶ φῶς προσλαβέσθαι, καὶ τὸ τῶν μοναχῶν ἐπενδύσασθαι ἀγγελοπρεπὲς ἐνδυσώπει ἐνδυ-

μα, καὶ τῷ τῶν μοναχῶν ἐγκαταλεχθῆναι κλήρῳ.

Ὁ δὲ θεοσεβὴς ἡγούμενος, καίπερ τἄλλα εὐπειθὴς ὤν, ἐδεδίει, καὶ πρὸς τὸ ἐγχείρημα ἀνεδύετο· μάλιστά γε τὸ νέον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καθορῶν, καὶ τὸ πρὸς ἀπάτην ὀλισθηρὸν τῆς ἀστάτου νεότητος εἰδὼς, πολύ τι πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ἀνεβάλλετο. ὑπῆρχεν γὰρ τότε ὁ τίμιος Βάκχος ἔτι ἀκμάζων καὶ σφριγῶν τῇ ἡλικίᾳ, ὡς ἐτῶν ὀκτωκαίδεκα, μήπω ταῖς παρειαῖς τὰ τῶν ἰούλων ἐπανθήσας βλαστήματα, τὰ τῆς τελείας, καὶ ἀνδρικῆς αὐξήσεως τεκμήρια τυγχάνοντα.

Πρέσβεις δ' οὖν κεκινηκὼς τῷ πανοσίῳ ἀνδρὶ

bitum, eorum adlectus collegio, indueret.

Religioſiſſimus autem Antiſtes, etſi alioqui obſequi facilis, metuebat tamen remque exequi detrectabat. Maximè verò, quod adoleſcentis iuuenilem ætatem conſiderabat, nec eius inſtabilis lubricum eum lateret, etiam atque etiam cunctabatur. Erat enim venerabilis Bacchus, florente adhuc & eluxuriante adoleſcentia, annos circiter octodecim natus, necdũ prima genis efforeſcente lanugine, quæ perfecti viriliſque augmenti indicium eſt.

Adhibitis itaque ad ſanctiſſimum Virum interceſſoribus

Monachorum habitu donatus Bacchus.

eiusdem Monasterij primoribus fratribus, illoque eorum supplicatione ac hortatione ad miserendum propensius inflexo, Angelos condecentem sanctissimumq; habitum induitur; ocyus nimirum lucem luce cumulans, priorisque tutamen ac signaculum, posteriorem reportãs.

Bacchi sanctissima exercitatio ac virtutum cultus.

Sanè igitur Exercentium ad pietatem cœtui adiunctus, salutari ac Angelico muneri operique sedulò incumbebat, seipsum exercens ad omne quoduis animis vtile disciplinarum genus. Sic enim ieiunij vigiliarumque exercitatione ac cultu profecerat, vt penè carnis expers ac

τοὺς τῆς αὐτῆς μονῆς προὔχοντας, τῇ αὐτῶν ἱκετείᾳ καὶ παραινέσει πρὸς οἶκτον αὐτὸν ἐπικάμψας, ἐνδιδύσκεται τὸ ἀγγελοπρεπὲς καὶ πανάγιον σχῆμα· θᾶττον φωτὶ φῶς προσλαβόμενος, καὶ τοῦ προτέρου τὸ δεύτερον φρούριον καὶ ἐπισφράγισμα κομισάμενος.

Καὶ δὴ τῷ τῶν ἀσκητῶν ἑσμῷ ἑαυτὸν συναγείρας, εἴχετο τῆς σωτηρίου καὶ ἀγγελικῆς ἐργασίας, γυμνάζων ἑαυτὸν πρὸς πᾶν ὁποιοῦν τῶν ψυχωφελῶν μαθημάτων. νηστείας γὰρ καὶ ἀγρυπνίας ἐς τοσοῦτον ἐφάνη ἐληλακώς, ὡς ἄσαρκος μικροῦ καὶ ἄναιμος τοῖς πολλοῖς

λογίζεσθαι. ἡσυχίας δὲ καὶ ἀοργησίας τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν, ὡς ψαλμικῶς εἰπεῖν, κωφὸς οὐκ ἀκούων, καὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ, συνδιαιτωμένοις ἐνομίζετο. πλουσίαν τε ἑαυτῷ τὸ τῆς ψυχῆς ταμεῖον τὴν ταπείνωσιν θησαυρίσας, οἰκιστὴν ἑαυτὸν καὶ πολιοῦχον τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἀνέδειξεν, εἴπερ ὁ εἰρηκὼς ἀληθὴς, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. τὸ δὲ τῆς προσευχῆς ἀκόρεστον καὶ ἀπλήστως ἐπιτελούμενον, τίς ἄρα ἀξίως λογογραφήσειεν.

ἴσ. τῷ ταμι-είω, ἢ λεια. κατά.

ſanguinis vulgo habetur. Tāta quietis ſilentiique, tanta ei lenitatis animi patientiæque (vt ſic loquar) exuberantia, vt Pſalmi verbis loquendo, ſurdus ipſe non audiens, mutuſque non aperiens os ſuum, Fratrum contubernio videretur. Vberemque ſibi ipſe animi promptuario ac ſinu Humilitatem recondens, regni cœlorum magnificū ſe ciuem & in eo quaſi principem oſtendit; ſiquidem verax eſt, qui dixit, *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum.* Orandi autem inſatiabilem inſtantiam ac aſſiduitatem, quę dignè oratio vnquā

Pſal 37. 14.

Matt.5.3.

perſcripſerit? Nullum Viro ſancto horæ tempus certaq; momēta eiuſcemodi operi quaſi ex regulæ præſcripto addicta, ſed quantum ſe dies protendebat, colendæ is orationi ſedulò impendebat; nempe gemmarum inſtar lacrymis admixtos labores in

Pſal. 125. 6. 1. Cor. 9. 6. afflictione ſeminās, quem vetaret nihil (vt Apoſtolicis vtar vocibus) quin laborum manipulos in exultatione ſuo tēpore meſſurus eſſet.

Phil. 3. 13. Quæ enim retro sūt obliuiſcens, & ad anteriora quotidie extendens ſeipſum, diuini eiuſcemodi operis ac cultus ſatietate nulla tenebatur.

Indicta locorum mutatio, Eiuſdem porro Monaſterij verus

οὐκ ἦν γὰρ ὥρας καιρὸς τῷ ὁσίῳ ἀνδρὶ, πρὸς τὴν τοιαύτην ἐργασίαν τετυπωμένος· ἀλλ' ἅπαν τὸ τῆς ἡμέρας διάστημα, εἰς τὸ τῆς προσευχῆς αὐτῷ κατηνάλωτο γεώργιον· τοὺς μαργαρώδεις τῶν δακρύων ἐν θλίψει ἀπείρων πόνους, ἐν ἀγαλλιάσει δὲ θεριζόμενος, καιρῷ ἰδίῳ, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, μὴ κωλυόμενος τῶν πόνων τὰ δράγματα. τῶν γὰρ ὄπισθεν ἐπιλανθανόμενος, καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ὡσημέραι ἐπεκτεινόμενος, τῆς τοιαύτης θεοπρεποῦς ἐργασίας οὐκ ἐνεπίμπλατο.

Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς μονῆς ἀληθὴς ποιμὴν,

τὰς τοῦ θεοστυγοῦς ἔθνους εἰδὼς κρυφιοπαγίστους καὶ λαθροπόρους ἀναζητήσεις, περὶ τῶν βδελυσσομένων τὸ αὐτῶν μυσαρὸν δόγμα, καὶ τῷ Χριστιανικῷ προσερχομένων κλήρῳ, ἐννοῶν μήπως τις τῶν κινδυνοθελῶν καὶ χαιρεκάκων τοῖς ἀθέοις αὐτῶν ὠσὶν ἐνηχήσῃ τὴν τοῦ τιμίου ἀνδρὸς ἐξ αὐτῶν ἀποστασίαν, καὶ κίνδυνον θανατηφόρον ἐπενέγκῃ τῇ αὐτοῦ μονῇ, ὡς Ἀγαρηνῶν βεβαπτικότα, ἐντολὴν αὐτῷ δέδωκεν, ὅπως μὴ ἐν ἑνὶ τόπῳ ἐργασίαν καὶ διαγωγὴν τοῦ μοναδικοῦ βίου τελεῖτο, ἀλλὰ κυκλικῶς περιοδεύειν τὰ ἀσκητήρια, ἔν τε ἅγιον

Paſtor, Deo inuiſæ gentes inſidioſas velut ex cuniculis indagines, ac occultè ſcrutandi artes, non neſciens, eum qui impuram illorum execrati ſectam, Chriſtianorum ſe partibus adiungerent, cogitans nè quis fortè creandis periculis præcipitis animi, malitiæque ac facinori ſtudens, impiorum auribus venerabilis Viri ab eis defectionem inſuſurraret, ſuoque inde Monaſterio lethale periculum arceſſeret, ceu qui Agarenum Chriſtiano ritu tinxiſſet; ſeriò iubet, vt non vno loco monaſticę vitæ exercitationē muniaque obiret, ſed alia ex aliis per circuitū Monaſteria

ne Saracenis facile innoteſceret.

obiret; ſanctum Moſem in Arabia, ſanctumq; Euthymium (miraculorum ſcilicet pr[illegible]m) nec non Veterem Lauram & Caſtellum: quandoque etiam Monaſterium Byzantinorum viſeret, moraſque in eis aliquas traheret; ac quæ his confinia atque vicina, vt par eſt, haberet.

Μωσέα ἐν Ἀραβίᾳ, καὶ τὸν ἅγιον Εὐθύμιον τὸν τῶν θαυμάτων λιμῶνα· τήν τε παλαιὰν Λαύραν καὶ τὸ Καστέλλιον· ἔσθ᾽ ὅτε καὶ τὴν μονὴν τῶν Βυζαντίων· καὶ τὰ ὡς εἰκὸς, ἐν τούτοις ὁμορεοῦντα τε καὶ παρομοροῦντα τῇ γειτνιάσει.

Sedula virtutum imitatio.

Eo vir venerabiliſſimus Bacchus, accepto mandato, alia ex aliis circum loca luſtrabat, citra omnem dubitationem adimplẽs, quæ præceptaacceperat, Excercitantiumque Angelica certamina videns, ac cuiuſq; virtutem rimando in animi penu colligens, ſibique aſciſcens, virtutum in ſe

Τοῦτο γοῦν τὸ κέλευσμα ὁ τιμιώτατος Βάκχος δεδεγμένος, περιῄει ἀδιστάκτως ἀποπεραίνων τὰ προσταχθέντα, καὶ τοὺς τῶν ἀσκητῶν ἀγγελικοὺς ἀγῶνας ὁρῶν, ἰχνηλατικῶς τε τὴν ἑκάστου ἀρετὴν ψυχολογῶν, καὶ τῷ οἰκείῳ νῷ ἐντιθέμενος, ἀρετῶν οἰκητήριον ἐν ἑαυτῷ

περιεσκεύασεν. καὶ καθάπερ οἱ τὰς μορφὰς ἐντυποῦντες τοῖς χρώμασιν, ἐπειδὰν ἐξ εἰκόνος εἰκόνα διαχαράττωσιν, ἀπερισπάστως τῇ ἀρχετύπῳ εἰκόνι ἐνατενίζουσιν, τὸν ἐκεῖθεν χαρακτῆρα πρὸς τὸ ἀνατυπώσασθαι πονήματα· οὕτω δὴ καὶ ὁ πολυάγαστος οὗτος ἀνήρ, πρὸς τοὺς τῶν μοναστῶν ἀγῶνας ἀεννάως καθορῶν, καὶ οἱονεὶ πρός τινας λογικὰς εἰκόνας καὶ ζωηρὰς ἑκάστοτε προσβλέπων, καὶ τὰς αὐτῶν ἀγαθοεργίας σφετερίζεσθαι μιμητικῶς ἐπεπόθει.

Ἐν τούτοις τοῖς κατορθώμασιν τοῦ ὁσίου βιοῦντος, ἡ τούτου γεννήτειρα,

domicilium extruxit. Ac sicut qui coloribus ac penicillo formas exprimũt, cum ex imagine exarando ducunt imaginem, in exemplar ac formam principem indiuulsè oculis intendunt, quo inde expressum laboratè characterem trahant; sic nimirum Vir quoque iste omni dignus admiratione, in Monachorum certamina iugiter animum attendens, velutque rationalia quædam ac vitalia simulacra contuens, eorum sibi honestatem ac virtutes imitationis cultu vendicare studebat. Simile.

Interim dum his virtutibus Vir sanctus vitam transigeret, illius parens

animique ipsius vera mater; velut arbor, vt ex fructu innotesceret comparatũ habens (casta scilicet Anna, quæ nouum obtulit Samuelem) Exaltationis sanctę Crucis stata solennia celebratura, Hierosolymam venit; optansque, quod filius Monachi institutum arripuerat, Monasteriumque in quo exercebatur, lustrare, ex iis quos in via obuios habebat, sedulò percontando, discere satagebat. Ac verò, voti compos effecta, manibus circum amplexando sublatis, ac velut pennarum remigio iactatis tentisque lacertis, sinu aptè complexa, insitique vi amoris

Matt. 7. 20.

Exaltationis Crucis Hierosolymis religio.

Matris congressus.

ἡ ὡς ἀληθῶς καὶ ψυ-
χῆς μήτηρ, ἥτις ὡς δέν-
δρον ἀπὸ τοῦ καρποῦ
διαγινώσκεσθαι πέφυ-
κεν· ἡ σώφρων Ἄννα ἡ
τὸν Σαμουὴλ προσε-
νηνοχυῖα τὸ δεύτερον,
εἰς Ἱεροσόλυμα ἀ-
φίκετο, τῆς ὑψώσεως
ἕνεκεν τοῦ τιμίου σταυροῦ,
καὶ τὴν τοῦ τέκνου μο- 7.
νὴν ἰδέσθαι ποθοῦσα,
ζητητικῶς φιλοπευστεῖν
τοῖς παρατυγχάνουσι
καθ' ὁδὸν ἐπεχείρει. καὶ
τοῦ ζητουμένου τυχοῦ-
σα, τὰς χεῖρας κυ-
κλοειδῶς πρὸς ὕψος
μετεωρίσασα, καὶ ὡς
πτέρυγας τοὺς πήχεις
ἐξακοντίσασα καὶ τοῦ-
τον ἡρμοσμένως ἐναγ-
καλισαμένη, καὶ τῇ
ἐνούσῃ αὐτῇ στοργῇ ἀδια-

σπάστως προσκολληθεῖσα, ἀμέτρως τοῦτον κατησπάζετο, δακρύων ῥοαῖς τὸ πανάγιον ἐκεῖνο καταρδεύουσα πρόσωπον. οἶδεν γάρ, οἶδεν ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν λυπηρῶν συμφοραῖς, οὕτω καὶ ἐν ταῖς τῶν χαροποιῶν ἐπιτυχίαις, προχεῖσθαι τῶν βλεφάρων τὰ δάκρυα.

Ὀψὲ γοῦν ποτε τοῦ τένοντος τοῦ ὁσίου τὰς αὐτῆς ἀποσπάσασα χεῖρας καὶ εἰς ἑαυτὴν ἑλκύσασα, ἀνερευνᾶσθαι πευστικῶς τὸν ὅσιον ἔσπευδεν, τῆς τε ἀναστροφῆς καὶ διαγωγῆς, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου βαπτίσματος χρίσεως, καὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὴν ἀμφίασιν, ὅπως καὶ παρά τινος,

indiuulsè hærens, defluentibus lacrymis sanctissimum vultum illum largè rigans, sine modo oscula figebat. Sic enim procliue est, vt sicut tristitium aduersis casibus, sic & lætorum fausto exitu ac occursu, lacrymarum riui palpebris erumpant perfluantque. Sent.

Vix ergo tandem amotis à Sancti collo lacertis, ad seque retractis, curiosè omnique diligentia ex illo sciscitabatur, quæ disciplina & conuersatio; vt sancti Baptismatis concessa vnctio, indultaque Monastici habitus gestatio; quomodo scilicet, quo porrigente, quando

denique induisset, gliscens discere. Solent enim materna viscera, cùm post longam absentiam coram filiis congredi datur, cuncta minutim scrutari, quæ illi per vitam egerint, quæque illis acciderint. Is porro insita lenitate, cuncta sigillatim narrauit; postremoque perorans istud adiecit, Tuis, mater fretus precibus, iisque faustè directus cuncta ex animi voto, nullo impedimento impleui.

Sent.

Longius itaque mutuo producto colloquio, bonorumque omnium largitori Deo persolutis laudibus; ad hæcque cùm vale dicendo alter alterum essent osculati,

καὶ πότε γλιχόμενον μαθεῖν. εἰώθει γὰρ τὰ τῶν μητέρων σπλάγχνα ἐξ ἀποικίας τοῖς τέκνοις περιτυχόντα, κατὰ μικρὸν ἅπαντα τὰ συμβεβηκότα τῷ παιδὶ διερευνᾶσθαι. ὁ δὲ τῇ ἑαυτοῦ ἠπιότητι, ἅπαντα καταμέρος διεξιὼν, ἀκροτελεύτιον πρὸς τὸ ἔπος ἐπειπὼν, Εὐχαῖς σου ὦ μῆτερ ὁδηγούμενος καὶ κατευοδούμενος, πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἐν ἐμοὶ ἐρασμίων ἀνεμποδίστως τετελείωκα.

Τετυχηκότες τοίνυν ἑκάτεροι πλατυτέρας τῆς πρὸς ἀλλήλων ὁμιλίας, καὶ αἶνον τῷ χορηγῷ τῶν ὅλων ἀμειψάμενοι· ἔτι τε καὶ συντακτήριον ἀλλήλοις κατασπασάμενοι,

ἐξίεσαν ἄμφω τῆς κέλλης· καὶ βραχύ τι τῇ τεκούσῃ συνοδοιπορήσας, καὶ παρ' αὐτῆς στηριγμάτων διδασκαλίας ἐμφορηθεὶς, ὀπισθόρμητος παλινοστήσας ἐν τῷ οἰκείῳ οἰκίσκῳ ἤσκει.

Ἡ δὲ τούτου πανόλβιος ἐν ἀρεταῖς μήτηρ, ἡ τιμία καὶ αἰδέσιμος· ἡ τῆς Ἀβραμιαίας ὁλοκαρπώσεως οὐ πρὸς πολὺ δευτερεύουσα, τὸ Μαϊουμᾶν καταλαβοῦσα, ἅπαντα δῆλα πεποίηκεν τοῖς ἰδίοις τέκνοις, τὰ εἰς τὸν ὅσιον ὁραθέντα αὐτῇ· καὶ ὅτι λίαν ἀλγεῖ, καὶ ἀνιᾶται περὶ τῆς ἐσχάτης ὑμῶν κακοδοξίας τῷ πένθει τρυχόμενος.

ambo è cella exierunt: breuique ille itinere matrem comitatus, atque ab ea documentis firmando propoſito compoſitis abundè donatus, in ſuam reuerſus cellam, Monachi ritu in ea ſedulò exercebat.

Eius autem, quo fulgebat virtutum cultu, beatiſſima parens, venerabilis caſtaque mater; cuius non multum ſecundæ partes ab Abrami laudato holocauſto, Maiumam petens, quæ in Sancto conſpexerat, liberis manifeſta fecit; plurimum eum dolere profeſſa, animoque diſcruciari, luctu contabeſcentem, qua illi extrema erroris prauitate tenebantur.

Matris opera cõuertendis liberis.

Illi autem, quippe tali procreati parente; qui videlicet piç religiosæque illius stirpis semper virentes surculi essent; auditis Viri sancti rebus narratis, diuinique amoris feruore concepto, venditis quæ Maiumæ prædia habebant, patriaque excedentes eaque sponte exorres facti, ac in alienam regionem pariter commigrantes, ad sanctum Baptisma vnà cum vxoribus atque liberis propensè accesserunt. Nimirum magis eligentes, vt Propheticis verbis vtar, abiecti esse in domo Dei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Vnus enimvero sep-

Fratrum sponte transmigratio, vt fiant Christiani.

Psal. 83. 11

Οἱ δ', ὡς ἐκ τοιαύτης μητρὸς τυγχάνοντες, οἱ τῆς εὐσεβοῦς ἀειθαλεῖς ὄρπηκες, τὰς τοῦ ἁγίου δηλώσεις ἐνηχηθέντες, καὶ τῇ φιλοθεΐᾳ ὑπερζέσαντες, τὰ ἐνόντα αὐτοῖς κτήματα ἐν τῷ Μαϊουμᾷ πεπρακότες, καὶ μετανάσται τῆς ἐνεγκαμένης γεγονότες, ὁμαδὸν εἰς ἀλλοδαπὴν χώραν ἀπάραντες, τῷ ἁγίῳ προσῆλθον βαπτίσματι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις· ἐκλεξάμενοι, προφητικῶς εἰπεῖν, παραρριπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μᾶλλον, ἢ οἰκεῖν ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. εἷς δέ τις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑπτὰ

συνεζευ-

συνεζευγμένος ἦν γυναικὶ ἀκαμπεῖ καὶ θηριώδει, καὶ ἀμειλίκτῳ, καὶ οἵαν τὴν Ἰεζάβελ ἀκούομεν, καὶ τὴν ἀνδροφόνον Δαλιδὰν, μὴ συναιρεθούσῃ αὐτῷ ἐπὶ τῇ τοῦ χριστιανισμοῦ πίστει· ἀλλ᾽ ἐπέμενεν τῇ βεβήλῳ καὶ ἐναγεῖ θρησκείᾳ.

Οἱ δὲ τούτοις διαφέροντες κηδεσταὶ καὶ ἀγχιστέρμονες, ὅ τε τῆς μεταναστάσεως καὶ μετοικεσίας μεμαθηκότες, καὶ ὅτι τὴν τῶν Χριστιανῶν ἑλόμενοι πίστιν ἀπῄεσαν τῆς τῆδε, εἰς ἄμετρον ἐξαφθέντες θυμὸν, σκαιωρίαν δρῶσιν τοιάνδε. εἰσκηρυξάμενοι γὰρ ἕνα τῶν ἐχθίστων ἀποστα-

tenorum fratrum, inflexi animi, ferique ac implacabilis vxori cohæſerat; qualem ſcilicet Iezabelem, virique parricidã Dalidam audimus; quæ nimirũ minimè ſe adduci pateretur vt Chriſtianæ fidei aſſenſum præberet, ſed in profana ſuperſtitione ſceleſtoq; cultu vna ipſa obſtinatior perſeueraret.

Qui autem hos ſoceri atq; affines contingebant, explorata fuga ac migratione, compertoque quod Chriſtianam fidem amplexi eſſent, eos patria exceſſiſſe, immenſa incenſi ira, tale quid malo dolo comminiſcũtur ac ſtruunt. Deſertorum omnium tota regione

Baccho indecreatæ inſidiæ.

ſceleſtiſſimum acceršunt, alterum Iudam ac Doëc Syrum & Idumæum, mentitoque in Monaſteriis Chriſtiano ritu conuerſatum, mittunt, clanculumque dolo ſciſcitatum ac perueſtigatum, num tandem in ſanctiſſimum Bacchum, quem illi Dachac vocent, inciderit; iuſta ei pecuniæ vi, iniquæ cædis mercede, conſtituta; aliâque in poſterum pacta, modò quod oppidò cupiant, perfecerit. O Iudaicum conſilium conatumque! Adhuc argentei ſeu pecunia; proditorque Iudas laquei hæres, in vicis plateiſque ambulans, vafre doloque, cun-

τῶν πονηρόπαιζον παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν, δεύτερον Ἰούδαν, καὶ Δωὴκ τὸν Σύρον καὶ Ἰδουμαῖον, πέπομφασιν αὐτὸν ὡς δῆθεν χριστιανιζόμενον ἀναστρέφεσθαι ἐν τοῖς ἀσκητηρίοις· καὶ λαθροπόρως κρυφιοπτευτεῖν καὶ ἐρευνᾶν, εἴπως εὕροι τὸν ὁσιώτατον Βάκχον, τὸν παρ' αὐτοῖς Δαχὰκ ὀνομαζόμενον: δεδωκότες αὐτῷ ἀργύρια ἱκανὰ, εἰς μισθὸν μιαιφονίας· καὶ ἕτερα συνθέμενοι παρέχειν, εἴπερ ὃ ζητοῦσιν περαιώσῃ καταθύμιον. ὦ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐγχειρήσεως· πάλιν ἀργύρια καὶ προδότης Ἰούδας, ὁ τῆς ἀγχόνης κληρονόμος, ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ πλατείαις περιπατῶν, περιεσκόπει

ὑπούλως, καὶ δολίως συναναμιγνύμενος τοῖς πᾶσιν.

Καὶ δὴ ὁ τοῦ Θεοῦ δοῦλος Βάκχος εἰσήει ὡς ἐξ ἀποστολῆς τινος δεξόμενος εἰς τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν. ὁ δὲ κακεντρεχὴς καὶ σκολιὸς ἀνὴρ τὴν τοῦ ὁσίου θεασάμενος παρουσίαν, ὡς θὴρ ἀνήμερος ἐκ τινος λόχμης λεοντοειδῶς εἰσπηδήσας, ἐδράξατο τῆς ἐπωμίδος αὐτοῦ· καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν ὀργίλῳ ἀντιπαρακλάσει τὸν ὅσιον τοῖς ὄπισθεν ἀναποδίσας, διαβομβήσας ἀπηχεῖν μεγαλοφώνως ἤρξατο τοῖς παροῦσιν Ἀγαρηνοῖς, ὡς ὅτι ὁμόφυλος ἡμῖν ὤν, βδελυξάμενος τὴν καθ' ἡμᾶς πίστιν, Χριστιανὸς γέγονεν· καὶ

ctis se commiscens, exploratorem agit.

Denique Dei seruus Bacchus, in sanctam Resurrectionem, sic fortè missus iussusque, oraturus intrauerat: vir autem improbus prauusque conspecto Sancti aduentu ac præsentia, velut è saltu immitis bestia leonis ritu insiliens, palliolo humerali tenuit; Sanctumque irata repercussione ad seque trahendo pedem referre cogens, sublato strepitu altoq; clamore, his qui aderant, Agarenis occinere cœpit, Hic, qui noster tribulis sit, nostram execratus fidem, Christianus effectus est: Enque

Captus Bacchus ad S. Resurrectionē orans.

etiam Monachi indutus habitu est. Psal 5.11. & 13.3. Verè sepulchrum patens illius guttur.

Tum qui circum vndique, impiæ illius sectæ Symmystæ, fusi erant, captum virum Sanctum vnà cum scelerato, adducunt ad Ameram. Is, viri iusti negotio cognito, in tutissimo carcere includi iubet, postridieque, ad eum Ab Amera transmissus ad Prætorem. qui Imperatoris summique Ducis partes apud eos sustinere videretur, totam accusationem per Epistolam, in hæc verba perscripsit. *Adolescentior quidam, à nostra desertor fide, ad Christianorum, quos vocant, fallacem errorem transiuit, alios*

ἰδοὺ καὶ μοναδικὸν ἐνδιδύσκεται ἔνδυμα. ὄντως τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτοῦ.

Τότε οἱ κύκλῳ περιεστοιχιζόμενοι συμμύσται τῆς ἀθέου αὐτοῦ αἱρέσεως τυγχάνοντες, λαβόμενοι τὸν ὅσιον ἅμα τῷ ἀνοσίῳ, ἀπήγαγον πρὸς τὸν Ἀμηρᾶν. ὁ δὲ τὰ περὶ τοῦ δικαίου γνοὺς, καθεῖρξεν αὐτὸν ἐν ἀσφαλεστάτῃ φρουρᾷ, καὶ δῆλα τὰ κατ' αὐτὸν τῇ ἑξῆς πεποίηκεν τῷ παρ' αὐτοῖς νομιζομένῳ στρατηγῷ, δι' ἐπιστολῆς ἐχούσης οὕτω. Νεώτερός τις τῆς ἡμῶν ἀποστὰς πίστεως, τῇ ἠπατημένῃ προσερρύη τῶν λεγομένων Χριστιανῶν πλάνῃ, συνηχώσας μεθ' ἑαυτοῦ

καὶ ἑτέρους πλείστους· ὃν κρατήσας, ἐθέμην εἰς φυλακήν. κελεύσει οὖν τὸ ὑμέτερον μέγεθος ὀκυτέρως τὰ ἐνταῦθα καταλαβεῖν, ὅπως τὸ τοιοῦτον κεφάλαιον ἐμμελέστατα ἐρευνηθείη, πρὸς τὸ μὴ καὶ ἑτέρους τὸ αὐτὸ πρᾶξαι. ἔρρωσο. λαβόμενοι δὲ οἱ τῆς ἀσεβείας ὑπηρέται τὰ τοῦ παρανόμου
8. γράμματα, καὶ οὐ ἐν τῇ πόλει φωσάτῳ γενόμενοι, ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολὴν τῷ στρατηγῷ. ὁ δὲ, διεὶς τὸ πυκτίον, καὶ τὴν ἐγκειμένην δύναμιν γνοὺς, ἐκέλευσεν πρὸς αὐτὸν παραχθῆναι τὸν μάρτυρα.

Ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ἁγίου ἐν τῇ φρουρᾷ, ἀνὴρ

etiam plurimos vnà secum trahens. Eum à me comprehensum, misi in carcerem. Rogo itaque Magnitudinem Vestram vt huc citius veniatis, quò negotium eiusmodi diligentissimè exquiratur, ne & alii istud idem factitarint, Vale. Accepta, impietatis ministri, nefarij viri Epistola, in ciuitatem Fossatum, quo scilicet illi castra posita erant, venientes, in manus tradidere. Pellecta Prætor Epistola, perspectoque quid illa vellet, ad se Martyrem adduci iussit.

In castra, ac vbi Prætor præsidebat.

Interim verò dum Sanctus in carcere inclusus te-

neretur, vir quidam religiosus, visendi causa crebrius ingrediebatur, inferensque ad cibos necessaria, ad martyrii stadium animabat. Is, frequens in hæc obsecrabat verba, Pater Bacche, preces funde pro vniuerso mundo, proque Ciuitate nostra Hierusalem, nec non pro Vrbe Augusta, cunctisque in ea Christianis. Ad hæc etiam pro meipso, vt illæsi ab hostium laqueis, amaroque quod imminet terretque examine, seruemur. Ad quem sanctus Martyr, Te verò decet, vnà cum sanctæ Ciuitatis Patribus, pro mea orare indignitate, vt det mi-

Pij viri solatia; precumque suffragia mutua.

τις θεοφιλὴς συχνοτέρως εἰσῄει ἐπισκεπτόμενος αὐτὸν, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν τῶν ἐδωδίμων χρείαν ἐπικομίζων, καὶ ἐπαλείφων αὐτὸν πρὸς τὸ τοῦ μαρτυρίου στάδιον· ὃς καὶ ἐλιπάρει αὐτὸν πυκνοτέρως, λέγων, Πάτερ Βάκχε, εὖξαι ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς, καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ἡμῶν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς βασιλευούσης πόλεως, καὶ τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν· ἔτι τε καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ αὐτοῦ, ὅπως τῶν τοῦ ἐχθροῦ παγίδων ἀλώβητοι τηρηθείημεν, ἐκ τῆς ἐπηγγελμένης ἀποτύχωμεν πικρᾶς ἐτάσεως. ὁ δὲ ἅγιος μάρτυς ἔφη, Σὲ δέον ἐστὶν ἅμα τοῖς τῆς ἁγίας πόλεως πατράσιν, ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἀναξιότητος εὔξασθαι, ὅπως δῴη

μοι Κύριος τελειῶσαι τὸν δρόμον, καὶ τοῦ πεποθημένου τυχεῖν μαρτυρίου. ἀσπασάμενος οὖν αὐτὸν ὁ θεοσεβὴς οὗτος ἀνήρ, καὶ εὐλογηθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθε τῆς φρουρᾶς.

Τῇ δὲ ἑξῆς ὁ Ἀμηρᾶς Ἱεροσολύμων, τὸν μάρτυρα τῆς φρουρᾶς ἐξαγαγὼν, τὰς χεῖρας τε σὺν τῷ τραχήλῳ τῷ ξύλῳ ἀσφαλισάμενος, παρέδωκεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει φοσάτῳ, κατὰ τὸ προσταχθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ. καὶ δὴ ὁ τοῦ Θεοῦ μάρτυς ἅμα τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ, ἀπήρξατο τῆς ὁδοῦ. καὶ δὴ τὴν ἐπὶ τὸ πρανὲς πορείαν ποιούμενος συντόμως, καὶ μέλλων τὴν γλυκυτάτην ὅρασιν τῆς Ἱερο-

hi Dominus consummare cursum, ac cuius teneor desiderio, martyrij lauream adipisci. Osculo itaque salutato Vir religiosus, ab eoque benedictione impartitus, è carcere exiuit.

In crastinum Hierosolymorum Ameras, eductum è carcere Martyrem, manusque ac collo ligno boiisque constrictum, in Vrbem Fossatum tradit, pro eo ac illi à Prætore fuerat imperatum. Dei itaque Martyr, cum illis qui secum erant, iter auspicatur: Iamque breui, decliui via proficiscens, ac cùm mox futurum esset, alto deuexoque solo, vt dulcissimo Hieroso-

Deuota Hierosolymorũ Vrbis valedictoria salutatio.

lymorum Vrbis aspectu prohiberetur, tantisper festinantem gressum inhibens, verso in alterum humerum capite, obliquo obtutu animaduersa sancta Ciuitate, in hunc ferè modum allocutus est.

Psal. 47. 3. & 124. 2.

Hierusalem, Hierusalem ciuitas Regis magni; in cuius circuitu montes, & Dominus in circuitu populi sui, tranquilla stabiliaris à modò, & vsque in sæculum, potentissima Dei manu protegente. In sæculum & sæculum, & vltra scribantur tui partus filij in cœlesti Hierusalem,

Heb. 11. 2.

cuius artifex & conditor Deus. Mihi quoque Domine, tuæ misericordiæ por-

σαλὴμ κωλύεσθαι τῇ βαθυτάτῃ τῆς ὁδοῦ καταφορείᾳ, μικρόν τι τὸ σπουδαῖον τῆς πορείας ἐπισχὼν, τὴν κάραν πρὸς ἕνα τῶν ὤμων διαστρέψας, πλαγίῳ τῷ ὄμματι τὴν Ἱερουσαλὴμ ἑωρακὼς, ὧδέ πως ἔφη.

Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ ἡ πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου, ἧς ὄρη κύκλῳ, καὶ Κύριος κύκλῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, στηριχθείης ἀτάραχος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, χειρὶ Θεοῦ πανδυναστάτῃ σκεπομένη· αἰῶνα καὶ αἰῶνα καὶ ἔτι, ἐγγραφείη τὰ τέκνα τῆς σῆς λοχείας εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός· ἄνοιξον κἀμοὶ, ὦ δέσποτα, τὰς τοῦ ἐλέους

σου πύλας, καὶ ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ εἰσάγαγε, τελέσαντί μου τὸν δρόμον ἐν ᾧ δὴ τῷ ἐγχειρήματι. καὶ ἔτι τῆς ὑμνολογικῆς ἀκροτελευταίου ῥήσεως οὔσης ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ χείλεσιν, λοξῷ δὲ ὄμματι τῇ βραχυτάτῃ ἐπιστροφῇ τὴν κάραν μικρὸν κλίνας, τὸ συντακτήριον καὶ τελευταῖον ἀπένειμεν αὐτῇ σέβας, εἰπών, Σώζου Ἱερουσαλὴμ τὸ τοῦ Θεοῦ κατοικητήριον· καὶ σταυροειδῶς τὴν κεφαλὴν κεκινηκώς, εἴχετο τῆς ὁδοῦ χαίρων καὶ ἀγαλλιώμενος.

Οἱ δὲ τοῦ μύσους ὑπηρέται, ἐν τῇ πόλει Φωσάτῳ γενόμενοι, κατέκλεισαν αὐτὸν ἐν ᾧ δεσμ-

tis aperi, & in cœleſtem introduc Hieruſalem, hoc in certamine ac aggreſſione meum curſum conſummans. Cumque adhuc extrema cantici laudis verba in ſanctis eius labris eſſent, obliquo oculo parumper conuerſus, nonnihilque caput inclinans, ſupremam demum ſalutem ac venerationem in hæc ei verba, impendit, Vale Hieruſalem, habitaculum Dei; inque formam crucis circunducto capite, gaudens animo atque exultans, iter proſequebatur.

Sceleris porro miniſtri, peracto ad Foſſatum Vrbem itinere, in carcere includentes, im-

Martyris cercer ac ludibria.

mũdis cædemq; ſpirantibus hominibus ſeruandum tradiderunt: qui & continuè iniuriis ſanniſque laceſſentes, venerandam eius faciem ſputis oblinebant, atque à deteſtanda eorum ſecta deſertorem, palam vocitabant. In quibus Martyr, Magiſtrum ſuum imitatus, eiuſque ſimilitudine, tacebat.

Poſt paucos autem dies, qui Prætoris illis munere præerat, quemque Ameram vocant, accito iudice in Prætorium, conſueto aſtante ſatellitio, Sanctum adduci iuſſit. Ac verò adductus, læto vultu proceſſit; adhucque veſtibulum

μωτηρείῳ, ἀκαθάρτοις καὶ φονικοῖς ἀνδράσιν αὐτὸν παρενείραντες· οἱ, καὶ ἀνενδότως ἐχλεύαζον αὐτῷ, πτυέλῳ δὲ σεβάσμιον αὐτοῦ καταχραίνοντες πρόσωπον, ἀποστάτην αὐτῶν δημηγοροῦντες τῆς φλυκταίας αὐτῶν αἱρέσεως. ὁ δὲ, τῷ ἑαυτοῦ διδασκάλῳ μιμητικῶς ἐξομοιούμενος, ἐσιώπα.

Μετὰ δὲ τινας ἡμέρας ὁ Στρατηγὸς ὁ περὶ αὐτοῖς 9, ὁ καὶ Αμηρᾶς ὀνομαζόμενος, τὸν δικαστὴν παρακαλεσάμενος ἐν τῷ πραιτωρείῳ, τῆς συνήθους τάξεως παρεστώσης, τὸν ἅγιον προσαχθῆναι ἐκέλευσεν. καὶ δὴ προσαχθεὶς ὁ ἅγιος, φαιδρὸς τῷ προσώπῳ· καὶ 9.

ἐπὶ τῆς περιαυλῆς ἐπιβάς, τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας, ἐβόησεν λέγων, Ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν βοήθει μοι· καὶ στὰς ἔμπροσθεν τῶν δικαστῶν, τῇδε κἀκεῖσε τὰ ἐπισυνηγμένα πλήθη περιεσκόπει. ἦν γὰρ θεάσασθαι ὁμαδὸν πλήθη συνηθροισμένα, Ἀγαρηνῶν, Σαμαριτῶν, Ἰουδαίων καὶ Χριστιανῶν, κυκλόθεν περιεστοιχιζόμενα, καὶ τὴν τῶν δρωμένων ὄψιν ἐμμελῶς ὀπτευόμενα. οἱ μὲν τῶν Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν καὶ Ἀγαρηνῶν, ἐφηδῦναι οἰόμενοι, ἐλπίζοντες ἀφηνιάσαι τὸν διὰ τῆς τιμωρίας τὸν μάρτυρα, καὶ πρὸς τὴν πατρῴαν παλινοστῆσαι θρησκείαν· καὶ διὰ τούτου γέλωτα

ascendens, sublatis in cœlum manibus, clamauit, dicens, Deus Christianorum adiuua me; stansque coram Iudicibus, hinc inde constipatam plebem contuebatur. Erat enim videre simul glomeratam multitudinem Agarenorum, Samaritarum, Iudæorum ac Christianorum, iudicij loco vndique in orbem circumfusam, ac spectaculi auidam. Ac quidem Iudæi, Samaritæ & Agareni affatim se oblectandos gaudioque perfundendos putabant; ea spe freti, fore vt Martyr metu deterritus, ad patriam rediret superstitionem; Christiana inde religio-

Martyrij agonis theatrũ.

ne ludibrium probrumque referente. Orthodoxorum verò Chriſtianorum religioſum agmen, gens ſancta, Chriſto redemptus grex, incerti metu euentus & anxietate, cernui ſtabant, verſiſque in terram vultibus; mœſti ſcilicet pallenteſque, truſis oculis, geniſque lacrymarum imbre offuſis: quod nempe timerent, ne fortè Martyr vitæ amore mortis pertæſus, à propoſito dimoueretur, patriiſque innecteretur caſſibus. Erat enim terroris plenum, pro tanta arena noui Athletæ ſpectaculũ: Verùm
Pſal. 29.6 veſpere demoratus eſt fletus; breuique poſt illuxit lætitia.

αὐτοῖς τὰ Χριστιανῶν ἀποδεῖξαι. ὁ δὲ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν φιλόθεος ἐσμὸς, τὸ ἅγιον ἔθνος καὶ Χριστώνητον ποίμνιον, δέει καὶ ἀγωνίᾳ συνείχοντο, κεκυφότες, καὶ πρὸς γῆν νενευκότες· ἀθυμίᾳ τε συνεχόμενοι, καὶ ὠχρότητι σώματος τὰς ὄψεις περιωθούμενοι, καὶ δάκρυσιν τὰς παρειὰς καταρδεύοντες· δεδιότες, μήπως τὸ φιλόζωον ἐπισπασάμενος ὁ μάρτυς, τὸ θανεῖν ἀπωσάμενος ἀναχαιτίσῃ, καὶ ταῖς πατρῴαις περιπτῇ παγαῖς. ἔκπληκτον γὰρ ἦν, τὸν νεοφανῆ ἀθλητὴν καλῳδέεσθαι. ἀλλ' ἑσπέρας ηὐλίσθη κλαυθμὸς, καὶ μετ' οὐ πολὺ γέγονεν ἀγαλλίασις.

Ἔφη οὖν δικαστὴς τῷ ἁγίῳ, Τίς σε ἀλητήριος καὶ ψυχοφθόρος ἐξαπατήσας, πέπεικεν τῆς πατρῴας ἀπορραγῆναι πίστεως, καὶ τῇ τῶν Χριστιανῶν μεταβῆναι ἀπάτῃ. ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ θεράπων πάντῃ πρὸς τὴν αὐτοῦ πεῦσιν ἀλλοτριούμενος, καὶ τῇ φρενοβλαβεῖ αὐτοῦ φλυαρίᾳ μὴ ἀποκρινάμενος, φησίν, Ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα· δόξα σοι ὁ Θεός. Θεῷ γὰρ εὐχαριστίας καὶ ὑμνῳδίας ἀνέμελπεν, ἢ τοῦτο πρὸς πεῦσιν ἀνταπεδίδου. μὴ εἰδὼς οὖν ὁ μιαιφόνος, ὅ, τι ὁ μάρτυς ἀπεφήνατο, διὰ τὸ ἀμύητον εἶναι Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἑτέροις τὴν αὐτοῦ σαφηνέστερον λέγειν

In hæc itaque verba Iudex infit Sancto, Quis te, miserabilis animorumque lues, seductum, à patria suasit abiungi fide, atque ad Christianorum errorem transire? At Dei seruus eius prorsus despecta interrogatione, nullaque dementis illius nugas dignatus responsione, *Alleluia, Alleluia; Gloria tibi Deus*, aiebat. Deo enim gratiarum actionem ac laudis canticum concinebat, aut interroganti, istud responsi dabat. Nesciens itaque cruentus Iudex quid Martyr locutus esset, quod linguæ Græcæ rudis erat, aliis verbis mentem explicare

Iudicis interrogatio, Sanctiq; responsio.

iubet. Alij, cum blaſphemare dicebant. Rurſumque Ameras fortiſſimo Martyri, Chriſtianorum ſtulto relicto errore, ad fidem paterna traditione tibi ſancitam reuertere, ingenteſque à nobis honores conſecutus, haud vitam commutabis immatura morte. Ad quæ intrepidus Chriſti miles, ſubmiſsè, *Alleluia, Alleluia; Gloria tibi Deus*. Tum ille tertiò, Vt quid Deus, animi tui ſenſus obdurauit, ſeductumque in perditionis barathrum detruſit? Verùm Martyr prioribus conſtans verbis inſiſtebat.

Intelligens itaque Iudex, perſe-

προσεκελεύσατο. οἱ δέ, φησίν, Βλασφημεῖ οὗτος. πάλιν τε ὁ Ἀμηρᾶς, τῷ γενναίῳ μάρτυρι ἔφη, Καταλείψας τὴν ματαίαν τῶν Χριστιανῶν πλάνην, ἐπάνελθε τῇ πατροπαραδότῳ σοὶ νομοθετηθείσῃ πίστει, καὶ τεύξῃ παρ' ἡμῶν τιμῆς πλείστης, καὶ μὴ θανάτῳ ἀώρῳ τὴν ζωὴν διαμείψῃς. ὁ δὲ ἀκατάπληκτος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης, ἠρέμα φησίν, Ἀλληλούϊα, ἀλληλούϊα, δόξα σοι ὁ Θεός. ἔφη δὲ αὐτῷ ἐκεῖνος, Ἵνα τί ἐπώρωσεν ὁ Θεὸς τὰ τῆς ψυχῆς σου αἰσθητήρια, καὶ φενακίσας εἰς βάραθρον ἀπωλείας κατήγαγεν. ὁ δὲ τοῖς προτέροις ἐνέκειτο ῥήμασιν.

Γνοὺς δὲ τὸ ἐπίμονον καὶ

ἀμετάθετον τῆς τοῦ μάρτυρος παῤῥησίας ὁ δικαστής, ἔφη, Ἐπείπερ λίθου δίκην πεπώρωσαι, καὶ τοῖς ἡμετέροις οὐχ ὑπήκεις θεσπίσμασιν, ψιλῷ λόγῳ μόνον φῆσον, Οὐ πιστεύω ὡς πιστεύουσιν οἱ Χριστιανοί, καὶ ἀπολυθήσῃ. ὁ δὲ ἀμετάθετος τοῦ Θεοῦ δοῦλος, τὸ περιφιλημένον αὐτῷ τῶν Χριστιανῶν ἀκουσθεὶς ὄνομα, ἵνα αὐτολέκτως ἐξείποιμι ἐγὼ τὰ τοῦ ἁγίου ῥήματα, δακτυλοδεικτήσας καὶ τὴν χεῖρα προτεινάμενος, διαπρυσίως ἔφη, Οὐχ ὡς σὺ λέγεις ἐγὼ λέγω, ἀλλὰ τοὐναντίον· Πιστεύω ὡς πιστεύουσιν οἱ Χριστιανοί.

Ἑωρακὼς οὖν, ὅ, τε

uerantem Martyris ac immobilem loquendi fiduciam, ait, Quandoquidem ſaxi in morem obriguiſti, nec noſtris iuſſis quicquam morem geris, dic vel nudo verbo, Non ſic credo vt credunt Chriſtiani, ac liber abire ſinêris. Verùm immobilis Dei ſeruus, vbi ſemel chariſſimum Chriſtianorum nomen audiuit, quò ipſa eius verba voceſque referam, quaſi digito monſtrans, protenſaque manu, *Non vt tu dicis*, inquit, *dico; ſecus verò, Sicut credunt Chriſtiani, credo.*

Confeſſionis fiducia ac conſtantia.

Viſo itaque Iu-

dex Amerasq; constanti inflexoque Martyris animo, spiculatori vnà ac reliquis ministris tradunt, in hæc verba prolata sententia. Idoneum in locum educto, nisi decretis nostris obtemperauerit moremque gesserit, gladio caput amputate. Tunc deicida Iudæorum plebs, cuius occlusæ aures ac cor obduratum, vnà cum præsentibus Samaritis reliquaque turba, qua ceciderant victoria, probrum non ferentes, sublato clamore, Haud dignus iste, aiebant, qui gladio vitam morte commutet, sed igni, ferriq; tunsionibus ac verberibus, ma-

Sanctus capitis damnatus.

δικαστὴς καὶ ὁ Ἀμηρᾶς τὸ τοῦ μάρτυρος σταθηρὸν καὶ ἀκαμπὲς, παραδιδόασιν αὐτὸν τῷ σπεκουλάτωρι ἅμα τοῖς λοιποῖς ὑπηρέταις, φήσαντες οὕτως, Ἐξαγαγόντες τοῦτον ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ, εἰ μὴ πειθείη τοῖς ἡμετέροις θεσπίσμασιν, καὶ ὑποκύψῃ, ἀφέλετε αὐτοῦ ξίφει τὴν κεφαλήν. τότε τὸ θεοκτόνον τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, τὸ βεβυσμένον καὶ πεπηρωμένον, ἅμα τοῖς συνοῦσι Σαμαρείταις, καὶ λοιποῖς, οὐ φέροντες τὴν αἰσχύνην τῆς ἥττης, ἐπεβόων ἐπὶ τῷ ἁγίῳ, λέγοντες, Ὅτι οὐκ ἄξιός ἐστι τῷ διὰ ξίφους θανάτῳ μεταλλάξασθαι τὸν τῆδε βίον, ἀλλὰ πυρὶ καὶ σιδήροις καὶ μειζοτέραις

κατὰ βραχὺ τεθνάναι. τὸ δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν πλῆθος, οἱ μὲν θωπευτικοῖς ῥήμασιν ἐκολάκευον, μεταπεισθῆναι αὐτὸν λιπαροῦντες· οἱ δὲ καὶ ἐπιβαίνοντες κατ' αὐτοῦ ἐθυμαίνοντο, ἀποστάτην καὶ ἀλλότριον αὐτὸν καθυβρίζοντες, ἐκκόπτειν τὴν προθυμίαν πειρώμενοι διὰ τῆς ἀκοῆς.

Ὁ δὲ ἅγιος τοῦ Χριστοῦ μάρτυς πρὸς μηδὲν τὸ κοινὸν συλλογιζόμενος, εἴχετο τῆς τελευταίας πορείας· καὶ δὴ φθάσας τὸν τεταγμένον τῆς ἀθλήσεως τόπον, εὐχὴν τετελεκὼς, ἑαυτόν τε σφραγίσας, καὶ τὸ Ἀμὴν εἰπὼν, μετεώροις χερσὶν ἔκλινε τὸ γόνυ· καὶ

ioribusque dehonestamentis paulatim esse enecandum. Agarenorum autem turba, partim adulatoriis verbis blandiebantur, enixè rogantes vt sententiam mutaret; partim etiam irruentes ira furebant, desertorem alienumque probro vocitantes; qui nempe eius animi alacritatem ea verborum procacia exscindere tentarēt.

At Christi Martyr, nusquam sibi fraudem fieri passus, cunctisque effectus superior, supremam proficiscebatur: nactusque constitutum agonis locum, fusa prece, impressoq; signaculo, ac dicto Amen, sublatis in cœlum manibus, genu flexo,

ac collo in terram deflexo, ouis instar seipsum lictoribus permisit.

Necis metus sæpius frustra incussus.

Sceleris porro ac improbitatis satelles, metu pœnæ Sanctum terrere tentans, obuerso mucrone ad ceruicis eum vertebram, nulla ex ictu incisione percussit. At firmus interritusque Dei Martyr, paululum caput è terra attollens, austerioreque in spiculatoram obtutu, Seca, inquit, ter maledicte, caliginosæque symmysta apparitorum præfecturæ. Secet Dominus dexteram tuam vtrinque acuto gladio suo. Vrgebat enim Athleta ac festinabat, vt verbis Apostoli loquar,

τὸν αὐχένα πρὸς γῆν καμπυλώσας, ὡς πρόβατον ἐπέδωκεν ἑαυτὸν τοῖς δημίοις.

Ὁ δὲ τῆς ἀνομίας ὑπασπιστής, τῷ φόβῳ τῆς ποινῆς ἐκφοβεῖν τὸν ἅγιον πειρώμενος, ἐπάταξεν αὐτὸν τῷ πλάτει τοῦ δόρατος κατὰ τοῦ σπονδύλου, μηδ᾽ ὅλως τομὴν πεποιηκώς. ὁ δὲ στερρὸς καὶ ἀκατάπληκτος τοῦ Θεοῦ μάρτυς, γῆς μικρὸν ἀνανεύσας, αὐστηρότερόν τε τὸν σπεκουλάτορα ὑποβλεψάμενος, ἔφη, Τέμνε τρικατάρατε, καὶ τῆς ζοφερᾶς στρατιαρχίας συμμύστα. 10 τέμνῃ Κύριος 10
τὴν δεξιάν σου τῇ διστόμῳ αὐτοῦ μαχαίρᾳ· ἔσπευδεν γὰρ ὁ ἀθλητής, ἀποστολι-

κῶς εἰπεῖν, ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, καὶ τοῖς ἐπικήροις τοῖς δὲ καὶ χαμερπέσι, τὰ ἀκήρατα καὶ ἄυλα ἀντικαταλλάξασθαι.

Ὁ δὲ τῆς μιαιφονίας ὑπουργὸς τὸ ξίφος αἰθέριον μετεωρίσας, τῇδε κἀκεῖσε τοῖς ῥιπίσμασιν ἀπεριστρέπτως ἀντανακλῶν, τὸ ἀγωνιστήριον ἀκτινοειδῶς κατηγλάϊζεν, ἔτι καὶ ἔτι οἰόμενος τὴν ἀδαμάντινον τοῦ μάρτυρος μεταπεῖσαι τῇ δειλίᾳ γνώμην. ὁ δὲ καρτερώτατος καὶ ἀκατάπληκτος τῆς ὑπομονῆς ὁπλίτης, πρηνὴς ἐπὶ γόνατα κεκαμμένος, οὐδὲ ταῖς παρειαῖς τὴν ἐπανθοῦσαν χροιὰν ἀπαλλαξάμενος, ἐδήλου τι τὸ

Soluere, *& esse cum Christo*, atque hisce corruptibilibus terrenisque incorrupta atque æterna commutare. Phil. 1. 23.

Iniquæ verò cædis minister, sublatum in aëra gladiũ quaquauersum expeditè torquens ac vibrans, radiorum in morem refracta luce, agonis locum micatu replebat, etiam atque etiam adamantinum Martyris pectus emolliendum, vt à sententia metu abduceretur, putans: tolerantissimus verò interritiq; pectoris patientiæ miles in genua pronus atque incuruus, ne vel coloris flore genis quiquam immutato, timoris indicium

vllum ostendebat; 2. Cor. 5. 13. sed qui totus Deo excessisset, Altissimi dextera diuinam, vt Psal. 76. 11. Dauidicis verbis vtar, nactus mutationem erat. Videns itaque spiculator obfirmatam ac immobilem dilectionis in Deum Martyris constantiam, Caesae Martyris ceruices. irato impetu, sublato in altum gladio, cruentaque ac fera incitatione demisso impactoque, beatum reuera inclyti Martyris caput amputauit.

Christiastianorū ex Martyris consummato agone gratulatio. Tunc omne Martyris concertantis theatro circunfusum Christianorum agmen, prius lacrymis offusum pene que tristitia obrutum, ac tetricosè demissoque incedens vultu; silentio

δειλίας τεκμήριον· ἀλλ' ὅλως ὢν ἐξεστηκὼς τῷ Θεῷ, τῇ τοῦ ὑψίστου δεξιᾷ, Δαυϊτικῶς εἰπεῖν, ἀλλοιωθεὶς τὴν θείαν ἀλλοίωσιν. διαγνοὺς δὲ ὁ ἔμμισθος καὶ ἀμετάθετον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης τοῦ μάρτυρος ὁ δορυφόρος, πρὸς τὸ ἄναντες τὸ ξίφος ὀργίλως μετεωρίσας, φονίῳ τε καὶ θηριώδει ὁρμήματι τοῦτο πρὸς τὸ κάταντες καταβαλὼν, τὴν μάχαιραν οὕτως τοῦ ἀοιδίμου μάρτυρος τέτμηκεν κάραν.

Τότε ἅπας ὁ τῷ μαρτυρικῷ ἀγῶνι περιστοιχιζόμενος τῶν Χριστιανῶν ἑσμὸς, ὁ πρὶν ἐπίδακρυς καὶ κατηφὴς κυρζεβατῶν· ὁ δὲ σιγηλῷ τῆς ὁμιλίας

ἐμφαίνων τὴν ἀθυμίαν,
δὲ θεότυπον καὶ ἀκίβδη-
λον ἑωρακότες αἱμοστα-
γὲς θῦμα, βρυγμιδὸν
αἰφνιδίως ἠλάλαξαν,
ἦχον ταραχώδη ἐκ τῆς
τῶν φωνῶν θεηγορίας
τετελεκότες· καὶ ἕτερος
ἑτέρῳ χαριέντως περι-
πτυσσόμενοι ἔλεγον.
Εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐ-
ρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω
ἡ γῆ· σταλαξάτω τὰ ὄρη
γλυκασμὸν, καὶ οὐρανοὶ
τοῦ Θεοῦ ἀγαλλίασιν.
ἄλλος, Μέγας ὁ Κύριος
ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς
αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως
αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός.
ἕτερος δὲ στέρνος πυγμαῖς
μαστίζων, καὶ οἷα δὴ τοῖς
οἰκείοις προσκνώμενος
μέλεσιν, τὴν εὐφρο-
σύνην ἐκήρυττεν, Δόξα

denique animi mœ-
ſtitiam indicans,
conſpecta cruorum
riuis madente diui-
na ſinceraque victi-
ma, fremitu repen-
te ſublato vlula-
re, confuſum ex di-
uinæ laudationis
vocibus ſonitum
edentes; alterque
alterum gratiosè
complectentes, a-
iebant. *Lætentur* Iſa.49 13
cæli, & exultet ter-
ra. Stillent montes Am,9.13.
dulcedinem, & cæ-
li Deo exultatio-
nem. Alius, *Ma-* Pſal.14.6
gnus Dominus no- 5.
ſter, & magna
virtus eius; & ſa-
pientia eius non eſt
numerus. Alius pu-
gnis pectus tun-
dens, velutque
membris pruriens,
alto lætitiam præ-
conio promebat,
clamans, *Gloria* Luc.2.14.

vllum oſtendebat; διαλίας τεκμήριον· ἀλλ'
2. Cor. 5. 13. ſed qui totus Deo ὅλως ἐξεστηκὼς τῷ
exceſſiſſet, Altiſſimi Θεῷ, τῇ τοῦ ὑψίστου δε-
dextera diuinam, vt ξιᾷ, Δαυϊτικῶς εἰπεῖν,
Pſal. 76. 11. Dauidicis verbis v-tar, nactus mutationem erat. Videns itaque ſpiculator obfirmatam ac immobilem dilectionis in Deum Martyris conſtantiam,

Cæſæ Martyris ceruices. irato impetu, ſub-lato in altum gladio, cruentaque ac fera incitatione demiſſo impactoque, beatum reuera inclyti Martyris caput amputauit.

Christia-ſtianorũ ex Martyris consummato agone gratulatio. Tunc omne Martyris concertantis theatro circunfuſum Chriſtianorum agmen, prius lacrymis offuſum pe-neque triſtitia obrutum, ac tetricosè demiſſoque incedens vultu; ſilentio

ἀλλοιωθεὶς τὴν θείαν ἀλλοίωσιν διαγνοὺς ἦν τὸ ἔμμονον καὶ ἀμετάθετον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης τοῦ μάρτυρος ὁ δορυφόρος, πρὸς τὸ αἰαιτὲς τὸ ξίφος ὀργίλως μετεωρίσας, φονίῳ τε καὶ θηριώδει ὁρμήματι τοῦτο πρὸς τὸ κάταντες καταβαλὼν, τὴν μάχαιραν οὕτως τοῦ ἀοιδίμου μάρτυρος τέτμηκεν κάραν.

Τότε ἅπας ὁ τῷ μαρτυρικῷ ἀγῶνι περιστοιχιζόμενος τῶν Χριστιανῶν ἑσμὸς, ὁ πρὶν ἐπιδάκρυς καὶ κατηφὴς κυρβαζατῶν· ὁ δὲ σιγηλῷ τῆς ὁμιλίας

ἐμφαίνων τὴν ἀθυμίαν, ὅ θεότυπον καὶ ἀνάβδηλον ἑωρακότες αἱμοσταγὲς θῦμα, βρυχμιδὸν αἰφνιδίας ἠλάλαξαν, ἦχον ταραχώδη ἐκ τῆς τῶν φωνῶν θεηγορείας τετελεκότες· καὶ ἕτερος ἑτέρῳ χαριέντως περιπτυσσόμενος ἔλεγον. Εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· σταλαξάτω τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οὐρανοὶ τῷ Θεῷ ἀγαλλίασιν. ἄλλος, Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἕτερος δὲ στέρνος πυγμαῖς μαστίζων, καὶ οἷα δὴ τοῖς οἰκείοις προσκνώμενος μέλεσιν, τὴν εὐφροσύνην ἐκήρυττε, Δόξα

denique animi mœstitiam indicans, conspecta cruorum riuis madente diuina sinceraque victima, fremitu repente sublato vlulare, confusum ex diuinæ laudationis vocibus sonitum edentes; alterque alterum gratiosè complectentes, aiebant. *Lætentur cæli, & exultet terra.* Isa.49 13 *Stillent montes dulcedinem, & cæli Deo exultationem.* Am.9.13. Alius, *Magnus Dominus noster, & magna virtus eius; & sapientiæ eius non est numerus.* Psal.146.5. Alius pugnis pectus tundens, velutque membris pruriens, alto lætitiam præconio promebat, clamans, *Gloria* Luc.2.14.

2. Cor. 5. 13. vllum oſtendebat; ſed qui totus Deo exceſſiſſet, Altiſſimi dextera diuinam, vt

Pſal. 76. 11. Dauidicis verbis vtar, nactus mutationem erat. Videns itaque ſpiculator obfirmatam ac immobilem dilectionis in Deum Martyris conſtantiam,

Cæſæ Martyris ceruices.

irato impetu, ſublato in altum gladio, cruentaque ac fera incitatione demiſſo impactoque, beatum reuera inclyti Martyris caput amputauit.

Christianorũ ex Martyris conſummato agone gratulatio.

Tunc omne Martyris concertantis theatro circunfuſum Chriſtianorum agmen, prius lacrymis offuſum peneque triſtitia obrutum, ac tetricosè demiſſoque incedens vultu; ſilentio

δηλίας τεκμήριον· ἀλλ' ὅλως ἦν ἐξεστηκὼς τῷ Θεῷ, τῆς τοῦ ὑψίστου δεξιᾶς, Δαυϊτικῶς εἰπεῖν, ἀλλοιωθεὶς τὴν θείαν ἀλλοίωσιν. διαγνοὺς δὲ τὸ ἔμμονον καὶ ἀμετάθετον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης τοῦ μάρτυρος ὁ δορυφόρος, πρὸς τὸ ἄναντες τὸ ξίφος ὀργίλως μετεωρίσας, φονίῳ τε καὶ θηριώδει ὁρμήματι τοῦτο πρὸς τὸ κατάντες καταβαλὼν, τὴν μακαρίαν ὄντως τοῦ ἀοιδίμου μάρτυρος τέτμηκεν κάραν.

Τότε ἅπας ὁ τῷ μαρτυρικῷ ἀγῶνι περιστοιχιζόμενος τῶν Χριστιανῶν ἑσμὸς, ὁ πρὶν ἐπίδακρυς καὶ κατηφὴς κυρτοβατῶν· ὁ δὲ σιγηλῷ τῆς ὁμιλίας

ἐμφαίνων τὴν ἀθυμίαν, τὸ θεότυπον καὶ ἀκίβδηλον ἑωρακότες αἱμοσταγὲς θῦμα, βρυγμιδὸν αἰφνιδίως ἠλάλαξαν, ἦχον ταραχώδη ἐκ τῆς τῶν φωνῶν θεηγορίας τετελεκότες· καὶ ἕτερος ἑτέρῳ χαριέντως περιπτυσσόμενος ἔλεγεν. Εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· σταλαξάτω τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οὐρανοὶ τῷ Θεῷ ἀγαλλίασιν. ἄλλος, Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἕτερος δὲ στέρνος πυγμαῖς μαστίζων, καὶ οἷα δὴ τοῖς οἰκείοις προσκνώμενος μέλεσιν, τὴν εὐφροσύνην ἐκήρυττεν, Δόξα

denique animi mœstitiam indicans, conspecta cruorum riuis madente diuina sinceraque victima, fremitu repente sublato vlulare, confusum ex diuinæ laudationis vocibus sonitum edentes; alterque alterum gratiosè complectentes, aiebant. *Latentur* Isa.49 13
cæli, & exultet terra. Stillent montes Am.9.13.
dulcedinem, & cæli Deo exultationem. Alius, *Ma-* Psal.14.6
gnus Dominus no- 5.
ster, & magna virtus eius; & sapientia eius non est numerus. Alius pugnis pectus tundens, velutque membris pruriens, alto lætitiam præconio promebat, clamans, *Gloria* Luc.2.14.

vllum ostendebat; 2. Cor. 5. 13. sed qui totus Deo excessisset, Altissimi dextera diuinam, vt Psal. 76. 11. Dauidicis verbis vtar, nactus mutationem erat. Videns itaque spiculator obfirmatam ac immobilem dilectionis in Deum Martyris constantiam, *Cæsæ Martyris ceruices.* irato impetu, sublato in altum gladio, cruentaque ac fera incitatione demisso impactoque, beatum reuera inclyti Martyris caput amputauit.

Christianorum ex Martyris consummato agone gratulatio. Tunc omne Martyris concertantis theatro circunfusum Christianorum agmen, prius lacrymis offusum peneque tristitia obrutum, ac tetricosè demissoque incedens vultu; silentio

δειλίας τεκμήριον· ἀλλ' ὅλως ἦν ἐξεστηκὼς τῷ Θεῷ, τῆς τοῦ ὑψίστου δεξιᾶς, Δαυϊτικῶς εἰπεῖν, ἀλλοιωθεὶς τὴν θείαν ἀλλοίωσιν. διαγνοὺς δὲ τὸ ἔμμονον καὶ ἀμετάθετον τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης τοῦ μάρτυρος ὁ δορυφόρος, πρὸς τὸ ἄναντες τὸ ξίφος ὀργίλως μετεωρίσας, φονίῳ τε καὶ θηριώδει ὁρμήματι τοῦτο πρὸς τὸ κάταντες καταβαλών, τὴν μακαρίαν ὄντως τοῦ ἀοιδίμου μάρτυρος τέτμηκεν κάραν.

Τότε ἅπας ὁ τῷ μαρτυρικῷ ἀγῶνι περιστοιχιζόμενος τῶν Χριστιανῶν ἐσμὸς, ὁ πρὶν ἐπίδακρυς καὶ κατηφὴς κυρτοβατῶν· ὁ τῷ σιγηλῷ τῆς ὁμιλίας

ἐμφαίνων τὴν ἀθυμίαν, ὃ θεότυπον καὶ ἀκίβδηλον ἑωρακότες αἱμοσταγὲς θῦμα, βρυχηθμὸν αἰφνιδίως ἠλάλαξαν, ἦχον ταραχώδη ἐκ τῆς τῶν φωνῶν θεηγορίας τετελεκότες· καὶ ἕτερος ἑτέρῳ χαριέντως περιπτυσσόμενος ἔλεγον. Εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· σταλαξάτω τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οὐρανοὶ τῷ Θεῷ ἀγαλλίασιν. ἄλλος, Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἕτερος δὲ στέρνος πυγμαῖς μαστίζων, καὶ οἷα δὴ τοῖς οἰκείοις περισκνώμενος μέλεσιν, τὴν εὐφροσύνην ἐκήρυττεν, Δόξα

denique animi mœſtitiam indicans, conſpcĉta cruorum riuis madente diuina ſinceraque victima, fremitu repente ſublato vlulare, confuſum ex diuinæ laudationis vocibus ſonitum edentes; alterque alterum gratioſè complectentes, aiebant. *Lætentur* Iſa.49 13 *cæli, & exultet terra. Stillent montes* Am.9.13. *dulcedinem, & cæli Deo exultationem.* Alius, *Ma-* Pſal.14.6 5. *gnus Dominus noſter, & magna virtus eius; & ſapientiæ eius non eſt numerus.* Alius pugnis pectus tundens, velutque membris pruriens, alto lætitiam præconio promebat, clamans, *Gloria* Luc.2.14.

ac collo in terram deflexo, ouis instar seipsum lictoribus permisit.

Necis metus sæpius frustra incussus.

Sceleris porro ac improbitatis satelles, metu pœnæ Sanctum terrere tentans, obuerso mucrone ad ceruicis eum vertebram, nulla ex ictu incisione percussit. At firmus interritusque Dei Martyr, paululum caput è terra attollens, austerioreque in spiculatoram obtutu, Seca, inquit, ter maledicte, caliginosæque symmysta apparitorum præfecturæ. Secet Dominus dexteram tuam vtrinque acuto gladio suo. Vrgebat enim Athleta ac festinabat, vt verbis Apostoli loquar,

τ̀ αὐχένα πρὸς γῆν καμπυλώσας, ὡς πρόβατον ἐπέδωκεν ἑαυτὸν τοῖς δημίοις.

Ὁ δὲ τῆς ἀνομίας ὑπασπιστής, τῷ φόβῳ τῆς ποινῆς ἐκφοβεῖν τὸν ἅγιον πειρώμενος, ἐπάταξεν αὐτὸν τῷ πλάτει τοῦ δέρατος κατὰ τοῦ σπονδύλου, μηδ' ὅλως τομὴν πεποιηκώς. ὁ δὲ στερρὸς καὶ ἀκατάπληκτος τοῦ Θεοῦ μάρτυς, γῆς μικρὸν ἀνανεύσας· αὐστηρότερόν τε τ̀ σπεκουλάτορα ὑποβλεψάμενος, ἔφη, Τέμνε τρικατάρατε, καὶ τῆς ζοφερᾶς στρατιαρχίας συμμύστα. 10 τέμνῃ Κύριος 10
τ̀ δεξιάν σου τῇ διστόμῳ αὐτοῦ μαχαίρᾳ· ἔσπευδεν γὰρ ὁ ἀθλητής, ἀποστολι-

κῶς εἰπεῖν, ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, καὶ τοῖς ἐπικήροις τοῖς δὲ καὶ χαμερπέσι, τὰ ἀκήρατα καὶ ἄυλα ἀντικαταλλάξασθαι.

Ὁ δὲ τῆς μιαιφονίας ὑπουργὸς τὸ ξίφος αἰθέριον μετεωρίσας, τῇδε κἀκεῖσε τοῖς ῥιπίσμασιν εὐπεριστρέπτως ἀντανακλῶν, τὸ ἀγωνιστήριον ἀκτινοειδῶς κατηγλάϊζεν, ἔτι καὶ ἔτι οἰόμενος τὴν ἀδαμάντινον τοῦ μάρτυρος μεταπεῖσαι τῇ δειλίᾳ γνώμην. ὁ δὲ καρτερώτατος καὶ ἀκατάπληκτος τῆς ὑπομονῆς ὁπλίτης, πρηνὴς ἐπὶ γόνατα κεκαμμένος, οὐδὲ ταῖς παρειαῖς τὴν ἐπανθοῦσαν χροιὰν ἀλλαξάμενος, ἐδήλου τι τοῦ

Soluere, & esse cum Christo, atque hisce corruptibilibus terrenisque incorrupta atque æterna commutare. Phil. 1. 23.

Iniquæ verò cædis minister, sublatum in aëra gladiũ quaquauersum expeditè torquens ac vibrans, radiorum in morem refracta luce, agonis locum micatu replebat, etiam atque etiam adamantinum Martyris pectus emolliendum, vt à sententia metu abduceretur, putans: tolerantissimus verò interritiq; pectoris patientiæ miles in genua pronus atque incuruus, ne vel coloris flore genis quiquam immutato, timoris indicium

ἐμφαίνων τὴν ἀθυμίαν, ὃ θεότυπον καὶ ἀκίβδηλον ἑωρακότες αἱμοσταγὲς θῦμα, βρυγμιδὸν αἰφνιδίως ἠλάλαξαν, ἦχον ταραχώδη ἐκ τῆς τῶν φωνῶν θεηγορείας τετελεκότες· καὶ ἕτερος ἑτέρῳ χαριέντως περιπτυσσόμενος ἔλεγον. Εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· σταλαξάτω τὰ ὄρη γλυκασμὸν, καὶ οὐρανοὶ τῷ Θεῷ ἀγαλλίασιν. ἄλλος, Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἀριθμός. ἕτερος δὲ στέρνος πυγμαῖς μαστίζων, καὶ οἷα δὴ τοῖς οἰκείοις προσκνώμενος μέλεσιν, τὴν εὐφροσύνην ἐκήρυττεν, Δόξα

denique animi mœstitiam indicans, conspecta cruorum riuis madente diuina sinceraque victima, fremitu repente sublato vlulare, confusum ex diuinæ laudationis vocibus sonitum edentes; alterque alterum gratiosè complectentes, aiebant. *Lætentur* Isa.49 13
cæli, & exultet terra. Stillent montes Am.9.13.
dulcedinem, & cæli Deo exultationem. Alius, *Magnus* Psal.14.6 5.
Dominus noster, & magna virtus eius; & sapientiæ eius non est numerus. Alius pugnis pectus tundens, velutque membris pruriens, alto lætitiam præconio promebat, clamans, *Gloria* Luc.2.14.

φιλόθεοι πρὸς θεόθυτον θρέμμα, ἀφήρπαζον ἕκαστος τὸ παρατυχὸν τοῦ ἐσθῆτος ἀποτεμνόμενος· ὁ μὲν τῆς ἐπωμίδος βραχύ τι διαῤῥηγνύων· ὁ δὲ, τὸ κουκούλλιον τοῦ ἀγγελοπρεποῦς σχήματος ἀποτέμνων· ἕτερος δὲ, τὴν ἐπ᾽ ὀσφύος ζώνην λῃστρικῶς ἀφήρπασεν. οἷς δὲ ὁ τελειότερος παρὰ Θεοῦ προσώειτο θησαυρὸς, καὶ τούτου αἱμόῤῥοι καὶ δοχεῖς κατηξιώθησαν γενέσθαι, τὸ ἐκχυθὲν τῆς τιμίας τομῆς αἷμα, τὸ γῇ πεφυρμένον τοῖς ὄνυξι ἐξάξαντες, ἑαυτοῖς φυλακτήριον ἐταμιεύσαντο. ἄλλοι δὲ τούτων ἠμοιρηκότες, τὴν γῆν ἔνθα τὸ γόνυ ὁ μάρτυς ἐκεκλίκει

irruentes, quicquid occurriſſet veſtium, alius aliò deſectum rapiebant. Hic quidem ex breui humeros tegente palliolo parum quid diſrumpebat: Alter, Angelici habitus cucullam diſcindebat. Alius cingulum quo lumbos præcinctus erat, prædonis more auferebat. Quibus autem diuinis ordinationibus potior theſaurus repoſitus, quique illius ditari cruore vaſiſque excipere meruerunt, exſecti venerandi capitis commixtum terræ cruorem vnguibus educentes, amuletum ſibi recondiderunt. Alij, quod horum expertes extiterant, quo loco Martyr genu

fixerat, in salutis viaticum, humum effodiebant. Alij eos qui priores rapuerant adorientes, vi luctaque si quid obuium erat, id verò tollebant. Quisquis denique apud eos rapacior prædo enitebat, is apud Deum nostraque existimatione, Christiana pietate longè religiosior erat. Spectares religiosam in eis pugnam, Deoque placitum ac desiderabile prælium. O sapiens ac diuina Concio! ô chorus Martyrum amans! ô cœtus Athletarum feruens desiderio! ô Christianissimi Hierusalem alumni!

Nudato itaque corporali omni indumento Martyris

ἀνασκάψαντες, εἰς σωτηρίας ἐφόδιον μετειλήφασιν. ἕτεροι δὲ τοῖς προαρπάξασιν ἐπιβαίνοντες, βίᾳ καὶ πάλῃ ὃ παρατυχὸν ἥρπαζον. καὶ ὃς παρ' αὐτοῖς ἑωρᾶτο λῃστρικώτατος, οὗτος παρὰ Θεῷ, καὶ ἡμῖν, φιλοχριστότατος. θεοφιλὴς γὰρ μάχη, καὶ πόλεμον θεοπόθητον ἦν ἐν αὐτοῖς καθορᾶσθαι. ὢ συνετὸν καὶ θεῖον ἀκροατήριον. ὢ χορὸς φιλομάρτυς. ὢ σύστημα ζέον τῷ πόθῳ τῶν ἀθλητῶν. ὢ θρεμμάτων τῆς Ἱερουσαλὴμ Χριστιανικωτάτων.

Γεγυμνωμένον τοίνυν τὸν μάρτυρα πε-

ποιηκότες πλὴν τοῦ σωματικοῦ καλύμματος· περισσῆ γε καὶ βόθυνον ἐκχώσαντες ἔνθα τοῦ ἀθλητοῦ ἐπεπήγει τὸ πᾶν ἅγιον αἷμα, ἀνέμενον κυκλόθεν ἐφεζόμενοι, πρὸς ταφὴν τὸν ἅγιον ἀποθέσθαι γλιχόμενοι. Τὸ δ᾽ ἅπαν συγκεῤῥυὲν σύστημα, φημὶ δὴ τὸ τῶν Ἰουδαίων, Σαμαρειτῶν τε καὶ Ἀγαρηνῶν, ἀπεληλύθασιν κατῃσχυμμένοι, τῆς οἰκείας παροινίας ἐπαξίαν κομισάμενοι τὴν αἰδῶ.

Καὶ δὴ τῶν φιλομαρτύρων ἀνδρῶν παρακαθεζομένων τῷ ἁγίῳ λειψάνῳ, φήμη τις ἀγγέλλεται, ὅτι περ οἱ ἐνοικοῦντες τῇ ἐρήμῳ Ἀγαρηνοὶ, πρὸς ἐνέδρας

Corpuſculo, adhęcque cauata foſſa, quo loco ſanctiſſimus Athletæ cruor concretus hæſerat, humoque eruta, circumquaque aſſidentes manebant, animi deſiderio gliſcentes vt Sanctum ſepulturę traderent. Porro, triſte omne ac funeſtum agmen (Iudæorum ſcilicet, Samaritarumque & Agarenorum) ſuæ dignum dementiæ pręmium iſtud reportantes, pudore ſuffuſi ſeceſſerant.

Denique cùm Martyris amantes Viri circum ſanctum Cadauer aſſiderent, en rumor percrebeſcit, eremi cultores Agarenos, ad inſidias prædonum morę

Eremi incolæ Agareni, aliis infesti.

exiisse: degunt enim eorum quidam in quadam extremitate ac interiore eremo, aspero solo pene que inculta regione, nec ad vitæ commeatum ciboſque, vberi satis prouentu ferente necessaria. Hi ergo, necessariorum pressi penuria, latronum more, in circum vicinas vrbes atque oppida impetu grassantes, hostili manu diripiunt omnia. Falso itaque eo sparso rumore, exiit Dux cũ armato milite vt aciem contra instrueret. Huic itaque equo insid enti, iterque prælij calore maturanti, aggeniculati vultibus in terram defixis ac humi prouoluti, sepeliendi

λῃστρικὴν ἐξιέναι· καὶ γὰρ εἰσίν τινες ἐν ἐσχατιᾷ τινὶ καὶ ἐνδοτέρᾳ ἐρήμῳ Ἀγαρηνοί, οἷς τὰ ἐπιτήδεια καὶ ἐδώδιμα τῆς ἀναγκαίας τροφῆς οὐκ εὐθηνεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ. οὗτοι τοίνυν ἐν ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων γινόμενοι, λῃστρικῷ τινὶ ὁρμήματι ἐπὶ τὰς πέριξ κωμοπόλεις ἐφοδεύοντες, φονικῶς πᾶν ὅλον διαρπάζουσιν. ταύτης οὖν τῆς μὴ ἀληθοῦς φήμης διαγγελθείσης, ἐξῆλθ' ὁ στρατηγὸς ξιφήρης, στρατιωτικῶς ἀντιπαρατάξασθαι τοῖς πολεμίοις· καὶ δὴ ἐφ' ἵππῳ ὄντι, καὶ πρὸς πορείαν ὁρμῶντι, γονυκλινεῖς τὰς κάρας χαμᾶζε κάμψαντες, καὶ πρὸς γῆν κυλινδούμενοι, ᾔτουν

ἐξουσίας τυχεῖν, ταφῇ τὸ ἅγιον παραδοῦναι.

Ὡς δὲ πρὸς τὴν αἴτησιν ἐπένευσεν, πλείστην ὀθόνην καὶ ἀρώματα συναθροίσαντες ἀμφιάτε τῷ μάρτυρι περιθέντες, πρὸς ταφὴν ἀπίεσαν. οὐκ ἐπὶ ξυλικοῦ σκίμποδος τοῦτον ἀνακεκλικότες, ἀλλ' ἑαυτοὺς στοιχηδὸν κατὰ συζυγίαν ἑνώσαντες, ἕτερος τῷ ἑτέρῳ ἐναλικῶς ἐφεζόμενος, λογικὸς σκίμπους τῷ ἁγίῳ γεγόνασιν· ἕκαστος ἑαυτοῦ παραλλάττειν δυσωπῶν τὸν πέλας, καὶ μόνον εἴσω τοῦ λειψάνου παρεισδῦναι. ἄλλος, τῷ ὠκυπόρῳ βαδίσματι τοὺς πλείστους ἀπολιμπάνων, ἐγγύθεν ἀπολαύειν καὶ

ſacri pignoris licentiam petebant.

Illoque annuente, allata linteaminum incenſorumq; ingens copia, ac circum Martyri adhibita lintea; quo apparatu ad funeris iuſta exierunt: non ſcabello ligneo corpus reclinantes, ſed ipſi ſeipſos ordine binos copulantes, alterque alteri cohærentes, rationale ſcabellum ſedeſque Sancto extitere; ſingulis proximum rogantibus, vt ſacræ illum vecturæ, commutatis vicibus onere leuaret, ac vel Cadaueri ſolum ſe inſinuare liceret. Alius veloci greſſu turba retro relicta, propius accedens, vel

Sepulturę religio.

solo aspectu potiri satagebat.

Sicque omnes conferto totius populi agmine vnà incedentes, ad sanctorum Cosmæ & & Damiani sacram Ædem venere; accensisque luminibus Ecclesiæ faciem abundè illustrantes, totamque noctem ad matutinum vsque laudum canticis peragentes, atque funeris ritu salutantes ac amplexantes, intercessoremque pro omnibus Sanctum deposcentes, subterraneo sepul*chro sancti Martyris Corpus condiderunt, velut stellam sub terra occidentem, obiecto velo obtegentes.

Sacræ vigiliæ ac cantica.

At, ô Ascetarum

μόνης τῆς θέας ἐσπούδαζεν.

Καὶ οὕτως ἅπαντες παμπληθεὶ συνοδεύοντες, τὸν ναὸν τῶν ἁγίων
12 Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ 12.
κατειλήφασιν· λαμπάσιν τε τὸ τῆς ἐκκλησίας δαψιλῶς καταφωτίσαντες πρόσωπον, καὶ παννύχοις ᾠδικοῖς μελῳδήμασιν ἐξορθρίσαντες στάσιν, πάντες τε ἐπιτάφιον κατασπασάμενοι, καὶ πρεσβευτὴν ὑπὲρ πάντων ἐξαιτήσαντες, ὑπογαίῳ τάφῳ κατέθεντο τὸ τοῦ μάρτυρος σῶμα, ὡς ἀστέρα ὑπὸ γῆν δύσαντα, τῷ ἐπιπροσθοῦντι καλύμματι καλύψαντες.

Ἀλλ' ὦ ἀσκητῶν

βλάστημα, ἀθλητῶν ἐπισφράγισμα, καὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς ἐγκαλλώπισμα, ὡς τῆς αἰωνοθιασώτης χορεστασίας, καὶ τῆς ἴσης πρὸς Θεὸν συμμέτοχος παῤῥησίας, μειλίσσῃ ἐντευκτικῆς σου πρεσβείαις, ἰθύνων καὶ διακυβερνῶν τὰ καθ' ἡμᾶς δυσχερῆ πρὸς τὰ βελτίω, ὅπως ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν. τόν τε τελετάρχην τῆς ἁγίας μνήμης σου, καὶ κατὰ προαίρεσιν συναθλητὴν τούς τε συμπανηγυριστὰς καὶ συγχορευτάς, ἐν αὐτῇ συμμετασχεῖν σου τῆς μερίδος καταξίωσον. μεθ' ὧν δέδεξο κἀμοῦ τοῦ εὐτελοῦς οἷόν τι ἐκ τῆς ἀκανθοφόρου καὶ

(ad pietatem scilicet exercentium) germen; Athletarum signaculum, nostræque ætatis gloriatio, velut cœlestis chori consors parisque Cœlitibus ad Deum fauoris particeps; placatum redde tuis precibus ac intercessione, res nostras difficiles ad meliora dirigens gubernansque, vt quietam & tranquillam vitam agamus. Tuæque sanctæ memoriæ auspicem, ac voluntate animique proposito pari certamine pugilem, nec non qui simul festum agant ac choros ducant, in ea tibi ora fore consortes; quibuscum, meum quoque velis velut quid spinosæ sentosæque

Antistitē dicit, siue Episcopum, siue alium Ecclesiæ præsidem

mentis ſpinoſam rudi exercitamento præmaturè enatam ac pullulantem roſam, ſermonis munus ſuſcipe; omneſque velut gallina pullos, interceſſionis pennis quaſi ſinu amplectens; in Chriſto Ieſu Domino noſtro, cui gloria in ſæcula ſæculorum, Amen.

τριβολοποιοῦ διανοίας προανακύψαν ἐξηχανθωμένον καὶ ἐπιγυμνασμένον ῥόδον, ὃ τοῦ λόγου δῶρον· καὶ πάντας ἡμᾶς ὡς νεοσσοὺς ὄρνις, πρεσβευτικαῖς ἐναγκάλισαι πτέρυξιν· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

AD BACCHI IVNIORIS VITAM, NOTÆ.

QVANQVAM animo ſederat, vt iſto prius Eliæ Iunioris Certamen repræſentarem, quod & fortè paulò antiquius eſt. Quod tamen idem ipſe Nicetas, qui Hyacinthum Amaſtrenſem laudauit, Acta hæc videtur elucubratus eſſe, modoque Oratorio digeſſiſſe, quaſi ferè reliqua, quæ grandi illo volumine eius declamationum extant, in Em. Card. Mazarini τοῦ μακαρίτου, Bibliotheca; malui priore hîc loco repræſentare. Νέον μάρτυρα quod vocat; eius ætatis pauloque ſequioris moris erat. Sic νέοις

βασιλέας habemus, quasi *recentis memoriæ Imperatores*, quorum res gestas à Theophane, alij plures conscripsere: Productus Leo Grammaticus in Regia Lupara, non admodum integer ac absolutus: Expectantur à me Continuator Vaticanus & Logotheta longè meliores, Leoque Diaconus & Michaël Psellus, qui plenè suorum temporum historiam Byzantinam digerant, non ex Chronologi solùm munere summo quasi digito res in eis gestas attingant seu earum capita perstringant.

1. Ἐν ἔτει. Annus hîc consignatus, vno saltem alterove anno Irenes secundum Imperium, Theophanis calculo excedit, & ad Nicephori Imperium spectat; siue auctoris calculus tantisper errat, siue tyrannicum Nicephori eiusdem ingressum subnotare voluit; quod sanctissimam mulierem ritè Imperij habenas moderantem, atque nuptiis cum Carolo Francorum Rege ac Occidentis Imperatore, Imperium vtrumque sublato diuortio proximè commissuram, vniusq; denuo ditionis facturam, in ordinem redigere, aulamque ipse inuadere temere ausus sit. Quem Eliam Hierosolymorum Antistitem dicit, Elias iunior est, alius ab Elia, cuius tanta Hierosolymis nomina Anastasio Imperatore. Ignota nobis eius Sedis aliarumque Patriarchalium per Orientem suc-

ceſſio, quo ex tempore Arabes Mahumete duce illius potiti ſunt, paucorum duntaxat earum Epiſcoporum quaſi per occaſionem, vel in Actis nonnullorum Sanctorum, vel in Annal. Muſulmanorum, nominibus quandoque adſcriptis, inque illis ſuperſtitibus. Alexandrinorum Antiſtitum quæ habetur ſucceſſio in Chronico Orientali ab Abrahamo Ecchellenſi vulgato, Cophtarum ſolummodo eſt & Dioſcoritarum ſeu Iacobitarum, vt crebrius Annales Turcici Erpenio Interpr. nominant; non eorum quos illi Melchitas vocant (id eſt, Catholicorum) ſanctæ ſcilicet Chalcedonenſis Synodi aſſertorum: haud proinde ipſa nobis magnæ frugis eſt; tanta præſertim illorum barbarie, tanta eis ſacra mutandi præſumpta licentia, quantam idem Chronicum Orient. deſcribit; excepta multis hæretica eorum fide atque doctrina.

2. Εντὸς τῆς ἁγίας Αναστάσεως Eſt quam modò ſancti Sepulchri Eccleſiam vocant. Sic paſſim Græci & Orientales templa vocant ac Eccleſias, ipſo nomine Sancti titularis, ſiue etiam Chriſti myſterij, ſub quo, vel cuius inuocatione diuino cultui dedicata ſunt. Sic CP. Αναστασία Gregorij, ab Anaſtaſia ſeniore Romana, quam & Nicetas egregio Panegyrico laudauit, non à Reſurrectione (vti de quo ſermo eſt templum Hieroſolymis,

Hierosolymis, idcirco dictum Ἀνάστασις, vt quidam malè opinati sunt) sic sancta Sophia, sic Ephesi sancta Deipara & Ioannes Theologus ac Euangelista, vti Patres Ephesini Nestorio obtendunt, eius inde compescentes blasphemiam in S. Deiparam, éque subiecto Ephesiorum Ecclesiæ titulo reuincentes; non Mariam Ephesi cum Ioanne moratam asserentes, quod nulla vetera monumenta probant. Ex sequentibus videatur Bacchus intra ipsos cancellos ac altaris locum penetrasse, quodam quasi diuino instinctu, quod alioqui nefas erat, nedum non initiato, verùm etiam simplici Christiano. Sin de ipsâ Ecclesiæ naui ac communi Fidelium loco sermo est, quem Monachus Baccho inaccessum voluerit, necdum Christiano, aliquid eius disciplinæ illic seruatum sit, quæ etiamnum Hierosolymis in Meschita Masulmanorum principe viget; vt ad eam Christiano non liceat ingredi, qua maiori reliquis eam veneratione habent, ac velut Salomonicum templum augustius; si vnum Mechæ eorum delubrum excipias. Ita certè videntur sonare Monachi verba, sic increpantis, vbi non intinctum iuuenem audiuit, Ἵνα τί οὕτω τολμηρῶς ἔνδον τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων γεγένησαι. Sed nolim asserere. Certè locus sanctior videtur, ex quo liceret viuificum Domini Sepulchrum osculari, siue aliàs

θυσιαστήριον erat & sacrum βῆμα, siue non.
3. Μετόχιον. Metochia, minora erāt Monasteria; ac quas ferè *cellas* vocant veteres Monachi; nunc crebrius, *Prioratus* dicuntur, maiori alicui Monasterio adiuncti. Germ. in Sancito, Κἂν παραλαύρεια τυχὸν τυγχάνουσι τῶν μοναχῶν, ἢ μετόχια. Idem itaque παραλαύρεια, *minores annexa Laura*, paruaque Monachorum contubernia, & μετόχια. Vti etiam παρεκκλησίαι, minores sunt Ædes sacræ, & vt nostri vocant, *Capellæ*, ab Ecclesia tamen, quæ sic absolutè dicitur, Orientalium ritu seiunctæ, in quibus deuoti Sacerdotes; præsertim Monachi, seorsim quandoque priuata deuotione sacrum celebrant; quod vnum illis duntaxat vna in Ecclesia vno celebrante quot diebus, peragatur Altaris sacrificium. Sic itaque Hierosolymis paucorum fratrum Lauræ sancti Sabæ hospitium erat (nam & sic nostri ædes eiusmodi vocant) in quo præcipuè ipsi Lauræ eiusdem Monachi sanctam inuisentes Ciuitatem, seu aliquid in ea negotij habentes, pro loci vicinia, vt penè domestici reciperentur diuerterentque; proindeque μέτοχοι, vnius quasi sodalitij viri.
4. Τὴν συνήθη μοναχοῖς πεποιηκότα μετάνοιαν. Alij crebrius βαλεῖν μετάνοιαν dicunt; nec aliud est, quàm velut pœnitentium ritu, ipso pro instituti ratione Monachis consueto,

procidere. Nos Prædicatores, *veniam facere* dicimus, quod ritu noſtro, eſt toto corpore in terram ſtrato, quaſi rei habitum ac pœnitentis, aut certè ſummæ humilitatis ac ſubiectionis (quæ noſtra decora ſunt) præferre. Sic ſancta omnia in ſancto inſtituto, ſanctéque Patribus inſtituta. Veteris Interpretis lapſus ritè Billio emendatus, in Damaſceni Orat. pro Imaginibus.

5. Τοιόνδε διήγγελται κήρυγμα. Etiamnum ſeueriſſima viget ea lex Mahumetanis, vt vel loqui de religione, quo veram ac Chriſtianam fidem ſuadeas, vel etiam volenti emergere ad veritatis lucem, doctrinæ facem prætendas, capitale ſit: nec facile quiſquam Chriſtiano ritui accedere in eis poſſit, quin flammis illi expiandum ſit, niſi mutato ſolo (quod ipſum perarduum) Chriſtianorum ditionis factus fuerit. Quo in genere præſtans germen prauæ radicis, Sultani Ibraimi filius, FR. DOMINICVS OTOMANNVS nobile Chriſti de Mahumete ſpolium; Chriſti ſeruitute & Angelico habitu inter meos Prædicatores, quàm Imperio Turcico ſpectabilior: de quo alij. Porrò, quod ſuæ iam ſectæ homines Mahumetani cogunt ne ſectam deſerant, id verò ex Chriſtianorum diſciplina profectum videatur, quæ & ipſa eos qui fidem amplexi ſunt, iamque baptiſmo initiati, ſiue hæreſi prauaque opinione,

ſiue omnino apoſtaſia, ſacramenta Chriſto præſtita violare non patitur; armata etiam quandoque Principum dextera, in eiuſmodi fœdifragos, eos præſertim qui docendo ſecum alios in exitium trahant, ipſoſque dementent, ceu in Reip. noxios homines eiuſque perturbatores; tum nimirum, cùm non tam periculum eſt, ne cum zizaniis eradicetur & triticum, quàm ne triticum ipſum ex contagio in naturam tranſeat atque indolem zizaniorum. At quod dolo, vi, omnique ſtrue Chriſtianos ipſos ſibi addicunt, abolito penè iis artibus ſancto ſemine, quibus locis pridem dominati ſunt; id verò eius, qua diabolo militant ac myſterium iniquitatis olim iam operantur, ſuperſtitioſioris ſolertiæ eſt. Si quis ingenuus, prudens, ſagax, ac prorſus eiuſmodi qui ſectæ ornamento futurus videatur, hunc verò ambiunt, inſidias parant, nectunt laqueos, vt vix niſi damula ſeu dorcas illis expediri poſſit. Exemplum paulò antiquioris æui, ipſe Elias iunior, cuius ſtatim Acta ſum repræſentaturus: noſtri verò ac domeſticum R. P. Iacob. Goar Miſſus Apoſtolicus chariſſimus ſodalis meus ac ſtudiorum collega, ὁ μακαρίτης, ſic apud Chienſes (quod ſæpe referebat) Hiſpano Mauritano tentatus, oblato libello Mahumeticæ profeſſionis Arabico, Latinis tamen characteribus exarato, vt quaſi animi

gratia paucula eius verba à fronte legeret. Legenti paratum crimen, Mahumeti ſectam profeſſum eſſe; ad eam cogendum, aut flammis vltricibus pollutæ religionis nefas expiandum. Sed dedit Deus prudentiam, vt Dauidis more ſtultum præferret, ac neſcientem literas oblataque legere: ne præmaturè extincta face, tantæ nos recentioris, pauloque ſuperioris æui, Græciæ res laterent, quantas ille redux ac patriæ redditus, produxit in lucem. Nec fortè alio commento, velut iam Mahumeto dato nomine Turcis ſibi vendicantibus, illoque Chriſtianum ſeriò profitente ac Hieromonachum, ſanctéque pernegante ſe vnquam nomen Mahumeto dediſſe, oppreſſus eſt in eadem ciuitate Chriſti an 1645. noſter Alexander à Lugo, flammis viuus eo nomine in ea exuſtus, ouante eius trophęo vtraque illic Eccleſia (quæ ſcilicet Latini ritus & quæ Græci exiſtit) Turcis pro eius conſtantia fidei eaque fruſtra tentata, quaſi mœrentibus; quod ipſum, ſeu eius geminum, in hiſce Actis noſtris occurit. Perſcripta eius certaminis hiſtoria à R. P. Hyacintho Sabiani Vicario Apoſtolico Smyrnenſi relatione ſua ad Innoc. X. ex qua Pariſiis edito libello ipſo eodem anno, prodiit contexta narratio.

6. Τὸ τῆς ὀσφύος περίζωμα. Sic quoque Dio-

nyſ. primò ſoluendum cingulum ab Antiſtite in Baptiſmo, tum reliquis veſtibus à miniſtris exuendum, qui eo tingendus eſt: hîc vero, Monaſterij Præpoſitus, ipſe ſacro munere Antiſtitis partibus fungens, omnia præſtat: quod priuatum Baptiſma, vno ſolum Monacho adſtante. De infuſione, quod dicitur, non trina merſione, quæ Eccleſiarum antiquo vſu penè neceſſaria olim habebatur; num & hæc neceſſitati adſcribenda, an quod trina illa merſio in Palæſtina & Syria obſoluiſſet, eiuſque locum iam infuſio ſubiiſſet; & quidem vaſe portatili, vti hîc deſcribit auctor; aliorum iudicium eſto. Ad me quod attinet, haud certè putem, Præpoſitum Baptiſma miniſtrantem, legitimum aliquid, ac quod tale communi vſu in ſancta Ciuitate haberetur, nullo præſertim cogente, immutaſſe, aut verò omiſiſſe. Candidæ veſtis geſtatio per hebdomadam in recens illuminato ſeu intincto, magis erat prodendo Allophylis collatum Baptiſma, quàm trina immerſio: quæ tamen minimè illi omiſſa eſt; atque adeo nec illa omiſſa eſſet, niſi in deſuetudinem iam Palæſtinis abiiſſet. Nulluſque Vicecomiti aſſentiri poſſim l.4.c.6. dicenti, *Videri Nicephorum ſua adhuc ætate pro definito non habuiſſe, ratum eſſe Baptiſmum qui aſperſione ſeu infuſione conferretur*; quod l. 1. (mihi

l. 6. c. 3.) referens Nouati Baptiſma cùm inter Exorciſtarum manus à ſpiritu immundo vexaretur, iamque animam efflaturus crederetur, ita dicat, *Aquam petiit, qua in ipſo lecto ita, vt decumbebat, perfuſus, baptizatus ſcilicet eſt: ſiquidem tinctionem huiuſmodi vocare licet.* Vbi Græca, εἴγε χρὴ τὸ τοιοῦτον βάπτισμα ὀνομάσαι. Ad quæ Vicecom. *Vbi verba*, tinctionem huiuſmodi, *dubium cadere ſuper modum abluendi, non quod aliud defuerit, facile omnibus declarant*. Mihi, τὸ τοιοῦτον, quicquid illic geſtum eſt, res eiuſmodi, ac clinica intinctio ſeu initiatio, quæ penè coacta videretur; ac cuius merito ſic intincti, in Clerum ſacris Canonibus cooptari prohibebantur, non quod merſio illorum Baptiſmo defuiſſet: nec vlli puto ea Vicecomitis ratio in mentem venit: nec quod ita loquitur Nicephorus, ad illum referendum eiuſve ætatem, ſed magis ad Cornelium Pontificem, ex cuius Epiſtola hæc Euſebius retulit l. 6. c. 43. Tenebantur ſic in neceſſitate ac clinicè, ſeu in lectulo ægri à minoribus Miniſtris baptizati, Epiſcopum adire, qui ea quæ omiſſa erant, ſuppleret. *Certè*, inquit Valeſ. *in Can.* 47. *Concil. Laod. id disertè præcipitur.* Mihi tamen in eo nihil eiuſmodi occurrit. Canon eſt, Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φώτισμα, καὶ εἶτα ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν

πίστιν, καὶ γινώσκειν ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθησαν. De illis ſermo eſt, non quibus Miniſter ſacramenti defuiſſet, ſed quibus tempus plenioris ac ſufficientis inſtitutionis. Sic itaque Dionyſ. Exig. *Quod oportet eos, qui in morbo Baptiſmum accipiunt & deinde reſurgunt, fidem diſcere, & noſſe quod diuino munere digni habiti ſunt.* Idne ad Epiſcopum remittere, vel eius quid muneris peculiare? Nemo dixerit. Can. ſequens, ipſe quidem vnctionem à baptiſmo præcipit, ſed nihil caſum, quo de agimus, tangit. Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ. Idem Dionyſ. *Quod oporteat eos, qui illuminantur, poſt Baptiſma inungi ſupercæleſti chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes.* Cap. 38. Concil. Eliber. quod alterum citat Valeſ. præcipit id quidem, at non pro conſignatione ſeu chriſmatione, ſed pro manuum impoſitione: *Ita vt ſi ſupervixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſſit.* Sic comes antiquo ritu vnctio erat intinctioni, niſi eam penuria Miniſtri (id eſt, Sacerdotis) excluderet, aut quod deeſſet Eccleſia, vt commutatis nominibus, quaſi pro vno eodemque haberentur. Sic rogat hîc Dachac, χρῖσαι αὐτὸν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι. *Vngere ſancto baptiſmo.* Quod Euſeb. & Nicephor. σφραγι-

σφ͂ηναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου dixerunt : dixerit Cornelius, *Consignari*, ſiquidem ipſe more Romano & pro Romana maieſtate Latinè ſcripſit : expoſuitque Rufinus de ſignaculo Chriſmatis; ac, puto, iure merito, etſi Valeſ. impoſitionem manuum intelligat, qua Epiſcopi Spiritum ſanctum baptizatis conferebant : *Quod*, inquit, *ſequentia manifeſtè declarant; ſubdit enim Cornelius*, τούτου δὲ μὴ τυχὼν, πῶς ἂν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔτυχε : quod ſic ille reddit, *Hoc autem ſignaculo minimè percepto, quo tandem modo Spiritum ſanctum potuit accipere?* τούτων habent in Euſebio plerique MSS. Codd. & Niceph. qui reliqua σύμβολα conſueta Eccleſiæ vſu, omiſſa ait. Dare Epiſcopos Spiritum ſanctum manuum impoſitione, certum habeo : vocari eam σφραγῖδα, vel ea Epiſcopos dici σφραγίσαι, vt exiſtimem, nullus adduci queam. Scio aliquos è Scholaſticis ita ſenſiſſe, ſed qui difficultatem diffugiant, non effugiant, aut expediant. Manuum impoſitio, Tertul. aliiſque *obumbratio capitis*, ſignum exterius ipſum vniforme, cuius & in Ordinatione & in Reconciliatione, aliiſque vſus, & non ſolum in Baptiſmo eiuſve perfectione, quam Confirmationem vocant. At, quis in aliis aliud cogitauit manuum impoſitionem, quàm quod miniſter eas protendit in initiandos, ſeu reconciliandos, vel expurgandos, iiſque

illos velut obtegit? Ergo idem quoque in Baptiſmi perfectione, in qua ritu Latino eſt illa manuum protenſio Epiſcopi verſus confirmandos, cum inuocatione Spiritus ſancti: poſt quam ſequitur ritus vnctionis & conſignatio, ſic dicta vtriuſque Eccleſiæ ritu, &, vt vocant, ipſa verborum forma; verbis ſcilicet quæ ad eam adhibentur: perindeque Spiritus ſancti traditionem, ex olei ipſa ratione ſeu Vnguenti, ſignificat: vna ipſa Græcis vſu recepta; ipſiſque Presbyteris, abſente præſertim Epiſcopo, apud illos conceſſa: vt iure quaſi ordinario (generali ſcilicet ea conceſſione) & intingant & vngant; Cyprianus ad Iubaianum optimè diſtinxit, his verbis, *Quod nunc quoque apud nos geritur, vt qui in Eccleſia baptizantur, Præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem & manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur.* Hæc coniuncta ſignificant manus impoſitionem & ſignaculum Dominicum, vt & reipſa hactenus nobis manent; non vnum idemque eſſe, quod putat Valeſ. nec ex Innoc. Epiſt. ad Decent. cap. 3. & 6. id habere poteſt, etſi ita aſſertè ait, σφραγίζειν, *propriè eſt conſignare. Conſignare autem & manum imponere idem eſt, vt docet Epiſtola Innocentij ad Decentium, cap.* 3. & 6. Caput 6. de illa manuum impoſitione loquitur, quæ iubente

Epiſcopo, à Preſbytero, *vel à cæteris Clericis fiat, ſuper his, qui à baptiſmo, vitio aliquo aut peccato interueniente, à dæmonio arripiuntur.* Hæcne etiam σφραγὶς & conſignatio Epiſcopalis, qua tradatur Spiritus ſanctus; an potius Energumenorum depurgatio, cui etiam minorum Clericorum, iubente Epiſcopo, opera deſeruiret? Tertium Cap. eſt quidem de conſignandis ab Epiſcopo baptizatis; non quo vnum & idem ſignificet, conſignationem & manuum impoſitionem, ſed quo duntaxat dicat, Pontifices oleo ſignare frontem, cùm tradunt Spiritum ſanctum; hocque ſolis illis deberi: *deberi,* inquit, *vt vel conſignent, vel Spiritum ſanctum tradant.* Impoſitionis manus eo cap. nulla mentio. Dari Spiritum ſanctum etiam conſignatione, eoque illum ritum ſpectare, planè ſenſit Innoc. vt & qui vnctiones in vertice & in fronte ſeiunxiſſe fertur, Silueſter, voluitque hanc alteram ſolis Epiſcopis reſeruatam, quod iterum idem Innoc. ſancit. Eſſe verò ipſam manus impoſitionem, & non alteram alteri comitem, nec inſinuat, nec dicit. At neque Marcus in Vita Porphyrij Gazenſis Epiſcopi, cuius ſe locum inferius addicturum ait Valeſ. ſed mihi non occurrit: Vita extat apud Sur. 26. Febr. in ea ſemel & iterum §. 16. & 24. de conuerſis Infidelibus & ab eo Sacramentis imbutis,

in hæc verba, *Conuenerunt nobiscum in sanctam Ecclesiam, & illinc Beatus eos dimisit in pace, Christi signatos signaculo. Procidentes ad pedes eius, petentes Christi signaculum.* Quid verò hæc, vt ipsa manus impositio dicatur consignatio vel signaculum? Sic quidem dici ipsum Baptismum Amphilochio in Peccatricem, Greg. Naz. in sanctum Baptismum, ipsique Marco, quod intinctio & σφραγὶς simul essent, palam liquet; vnam alteram esse, vel quæ Latinorum vsu perseuerauerit, manus impositionem, nec speciem veritatis habet: debuitque Vir doctus in re Theologica, quæ tanti sit, recedendo à trita vocis significatione veterique erudito Interprete, locos aliosseu rationum momenta proferre.

Quod verò in signaculo versor, ac verbo σφραγίζειν, cuius vocis vsus in crucis expressione ritu Christiano & Catholico, frequentissimus est, etsi Caluiniano candori non satis acceptus, non possum hîc non perstringere ac suffigere, Claudij Salmasij in suis aduersus Desiderium Heraldum Animaduersionibus cap. 32. Ecclesiasticæ rei, cum pari sufficientia, imperitiam; vt & eius, qui in errorem impulit, Ioannis Meursij in Glossar. mixobarbaro, in voce κηρόβουλλον, ad quam alteram refert, δηλώσιον, quasi eodem spectent; quæ toto cœlo differunt. Balsamonis locum, exponit Salm. de priuilegiis

Patriarcharum, in quo δικηρείου mentio, quod δύπτυχον βούλλιν interpretatur, qua ſolis Cæſaribus vti fas eſſet & Patriarchis. Δικήριον, inquit, *idem eſt quod δύπτυχον. κηρόβουλλον, quod erat vtrinque impreſſum, & non ex vno tantum latere.* En ſententiam; accipe probationem textumque Balſam. Οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ Πατριάρχαι μεγαλύνονται μὲν καὶ διδασκαλικοῖς ἀξιώμασι, διὰ τὴν τοῦ ἁγίου χρίσματος δύναμιν. ἐντεῦθεν γὰρ οἱ πιστοὶ δεσπόται καὶ αὐτοκράτορες κατηχητικῶς ὁμιλοῦσι τῷ χριστωνύμῳ λαῷ, καὶ θυμιῶσιν ὡς ἱερεῖς, καὶ μετὰ δικηρείου σφραγίζουσι. En priuilegia, ipſa quidem Patriarcharum ac Sacerdotum, non ab Imperatoribus ad eos deriuata, ſed ab illis ad Imperatores, ſiue pietate ſiue adulatione, participatione quadam traducta: munus ſcilicet doctrinæ, & vt ex pulpito in Eccleſia concionem habeant, vt thus adoleant velut Sacerdotes, & cum duplici cereo conſiguent; id eſt, Crucis ſigno in aëre expreſſo verſus populum, ſic ei benedicant. Hoc enim δικήριον, *biſulcus cereus*, quo Græci, Synodi Chalcedonenſis aſſertores, duplicē Chriſti in vna hypoſtaſi profitebantur naturam: vt & τρικηρίῳ (*triſulco* nimirum *cereo*) ſanctiſſimam vnius naturæ ac eſſentiæ Trinitatem; quo ſolitos benedicere Imperatores, ſeu conſignare, lego in Balſam. in Can. 69. Trul. quo eis conceditur, vt intra θυσιαστήριον (*ſacrum altare* ac locum

Sacerdotum) ingredi poſſint , cùm libuerit dona Deo offerre. Miratur Balſam. cùm canon id vni indulgeat Imperatori, cur fœminæ ſacrum adytum ingrediantur templi Saluatoris, quod eſt in Chalce, ſeu Porta Ærea, & fatetur ſe cauſam neſcire. Viſus mihi ſum aliàs ipſe aperuiſſe : in eo nimirum poſitam, quod ſic illæ ſtrenuam operam nauarint, obſiſtendo Leoni Iſaurico, dum ſacrã illic Chriſti Imaginem erueret : altero Append. tom. Latinos ſubmordet Balſam. quod apud eos, non ſolum laici, ſed & mulieres ingrediantur in ſanctum tribunal, & ſedeant, ἱσταμένων πολλάκις καὶ τῶν ἱερουργούντων, *ſtantibus ſæpius qui ſacris operantur*, non vt malè redditum, *præſentibus* : quod ſanè non fieri præſtaret. Sequitur de Imperatorum priuilegiis. Οἱ γὰρ Πατριάρχας προβαλλόμενοι ὀρθόδοξοι βασιλεῖς διὰ ἐπικλήσεως τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ χριστοὶ ὄντες Κυρίου, ἀκωλύτως ὅτε καὶ βούλονται εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εἰσέρχονται, καὶ θυμιῶσι, καὶ σφραγίζουσι μετὰ τρικηρίου, ὡς οἱ ἀρχιερεῖς. Quod ita Heruet. *Orthodoxi Imperatores, qui per ſanctæ Trinitatis inuocationem Patriarchas prouehunt, & ſunt chriſti Domini, ſine vllo impedimento, quando voluerint, ad ſacrum altare accedunt, & ſuffiunt, & cum triplici cereo ſignant, ſicut & Pontifices.* De duplici ac triplici cereo, eorumque vſu in ſacra Liturgia, eruditè P. Iacob. Goar ſo-

dalis meus, allatis Symeonis Theſſal. locis, quibus omnia clarè explicat. Hinc certè haurienda Eccleſiaſticorum rituum notitia, non ex cœnoſis eorum riuis, qui nulla eorum tenentur religione, eorumque ἀθέτησιν pietatem ducunt. Vnum hoc monendum, quod dicitur Imperator προβάλλεσθαι Patriarcham, id eſt, promouere ſeu præficere, qua eadem voce vtitur Dionyſius, & Græci in Ordinat. non ipſam ordinationem ſignificare, ſed ἀνάῤῥησιν, ſeu proclamationem præconiumque (quod & Morinus bene obſeruauit) quo habito, ſequuntur ritus alij, manuum impoſitio & diuinæ gratiæ inuocatio, aliaque quibus Epiſcopi conſecratio, tribus Epiſcopis ſuffragantibus Eccleſiaſticè peragitur: ipſa verè Myſterium, quicquid noui Euangelici de ſola electione ſibi blādiantur: quibus incautius ſuffragari videtur, qui à me productam Petri Alexandrini Vitam ac certamen, quaſi compendio, nec ſatis adſtricta verbis ſententiiſque interpretatione, Gallicè edidit; vbi ſcilicet Auctor ad eius calcem referens χειροτονίαν Achillæ Preſbyteri Petri ſucceſſoris, ſic ait, ἔγγιστα τοῦ θρόνου τὸν Ἀχιλλᾶν ἀγαγόντες, καὶ τὸ ὠμοφόριον τοῦ ἁγίου περιελόντες, τούτῳ ἐπιτεθέασιν. πάντα τὰ τῷ ἐκκλησιαστικῷ κανόνι νενομισμένα ἐπὶ τῇ τούτου χειροτονίᾳ τελέσαντες. *Les Eueſques s'aſſemblerent, prirent Achillas, le menerent*

aupres de la chaire Patriarchale, & mirent sur ses espaules l'étole qui estoit sur celles du Saint. Hactenus eleganter exque Interpretis fide. Sequitur: *Puis selon toutes les regles de l'Eglise il fut legitimement élu Patriarche.* Quicquid sit de Episcopis Alexandrinis, & an ipsi Presbyteri Episcopi ordinationem haberent, ex quorum numero, defuncto Episcopo, sic eius loco vnus aliquis vna Cleri electione, Episcopi titulo reliquis præficeretur, vt Ecclesiæ vnitas seruaretur & schismatis occasio tolleretur; id tamen auctor Græcus nec voluit, nec ex illo reddi debuit: Eius verba, nulla vi & Ecclesiasticè reddita, ista sunt, *Cunctis Ecclesiastico Canone legitimis* (eo scilicet seruari solitis) *in eius Ordinatione peractis.* Quibus palam insinuat, præter illam ὠμοφορίου traslationem à defuncti corpore ad successoris humeros, qua plenitudo potestatis Patriarchalis ac successio Sedis Marci; potestas denique iurisdictionis illi conferri, inque eum deriuari significabatur, velut ferè fit in Pallio (quod vocant) ac Stola assimili, quam à Romano Episcopo vt Petri successore ac Ecclesiasticæ iurisdictionis fonte, Primores nostri accipiunt ac Metropolitæ seu Archiepiscopi, ea ipsa communicantes in vniuersali illa Romani Antistitis potestate, id fere in prouincia, seu prouinciis subiectis,
quod

quod Romanus ipse Antistes Christi institutione, nedum in Occidentali Orbe, quem eius Patriarchatum vocant, quo præsertim ex tempore diuiso Imperio, Nouæ Romæ vsurpatis priuilegiis iacta schismatis fundamenta sunt, sed etiam vniuerso; quæ sint Episcopi Ordinationis, omnia seruata esse; quod & Illustrissimus ac Reuerendissimus Archiepiscopus Parisiensis Petrus de Marca, cùm primò legenda illa Petri Martyris Acta mihi prælo parata, pro antiqua Viri necessitudine obtuli, solerter animaduertit, hincque sibi auctorem placere significauit: quicquid ipse in suo, seu illi adscripto opere posthumo de Pallio non satis Ecclesiasticè senserit; in vocis forsitan ambiguitate laborans, ac quasi ὠμοφόειον Patriarchale (sic fortè abusiuè dictum Pallium) Pallio successerit, quod Romanis Principibus præcipuarum quarundam Sedium Antistibus honoris causa indulgebatur; cùm toto hæc cœlo differrent; alterumque sæcularis pompæ fumus sit, alterum Ecclesiasticæ vnitatis, vniusque in Petro, Christi institutione, & in ordine ad Petrum ac cum illo vnione (extra quam quicquid est, profanum est) Episcopatus insigne; quo non addicitur Sacerdotium, sed sui vnitate illa, incolume in æuum præstatur; firma Petri Petra, aduersus quam portæ inferi non præualebunt.

χειροτονία Ecclesiastico vsu ipsa nobis *μυστήριον* seu Sacramentum, manuum impositio est certo ritu facta & inuocatione, qua Paulo auctore, gratia confertur, ac Ecclesiarum Præsides seu Ministri constituuntur. *Ordinationem* dicunt Patres Latini; cui præit Electio, sed non ipsa electio est; quicquid sit de eius vocis vsu profano, quo sic pro electione quasi manus indicatione ac protensione, velut in Comitiis inter multos candidatos olim solebat vsurpari. Dixerit itaque Gallicus Petri Vitæ Auctor, *il fut sacré*, siue, *il fut ordonné*; illique cum Græco Auctore ipso Viro pio & Ecclesiastico, siue est Metaphrastes, siue alius antiquior, ritè conuenerit; nullaque ex incautè oblita chartis voce offensio fuerit. Si quid Metaphrastes in ea laborauit Vita, stylum ex temporis vsu elegantiorem attulit, non res ipsas mutauit.

7. *Τὴν τῆς τέχνου μονίαν.* Vox paulò insolentior. Num pro *μονὴν*, quæ vox vsu trita Græcis est; ac Monasterium significat, accepit; an ea ipsam eius vitæ rationem in monasterio designare voluit? Vtrumque expressi in versione, quod res non satis expedita sit; nec eius vocis exemplum aliud facile afferri possit.

8. *Εν πόλει φοσσάτῳ γενόμενοι.* *Φοσσάτον*, ipsa castra significat, & quo Prætor sub

munitione ſtationem habebat; ducta ſcilicet foſſa ac aggere: idque videantur Palæſtini, πόλιν φοσσάτον vocare; quod vrbis modum caſtra haberent; præſertim Arabibus, quorum plures penè Nomadum vitam agant. Sunt in Italia Oppida *Foſſato* dicta, quæ refert Ferr. Num & locus in Palæſtina aut ciuitas ſic peculiariter dicta per id tempus? ipſa fortè Damaſcus erat, vbi ὁ ἡγεμὼν præcipuè reſidebat.

9. Ο καὶ Αμηρᾶς ὀνομαζόμενος. Hinc liquet Ameram Arabibus commune nomen στρατηγῷ, *Prætori*, *Magiſtro militum*, ſeu illi qui cum imperio milites ducebat, & minoribus vrbium Præfectis, quos nunc Turci Beys vocant. Nam & ipſi Præſides ac quaſi Prætores vrbani, quibus nec ſui deſunt milites ac ſatellites ſeu apparitores. Iudex verò quem aſcitum auctor narrat, ille ſit quem Turci *Cadis* vocant, & quaſi Epiſcopi iure cauſis religionis præeſt; cuiuſmodi eſt, quod quis reus agitur eiuratæ ſectæ. Iſtis omnibus ac ſequentibus de ſolicita Chriſtianorum exitus martyrij expectatione, &c. gemina ſunt, quæ in noſtro Alexandro de Lugo relata conſcripta ſunt; ſi genus mortis duntaxat excipias; quod Bacchus gladio conſummatus, Alexander igne: quæ & pœna ſacrilegij vna iam ferè Turcis vſu recepta: quod & mutuati ſint à noſtris; ſic vltri-

cibus flmamis in ſacrilegos animaduertentibus. Singulare eſt, ac neſcio an ſatis probatum, quod refert Auctor libri miraculorum SS. Coſmæ & Damiani miraculo 10. apud Orientales eum vigere morem (quo nempe tempore is ſcribebat) vt ſi quis non Chriſtianus ingreſſus Eccleſiam, tum maximè cùm in ea Sacra peragerentur, eorum aliquid vidiſſet, quæ τοῖς ἀμυήτοις (id eſt profanis) arcana habebantur, mox incandeſcente Chriſtianorum plebe, in ciuitate vel oppido, nulla admiſſa ſatisfactione, nullo Præſidis metu, combureretur. Quibus tamen ſignificatur hæc, non iure, ſed tumultu, ſic illis vſurpata eſſe; cùm tamen iuris aliquam ſpeciem ipſum hoc præferret, quod ſacrorum violationem, pœna illi peculiarius addicta, vindicarent. τὸ βουχάκρατον, quod ipſe Græcus ſeu Gentilis, vidit in viſione tres pueros prope baptiſterium largè comedentes, cuius loco ipſe ἄρτους κοινοὺς (*communes panes*) acceperit; panem ſcilicet benedictum, necdum τοῦ βουχακράτου capax, quod necdum in Chriſto renatus eſſet, ac velut pueri, baptiſmo expiatus, Euchariſtia eſt, quæ ſic ritu Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ olim iam intincta, contra aliarum Eccleſiarum vſum porrigatur, & è cochleari miniſtretur; de quo ritu, eiuſque in ea ipſa Eccleſia auctore, P. Goar in Euchol.

Eſt autem hoc ipſum argumento, ſpectare hæc miracula ad Eccleſiam τῶν Anargyrων quæ Conſtantinopoli erat, in qua ſic illa crebreſcebant. Num vim vocis ſatis perſpexerit Vuangnereckius, cùm ita reddit, *panis buccas intinctas vino vbertim manducantes*, vel potius profanum cibum, ipſum à vulgi vſu non alienum, paulò tamen lautiorem quàm ſit τῶν ἄρτων κοινῶν, quam ille à Sanctis eſcam conſecutus ſit, exiſtimauerit, non ſatis liquet: imo ſic exiſtimaſſe oſtendit, quod ita marg. annot. ad illos panes communes, *Etiam illa Sanctorum dona, quæ plebeis ac communiſſimis rebus ſunt perſimilia, vi tamen excellenti pollent ac ſupra modum ſalutari;* ſiue ille ſic notauit, ſiue qui edidit, ac ea quæ deerant ſuppleuit, Reinoldus Dehnius eius ſodalis: quæ nimis frigida ſunt: nec eo nomine diceretur, Græcum θεατὴν γενέσθαι τῶν ἀπορρήτων μυστηρίων. quæ præter illud τοῦ βουκκακράτου, quod ſic pueris ad baptiſterium comedatur, nulla ibi memorantur. Apud Dorotheum doctr. 18. τὸ βουκκάκρατον, in loco à Meurſio relato, de profano cibo accipitur, cùm ſit, περὶ τοῦ ἔχοντος τὴν διακονίαν τοῦ κελλαρείου. *De eo qui penum adminiſtrat.* Sed deſunt in editis, quæ ibi multis mutila ſunt.

10. Τέμνη Κύριος. Auſterius hæc dicta videantur, quàm pro Chriſtiana, etiam inter tormenta, modeſtia. Sed zelo adſcribendum

pro Dei præſertim iniuria, earumque artium odio, quibus tyranni, pectoris Christi amantis ac fidelis, conſtantiam tentabant. Sic Andreas Apoſtolus, ſic Agatha, ſic iuuenis ille Monachus inter Raithunos ad delicias ſeruari ſe videns, inque ſui necem, etiam quadam velut aggreſſione, ſatellitem impellens; ſic alij plures: ſic denique Paulus ipſe Act. 23. *Percutiet te Deus paries dealbate*: nec monitus aliud excuſauit, quàm quod neſcierit eſſe ſummum Dei Sacerdotem. Ac licet non optandi modo vſus ſit Paulus, ſed futuro, Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς, liquet tamen Scripturæ vſu vtrumque loquendi modum paſſim confundi: extantque innumera optandi modo & imprecandi Sanctis dicta in Scriptura; quæ futuri quadam denuntiatione ſoleant exponi, ne quid aduerſum charitati videatur illis importari.

11. Οἱ ἐνοικοῦντες τῇ ἐρήμῳ Ἀγαρηνοί. Arabes ſunt penè Nomades, quorum etiamnum incurſionibus Palæſtinæ regio, părſque maxima Syriæ, alias feraciſſima, vix non deſerto ſimilis eſt. Agarenorum ſic diſſidentium tumultu & graſſatione, contigit excidium Lauræ ſancti Sabæ, pluriumque in ea Patrum cædes, quorum nomina perſcripta habentur Eccleſiaſticis tabulis menſe Martio. Hiſtoria ipſa plena, in Cod. Ex. Viri Petri Seguie-

rij, R.P. Danielis Papebrochij S.I. inde manu exscripta, eiusque ac Godefridi Henschenij eruditissimi sodalis Martio, propediem repræsentanda; qua rerum Palæstinarum per id tempus, eaque Agarenorum tyrãnide ac barbarie, notitia aliqua affulgebit.

12. Κοσμᾶ ϗ Δαμιανȣ̃. Cùm trinum par repræsentent Græcorum fasti Ecclesiastici, fratrum sic nuncupatorum, non satis liquet, vtris ex tribus dicata fuerit illa Ecclesia; vtrum Confessoribus ex Asia, quorũ magna fuit religio, ac quos Nicetas laudauit encomio, mihique aliàs productus Georgius Nicomediensis; cuius panegyricum sermonem Simon Vuangheneckius S.I. libro de iisdem iterum repræsentat: quorum & præcipuam Constantinopoli religionem miraculaque existimo; an Martyribus ex Arabia, qui ipsi vicini essent; ac quorum nomen, suos Romæ Cosmam & Damianum, cunctis vetustiores, ac qui aliis paris nuncupationis sub instituto Medico, Christiana professione fraternæq; charitatis vinculo auctores omnino extiterint, tanta obtexit caligine, vt eorum nulla monumenta seruauerit. Passi illi Carino Imperatore; Arabes, Diocletiani ac Maximiani persecutione. Romanis addictæ in Græcorũ Menæis Kalendæ Iulij: Arabibus, XVI. Kal. Nouembr. Manuelis Comneni Constitutione iustitium ex parte indictum prima

illa Iulij, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ἁγίων καὶ θαυματουργῶν Ἀναργύρων τὴν μνήμην τελοῦμεν. *Quia tum sanctorum & miraculorum Anargyrωn illorum memoriam colimus*, vti reddidit Enimundus Bonefidius I.C. vti & Confessoribus ex Asia Ἡ ἀπὸ Νοεμβρίου, διὰ τὸ, τοὺς θαυματουργοὺς Ἀναργύρους, Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν, ἑορτάζεσθαι. *Nouembris prima ex parte iustitium, quod miraculosi illi Anargyri, Cosmas & Damianus, festiuè colantur.* Nihil tale de Arabibus; quorum proinde non tanta in Vrbe illa fuerit religio, etsi erat aliqua.

Romanorum Acta habuerint Græci ab ipsa Roma, in qua deinceps perierint, vel Diocletiani persecutione, vel alia Vrbis direptione; quod in aliis liquet contigisse. Auctor Canonis in Missa, qui sit antiquus, tumque ediderit cùm soli Martyres publicam in Ecclesia venerationem habebant, haud alios quàm Romanos ac domesticos illi adscripserit: euincitque ea ratio, quod præter Apostolos, aut eos qui Romæ passi sint, nullos alios posuerit, quàm qui Romanæ diœcesis essent; cùm per Orientem extarent alij Martyres celeberrimi nominis. Quæ in agro Parisiensi, oppido de Lusarche venerationem habent SS. Comæ & Damiani Corpora, ex Græcia vel Syria videntur allata, faceretque operæ pretium, qui certi aliquid de his sacris pignoribus, ac quoum

tanta nomina Ecclesiæ Parisiensi, vt sub ritu duplici ab ea colantur, in tanta Parisiis eruditorum sylua, iuris publici faceret.

Hinc certè subit in Vvangnereckio desiderare Interpretis fidem, vbi sanctorum Cosmæ & Damiani miraculorum libri titulum, in hæc verba conceptum, Θαύματα τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ita reddit, *Miracula sanctorum & illustrium Anargyrorum Cosmæ ac Damiani, ex Arabia Martyrum.* Vnde enim lacinia hæc, cùm eius auctor libri Martyres nusquam dicat; Acta Martyrum Arabum singulis fere periodis Martyrum nomen expressum habeant? Sic nutat veritas, cùm περὶ λήψεως loquimur ac sentimus, non ipsis rerum libratis momentis. Altera lacinia paulò cautior est. *Quæ in eorum Constantinopolitano (vt arbitramur) templo contigerunt:* priorique obstat, quod non Martyrum ex Arabia, sed Confessorum ex Asia, tanta esset Constantinopoli miraculorum claritas, ob quam dies illorum natalis populi voto (seu magis magni Iustiniani per eos curati) festus haberetur, διὰ τὸ ἑορτάζεσθαι, cuius rei gratia, indictum ex parte Manuelis Comneni diplomate illud iustitium: Nam neque Procopius de Ædificiis Iustiniani l.1. c.16. aliis quàm Confessoribus Anargyris insinuat instauratum Iustiniani munificentia templum, seu potius è veteri

& incommodo, nouum concinnumque extructum, cùm pene exanimi & à Medicis deposito, εἰς ὄψιν ἐλθόντες ἐσώσαντο ἐκ τοῦ παραδόξου καὶ τοῦ παραλόγου. *Per visum conspecti, miraquadam & inopina ratione salutem attulerunt.* Frustra Martyres quæras, aut Ecclesiam illorum dictam μαρτύριον, vt in Laurentio, in Anthimo, eodem ipso capite; cap. 4 in Platone, & aliis. Quos Latini Anargyros, Gregorio Turon. penè auctore, colant, non moror; Arabes scilicet Martyres, non potius Romanos ac domesticos: solùm qui summam Constantinopoli venerationem haberent, eximieque θαυματουργοὶ haberentur, Confessores ex Asia satis me ostendisse arbitror.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΚΑΘ' ΙΣΤΟΡΙΑΝ

τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἠλία τοῦ νέου τοῦ ἀπὸ Ἡλιοπολιτῶν ἐν Δαμασκῷ μαρτυρήσαντος.

COMMENTARIVS,

HISTORICA SERIE CERTAMEN

COMPLECTENS SANCTI ELIÆ Iunioris, Martyris, qui Heliopolita Damasci martyrio functus est.

ΥΤΟΣ ὁ ἅγιος Νεομάρτυς καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀθλητὴς Ἠλίας, γένος μὲν ὢν τῶν αὐτοχθόνων πρὸς τῷ Λιβάνῳ τῆς δευτέρας Φοινίκης, εὐσεβεστάτων Ἡλιουπολιτῶν, αἰχμα-

ANCTVS hic Nouus Martyr ac Christi Athleta Elias, ex indigenis secundæ Phœniciæ ad Libanum, ortum habuit, Heliopolitanis religiosissimis

Eliæ exordia, primaque institutio

Heliopolis Syriæ,

Balbec Postello; *Marbec* Leuncl. V. Episc. postea Metrop. sub Patriarcha Antioch.

ciuibus, Christianis moribus educatus, vitæ cultu priuatus; Artem colens, quam fabrilem seu fabri lignarij ac Carpentarij vocãt, lignorum mensuras tractans. Hic cum matre egena duobusque fratribus, relicta Heliopoli patria, Damascum (Metropolim scilicet vrbemque amplissimam) migrat, lenius se vitam toleraturum per eius opulentiam sperans. In ea constitutus, homini Syro, Arabum cuiusdam parasito, eiusq; obsequiis addicto, locat operam. Duos hinc annos, eandem exercens artem, apud illum perseuerat. Porro diaboli strue atque

φῆς Χριστιανικῆς, καὶ βίου ἰδιωτικοῦ. τέχνην μετερχόμενος, τὴν καλουμένην τεκτονικήν, τὰ μέτρα τῶν ξύλων ἐγχειριζόμενος. οὗτος μετὰ μητρὸς ἐνδεοῦς καὶ ἀδελφοῖν δύο καταλιπὼν Ἡλιούπολιν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, μετανίσταται εἰς Δαμασκὸν μητρόπολίν τε οὖσαν καὶ μεγάλην· ἐν ᾗ διαζῆν εὐχερέστερον ἤλπισεν. ἐκεῖ δὴ αὐτόθι γενόμενος, ἐκμισθοῦται πρός τινα Σύρον μὲν ὄντα τῷ γένει, παράσιτον δὲ καὶ προσανακείμενόν τινι τῶν Ἀράβων· καὶ ἐκ τούτου διαρκεῖ πρὸς αὐτὸν ἔτη δύο, κατὰ τὴν αὐτὴν τέχνην μετερχόμενος. κατ' ἐπήρειαν δὲ τοῦ διαβόλου καὶ συνεργείᾳ τοῦ

Ἀράβος, ὁ μὲν παράσιτος Σύρος ἀφίσταται τῆς πίστεως Χριστοῦ, ἐμμένει δὲ τὴν τέχνην ἐγχειριζόμενος· καὶ παῖς ὢν Ἠλίας, ὁ νῦν μεγαλομάρτυς, ἀγνοήσας τὰ νοήματα τοῦ πονηροῦ, παραμένει τῷ ἀποστάτῃ ἐκμεμαθωμένος τῇ τέχνῃ. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ χρόνον, ὁ μὲν Ἄραψ ὁ ἀντιλήπτωρ τοῦ ἀποστάτου, ὃν εἶχεν υἱὸν μνηστευσάμενος, ἀποθνήσκει· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ ταῦτα γεννήσας παιδίον, καὶ παραινέσει τῶν συμπαικτῶν αὐτοῦ, ποιεῖ τὰ γενέθλια τοῦ παιδίου, δεῖπνον ἑτοιμασάμενος· καὶ τοῦ δείπνου τελουμένου καὶ τοῦ ἀποστάτου εὐωχουμένου, προσκαλοῦνται Ἠλίαν τὸν με-

Arabis nutu Syrus paraſitus à Chriſti deſertor fide, priſtinæ nihilominus arti incumbebat: Magnus autem nunc Martyr Elias, qui puer eſſet, nec diaboli conſilia explorata haberet, manet & ipſe apud Apoſtatam, artem eandem colens. Nec plures longè dies abſceſſerant, cùm Arabs deſertoris opitulator, ſponſa filio contradita, diem obit. Ex ea filius ſuſcepta prole, ſodaliumque hortatu, cœna inſtructa, pueri infantis diem natalem agit. Menſa poſita ac deſertore lautè epulante, Eliam inclytum Martyrem ad mi-

Balbec Pöstello; *Marbec* Leuncl. V. Episc. postea Metrop. sub Patriarcha Antioch.

ciuibus, Christianis moribus educatus, vitæ cultu priuatus; Artem colens, quam fabrilem seu fabri lignarij ac Carpentarij vocãt, lignorum mensuras tractans. Hic cum matre egena duobusque fratribus, relicta Heliopoli patria, Damascum (Metropolim scilicet vrbemque amplissimam) migrat, lenius se vitam toleraturum per eius opulentiam sperans. In ea constitutus, homini Syro, Arabum cuiusdam parasito, eiusq; obsequiis addicto, locat operam. Duos hinc annos, eandem exercens artem, apud illum perseuerat. Porro diaboli strue atque

φῆς Χριστιανικῆς, καὶ βίου ἰδιωτικοῦ. τέχνην μετερχόμενος, ἣν καλοῦσι τεκτονικήν, τὰ μέτρα τῶν ξύλων ἐγχειριζόμενος. Οὗτος μετὰ μητρὸς ἐνδεοῦς καὶ ἀδελφῶν δύο καταλιπὼν Ἡλιούπολιν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, μετῳκίσατο εἰς Δαμασκὸν μητρόπολίν τε οὖσαν καὶ μεγάλην· ἐν ᾗ διαζῆν εὐχερέστερον ἤλπισεν. Ἔνθα δὴ αὐτόθι γενόμενος, ἐκμισθοῦται πρός τινα Σύρον μὲν ὄντα τὸ γένος, παράσιτον δὲ καὶ προσανακείμενόν τινι τῶν Ἀράβων· καὶ ἐκ τούτου διαρκεῖ πρὸς αὐτὸν ἔτη δύο, κατὰ τὴν αὐτὴν τέχνην μετερχόμενος. Κατ' ἐπήρειαν δὲ τοῦ διαβόλου καὶ συναινέσει τοῦ

Ἄραβος, ὁ μὲν παράσιτος Σύρος ἀφίσταται τῆς πίστεως Χριστοῦ, ἐμμένει δὲ τὴν τέχνην ἐγχειριζόμενος· καὶ παῖς ὢν Ἡλίας, ὁ νῦν μεγαλομάρτυς, ἀγνοήσας τὰ νοήματα τοῦ πονηροῦ, παραμένει τῷ ἀποστάτῃ ἐκμεμαθωμένος τῇ τέχνῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, ὁ μὲν Ἄραψ ὁ ἀντιλήπτωρ τοῦ ἀποστάτου, ὃν εἶχεν υἱὸν μνηστευσάμενος, ἀποθνήσκει· ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ ταῦτα γεννήσας παιδίον, καὶ παραινέσει τῶν συμπαιστῶν αὐτοῦ, ποιεῖ τὰ γενέθλια τοῦ παιδίου, δεῖπνον ἑτοιμασάμενος· καὶ τοῦ δείπνου τελουμένου καὶ τοῦ ἀποστάτου εὐωχουμένου, προσκαλοῦνται Ἡλίαν τὸν με-

Arabis nutu Syrus paraſitus à Chriſti deſertor fide, priſtinæ nihilominus arti incumbebat: Magnus autem nunc Martyr Elias, qui puer eſſet, nec diaboli conſilia explorata haberet, manet & ipſe apud Apoſtatam, artem eandem colens. Nec plures longè dies abſceſſerant, cùm Arabs deſertoris opitulator, ſponſa filio contradita, diem obit. Ex ea filius ſuſcepta prole, ſodaliumque hortatu, cœna inſtructa, pueri infantis diem natalem agit. Menſa poſita ac deſertore lautè epulante, Eliam inclytum Martyrem ad mi-

niſterium vocant. Annum circiter duodecimum is agebat. Miniſtrabat igitur facetè iocans ac conuiuio velut adgratulans, quod adhuc puer, omnis expers doli ac prauitatis erat. Conuerſi autem qui vnà cum deſertoris opitulatore recumbebant, his puerum affantur, Cuias tu puer, quod elegantem, nobiſque gratulantem, cernimus? Reſpondit deſertor, eius ſibi vicem reſpondendi vſurpans: Mihi ſub mercede meret, in ea quam colo, arte; atque vt videtis, puer probus eſt. Suſcipientes igitur illi, ſic ad eum aiunt, Si vis, puer, tu quoque à Chri-

Tentata Eliæ pueri fides, ſtrue vbique Mahumetanis ſolita.

γαλῳ μάρτυρι πρὸς ὑπηρεσίαν. ἦν δὲ Ἡλίας ὡσεὶ ἐτῶν δώδεκα. ὑπηρέτει οὖν ἀστειζόμενος καὶ συγχαίρων τῷ δείπνῳ, ὡς οἷά τε παῖς ἀπαράχων καὶ ἀπονήρευτος. ἐπιστραφέντες δὲ οἱ συνανακείμενοι σὺν τῷ ἀντιλήπτορι τοῦ ἀποστάτου, λέγουσι πρὸς τὸν μάρτυρα, Πόθεν εἶ παιδίον, ὅτι σε καὶ ἀστεῖον ὁρῶμεν καὶ συγχαίροντα ἡμῖν. ἀπεκρίθη δὲ ὁ ἀποστάτης, ἀντιλαμβανόμενος τὴν ἀπόκρισιν, Ἐκμεμισθωμένος μοί ἐστι ἐν τῇ τέχνῃ μου· ἀγαθὸς δὲ ὤν, ὡς ὁρᾶτε. διαλαβόντες οὖν ἐκεῖνοι, λέγουσιν πρὸς τὸν ἅγιον, Εἰ θέλεις παιδίον, ἀφίστασαι καὶ σὺ τῆς Χρι-

τιανικῆς πίστεως, καὶ γίνη ὡς ἡμεῖς, συμμένων οὐκ ἔτι ὡς μισθωτὸς τοῦ αὐθέντη σου, ἀλλ' ὡς υἱός. ἀπεκρίθη κατευθὺ ὁ ἅγιος, Διὰ δεῖπνον συνήχθητε, μὴ γὰρ δημηγορεῖν; ἄφετε ταῦτα λέγειν μοι. ἀνταπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, Τέως προσελθὼν φάγε μεθ' ἡμῶν· καὶ προσελθὼν ἐν ἀκακίᾳ ὁ ἅγιος καὶ φαγὼν, διήκει τῇ ὑπηρεσίᾳ· καί τινες ἀναστάντες τοῦ δείπνου ὠρχοῦντο, καὶ κρατήσαντες τὸν ἅγιον συνορχεῖσθαι παρεσκεύαζον· καὶ δὴ συστραφέντες λύουσι τὴν ζώνην τοῦ ἁγίου, καὶ ῥίπτουσιν ἐκ πλαγίου, ὅπως ἔνθεν πρὸς ὃ μὴ κωλύεσθαι ῥαδίως

ſtiana fide abſcede, parique nobis ſorte efficiere, non amplius vt mercenarius cum hero manens, ſed vt filius. Ad hæc ſtatim Sanctus, Ad cœnam congregati eſtis; num enim ad concionem habendam? Hæc mihi loquendi finem facite. Reſponderunt illi, Interim accede, ac ſimul nobiſcum comede. Accedenſque Sanctus ſimplici animo cibiſq; veſcens, miniſtri tamen partes implebat: Tum quidam à cœna ſurgentes, choreas agebant, Sanctique apprehenſa dextra, vnà ſecum ſaltare compellebant; conuerſiq; illius ſoluunt zonam proiiciuntq; à latere, ne quid ſci-

licet ad corpus facile tripudio soluendum ei impedimento foret. Vbi porro nox iam effluxerat, manè surgens sanctus Martyr Elias, quod domi, qui simul cœnauerant omnes pariter somno sepulti erant, ex more, Christianæ ritu disciplinæ, zona succinctus, lotaque facie domo exibat, vt Deo preces offerret. Inclamans autem quidam serotinæ compotationis mero ebrius, ait Eliæ, Quò tu vadis? Respondit Sanctus, Vado vt Deo preces fundam. Ad quem aliusquispiam, Num verò, serò fidem tuam negasti? Spreto igitur Sanctus quod dicebatur, ac

ἐκλύεσθαι τὸ σῶμα πρὸς τὴν ὄρχησιν. καὶ τῆς νυκτὸς διελθούσης, ἀναστὰς τοῦ πρωῒ ὁ ἅγιος μάρτυς Ἠλίας, ἐπεὶ κατὰ τὸν οἶκον ἐκεκοίμηντο ἅμα πάντες οἱ συνδειπνήσαντες, περιζώννυται κατὰ τὸ ἔθος τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζώνην, καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, ἐξῄει τοῦ οἴκου, πορευόμενος θεῷ προσεύξασθαι. ἐπικράξας δέ τις ἐπεφορημένος τοῦ ὀψιμοῦ μεθύσματος, λέγει Ἠλίᾳ, Ποῦ ὑπάγεις. ἀνταπεκρίθη ὁ ἅγιος, Ὑπάγω εὔξασθαι. διαλαβὼν δέ τις ἕτερος λέγει τῷ ἁγίῳ, Καὶ οὐκ ὀψὲ ἠρνήσω τὴν πίστιν σου; καταφρονήσας οὖν ὁ ἅγιος τοῦ λόγου, καὶ μὴ

μὴ δὲ ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν εἰπόντα· ἀλλὰ πορευθεὶς εἰς τὴν προσευχὴν, κἀκεῖθεν ὑποστρέψας ἔρχεται εἰς τὸ ἐργαστήριον, καὶ εὑρίσκει τὸν ἀποστάτην· καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος, Ὄντως Ἡλία, εἰ μὴ ὅτι ἐγὼ ἐκώλυσα τοὺς ἑταίρους ἡμῶν, ἔμελλον ἂν λυπῆσαί σε σήμερον, ὅτι λέγουσιν ὀψὲ ἠρνῆσθαι τὸν Χριστόν. ἀλλ' ἐργάζου, καὶ ἔσο ἄφοβος.

Ταῦτα ἀκούσας ἐθαμβήθη ὁ ἅγιος, καὶ μικρὸν ἡσυχάσας, αὖθις κατὰ καιρὸν τοῦ ἀρίστου ἀναχωρήσας ἔρχεται πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ διηγεῖται αὐτοῖς τὰ συμβάντα αὐτῷ· καὶ γνώμης γενόμενος τοῦ μείζονος ἀδελφοῦ,

ne conuerſus quidem ad loquentem; ſed pergens ad Deo fundendas preces, indeque ad officinam reuerſus, in ea deſertorem offendit; Aitque ad eum ille, Certè Elia, niſi ego ſodales noſtros impediuiſſem, malum tibi hodie creaturi erant; quod te ſerò Christum negaſſe aſſeuerant. Verùm inſta operi, ac ſecurus eſto.

Hæc vt audiit Sanctus, obſtupuit; ac tantiſper ſilens, rurſuſque ſub horam prandij abſcedens, venienſque ad fratres ſuos, quæ illi acciderant, cuncta retulit. Senioris itaque fratris matriſque conſilio deſer-

torem pariter adeunt, sicque eum compellant, Homo, ecce annus est ex quo frater locauit operam, superestque quod reddas iustæ aliquid mercedis. Præbe igitur nobis quod illius iusti stipendij est, quod discessurus à te frater noster est. Visum namque est vt Heliopolim, quæ patria est, à nobis dimittatur. Ad quos desertor, Quod mercedis titulo à me puero præstandum sit, nihil agnosco. At neque à me abscedere patiar, quod ille vestram Christianorum fidem abdicauit: nec desunt testes quibus rem adstruam. Hinc igitur vtris-

ἅμα δὲ καὶ τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ, ἔρχονται
πρὸς τὸν ἀποστάτην,
καὶ λέγουσι πρὸς αὐτόν,
Ἄνθρωπε, ἰδοὺ ἀδελφὸς
ἔτος ἔχει πρὸς σέ, καὶ τοῦ
ἐκμισθώματος αὐτοῦ ὑ-
πελείφθη τι παρὰ σοί·
δὸς ἡμῖν τὸ δίκαιον ἡμῶν,
καὶ ἀπελεύσεται ὁ ἀδελ-
φὸς ἡμῶν ἀπὸ σοῦ, ὅτι
συνειδόμεθα ἀπολῦσαι
αὐτὸν εἰς Ἡλιούπολιν τὴν
πατρίδα ἡμῶν. ἀπεκρί-
θη ὁ ἀποστάτης, καὶ λέγει,
Οὐκ ἔχετε τί ποτε πρὸς
ὑπολειφθὲν τοῦ ἐκμισ-
θώματος τοῦ παιδός.
πλὴν οὐδὲ ἀφῶ τὸν παῖ-
δα ἀπελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ,
καθότι ἀπέστη τῆς πίστεως
ὑμῶν τῶν Χριστιανῶν, I καὶ I.
ἔχω κατ' αὐτοῦ μάρτυρας.
γενομένης οὖν αἰτιολογίας

ἐντεῦθεν ὑπ' ἀμφο-
τέρων, καὶ τοῦ μὲν ἁγίου
ἐκδιηγουμένου κατὰ τὰ τὸν
πονηρὸν δεῖπνον λεχθέν-
τα, καὶ τοῦ διϊσχυριζομένου
ἀπαγαγεῖν τὸν ἅγιον
πρὸς τὸν ἡγεμόνα, τότε
ἀφέντες οἱ ἀδελφοὶ τοῦ
ἁγίου ὃν ἐζήτουν μισθὸν
αὐτοῦ, καὶ τὸ δοκεῖν καταδυ-
νάσαντες τὸν ἀποστάτην,
λαβόντες τὸν ἅγιον, λέ-
γουσιν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ·
Ἀδελφέ, συνορῶμεν ὅ-
πως ἐπανέλθῃς εἰς Ἡ-
λιούπολιν τὴν πατρίδα
ἡμῶν, κἀκεῖσε ὡς δύνα-
σαι ἐργαζόμενος διαρκέ-
σῃς ἐπὶ χρόνον, ἕως ἂν
παρέλθῃ ὁ λόγος οὗτος·
φοβούμεθα γὰρ μήπως
σοῦ ὁρωμένου ἐνταῦθα,
πάλιν ἀνακινηθῇ ὁ ἀπο-
στάτης, καὶ συσκευάσῃ

que in contrarium connitentibus, pueroque per eam pessimam cœnam dicta gestaque narrante, illoque adducturum se ad Præsidem omnino affirmante; omissa fratres, quam illius exigebãt mercedem, visique tantisper desertoris animum delinire, assumpto Sancto, sic illum affantur; Operæpretium putamus, frater, exque tuis rationibus, vt Heliopolim in patriam ipse reuertaris; quo loco vt licuerit, tantisper dum rumor iste transierit, vitam labore sustentabis. Timemus enim ne tuo conspectu incensus desertor, aliàs tibi aliaque occasione periculum

conſlet. Quod enim te ſibi ſeruum addictum vellet, eam ſtruem machinatus eſt.

Hactenus igitur ſedato hero, ſanctus Heliopolim reuerſus eſt; vbi operi ſedulus, eoque victum quærens, annos octo durauit. Tumque ſecum reputans, Damaſcum deſcendit. Probatum fratribus conſilium, aiuntque, Octo iam annorum decurſum ſpatium, deſertorem obliuiſci fecit, vt eius quod de te cogitauerat, nihil vltra meminerit. Ex quo enim hinc profectus es, cùm ſæpe nobis obuium habuerimus, ac cum illo ſermone congreſſi ſimus, nihil

τὸν πειρασμόν. θέλων γὰρ οὗτος ἔχειν σε δοῦλον ἑαυτοῦ, εἰς τὰ τοιαῦτα μετετράπη.

Κατευνάσας δὲ τότε ὁ ἅγιος, ὑποστρέφει εἰς Ἡλιούπολιν· καὶ ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις ἐργαζόμενος, διήρκεσεν ἐπὶ ἔτη ὀκτώ. καὶ μετὰ ταῦτα λογισάμενος, κατῆλθεν εἰς Δαμασκόν. καὶ συνειδόντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, λέγουσιν τῷ ἁγίῳ, Ἤδη χρόνος ὀκτὼ ἐνιαυτῶν διελθὼν, λήθην ἐνεποίησε τῷ ἀποστάτῃ περὶ τοῦ λογισμοῦ ἐκείνου, οὗ εἶχεν περὶ σοῦ. ἐκ τότε γὰρ ἀφ' οὗ ἀπελήλυθας ἀπ' αὐτοῦ, πολλάκις ἀπαντήσαντες αὐτῷ καὶ συντυχόντες, οὐδὲν εἶπεν

ἡμῖν περὶ σοῦ. νῦν οὖν συνορῶμεν, τὸ μὴ χωρισθῆναί σε ἀφ' ἡμῶν, καὶ ταῦτα τῆς μητρὸς ἡμῶν λυπουμένης. ἀλλὰ νέος ὢν λοιπὸν τῇ ἡλικίᾳ, ἤδη γὰρ τὸ εἰκοστὸν διῆλθες ἔτος, καὶ ἰουλίζειν ἀρξάμενος, πιστεύῃ ὡς ἀνὴρ ἐν τῇ τέχνῃ, ἄνοιξον ἐργαστήριον, καὶ ἔσο ἐν Δαμασκῷ σὺν ἡμῖν διατρίβων. ἐπείσθη οὖν ὁ ἅγιος, καὶ τῆς σκέψεως λοιπὸν εἰς ἔργον ἐλθούσης, σχολάζων τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτοῦ, σάγματα καμήλων ποιῶν ἐπίπρασκεν. μαθὼν δὲ ὁ ἀποστάτης, καὶ φθονήσας τῷ ἁγίῳ, ἐπεὶ πλησίον ἦν ἀγχιθύρως κατὰ τὸ ἐργαστήριον, ἔρχεται πρὸς

vnquam nobis de te locutus eſt. Nunc igitur operæpretium putamus, ne à nobis diſcedas, quod præſertim abſentem mater ægrè ferat. Sed cùm iuuenili iam ætate prouectus ſis, quippe qui vicenos annos tranſieris, primaque efflorente lanugine inter viros matura iam arte habearis, ipſe officinam aperi, ac nobiſcum verſare Damaſci. Morem itaq; Sanctus geſſit, iamq; conſilio ad opus deducto, pro artis ratione in officina vacans, camelorũ clitellas ac ſtrata vendebat. Cognouit deſertor, inque Sanctum actus inuidia, quod propè èianuis officina poſita erat;

ad eum vadit, aitq; Vbi ſodes, per annos iſtos eras, quidve cauſæ eſt, cur hodie veniens mihi incommodas? Nūc igitur veni, mihique rurſus ſocius operis artem exerce. Ad quem Sanctus leniter ridens, Abs te mihi facta iniuria, quem mercede fraudaſti; viſque rurſum quod iniuriam feceris nouâ cumulare? Momordit deſertorem obiurgatio, aitque, Certè feci iniuriam, qui cùm negaſſes, in tua te fide liberum dimiſi; vocatoque Arabis iam demortui filio, quo & patrono vtebatur, ac cuius nobis in ſuperioribus ſceleſtiſſima deſcripta cœna eſt, ad eum infit,

τὸν ἅγιον καὶ λέγει αὐτῷ, Ἑταῖρε, ποῦ ἦς τὰ ἔτη ταῦτα, καὶ διὰ τί σήμερον ἐλθὼν ἐπικόπτεις κατ' ἐμοῦ. νῦν οὖν ἐλθὲ, καὶ ἐργάζου πάλιν κοινωνός μου γινόμενος. λέγει μειδιάσας ὁ ἅγιος, Ἠδίκησάς με, τοῦ μισθοῦ ἀποστερήσας με· θέλεις πάλιν ἀδικῆσαί με; ἐδάχθη ὁ ἀποστάτης ἐπὶ τούτου, καὶ λέγει πρὸς τὸν ἅγιον, Οὕτως ἠδίκησά σε, ἀφήσας σε ἀρνησάμενον, μένειν ἐν τῇ πίστει σου· καὶ προσφωνήσας τὸν υἱὸν τοῦ ἀποθανόντος Ἄραβος, οὗ καὶ ἀντιλήπτορος αὐτοῦ, οὗ καὶ τὸ πονηρὸν δεῖπνον προεγράφη, λέγει πρὸς αὐτὸν, Οὐ μαρτυρεῖς

ὅτι οὗτος ὁ Ἠλίας ἀπέστη ἀρνησάμενος τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην; καὶ ἀπεκρίθη, Ναί. καὶ λέγει ὁ ἀποστάτης τῷ ἁγίῳ, Ἀγώμεθα πρὸς τὸν ἔπαρχον· καὶ ἐπισύρας τῇ χειρὶ τὸν ἅγιον, παρέστησε Λειθί τινι οὕτω καλουμένῳ, συμμαρτυροῦντος τοῦ νεωτέρου ταῦτα οὕτως ἔχειν. ἠρώτησεν οὖν ὁ ἔπαρχος τὸν ἅγιον, Εἰ ἀληθῆ εἰσι τὰ λεχθέντα περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ φησὶ, Οὐδαμῶς· μὴ γένοιτό μοι ἀρνήσασθαι πίστιν, ἣν ἐν αὐτῇ ἐγεννήθην· ἀλλὰ Χριστὸν ὁμολογῶ, καὶ προσκυνῶ αὐτῷ ὡς Θεῷ ὄντι οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης. λέγει ὁ ἔπαρχος, Δεδόσθω μὴ ἀρνήσασθαί σε

Num teſtis es Eliam iſtum abſceſſiſſe, cùm ad eam veſperam Chriſtum eiuraſſet? Cui ille, Planè. Aitque deſertor, Eamus ad Præfectũ; Sanctumque manu trahens, Leithi cuidam, ſic nuncupato, ſiſtit; vnà teſtem adoleſcentem Arabem adhibens, quod ſe in eum modum res habuerint. Interrogauit ergo Præfectus, Sanctum, num vera eſſent, quæ de illo dicta erant? Ad quem ille, Haud quaquã: Abſit à me, vt in qua natus ſum, vnquam fidem negem: ſed Chriſtum cõfiteor, ipſumque vt cœli & terræ ac maris Deũ, adoro. Tum Præfectus, Eſto nunquam negaueris, quod ta-

men pro tribunali adductus es, negare hortor ac iubeo, & vt ad Arabum religionem accedens, omnem à nobis honorem consequaris. Respondit Sanctus, Absit vt in æternum rem istam committam; Nam Christianus sum Christianis ortus parentibus; sicque animo comparatus, vt pro hac fide alacriter moriar. Ait Præfectus, Testium qui te accusant aduersum te testimonium probo ac recipio, teque vt neges cogo: Non enim fieri potest, vt vlla eis venia fiat, qui nostram semel religionem susceperũt. Ait Sanctus, Tu quidem, ô Iudex, vt collibuerit, accu-

Fidei cõstans cõfessio.

Sic passim, cùm & falsò suscepisse insimuleris.

πώποτε· ἐπεὶ παρέστης, προτρέπομαι ἀρνήσασθαι, καὶ προσελθεῖν τῇ τῶν Ἀράβων θρησκείᾳ, καὶ τυχεῖν παρ' ἡμῶν πάσης τιμῆς. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος, Μὴ γένοιτό μοι τοῦτο ποιῆσαι εἰς τὸν αἰῶνα· Χριστιανὸς γάρ εἰμι, ἐκ πατέρων Χριστιανῶν καταγόμενος, καὶ ὑπὲρ τῆς πίστεως ταύτης ἑτοίμως ἔχω ἀποθανεῖν. ἔφη ὁ ἔπαρχος, Τῶν μαρτύρων κατηγορούντων, δέχομαι τὴν κατὰ σοῦ μαρτυρίαν, καὶ ἐκβιάζομαί σε ἀρνήσασθαι, ἐπεὶ μή τε δυνατόν ἐστι παραχωρηθῆναι τοὺς ἅπαξ ποτὲ τὴν ἡμετέραν θρησκείαν ἀναδεξαμένους. ἔφη ὁ ἅγιος, Σὺ μὲν ὁ δικάζων, ὡς ἂν ἐθέλοις

τοὺς κατηγόρους μου δέ-
χου· ἐγὼ δὲ σοὶ θερμότερον
λέγω, ὅτι Χριστιανός
εἰμι, καὶ παραδί-
δωμί σοι, εἰ δέοι,
τὸ σῶμά μου, ἵνα μὴ
βίᾳ, ἀλλὰ προθυμίᾳ
τὴν πίστιν μου ἐνδείξω-
μαι.

Κελεύει οὖν ὁ δικά-
ζων, ἐκδυθέντα τὸν ἅγιον
μαστιχθῆναι, ἕως φησὶ
βιασθεὶς, προστέληθῇ τῇ
ἀρνήσει, ἧ κατηγορεῖται.
γυμνώσαντες οὖν τὸν
ἅγιον μεγαλομάρτυρα
καὶ τοῖς σχοινίοις ἐκτείναν-
τες, τύπτουσι λεπτοῖς
βουνεύροις, ἕως οὗ τὸ αἷμα
αὐτοῦ κατέῤῥυησεν. ἐδυ-
σώπησε δὲ τὸν δικάζοντα
παύσασθαι τοὺς τύπτον-
2. τας, [2] φωνὴν ἀφιεὶς
μικρὰν παρακλήσεως,

tores meos recipito; ad me autem quod attinet, maiori animo ac feruore Christianũ me esse profiteor; ac, quoad opus sit, meum tibi corpus trado; vt nulla cogente vi, sed mea ipse sponte animiq; alacritate meæ fidei specimẽ exhibeam.

Iubet itaque Iudex detrahi vestes, ac cædi; donec, inquit, vi adactus, negasse fateatur, cuius eum accusant. Nudatum ergo sanctum magnumque Martyrem, ac funiculis distentum, tenuibus neruis bubulis acriter cædunt, donec eius copiosè cruor deflueret. Porrò inter hæc Iudicem rogauit, vt tortores ac qui cædebant tantisper

Verberũ cruciatus

Iudicis rogata clementia, humaniore affectu.

cessarent miti voce obsecrationis missa, Iudicis submissè clementiam implorãs. Aitq; Iudex. Quidnam est, ô iuuenis, si lubet negare Christum, nega, & vade. Respondit Sanctus, Non id causæ est, cur clementiam tuam implorauerim, quasi negaturus essem; sed vt teneræ ætatis te miseratio caperet humanæque naturæ, ac in ea fide, in qua à maioribus institutus ago, perseuerare me sineres. Tum Iudex, Ne ab hac te pœna dimittendum putes, quin prius, cuius fidem colis, Christum negaueris. Ad hæc Sanctus, A te iam est, vt verberibus cædas; à me, vt ca

τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ δικάζοντος ὑφειμένως αἰτούμενος· καὶ λέγει ὁ δικάζων, Τί ἔνι, νεώτερε, εἰ θέλεις ἀρνῆσαι τὸν Χριστόν, ἄρνησαι, καὶ πορεύου. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος, Οὐ διὰ τοῦτο σοῦ τὴν φιλανθρωπίαν ἐπεκαλεσάμην, ἐφ' ᾧ ἀρνήσωμαι· ἀλλ' ἵνα συμπαθήσῃς τῷ ἁπαλῷ τῆς νεότητός μου καὶ τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· ἀπολύσῃς τέ με ἐμμένειν κατὰ τὴν πίστιν μου, ἣν ἐγὼ ἐκ πατέρων διαζῶν εἰμι. ὁ δικάζων εἶπεν, Μὴ νομίζῃς ὅτι ἀπολυθήσῃ τῆς δίκης ταύτης, εἰ μὴ πρότερον ἀρνήσῃ ὃν πιστεύεις Χριστόν. ὁ ἅγιος ἔφη, Λοιπὸν ἐκ σοῦ τὸ τύπτειν, ἐξ ἐμοῦ τὸ τύπτεσθαι. αὕτη

ἰδιοτρόπως φωνὴ πρὸς τὸν δικάζοντα τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ἐκ σοῦ δὲ δοῦναι, ἐξ ἐμοῦ δὲ μὴ ἐνδοῦναι. ἰδού σοι παρέστηκα γενναίως ἀδαμάντινος.

Τότε ἐμμανὴς γεγονὼς ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει τοῦ ἁγίου ὁ δικαστὴς, προστίθησιν αὐτῷ μάστιγας πλείους, καὶ σιδηρώσας κελεύει αὐτὸν συρθῆναι ἐκποδῶν εἰς δὲ δεσμωτήριον. ἔρριπτο οὖν ὁ ἅγιος μάρτυς, καὶ κάτωθεν τῆς γῆς ἀντιτυπούσης πρὸς τὰς πληγὰς, ἃς ἀπὸ τῶν μαστίγων εἶχεν ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ζώσεως, συναπέσπα τὰς σάρκας ἅμα τε ἁπαλὰς οὔσας τῇ ἡλικίᾳ,

excipiam. Hæc magni præclariq; Martyris ad Iudicē propria velut nota inſignita vox; Ex te vt pœnam irroges; ex me, vt firma conſtantia ne minimum cedam. En adamantino duratus robore pro tribunali adſto.

Præclara Sancti fiducia ac fortitudo

Ex reſponſo immani rabie actus Iudex, plura prioribus vulnera adhibet, ferroque oneratum, in carcerem confeſtim trahi iubet. Igitur ſolo ſtratus ſanctus Martyr iacebat, ſubtuſque dura humus plagis obuerſa, quas à vertice ad lumbos ac renes ex verberum laceratione habebat, vnà carnes vellebat, ipſas per ætatem molliores ac teneras: clauſuſq; ergaſtulo,

Exaggerata tormenta.

plagarum immensitate dolens iacebat. Mox fama omnem latè peruadit ciuitatem, quod Athleta certamen desudabat, peruulgans. Veniunt itaque sancti Martyris fratres, simul lugentes fratremque adhortantes, vt forti animo sit ferendis propter Christum suppliciis. Ad quos magnus Christi Martyr Elias, sublatis in cœlum oculis, ipsos exhortans solansque, Certi, inquit, estote fratres mei, fore vt vobis pudorem minimè iniiciam, nec vnquam committam vt per me Christi fides probro habeatur, vllamve ferat iniuriam. Sed & si quid amplius tormentorum irroga-

Fratrum adhortatio.

καὶ κατακλασθεὶς ἔκειτο ὀδυνώμενος ταῖς πληγαῖς. ταχέως δὲ ἡ φήμη εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν τὰ περὶ τοῦ ἀθλητοῦ διαγγέλλουσα ἐξήρχετο. καὶ παραγίνονται οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἁγίου κλαίοντες ἐν αὐτῷ, καὶ παρεκάλουν ὑπομεῖναι τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ παθήμασιν. ὁ δὲ μεγαλομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Ἠλίας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπεν, παρακαλῶν τοὺς ἑαυτοῦ ἀδελφοὺς, Πιστεύσατε ἀδελφοί μου, ὅτι οὐ μὴ καταισχύνω ὑμᾶς, οὐδ' οὐ μὴ καθυβρισθῇ δι' ἐμοῦ ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ. ἀλλ' εἰ καὶ δεῖ τι πλέον παθεῖν, ὑπομενῶ. ἀπολογοῦμαι δὲ καὶ ὑμῖν

περὶ μιᾶς φωνῆς, ἧς πρὸς τὸν δικάζοντα εἶπον, ἐπικαλεσάμενος τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ. ὡς οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὸν παρακαλέσομαι, ἀλλ' ἢ τὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, αὐτὸν ἐπικαλέσομαι, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι βοηθός.

Ὅπερ δὲ καὶ εἶδον ἐν ὁράματι διὰ τῆς διελθούσης νυκτός, ἀπαγγελῶ ὑμῖν. Εἶδον ἐμαυτὸν ἐν παστοφορίῳ καθεσθέντα ἐν ἐπιδόξῳ τόπῳ, καὶ ἕτερόν τινα θάλαμον ἐπιπλακέντα μοι ἀπὸ ἀνθέων διαφόρων, καὶ στεφάνους ἐπικρεμαμένους μοι· καὶ ἐπιστραφεὶς εἶδον καί τινα μαῦρον Αἰθίοπα παραστάντα μοι,

bitur, feram. Hæc mea ſatisfactio, eius vnius vocis, quam ſum locutus ad Iudicem, illius implorata clementia: fore nimirum, vt nunquam eum interpellem, aliumve præter Dominum meum Ieſum Chriſtum verum Deum noſtrũ: ipsũ inuocabo, & ille erit mihi adiutor.

Depulſa humanioris affectus ſuſpicio.

Sed & quod in viſione ſuperioris noctis conſpexi, vos non celabo. Videbã me in paſtophorio in loco glorioſo ſedentem, aliumque quendam ex diuerſis floribns mihi cõtextum thalamum, ac coronas è ſublimi pendentes: conuerſus verò, vidi & mihi adſtantem nigrum Æthiopem, crucem mihi oſten-

Ex diuina Viſione aucta Martyris cõſtantia.

dentem, mortemq; & enſes & ignem, alioſq; plures terrores comminantem, ac aduerſum me rugiẽtem. Ipſe porro, riſu exſufflabam; atque vt mihi ipſe videbar, ſedens gaudebam, ac quibus ſerta vernabant floribus, oblectabar. Et nunc vobis dico, fratres mei, vel ſi in crucem agant, vel ſi igne comburant, vel ſi nullum tormẽtorum genus non adhibeant, hic vobis à me fauſtus nuntius eſto, ita mihi animo conſtitutum, vt pro ea ſpe, quam in Chriſto habeo, cuncta ſuſtineam. Meque adeò in magno gaudio ac fidei feruore deprehendo, nec ex acceptis verberibus iſtis ad-

ἐπιδεικνύοντά μοι σταυρὸν, καὶ ἐπαπειλοῦντα μοι θάνατον, καὶ ξίφη, καὶ πῦρ καὶ πολλὰ ἄλλα φόβητρα, βρύχοντα κατ' ἐμοῦ. ἐγὼ δὲ καταγελῶν αὐτοῦ ἔχαιρον δὲ ὡς ἐδόκουν ἐγκαθήμενος, καὶ τοῖς ἄνθεσι τῶν στεφανῶν ἐπετερπόμην. καὶ νῦν ὑμῖν λέγω, ἀδελφοί μου, ὅτι κἂν σταυρῶσί με ἢ καίουσι πυρὶ, ἢ καὶ ἅμα πάντα παθεῖν ἔχω, δὴ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν, ὅτι προτέθειμαι πάντα ὑπομεῖναι ὑπὲρ τῆς ἐλπίδος ταύτης, ἧς ἔχω εἰς Χριστόν. καὶ βλέπω ἐμαυτὸν ἐν χαρᾷ πολλῇ καὶ θερμῇ πίστει, καὶ μικρὸν ἀλγῶ καὶ ὀδυνῶμαι ἐκ τῶν

μαστίγων τούτων. καὶ νῦν μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμοί, ἀλλὰ τὸ καλόν μοι ποιήσαντες, πορεύετε ἐν εἰρήνῃ.

Ἐπέστη δὲ ἐπὶ τούτοις ὁ δεσμοφύλαξ, ἐμβριμώμενος τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ ἁγίου, καὶ ἐξέβαλε πάντας τοῦ δεσμωτηρίου, λέγων, Ἐπετράπην μηδένα ἀφιέναι προσελθεῖν τῷ ἁγίῳ, μὴ δὲ ἐπιμελείας παντοίας παραχωρεῖν τυχεῖν αὐτὸν, ἀλλ' ἢ ἀρνησάμενον ἀπολύειν, ἢ ἐμμένοντα τιμωρεῖσθαι. μεθ' ἡμέρας δὲ ὀλίγας ἐξάγουσι τὸν ἅγιον Ἠλίαν σιδηρούμενον πρὸς Λεῖθι τὸν δικάζοντα. καὶ ἀναβλέψας πρὸς τὸν ἅγιον, εἶπεν, Νεανία ἐρωτώμενος τὰ εἰς εἰρήνην,

modum doleo. Et nũc ne fleueritis ſuper me; ſed quod officij eſt, id verò mihi prȩſtãtes, ite in pace.

Inter hæc venit cuſtos carceris, minacibuſque verbis Sancti fratres increpans, cunctos è carcere ſubmouit; hoc ſe in mandatis accepiſſe dicens, vt neminem ſineret ad Sanctum accedere, vllumve permitteret vllam ei curam impendere; ſed, aut eiurata fide liberum dimitteret, aut in ea perſeuerantem, tormentis excruciaret. Poſt paucos autem dies, ſanctum Eliam ferro onuſtum Leithi Iudici ſiſtendum educunt. In quem ille intuens: Adoleſcens, inquit, qui ea quæ ſunt ad

Tentata rursum Sancti constantia.

pacem rogeris, nega Christum, & vade. Quæ tibi vtilitas inde sit, si dira nece confectus in infernum descendas? Respondit Sanctus fidenter altaque voce, & ait, Christianus sum; dixique tibi, A te esse vt verbera infligas, à me autem, vt inflicta excipiam. Iubet ergo rursum neruis bubulis vapulare, viris robustis cædentibus;

Purulenta caro, vermesq; & fœtor.

moxque verberum illa tunsione, quod caro putruerat, suppurare, multamque diffluere saniem, vnà etiam decidentibus vermibus, ac fœtore procul exhalante.

Fustium alia verbera.

Tunc Iudex, tantæ labis aspectum non ferens, humi in faciem

ἀρνήσαι Χριστὸν, καὶ πορεύου. Τί σοι κέρδος γίνεται, εἰ καταβῇς εἰς ᾅδου ἐν διαφθορᾷ. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος μετὰ παρρησίας, καὶ λέγει, Χριστιανός εἰμι, καὶ εἶπόν σοι, Ἐκ σοῦ τὸ τύπτειν, ἐξ ἐμοῦ τὸ τύπτεσθαι. κελεύει οὖν πάλιν τύπτεσθαι ὑπὸ ἀνδρῶν ἰσχυρῶν τοῖς βουνεύροις, καὶ ἅμα τῇ ἀρχῇ, ἐπεὶ σαπεῖσα ἦν ἡ σάρξ, ἐνεμπύασε καὶ ἀπέρρυη ἰχῶρα πολλὴν, ἅμα καὶ σκωλήκων ἐκπιπτόντων καὶ δυσωδίας διαδοθείσης. τότε μὴ ἐνέγκας ὁ δικάζων τὴν θέαν τῆς φθορᾶς, κελεύει κατὰ γῆν ἐπὶ πρόσωπον ῥιφέντα τὸν ἅγιον

ἅγιον τύπτεσθαι ῥάβδοις ἀπὸ τῆς ὀσφύος μέχρι τῶν ποδῶν καθ' ἑκατέρων· ἢ ἐλπίζων ἢ περικρατὴς γενέσθαι τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ, ἢ θανατῶσαι αὐτόν. ἐπὶ πολὺ δὲ τυφθεὶς ὁ ἅγιος, καὶ μηδεμίαν φωνὴν ἀφεὶς πρὸς τὸν δικάζοντα, τὸν δὲ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐπικαλούμενος, ἐνίσχυεν αὐτόν. κατέπληξε δὲ τὸν δικαστὴν, ὅτι περ φησὶ πρότερον μικρὸν πειραθεὶς ἐπεκαλεῖτο τὴν ἡμετέραν φιλανθρωπίαν· νῦν δὲ τὰ μείζω, οὐδὲ ἐπεστράφη. ὄντως οὐδὲν στερρότερον τοῦ πάντα παθεῖν προαιρουμένου. κελεύει οὖν κατ' αὐτοῦ πάλιν εἰς τὸ δεσμω-

proiectum Sanctum; à lumbis ad pedes vſque ex vtroque latere fuſtibus contundi iubet; nempe; aut ſe ſtrenui Athletæ compotem forè ſperans, aut ſic dira nece ſublaturum. Cumq; diu multũque fuſtibus contuſus, nulla Iudicem voce affaretur, vnumque Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum inuocaret, ab eò confortatus, in ſtuporem Iudicem agebat; Quod aiebat, parum antea tentatus, clementiã noſtrã implorabat; nunc autem cum maiores pœnæ ſint ac cruciatus, ne vultum quidem conuertit; planè nihil eo robuſtius eſt, qui cuncta perferre tormenta in animum

Stupenda Martyris cõſtantia.

induxit. Iubet ergo confestim Sanctum in carcerem trahi ; dumque trahitur , vnà circunfluit influitque circunforaneum vulgus. Horum alios, miseratio habebat ; alij despuebant; alij etiam quicquid in foro pedibus substratum iacet ac sordium est , in eum iactabant.

Diuina visio ; affusa lux; psallentium voces.

Is verò clausus ergastulo , detrito corpusculo, ea nocte agebat ; cùm ecce quadam se luce circunfundi videt ; atque vt carceris custos retulit, ex luce, psallentium voces exaudiebantur. Nemo enim quo ex tempore iterum in carcerem trusus est, illi locutus est : Stanti ta-

τήριον συρόμενον ἀπά-
γειν· καὶ τότε συρομένου τοῦ
ἁγίου, συνήρχετο τὸ πλῆ-
θος τῶν ἀγοραίων· οἱ
μὲν αὐτῶν συμπαθοῦν-
τες· οἱ δέ, πτύοντες·
ἄλλοι δὲ καὶ ἐπιρ-
ρίπτοντες ὅσα ταῖς ἀ-
γοραῖς τῶν καταρριπ-
τουμένων ἐτύγχανε· καὶ
κατακλεισθεὶς κατ' ἐκεί-
νην τὴν νύκτα ἐπι-
τευχόμενος τὸ σῶμα
διετέλει, καὶ θεωρεῖ
περὶ αὐτὸν ὡς χύσιν
τινὰ φωτὸς γινομένην·
καὶ ὡς δεσμοφύλαξ
τισὶ διηγήσατο, φω-
ναὶ ψαλλόντων ἐξη-
κούοντο ἀπὸ τοῦ φω-
τός. οὐ γάρ τις ποτε
διελέχθη αὐτῷ, ἀφ' οὗ
τὸ δεύτερον κατεκλείσ-
θη. ἐν παραστάσει τοῦ

βήματος, καὶ εἴ ποτε ἐξαγόμενος τὶς τῶν γειτόνων ἄρα παρ' ἀρχῶν συνελάλει τῷ μάρτυρι καί τοιγε παρεστὼς ὁ ἅγιος Ἡλίας ὡμολόγησε Χριστὸν ἑωρακέναι, ἐπαλείφοντα αὐτὸν καὶ ἐνισχύοντα πρὸς τὸν ἀγῶνα.

Τότε πορευθεὶς Λεΐθι πρὸς τὸν Μουχαμὰδ, τετράρχην ὄντα καὶ Ἡ-
3· γεμόνα, ἐξ ἀνεψιῶν Μααδὶ τοῦ βασιλέως Ἀράβων, ἀνεδίδαξε πᾶσαν τὴν περιπέτειαν τοῦ ἁγίου, καὶ ὅσα εἰς αὐτὸν ἐνεδείξατο, νικῆσαι θέλων αὐτόν· καὶ θαυμάσας ὁ ἡγεμὼν, κελεύει παραστῆναι τὸν ἅγιον, καὶ παρέστη· λέγει οὖν ὁ Ἡγεμὼν, Νεώτερε, διηγήσαί μοι

men pro tribunali, ac cum aliquando educeretur, quidam è vicino adſtantes, tantiſper colloquebantur. Ipſe nihilominus ſanctus Elias ſtans pro tribunali, vidiſſe ſe Chriſtum ad certamen animantem vireſque ſufficientem confeſſus eſt.

Tum profectus Leithi ad Muchamedem, virum Tetrarcham ac Præſedem ex nepotibus Maadi Arabum Regis, omnem Sancti variam docet fortunam, quantaque in eum deſignauerit, qui eius potiri vellet. Miratus Præſes, Sanctum ſibi ſiſti iubet; adductuſque pro tribunali eſt. Ait itaque, Adoleſcens, refe-

Maadi vigeſimus quartus Chalipha defunctus an. 6276. Arabum Annal. Eliæ poſt annos nouem ſecutum martyrium.

rente Leithi cognoui, quæ tibi acciderunt, remque moleſtè tuli, ac quod ſic in te ſæuierit, reprehendi. Sed ecce, faciam ipſe ſatis, detractaque veſtimenta mea tibi imponam, pro eo ac ille probro affecit ac dehoneſtauit, honorem præſtans; ſumque tibi præbiturus equum & currum & aurum, formoſamque virginem vxorem copulabo; ſolum mihi credito, vt vnà nobiſcum hodie cultor fias. Reſpondit Sanctus, Inter vos ambos conuenit, vt quæ mihi ad interitum exiſtant, inſtrueretis. Nam alter quidem tormenta & minas; alter blanditias ac cul-

Blandimentis tentata eius conſtantia.

Λεὶθ τὰ περὶ σοῦ, καὶ ἐμεμψάμην αὐτόν, ὅτι τοσαῦτα εἴς σε εἰργάσατο. ἀλλ' ἰδοὺ παραπολογοῦμαι σοι ἐγώ, καὶ ἀποδύσομαι τὰ ἱμάτιά μου, καὶ ἐνδύσω σὲ αὐτά, τιμῶν σε, ἀνθ' ὧν ἠτίμασέν σε· καὶ παρέχω σοι ἵππον, καὶ ἅρμα καὶ χρυσίον, καὶ κόρην ὡραίαν εἰς γυναῖκα· μόνον πείσθητί μοι σήμερον θρῆσκος σὺν ἡμῖν γενόμενος. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος, Συνεφωνήθη ὑμῖν ἀμφοτέροις τὰ εἰς ἀπώλειάν μου ἐπιτηδεῦσαι. ὁ μὲν γὰρ βάσανα καὶ ἀπειλάς· ὁ δὲ κολακείας καὶ φιλοτιμίας προβάλλεσθε.

νῦν οὖν ἄκουσον Ἡγεμὼν, Ἐγὼ Χριστιανός εἰμι, καὶ τὰς τιμὰς ἃς προβάλλῃ, ἐφ' αἷς ἅπαξ ἀπατηθῆναι καὶ ἀρνήσασθαι τὸν Χριστόν μου, οὐ προσδέχομαι. ἔφη ὁ Ἡγεμὼν, Τάχα δοκεῖς ὅτι τυπτόμενος ἀπολύῃ, καὶ διὰ τοῦτο τούτοις ἐμμένεις; γνῶθι οὖν ὅτι ἦλθε παρὰ Μααδὶ, κρατηθῆναι πάντας τοὺς κατηγορουμένους τῷ ἐγκλήματι τούτῳ· δῆλον ὅτι τοὺς προσερχομένους εἰς τὴν τῶν Ἀράβων πίστιν, καὶ αὖθις εἰς Χριστιανοὺς μετατρεπομένους, εἰ μὴ προτραπέντες ἀποστῶσιν τῆς πίστεως Χριστοῦ, ἀποθνήσκειν. καὶ νῦν προκατηγορηθέντα, εἰ μὴ

tum ambitioſum profertis. Nunc ergo audi, Præſes, Sum ego Chriſtianus, ac quos offers honores, quibus ſemel decipias ac ad Chriſtum negandum inducas, nullus admitto. Ait, Præſes, Forſitan arbitraris, verberibus affectum te dimiſſum iri; idque cauſæ eſt cur in his perſiſtis? Scias ergo veniſſe edictum à Maadi capiendos omnes qui hoc crimine teneantur; vt nimirum quotquot accedentes ad Arabum fidem, ad Chriſtianos rurſus defecerunt, niſi moniti à Chriſti fide diſceſſerint, moriantur. Et nunc iam eius te accuſatum, ſiquidem in

Maadis Lex in eos qui à Muchamede diſceſſerint.

ſententiam adduxerimus; præclarè id quidem; ſin autem, noueris multis te cruciatibus à nobis interfectum iri. Reſpondit ſanctus Elias, Vidi omnia quæ loqueris in Viſione noctis, id eſt, plecti me capite, in crucem agi; igne comburi; męque ipſe ad omnia alacriter toleranda, vt in paſtophorio ſedeam, thalamóque cohæream, ac coronas immortales nanciſcar, comparaui. Fac igitur quod placet; ac vnde libuerit, ordire.

Tentata blanditiis Sancti constantia.

Sancto igitur in his conſtituto, ingreſſi duo Præſidis filij, iniecti illi ferrei ponderis verberumque explorata cauſa, miſerationis

πείσομεν, καλῶς· εἰ δὲ μή, γίνωσκε ὅτι ἀποκτενοῦμέν σε πολλαῖς βασάνοις. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἅγιος Ἠλίας, εἶπεν, Εἶδον ταῦτα πάντα ἃ λέγεις ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, ἤγουν ἀποτμηθέντα καὶ σταυρωθέντα, καὶ καυθέντα, καὶ ἡτοίμασα ἐμαυτὸν πάντα προθύμως παθεῖν ὑπὲρ τοῦ καθεσθῆναι εἰς τὸ παστοφόριον, καὶ τοῖς θαλάμοις περιπλακῆναί με, καὶ τοῖς στεφάνοις τοῖς ἀκηράτοις ἐπιστεφθῆναί με. Ποίει οὖν ὃ κελεύεις, καὶ ἄρξαι ὅθεν βούλει.

Εἰσῆλθον οὖν ἐπὶ τούτοις παρεστῶτος τοῦ ἁγίου δύο υἱοὶ τοῦ Ἡγεμόνος, καὶ τὴν αἰτίαν τῶν ἐπικειμένων σιδηρῶν καὶ τῶν μαστίγων μαθόντες,

καὶ ἐπιστραφέντες πρὸς τὸν ἅγιον μετὰ συμπαθείας καὶ ἐλέους, κολακεύοντες εἶπον τῷ ἁγίῳ μεθ' ὅρκων φρικτῶν ὧν ἔχουσι κατ' ἑαυτῶν, ἀπομνύμενοι τὴν τοῦ Αμεθ θρησκείαν, ὑπέσχοντο ἀντιλαβέσθαι αὐτοῦ ὡς οἰκείου ἀδελφοῦ, καὶ ἄγειν διὰ πάσης τιμῆς, καὶ συστρατιώτην ἑαυτοῖς, καὶ ἵνα ἀναγράψωνται τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τοὺς βασιλικοὺς αὐτῶν κώδικας, εἰ ἀρνηθείη τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ μυκτηρίσας αὐτοὺς, ἵστατο ἀτρέμας. τότε κελεύει ὁ Ἡγεμὼν Λειθὶ τὸν Ἔπαρχον λαβόντα τὸν ἅγιον, ταῖς αὐταῖς βασάνοις

affectu ad Sanctum conuersi, adulantium specie sub tremendis iuramentis, quibus se execrando procliuè obstringant, Amethi religionem iurantes, sic Sancto locuti sunt, ac polliciti, velut proprio fratri auxilium opemque allaturos, omnique prosecuturos honore, ac commilitonis iure habituros; in Regios denique ipsorum codices, eius nomen relaturos, si modò Christi nomen negaret. Ille, eo nomine subsannans, placidè secum stabat. Tum iubet Præses Leithi Præfecto vt acceptum Sanctum iisdem deinceps pœnis applicaret; donec vel

Quasi scilicet de familia Mahometis adoptione factos.

Christi eiurata fide dimitteretur, vel in ea constans, vitam amitteret. Hyems erat, rigente Ianuario, amotumque à conspectu Præsidis, ad locum Prasina dictum, nudum eum pro tribunali statuit; vt, inquit, de eo deliberaret. Tum natura, rigentis frigoris contrariæ vi obniti non valente, ac cùm ab illa iam nuditatis iniuria, similiter iterum in carcerem reductus esset, nec aliquid in eo fomenti superesset leuando inde contractam labem, contraria Sanctus affectione pulsatur, atque ad certaminis laborem, ingens ei ærumna creatur. Aluus enim frigore

Nouicruciatus, longumque productum Martyrium.

ἀποστρέφειν, ἕως ἂν ἢ αὐτοῦ ἐξαρνουμένου, ἀπολυθῆ, ἢ ἐπιμένοντος ἀποκτανθῆναι. χειμὼν δὲ ἦν χειμέριος, μὴν Ιανουάριος· καὶ ἐξώσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἡγεμόνος, φέρει εἰς τόπον λεγόμενον Πρασινά, κἀκελεύει αὐτὸν παραστῆναι γυμνὸν περὶ τοῦ βήματος, ὡς ἂν φησι σκέψηται περὶ αὐτοῦ. τότε τῆς φύσεως μὴ ἀντεχούσης τὴν τοῦ ψύχους χρυώδη ἀντιπάθειαν, καὶ ὡς ἤδη μετὰ τὴν τῆς γυμνώσεως βίαν πάλιν ὡσαύτως εἰς δεσμωτήριον ἀπενεχθέντος, κἀκεῖ μηδενὸς θάλποις παραμυθουμένου αὐτὴν, ἀντιπάσχει τῷ ἁγίῳ, καὶ γὰρ συμφορὰ μεγάλη πρὸς τῇ ἀθλήσει τῷ ἁγίῳ. ἥ τε γὰρ κοιλία

ψυχθεῖσα ἐφέρετο δυσεν-
τερίαν νοσήσασα· καὶ θεω-
ρεῖται ἐν ἅπασι μεγάλη
ἡ ὑπομονὴ τοῦ μάρτυρος·
ἡ γὰρ φύσις αὐτοῦ ἀντέ-
πραττε, καὶ τὰ ἐνδόθια
ἐπετείνετο, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν
ἀτημέλητοι καὶ ὁ χρόνος οὐκ
ὀξὺς οὐδὲ σύντομος, ἀλλὰ
μέχρι τῶν τεσσαράκον-
τα ἡμερῶν ἐξετείνετο.
οἱ δὲ βαστάζοντες ὥσπερ
νεκρὸν καὶ ἐπιρρίπτοντες
κατὰ κτήνους, οὓς ἂν κατα-
τυγχάνοντες ἐχρῶν-
το, ἔφερον εἰς τὸ δικαστή-
ριον, καὶ ἔρριπτον ὡς
ἄταφον βδελυγμένον
νεκρόν, μηδενὸς τῶν πι-
στῶν προσεγγίσαι τολ-
μῶντος· καὶ αὖθις οἱ αὐ-
τοὶ ὑπηρέται ἀνθυπο-
στρέφοντες, τὸν ἅγιον εἰς
τὸ δεσμωτήριον, τοῖς αὐτοῖς

obſtricta ferebatur, dyſenteria laborans; magnaque in omnibus elucet Martyris patientia. Eius enim renitebatur natura, inteſtina diſtendebantur, nec vlla ei habebatur cura. Tempus non breue, ſed ad dies quadraginta productum. Qui cadaueris in morem geſtabant, inque iumentum proiiciebant, vndecunque huic mancipandum muneri obuium nãciſcerentur, ad iudicij locum ferebant, ac velut inſepultum cadauer abominationem faciens iactabant, cùm nemo Fidelium ſe illi auderet adiungere; tumque iterum reuertentes iidem ipſi miniſtri, iiſdem

1. Februarii consummatus Elias: non tamen in Ecclesiæ Græc. aut Rom. relatus fastos.

obrutum malis, in carcere Sanctum, relinquebant. Ferunt de illo, Kalendis Februarij, pridie scilicet Festi Occursus Domini Iesu, ipsa die consummatum, ad Dominum migrasse. Enimvero diem exitus tantisper omittamus, & quæ sunt reliqua, impleamus.

Adhuc igitur Sancto in carcere constituto dirisque doloribus confecto, missi sunt quidam in carcerem ad Martyrem à Præside, vt fraude eum deciperent. Qui autem missi fuerant, ex Arabum Fidelibus erant. Hi verbis lenè composi-

Fideles Arabum; velut etiam Monachorum, qui in secta viderentur religiosiores

περιαντλούμενον πάθεσι, κατελίμπανον. φέρε δὲ ἡ φάσις περὶ αὐτοῦ, ὅτι τῇ πρώτῃ Φεβρουαρίου μηνὸς, ἥτις ἐστὶ πρὸ μιᾶς τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν, τελειωθέντα πρὸς Κύριον ἐκδεδημηκέναι· ἀλλά γε παρῃτησώμεθα τὴν τοῦ τέλους ἡμέραν, τὰ λιπόντα δὲ ἀναπληρώσωμεν.

Ἔτι οὖν αὐτοῦ τοῦ ἁγίου ὑπάρχοντος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ τοῖς δεινοῖς κατατετρυχωμένου πάθεσιν, ἐπέμφθησάν τινες παρὰ τοῦ κρατοῦντος εἰς τὸ δεσμωτήριον πρὸς τὸν μάρτυρα, ἐξαπατῆσαι τοῦτον βουλόμενοι. καὶ οἱ ἀποσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς πεπιστευμένων Ἀράβων, οἱ καὶ ῥητορείας καὶ

θωπείας προσάγοντες τῷ μεγαλομάρτυρι, οὐδὲν ἄλλο ἢ γενναιότερον τὸν μάρτυρα τῇ ὁμολογίᾳ ἀπεδείκνυον. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀθλητὴς παραδόξῳ θαύματι καὶ ἀθρόᾳ μεταβολῇ τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, περιζώννυται τὴν ἑαυτοῦ ζώνην, καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπον, καθῆστο ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὡς μηδὲν ἐναντίον παθών· ἀλλ' ὅλως αἰθηρὸς τῷ προσώπῳ καὶ χαίρων τῇ ψυχῇ διετέλει. ἐν τούτοις δὲ ὢν, τῶν δημίων ἐπιστάντων, ἐξάγουσι τὸν ἅγιον περιπαρῶντα τοῖς σιδήροις τοῦ βήματος. καί τις τεθεαμένος τὸν ἅγιον αἰθηρῷ τῷ προσώπῳ, εἶπεν πρὸς Λειθὶ, Οὗτος εἰς

tis ac blandimentis Magno Martyri adhibitis, aliud nihil præstiterunt, quàm vt fortiorem in confessione redderent. Surgensque Athleta inaudito miraculo Deique altissimi repentina mutatione, succinctus zona sua, lotaque facie, in carcere sedebat, ac si nihil aduersum accidisset; sed totus vultu floridus, lætusque animo sic agebat. In his cùm esset, adueniunt carnifices, ferroque onustum quo à Iudice damnatus erat, incedentem educunt. Vidensque quispiam Sanctum vultu florido, ait ad Leithi, Hic victum

Martyr diuina virtute roboratus.

labore quærebat; idcirco tormenta non ſenſit. Iubet igitur circum nudatum Sanctum duodecim ſtrictos gladios apparitorum manibus vibrari, velut ij ſcilicet Martyri timorem eſſent incuſſuri, ipſumque ferire ac conſcindere, quantum videbatur, tentarent.

Interea igitur venit etiam ſubmiſſus à Præſide ſenex quidam Logotheta, vir ſimulata probitate apud Arabum gentem omnem venerabilis, accedenſque ad Sanctum animabat, obſecrans vt vel vnum duntaxat verbum diceret, ac quò vellet liber abiret: oblatoque ingentis auri vis ſac-

Nona tentatio; Martyris firma conſtantia.

στερφὼν ἦν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ᾔσθετο τῶν βασάνων. κελεύει οὖν γυμνωθέντα τὸν ἅγιον, δώδεκα σπάθη χερσὶ στρατιωτῶν περιιστάσθαι τῷ ἀθλητῇ κυκλόθεν ἀναρριπίζοντας, ὡς δῆθεν ἐκθροήσοντας τοὺς στρατιώτας τὸν μάρτυρα, καὶ τὸ δοκεῖν τύπτειν καὶ κατακόπτειν αὐτὸν πειρωμένους.

Ἐπὶ τούτοις οὖν συνέφθασε καί τις ἀπὸ τοῦ Ἡγεμόνος, Μέγας γέρων λογοθέτης ἤπιος ἐν ὑποκρίσει παρὰ πολὺ τὸ γένος τῶν Ἀράβων, καὶ προσελθὼν τῷ ἁγίῳ ἐπήλειφε, παρακαλῶν μόνον ἓν ῥῆμα εἰπεῖν, καὶ ἀπολυθῆναι ὅπου ἂν ἐθέλοι πορεύεσθαι. καὶ προσαγαγὼν ἔνδεσμον πολλοῦ χρυσίου,

ὑπεδείκνυε τῷ ἁγίῳ Νεομάρτυρι, λέγων, Ταῦτα ὑπὲρ τῆς ὕβρεως καὶ βασάνων ἃς ὑπέμεινας παρεχόμεθά σοι. λαβὼν πορεύου. ὁ δὲ κλίνας τὴν κεφαλὴν, καὶ κρούσας τῇ χειρὶ, καὶ πολλὰ τὸν ματαιογέροντα καταλοιδορησάμενος καὶ καταμεμψάμενος, ἀπεπέμψατο· καὶ φησὶ Λεῖθι πρὸς τὸν ἅγιον, Αθλιε, ἰδοὺ ῥόπαλα περιέθηκα, καὶ ξίφη περιΐστανταί σοι· οὐ μὴ παύσομαι τύπτων σε τοῖς ῥοπάλοις καὶ κατατέμνων σε τοῖς ξίφεσιν, ἕως ἂν ἀποψύχοντα ἴδω· καὶ τότε ἀποκεφαλίζων σε, κρεμάσω ἐπὶ ξύλῳ· καὶ τὸ τελευταῖον καύσας πυρὶ, ῥίψω εἰς τὰ ῥεῖθρα

culo, ſancto Nouo-Martyri oſtendebat, dicens, Hæc pro iniuria quam ſuſtinuiſti, tormentorumque ſæuitia, per nos tui iuris ſunto; tolle, & vade. At ille caput inclinans, ac manu propulſans, multiſque conuitiis ſtultum ſenem laceſſens ac reprehendens, à ſe amandauit. Aitque Leithi ad Sanctum, Miſer, ecce fuſtes circumpoſiti, enſeſque vndiquè ſepientes; non ceſſabo fuſtibus cædere, gladiiſque concidere, donec exanimem videro; tumque præciſo capite è patibulo ſuſpendam; ac demum igni cremans, in flumen proiiciam, ne vlla

tui memoria extet in terra, in flumen proiiciam. Pronoque ore in aures cuiusdam apparitorum, iubet ensem stringere in eum, tanquam ab humero truncaturum, vt, inquit, timore actus negata fide sua aufugiat. Dæmoniaca verò temeritate irruens apparitor: In te, inquit, miser ensem stringere iussus sum, vt te concidam; dic verbum, & saluti consulito. Ad hęc Sanctus nullo responso, manu duntaxat annuit vt percutiat, ac gladium adigat. Apparitor, illiso ad Sancti humerum gladio, validè satis percussit. Tum ille ad Orientem conuersus, vt qui fortè

τοῦ ποταμοῦ, ὅπως μὴ ᾖ σου μνημόσυνον ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ προσκλίνας πρὸς τὸ οὖς τινος τῶν στρατιωτῶν, ἐπιτρέπει θήγειν τῷ ξίφει, ἀποτεμνόμενος τοῦ ὤμου τοῦ ἁγίου, ὅπως φησὶ φοβηθεὶς ἀποφυγῇ ἀρνησάμενος. ὁ δὲ στρατιώτης ἐπελθὼν δαιμονικῇ αὐθαδίᾳ, Ανατείνας τὸ ξίφος, φησὶν, ἐπετράπην κατακόψαι σε, ἄθλιε. Εἰπὲ ῥῆμα, καὶ σώζου. ὁ δὲ ἅγιος μηδὲν ἀποκριθεὶς, τῇ χειρὶ μόνον κατένευσεν ἀποτμηθῆναι· καὶ κατάξας τὸ ξίφος ὁ στρατιώτης, ἅπτεται τοῦ ὤμου τοῦ ἁγίου πλήξας ἱκανῶς.
4 τότε ἐστράφη πρὸς ἀνατολὰς ὁ ἅγιος, καὶ τάχα 4.

Χριστὸν τὸν ἀθλοθέτην αὐτοῦ καθορᾶν, κλίνει τὰ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας ἄμφω ἐπερείσας τῇ γῇ, ἐξήπλου τὸν τράχηλον. καὶ ὁ ἔπαρχος θυμωθεὶς τῇ προθυμίᾳ τοῦ ἁγίου, προσφωνεῖ ἀποτμηθῆναι αὐτόν. τότε οἱ μὲν ἐχέφρονες τῶν στρατιωτῶν ἀνέστειλαν τὰ ξίφη, μὴ βουλόμενοι ὑπὲρ πίστεως ἀποτέμνειν τὸν ἅγιον· καὶ ἐμβοῶντος τοῦ ἐπάρχου κρουσθῆναι αὐτῷ, ἐστάθη εἰς μισθὸν τοῦ μέλλοντος κρούειν τῷ ἁγίῳ εἴκοσι ἀργύρεια· καί τις τῶν Περσῶν διαλαβὼν τὸ ξίφος ἀμφοτέραις χερσί, κρούει κατὰ τραχήλου τοῦ ἁγίου, καὶ διὰ τρίτου ἀποτέμνει αὐτόν· καὶ λοιπὸν ἔκειτο

Chriſtum Agonothetam ſuum conſpiceret, in genua proſtratus, atque vtraque manu terræ nixus, collum explicauit. Mox Præfectus ea Sancti alacritate commotus, caput amputandum clamat. Tum quotquot apparitorum prudentiores erant comprimere gladios, quod Sanctum fidei cauſa morientem obruncare nolebant. Clamante autem Præfecto omnino feriendum, viginti argentei mercede conſtituti, ei, qui Sancto caput amputaret. Ac Perſa quidam, vtraque manu enſem arripiens, ac ceruicem cædens, tertio ictu truncauit, iamque

Cæſæ ceruices Chriſti Martyris

adeò agni in morem Sanctus iugulatus iacebat. Procerum verò quiſpiam illac iter habens, necdum Eliæ Noui-Martyris rebus exploratis, de illius nece interrogat; audienſq; fidei cauſa occiſum eſſe, admirans, volenſque ſcire quali tunc aſpectu eſſet, pronus inclinans, ac crinibus tenens Sancti Caput eleuat, illius ad ſe faciem obuertens; Et ecce quaſi viuentis vultum videt, ac valde ſplendidum; altoque ducto ſuſpirio, Hic, inquit, fidei cauſa mortuus, non eſt mortuus, ſed viuit.

Iubet itaque Iudex trahi cadauer, extraque portas è furca in horto ſuſ-

ἐσφαγμένος ὥσπερ ἀρνίον ὁ ἅγιος. καὶ τις παρελθὼν τῶν μεγιστάνων, μήπω μαθὼν τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Νεομάρτυρα Ἠλίαν, ἐπυνθάνετο περὶ τῆς σφαγῆς. καὶ μαθὼν ὅτι ὑπὲρ τῆς πίστεως αὐτοῦ ἀπεκτάνθη, θαυμάσας καὶ θέλων ἰδεῖν ὁποίας ἂν ἦ τότε θέας, κλίνας καὶ κατασχὼν τὰς τρίχας τοῦ ἁγίου κουφίζει, ἀνθυποστρέψας τὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου πρὸς ἑαυτόν, καὶ ἰδοὺ ὡς ζῶντος βλέπει τὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου καὶ ἐκλαμπρότερον πάνυ. καὶ στενάξας μέγα, φησίν, Ὑπὲρ πίστεως ἀποθανὼν οὗτος, οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῇ.

Κελεύει οὖν ὁ δικαστὴς ἑλκυσθῆναι τὸ σῶμα, καὶ κρεμασθῆναι ἔξω τῆς πυλῶν

Cadaueris ſplendida facies.

Vera in Martyrem vox

λαῶν ἐν τῷ κήπῳ. κεκλεῖσθαι δὲ τὴν πύλην τοῦ παραδείσου πρὸς τὸ ἀκριβῶς φυλάττεσθαι τοῦ ἁγίου τὸ σῶμα προσέταξε, μή τις τῶν Χριστιανῶν πλησιάσας ἀφέληταί τι ἐξ αὐτοῦ εὐλογίαν. τότε καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἀπετμήθη πλύναντες οἱ δήμιοι, καὶ τὸν χοῦν ἐπισυνάξαντες, ῥίπτουσιν εἰς τὸ μέγα ῥεῦμα τοῦ παρακειμένου Χρυσορόου ποταμοῦ. καὶ μέντοι διαρκεῖ κρεμαμένου ἐπὶ ξύλου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ἠλία, ἀπὸ μηνὸς φεβρουαρίου πρώτης, τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ διακοσιοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ ἑβδόμου ἔτους, ἕως ἡμερῶν ιδ΄.

Οὐκ ἐγκαταλιμπάνει

pendi: Claudi quoque viridarij fores, quo Sancti cadauer diligenter asseruaretur, præcepit, ne quis Christianorum accedens eius quidpiam Reliquiarum auferret. Tunc & locum in quo cæsæ ceruices detergentes carnifices, atque puluerem colligentes, in altum adiacentis fluminis Chrysoroæ profluentem proiiciunt. Denique pependit sancti Martyris Eliæ cadauer è stipite à Kalendis Februarij anni sexies millesimi ducentesimi octuagesimi septimi, ad dies quatuordecim.

Christianorum in Martyrum Pignora pietas.

Non autem reliquit Dominus A-

Diuinæ viſiones ad Martyris cadauer.

thletam ſuum indonatum, ſed multis viſionibus clarificans, venerabilem eius mortem effecit. Multi enim poſtea narrabant, quanta ſuper eo vidiſſent, illo pendente in cruce. Alij lucidiſſimam facem dicebant vidiſſe; alij verò miræ claritatis ſtellam prorſus maximam, qualis eſt orbis Lunæ, nuſquam aliàs viſam, niſi ſolùm quo tempore, Noui magni Martyris cadauer ſuſpenſum eſt, eodemque ipſo loco, quo ſuſpenſum fuit; & vt etiam alij quidam referunt, etiamnum extat eadem ſtella eodem in loco per eadem tempora ad eius locum ſepulturæ; qua

Κύριος ἀγέραστον τὸν ἑαυτοῦ ἀθλητὴν· ἀλλὰ πλείοσιν ἐμφανείαις δοξάσας, γεράσμιον αὐτοῦ τὴν τελείωσιν ἀνέδειξεν. καὶ γὰρ πολλοὶ μετὰ ταῦτα διηγοῦντο, ὅσα ἐθεάσαντο ἐπὶ αὐτοῦ ἐπὶ σταυροῦ κρεμαμένου. οἱ μὲν κανδήλαν πάμφωτον ἔλεγον βλέπειν ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ λάμπουσαν· οἱ δὲ ἀστέρα ἐκλαμπρότερον πάνυ μέγιστον κατὰ τὸν τῆς σελήνης κύκλον, μηδέποτε ἄλλοτε φανέντα, εἰ μὴ τότε καιροῦ, οὗ τὸ ἅγιον σῶμα κρεμάσθη τοῦ νέου μεγαλομάρτυρος, κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον. ὡς δὲ καί τινες ἄλλοι διηγοῦνται, μέχρι καὶ νῦν χρηματίζει ὁ αὐτὸς ἀστὴρ ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, κατὰ καιροὺς τοὺς

αὐδοὺς, κατὰ τὸν τόπον τῆς ὁσίας ταφῆς τοῦ ἁγίου, δηλοῦντος καὶ ὑπομνηματίζοντος ὅτι τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τῶν ἁγίων αὐτοῦ. καὶ τις ἕτερος τῶν ἐπιχωρίων Ἡλιουπόλεως, γνωστὸς τῷ ἁγίῳ μεγαλομάρτυρι, μηδέπω μαθὼν τὴν συμβᾶσαν περιπέτειαν τῷ ἁγίῳ, κατῄει εἰς Δαμασκὸν, ἐμπορίας ἕνεκα· καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν πλησίον ἦν μικρὸν πλέον δεκαπέντε σημείων τῆς Μητροπόλεως, ὁρᾷ ἐρχόμενον κατὰ πρόσωπον τὸν ἅγιον μάρτυρα Ἡλίαν μονώτατον ἐν λευκοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον, καὶ ἐκλαμπούσῃ δόξῃ περιηυγασμένον, ἐποχούμενον ἵππῳ λευκῷ, καὶ φησὶν ὁ ἅγιος

significetur, meminerimusque, Pretiosam esse in conspectu Domini mortem Sanctorum eius. Psal. 115. 15. Aliusque quispiam ex indigenis Heliopolita, qui sancto Magnoque Martyri notus erat, necdumque quæ illi acciderant, nouerat, Damascum descendebat, mercaturæ aliquid facturus; inque ipso itinere, plus minus quindecim à Metropoli stadiis, sanctum Martyrem Eliam nullo comite solum, candore vestium ac magnifica claritate splendidum, equo albo insidentem, ad se aduersum venire videt, aitque ad eum San-

Visio alio.

ctus, Salue ſis chariſſime. Conuerſus indigena, ait, Domine Elia. Reſpondit Sanctus, Ego ſum. Ait indigena, Sanè niſi tu prior ſalutans locutus eſſes, minimè agnouiſſem. Video enim in alio gradu ac ſtatu, quàm olim noueram. Num ex more, ad nos in villam, ad aratra noſtra, arte tua fabrili componenda, venturus es? Ait itaque Sanctus, Ingredere Damaſcum, & dicetur tibi ibi de me. Moxque his dictis, diſparuit. Stupens verò indigena, ibat admirans, quomodo Sanctum vidiſſet, & quomodo ſtatim diſparuiſſet.

πρὸς τὸ ἐπιχώριον, Χαίρεις ἀγαπητέ. ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ ἐπιχώριος λέγει, Κύριε Ἠλία. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος, Ἐγώ εἰμι. λέγει ὁ ἐπιχώριος, Οὕτως εἰ μὴ σὺ προσαγορεύσας ἐλάλησας, οὐκ ἂν ἐπέγνων σε· θεωρῶ γάρ σε ἐν ἄλλῃ τάξει καὶ καταστάσει, παρ' ἣν πάλιν ἐπιστάμην. ἆρα ἥκεις κατὰ τὸ ἔθος πρὸς ἡμᾶς εἰς τὸ χωρίον, ὅπως τὰ ἄροτρα ἡμῶν κατὰ τὴν τέχνην τὴν τεκτονικῆς ποιήσῃς; ἔφη οὖν ὁ ἅγιος, Εἰσέρχου εἰς Δαμασκὸν, καὶ λαληθήσεταί σοι ἐκεῖ τὰ περὶ ἐμοῦ. καὶ εὐθέως ἄφαντος γέγονεν ὁ ἅγιος. καταπλαγεὶς δὲ ὁ ἐπιχώριος, ἀπῄει θαυμάζων ὅπως τε εἶδε τὸν ἅγιον, ὅπως τε εὐθὺς ἀ-

φαῦλος γέγονε. καὶ γοῦν φθάσας πρὸς τὴν πύλην ἔξω Δαμασκοῦ, ἐστράφη πρὸς τὸν σταυρὸν τοῦ ἁγίου, καὶ ἐπιγινώσκει αὐτὸν κρεμάμενον. καὶ δὴ ἐρωτᾷ τινας ἐπιχωρίους, οὓς καὶ ἔτυχεν ἐκεῖ ἐκπορευομένους τῆς πόλεως, καὶ φησὶν, Ἀδελφοὶ, οὐχ οὗτός ἐστιν Ἡλίας ὁ Ἡλιουπολίτης ὁ τέκτων; ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, Ναὶ, οὗτός ἐστιν, καὶ ἀφ' ἡμερῶν πολλὰ διὰ Χριστὸν παθὼν, ἀπεκτάνθη καὶ ἐκρεμάσθη, ὡς ὁρᾷς. τότε ἀνέκραξε ὁ ἐπιχώριος μετ' ἐκπλήξεως, Μὰ τὸν Θεὸν τὸν ἁγιάζοντα αὐτὸν, σήμερον πρὸ δυὸ ὡρῶν συνηντήθην αὐτῷ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον,

Veniens itaque Damaſcum, ad Vrbis portam extra, conuerſus ad Sancti patibulum, eum eſſe qui ex illo penderet, agnoſcit. Quærit itaque ex quibuſdam indigenis, quos extra portam illic loci deambulantes inuenit, aitque, Fratres, num iſte Elias Heliopolita faber lignarius exiſtit? Reſponderunt illi, Sanè, ille eſt, multaq; nudius tertius propter Chriſtum paſſus, occiſus eſt ac ſuſpenſus, vt vides. Tunc ille ſtupore exclamans, Deum teſtem inuoco, inquit, qui illi ſanctitatem præſtat, hodie ante duas horas coram aduerſus mihi obuiam factus eſt,

equo insidens, candido habitu, hæcque mihi locutus est. Necdum verba expleuerat, cùm Fidelium quosdam deambulantes videt, prono capite Sancto è stipite pendenti reuerentiam habentes, ac signo Crucis frontem munientes; moxque veniens quispiam, indigenæ illa visione audita, Ipse quoque, inquit, narrabo, quanta Deus heri manifestauit, vt sanctum suum Nouum inclytum Martyrem clarificaret.

Martyris gloria manifestata, ac diuinus cultus.

E vicino cuiusdam Arabum ipse habito; noctuque vicinum meum audiui vocantem domesticos, atque Arabum lingua di-

ἐπὶ ἵππῳ καθημένῳ ἐν λευκοῖς ἱματίοις, καὶ ταῦτά μοι εἶπεν. Ἔτι τοῦ λόγου διηγουμένου, ὁρᾷ τινας τῶν πιστῶν διαπορευομένους, καὶ πρὸς τὸν σταυρὸν τοῦ ἁγίου κλίναντας τὰς κεφαλάς, καὶ σφραγιζομένους τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ τὸ πρόσωπον· καί τις κατ' αὐτὸ γενόμενος διηγεῖτο μαθὼν τὰ τοῦ ἐπιχωρίου, ὅτι κἀγὼ διηγήσομαι ὑμῖν ὅσα ἐγνώρισεν ὁ Θεὸς, δοξάζων τὸν ἅγιον αὐτοῦ νέον μεγαλομάρτυρα, χθές.

Γείτων εἰμί τινος Ἄραβος, καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἤκουσα τοῦ γείτονός μου προσφωνοῦντος τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ λέγοντος τῇ Ἀράβων διαλέκτῳ,

Ἀναστάντες ἴδετε ὅσα ποιοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ οὗτοι τῷ φονευθέντι καὶ σταυρωθέντι. καὶ ἀναστάντες οἱ αὐτοῦ, διηρώτων πυθόμενοι τί γέγονεν. ὁ δὲ ἔλεγεν, Ἀπὸ ὥρας ἱκανῆς παρακύπτων ἤμην διὰ τῆς θυρίδος, καὶ ἔβλεπον ὅτι ἐκρέμασαν οἱ Χριστιανοὶ πολυχανδῆλον μέγα ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐσταυρωμένου ἐξάπτον, καὶ ἐπισυνάξαντες τὰ παπαδίσκια αὐτῶν καὶ τὰ ἀββαδίσκια αὐτῶν, χορεὺς περιέστησαν κύκλῳ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, καὶ ἔψαλλον ὑμνοῦντες τοὺς ἄθλους αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Ἠλίαν εἶδον συμψάλλοντα τοῖς χοροῖς τῶν παίδων, καὶ προσ-

centem, Surgite, videte quanta hice Chriſtiani faciant occiſo illi, & in crucem acto. Surrexere illi, quærebantque percontantes quidnam accidiſſet. Tum ille, Diu ſatiſque hora prolixa eſt, ex quo per feneſtram proſpiciens, videbam ſuſpendiſſe Chriſtianos ingens multorum luminum accenſum candelabrum ſuper pendentis in patibulo caput, collectiſque Clero ſuo & Monachis, choros circum eius patibulum agere, atque illius celebrando certamina, pſallere. Sed & ipſum Eliam vidi vnà cum puerorum choro pſallere, ac ſalutare.

Ipſe qui neci traditus eſt, quaſi viuens inter choros pſallebat. Non hic Chriſtianorum cultus inquit, in eum opera eſt, ſed Dei viſio, monſtrantis, hunc ſic occiſum, qui pro ſua fide necatus ſit, magnam gloriam conſecutum eſſe. Hæc Arabs cùm domeſticis narraſſet, è feneſtra proſpiciens, nihil amplius vidit; inque ſeipſum veniens, Verè, inquit, non hæc humanæ ſedulitatis officiique erant, cùm cuſtodes circunſtarent, ac diu noctuque ne quis accederet, prohiberent. Tum profectus Arabs, narrauit ſecretò Leithi vrbis Præfecto. Ille, mox vt narran-

φωνοῦντα. αὐτὸς ὁ φονευθεὶς ὡς ζῶν ἔψαλλε τοῖς χοροῖς. οὐκ ἐπιτήδευμα ἐπὶ Χριστιανῶν, ἀλλὰ Θεοῦ ἐπιστασία, δεικνύντος ἡμῖν, ὅτι οὗτος ὁ πεφονευμένος μεγάλης δόξης ἠξίωται ὑπὲρ τῆς πίστεως αὐτοῦ φονευθείς. διηγησάμενος οὖν ὁ Ἄραψ ταῦτα τοῖς τοῦ οἴκου αὐτοῦ, παρακύπτει ἰδεῖν, καὶ οὐκ εἶδεν οὐδὲν οὐκ ἔτι· καὶ ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν, ἔφη, Ἀληθῶς οὐκ ἦν ἀνθρώπων τοιαῦτα ἐπιτηδεύειν, τῶν φυλάκων περιϊσταμένων καὶ κωλυόντων πάντα ἄνθρωπον πλησιάσαι νύκτα καὶ ἡμέραν. τότε πορευθεὶς ὁ Ἄραψ, διηγήσατο μυστικῶς Λειθὶ τῷ Επάρχῳ τῆς πόλεως. ὃς ἅμα τῷ

διήγησιν ἀκούσας, ἐν-
τέλλεται περὶ τοῦ πλα-
τυνθῆναι τὰς ὀπτασίας
κατενεχθῆναι τὸ σῶμα τοῦ
ἁγίου ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ
καυθῆναι πυρί, ἵνα μὴ
λαβόντες οἱ Χριστιανοὶ
ναοὺς κτίσωσι, καὶ ἑορτὰς
ἐπιτελῶσιν, πανηγυ-
ρίσαντες τὴν μνήμην
αὐτοῦ. Τότε κατάγουσιν οἱ
ὑπηρέται τὸ σῶμα τοῦ
ἁγίου, καὶ σχίσαντες τὸ
ξύλον τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ,
καὶ ὑποστρώσαντες, εἶτα
ἐνθέντες τὸ σῶμα, καὶ
ἐπιθέντες ἄλλην ὕλην,
ὑφάπτουσι πῦρ· καὶ ἡ μὲν
φλὸξ ἐκουφίζετο ἐπὶ
πολὺ ἕως ὕψος οὐρανοῦ·
τὸ δὲ ἱερώτατον σῶμα
ἔμεινεν ἄκαυστον. οἶμαι
ὅ, διὰ τὸ γεγράφθαι
τῷ Δαβὶδ περὶ τὸ

tem audiſſet, antequam plures fierent viſiones, Sancti cadauer è patibulo deponi atque igne cremari iubet; ne Chriſtiani accipientes, ſacras ædes conderent, atque illius memoriam celebrando, feſta agerent. Tunc miniſtri deponentes Sancti cadauer, ſciſſoque ligno patibuli ac ſtrato, ipſum iniicientes, atque alia lignorum adiecta ſtrue, ignem ſuccendunt. Flamma longè procul in cœlum vſque ſublata: ſacratiſſimum corpus nihil ea læſum, incolume manſit. Idcirco nimirum, quod beatus Dauid præterea ſcripſe-

Corpus è patibulo depoſitum; fruſtra tentatum vt combureretur.

Psal. 33. v. 18 & 21. rit, *Clamauerunt Iusti, & Dominus exaudiuit eos.* Et, *Dominus custodit omnia ossa eorum; vnum ex eis non conteretur.* Re autem illis non succedente, malè peruicaces, maiorem aliam priore aridorum virgultorum sarmentorumque copiam imponunt; quâ, in cœlum erumpens flamma, rogo conglobatur. Seruatur tamen Sancti corpus, haud secus ac trium Puerorum corpora in Dan. 3. 50 fornace, qui Persarum Regis simulacro genu minimè flexissent, vti nec illud idolo Matutino cultum adhibuerat; Veneris scilicet stellæ. Tertiò demum supra tri-

Errore Saracenico, de quo Nilus libro de cæde SS. Patrum.

εἰρημένον, Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι, καὶ ὁ Κύριος εἰσήκουσεν αὐτῶν. καὶ, Κύριος φυλάττει πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν· ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται. ἀλλ' οἱ ἀναιδεῖς κακῶς ἀμαρτάνοντες, ἑτέραν ὕλην φρυγάνων πλείονα τῆς προτέρας ἐπιθέντες, ἡ μὲν φλὸξ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀναφερομένη ἐνεκλύσατο τῇ πυρκαϊᾷ· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ οἷα ἐπεφύλακτο ἐν τῇ καμίνῳ τὰ σώματα τῶν ἁγίων τριῶν παίδων (ἐπεὶ ϛ μὴ δὲ τοῦ- 5.
το προσκεκυνήκει ἰνδάλματι τῷ αἰθερινῷ) μὴ καμψάντων γόνυ εἰκόνι τῇ Περσικῇ. πάλιν ἐκ τρίτου πλέον τῶν τριάκοντα

φορτίων ἀμπελίνων φρυγάνων ῥίψαντες τῇ πυρκαϊᾷ, οὐδὲν καινότερον ἐποίουν δρῶντες τάδε οἱ ὑπηρέται, ἢ μικρὸν φλογίσαντες τὸ σῶμα. ὕστερον ἀποκάμόντες, καὶ εἰς μέλη συγκόψαντες, ῥίπτουσιν εἰς τὸ μέγα ῥεῦμα τοῦ παρακειμένου ποταμοῦ, ἵνα κἀν τούτῳ συνάψῃ ψάλλων ὁ μάρτυς, ὡς λέγει Δαβὶδ, Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν.

Τότε θάμβος εἶχε τοὺς ὑπηρέτας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐμφανίζεται ὁ ἅγιος μεγαλομάρτυς πολλοῖς τῶν κατὰ Δαμασκὸν φιλοχρίστων ἀδελφῶν, καὶ ὑποδείκνυσιν

ginta ſarmentorum è vite onera in rogum procliuè proiicientes, nihil vltra eo conatu miniſtri effecere, quàm vt leuiuſculè flamma cadauer adureret. Tum itaque animum deſpondentes, atque fruſtatim corpus conſcindentes, in adiacentis fluminis magnum profluentem proiiciunt; vt hîc quoque ſubnectat Martyr, ac pſallat, vti Dauid ait, *Tranſiuimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium.* Pſal. 65. 12.

Ea re, ſtupor miniſtros inuaſit. Poſtea ſe ſanctus inclytuſque Martyr, religioſiſſimorum Fratrum Damaſci non paucis conſpicuum facit,

eiſque quædam ex ſanctis membris, quæ diſtracta auulſaque fuerant, quo ea Chriſtus loco ſeruauerat, ſecundo flumine deuecta tractáque oſtendit; diſpicienteſque ac colligentes, non in propatulo habent; ſed vnguentis delibuta in occulto ac ſilentio illic venerãtur, ne ſi deinceps in notitiam venirent, quicquid ſacrorum pignorum eſt, prorſus aboleretur.

Martyrũ Reliquiis inſidens diuina virtus. Ipſine hæc præſtent, an Angeli in eorum perſona, Aſterio, Auguſti. &c. incertum.

Denique palam oculis, maiorem Spiritus ſancti virtutem ac potentiam, quàm pro animi ſui facultate, efficacitatis gratia, vir Sãctus nactus oſtenditur; quæ Reliquiis illius inſideat, ac ſanctitatem prębeat. Prodit

αὐτοῖς τινὰ τῶν διασπασθέντων αὐτοῦ ἁγίων μελῶν, ὅπου κατασυρέντα διὰ τοῦ ῥεύματος ἐφύλαξεν ὁ Χριστός· καὶ διασκοπήσαντες καὶ ἀναλαβόμενοι ἔχουσιν οὐ φανερῶς, καὶ αὐτὰ μυρίζοντες καὶ τιμῶντες κρυπτῶς ἐν μυστηρίῳ, ἵνα μὴ πάλιν διαγνωσθέντα τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου, ἀφανισμῷ παραδοθῇ.

Καὶ γοῦν δ ἐμμερανίζεται ὁ ἅγιος, μείζονα δύναμιν τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας χάριν ἔχων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐγκαθημένην τοῖς λειψάνοις καὶ τὴν ἴασιν παρεχομένην· ἐμμερανίζεται δὲ καὶ τοῖς 6.

ἐπικεκλημένοις ἑαυτὸν ὁ Ἅγιος Ἄγγελον τέ καὶ τὸν ἑαυτοῦ βλέποντα Δεσπότην, ἔχων ἐν οὐρανοῖς ὀξύτατον λειτουργικὸν πνεῦμα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενον, ὡς ὁ Δεσπότης κεχάρικε τὰς αὐτοψίας καὶ ἐπιφοιτήσεις διακονοῦντα.

Οὐκοῦν πίστει πλείονα θυσίαν αὐτοῦ, ὡς Ἄβελ παρὰ Καΐν, Ἡλίας προσενέγκας τῷ Θεῷ, βασάνοις καὶ θανάτῳ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι, δι᾿ ὧν ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, συμμαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ὡς δι᾿ αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ, ὡς πᾶς τις τῶν ἐν κεφαλαίοις ἀπαριθμηθέντων κατὰ πί-

verò ſe quaſi ad oculũ Vir ſanctus inuocantibus Angelũ, & qui ſuum videat Dominum; nempe habens in cœlis velociſſimum adminiſtrum Spiritum, qui ad miniſterium mittatur, ſic viſiones apparitioneſq; adminiſtrãtem, quemadmodum Dominus indulſerit.

Igitur qui fide vberiorem hoſtiam (velut Abel quàm Caïn) Elias obtulerit Deo, tormentis & morte igneque & aqua, quibus teſtimonium quod eſſet iuſtus nanciſci meruit, Deo pariter teſtimonium perhibente ſuper donariis eius, quod per eam mortuus, adhuc loquitur; velut

Hebr. 11. 4.

quiſquis Sanctorum Scriptura teſte per fidem in Capitulis percenſetur : nos quoque eum fide inuocantes, adiutorem in omni tribulatione inueniemus; quique loquatur & gratiam tribuat, iugiterque pro illis qui eidem addicti ſint fidei eundemq; Dominũ colant, Chriſtianis interceſſor exiſtat ; in Chriſto Ieſu Domino noſtro, cui gloria & poteſtas cum æterno Patre ac ſanctiſſimo Spiritu , in ſæcula, Amen.

στιν ἁγίων τῇ γραφῇ, καὶ ἡμεῖς πίστει αὐτὸν ἐπικαλούμενοι, εὑρήσομεν βοηθὸν ἐν πάσῃ θλίψει λαλοῦντά τε καὶ τὴν χάριν διδόντα καὶ πρεσβεύοντα διηνεκῶς ὑπὲρ τῶν ὁμοπίστων καὶ ὁμοδούλων αὐτοῦ Χριστιανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

AD S. ELIÆ IVNIORIS ACTA, NOTÆ.

EX guſtu , quem Viri quidem eruditi fecerant, lecto eis obiter in Ex. Viri Petri Seguierij Franciæ Cancellarij antiquo Cod. Eliæ Iunioris illuſtri certamine , erant

Viri perinde docti, piique & amici qui produci eum thesaurum publicique iuris fieri, etiam atque etiam expeterent; hoc nempe rati, qua scriptum illaborata styli simplicitate ac ingenuitate, diuinæque gratiæ ac prædestinationis præfert lumina, detegitque olim iam, ac sectæ initio vsurpatas, nec adhuc antiquatas, opprimendis Christi Fidelibus Mahumetanorum artes, non parum vtilitatis ac ædificationis, posse lectum præstare; eius commodùm exemplum, eruditi Viri Danielis Papebrochij S. I. manu descriptum, nactus, vt vulgarem mihi passus sum suaderi; eo vel nomine, quod Eliæ dies Natalis, vulgati iam Februarij Ioan. Boll. & Hensch. Kalendis occurrit, nec ab illis, seu etiam Papebrochio, Martio iam insudantibus opportunè satis illius Acta hæc possunt repræsentari. Exordium ipsum fusius, nullaque eloquentiæ seu venæ eruditioris habens lumina, sed rudem quandam Euangelij Meretricis Lucæ 7. enarrationem, mihi omissum, ne frustra chartas videretur implere. Vnum istud in eo obseruandum, quod dicat, multorum se contradicendi libidinem animique ad fidem duritiem, quod spectat ad sanctos magnosque Martyres, antè iam in duabus historiis abs se antea scriptis confutasse; quas ipsas, quos dicebam Henschenius & Papebrochius (deside-

rato illis nuper ſodali ac quaſi molitionis Antiſtite, Ioan. Bollando) eruditis ſuis obſeruationibus ac notis illuſtratas ſunt repræſentaturi, ipſomet forſitan eorum Martio, ac quo hiſtoriam excidij Lauræ S. Sabbæ, in eoque Martyres exhibebunt.

1. Καὶ ἐγὼ κατ' αὐτοὺς μάρτυρας. His nimirum, nihilque ſobriis aut veracibus teſtibus, non rarò opprimunt, cùm nihil ipſi cogitauerint, quos falſa religione ſuæ ſectæ addictos velint. Qua de re ad ſuperiorem Vitam.

2. Φωνὴν ἀφεὶς μικρὰν παρακλήσεως. Iſtud humanioris affectus ſic Auctori expreſſum, quo viſus Martyr conſtantiæ tenorem nonnihil deſerere, paulóque mollius ex humana imbecillitate certare, maiorem ei conciliat fidem. Quod argumentum ſæpius vexat Chryſoſtomus in ſacris Scriptoribus ac canonicis, ſic nudè cuncta referentibus, eaque procliuius, in quibus aliquid quaſi dedecoris videatur. Voluit autem Deus ſic agonis initio Athletam vix non fatiſcentem pro verberum acerbitate tenera ætate exhibere, vt mox ipſius gratiæ vis, ipſũ durando, ſummaque conſtantia ac fortitudine augendo, clareſceret. Nec enim humanarum virium Martyrij laurea eſt, ſed earum quas in nobis miſericorditer Deus fortis adiutor operatur; vt inter alios egregiè in Epiſtolis

Maximus,

Maximus, ipſe confeſſionis, vel (vt aliis placet) martyrij ipſo clarus titulo; eiuſque agone vtramque ſortem expertus.

3. Ἐξ ἀνεψιῶν Μααδὶ τοῦ βασιλέως Ἀράβων. Theoph. Arabum Caliphas ſummos Principes, Ἀρχηγοὺς ferè vbique vocat, *Duces*, non Βασιλεῖς, quod nomen nec aliis Regibus, excepto Bulgariæ, tribuebant Conſtantinopolitani, malentes barbarè Ῥῆγας nuncupare: vt eſſet illis Βασιλεὺς, quod nobis *Imperator*; qui ipſe ſingulariter apud Chriſtianos dicitur: etſi Rex Galliæ ipſe Imperator in regno, qua ſumma immunitate ab omni iure Romani Imperij, potentiſſimo regno præeſt, dictus inueniatur. Quod verò ab vno ex Maadi nepotibus militari iam imperio fungente audita Eliæ cauſa eſt, argumento ſit, contigiſſe eius Martyrium aliquo poſt tempore à Maadi exceſſu, cuius imperio annos nouem adſcribit Theoph. Annales Arabum Erpenio Interpr. annos decem & menſes duos; cœpitque imperare quo anno Leo Conſtantini Copronymi filius; extinctis eodem anno vtriuſque, quibus ſucceſſere, parentibus, mundi an. 6268. Chriſti 768. quos idem Theophanes δεινοτάτους θῆρας (*acerrimas beſtias* Anaſt.) diuturno imperio dirè ſimul depaſtos genus humanum, dicit. De Maadi ſingulare aliquid idem refert, eius & Leonis Imperij an. 5. quod

nec importunũ videatur hîc loci. Sæuam nimirũ eius in Chriſtianos, præſertim Emeſæ, perſecutionem, miniſtro Macheſia, dicto Zelotes, ab ea puto augẽdæ ſectæ inſana libidine ac κακοζηλία. Malè Anaſtaſio Luparæ, *Zeloces*. Sic apto itaq; miniſtro, δίδωι ἐξουσίαν ἀποςατεῖν τοὺς δούλους Χριςιανῶν καὶ ἐρημοῦν τὰς ἁγίας ἐκκλησίας. Sic quoque Anaſt. habuit. *Dat ei poteſtatem apoſtatas faciendi Chriſtianorum ſeruos*. Error hic ſanè, etſi antiquus; nec difficilè fuit ſuffigere vel Fabrotio, vel noſtro Goario, ſi animum aduertere voluiſſent. Goar. *Miſit cum poteſtate, Chriſtianorum ſeruos ad ſuum obſequium & religionem traducendi, & ſanctas Eccleſias deuaſtandi*. Quid verò hæc ad ſeruos Chriſtianorum, & non ad filios? Id nempe contra datam Chriſtianis fidem, vt nemo Chriſtianis ortus parentibus ad Mahumeti ſectam inuitus cogeretur: de cuius ipſius fœderis violatione ſequitur, ἔφθασε δὲ καὶ ἕως Δαμασκοῦ, καὶ πολλὰς ἐκκλησίας ἐρήμωσε, μὴ προσέχων τῷ δοθέντι λόγῳ τοῖς Χριςιανοῖς ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Hæcne fides Chriſtianis data, vt eorum ſerui non cogerentur ad Mahumetiſmum, & non magis ipſi eorumque liberi: qua & fide, modò Turci Chriſtianis illudunt, ſibique faciunt viam, vt etſi non aperta atque publica ſeu generali perſecutione, priuata tamen quæſitis artibus paulatim Chriſtianorum genus omne aboleant.

Sic & ipſe Macheſias ſimulauit. Καὶ ἔρχεται ἕως Ἐμέσης, καὶ ἐπαγγέλλεται μὴ ἀναγκάζειν εἰ μὴ τοὺς ἀπὸ ἀπίστων εἰς τὸ μαγαρίσαι· ἕως ἂν ἐφανερώθησαν οἱ Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοί. οἱ ἀπὸ ἀπίστων; ipſi haud dubiè oppoſiti, non δούλοις Χριστιανῶν, ſed υἱοῖς, ſiue τοῖς ἀπὸ Χριστιανῶν. Anaſt: *Et venit vſque Emeſam, & repromittit ſe non compellere ad mengerizandum* (*magarizandum*, id eſt eiurandam Chriſti fidem & Mahumedis ſectam amplexandam) *niſi eos, qui ex infidelibus dudum fuiſſent; donec patefacti ſunt Hebræi & Chriſtiani.* Grandis certè perſecutionis procella, qua ſtuderent Hebræi & Chriſtiani inter Mahumetanos latere, & quibus prodendis, illa opus fuerit ſtrue: quod tyranni conſilium penè obſcurat noui Interpr. verſio. *Emeſam itaque ſe confert, & nemini Chriſtianum cultum vt deſerat, niſi fortè infidelium poſteris, ſe vim illaturum pollicitus, in Hebræos demum & Chriſtianos apertam perſecutionem mouit.* Malim tantiſper βαρβαρίζειν, quàm quæſito verborum lenocinio, Auctorum ipſa lumina Lectoribus tegere. Quod in primis Perroto accidiſſe eruditi obſeruarunt, ſic Polybium reddenti, vt neſcias, an ipſe auctor, vel interpres exiſtat? cùm plerunque ſua non bona, Polybianis ipſis accuratis, ac quibus militaria egregiè perſcribit, ſupponat. Emeſæ ergo ingens tunc perſecutio: καὶ εὐθέως ἤρξατο ἀθίως

βασανίζειν, καὶ ὡς οὐδὲ Λυσίας καὶ Αγρικόλαός ποτε. *Tanta vi tormentorum cœpit impiè ſæuire, quanta neque Lyſias aut Agricolaus.* Sic Anaſt. *Sicut nec Lyſias, &c.* habentque reliqui Codd. præter Regium; ex quo P. Goar οὓς, οὐδὲ, repræſentat. Ad ipſas puellas nubiles, Archidiaconi Emeſæ filiam, eiuſque filij Eſaiæ, ſæuitum, quas auctor Theophanes, poſt mille flagra aliaque tormenta, victoriæ coronam à Chriſto reportaſſe. Vtque mihi ipſe aliquid indulgeam, addamque eruditiſſimi Viri Caroli Dufrenij Domini du Cange Quæſtoris Regij Ambiani coniecturis, in ſua de Ioannis Baptiſtæ Capite nudius-tertius producta diatriba, iam tum eaque ipſa occaſione putem, deſiiſſe Ioannis ſanctiſſimi Caput Emeſæ, alioque, quò illi tutũ ab Agarenis foret, cautè ac ſecretò tranſlatum eſſe; vbi annos circiter 20. in Eccleſia illi ſacra Emeſæ quieuiſſet, ab anno Conſtantini 20. ad Leonis eius filij annum 5. quo conſignata Theophani habetur Arabum hæc in Emeſenos, ipſamque eorum Eccleſiam, graſſatio. At num fortè Archidiaconi filia, eiuſque fratris, eo nomine pulſatæ, quòd à parente patruoque ſacrorum cimeliorum aliquid accepiſſent, ac in loca quæ Chriſtianorum ditionis eſſent, aſportari curaſſent; vel fortè ipſum Ioannis Caput: haud enim illud alienum videatur ab Archidiaconi cura

rerum Eccleſiaſticarum eiuſque gazæ, vti ex ipſo Archidiaconorum munere liquet, & Laurentij Eccleſiæ Romanæ Archidiaconi exemplo; qui ſic theſauros Eccleſiæ concreditos habuit, ac ſingulari exemplo ante martyrium in pauperes erogauit. Γυναῖκες δὲ ἐνίκησαν αὐτοῦ τὴν μανίαν χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ αὐταὶ νεβίποσαι· ἡ τοῦ Ἀρχιδιακόνου Ἐμέσης καὶ ἡ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἡσαΐου, πολλὰ βασανισθεῖσαι, καὶ μὴ ὑπείξασαι τῇ ἀσεβείᾳ. ἀπὸ γὰρ χιλιάδων βουνεύρων λαβοῦσαι, καὶ πολλῶν κολαστηρίων πειραθεῖσαι, τὸν στέφανον τῆς νίκης παρὰ Χριστοῦ ἐκομίσαντο. Etſi verò eo iam tempore eaque occaſione Ioannis caput Emeſa aſportatum atque occultatum fuiſſe videatur; quod tamẽ in eius Eccleſia, eo in eam illato, facta eſſet ſeu extructa κατάβασις; *deſcenſus* ſcilicet, vt vocat Anaſtaſius, & vt P. Goar paulò Latinius, *Confeſſio* (locus ſcilicet ſubterraneus) quo illud velut ſepultum haberetur, vti erat Romæ in parte Vaticani Apoſtolorum Confeſſio, vniuerſis Chriſti Fidelibus ſummè venerabilis ſtatio, ob Apoſtolorum in eo condita corpora. Καὶ ἡ κατάβασις ἐκτίσθη, ἔνθα μέχει τῆς σήμερον ὑπὸ τῶν πιστῶν προσκυνουμένη, εὐωδίᾳ σωματικῇ τε καὶ πνευματικῇ τιμᾶται, βλύζουσα τοῖς πίστει προστρέχουσιν ἰάματα. Anaſt. *Et deſcenſus ædificatus eſt, vbi vſque hodie à Fidelibus adoratum, omni ſuauitate, corporali ſcilicet & ſpi-*

ritali honoratum odore, & emanans effundit omnibus sanitates, qui fide flagrantes accurrunt. Sic potuit Theophanes sentire, nec necesse vt verba referat alicuius Auctoris ætate superioris, in adiecta illa lacinia (quod esset nimis ambiguè loqui & ὁμωνύμως) etsi reipsa, illo iam 5. Leonis anno, venerabile Caput inde sublatum fuerat; non solum quod ipse Romanæ ditionis cùm esset, quæ erant Arabum ditionis ignorare poterat, sed quod ipsi Emeseni adhuc se sacrum pignus possidere putabant, ob miracula odorisque fragrantiam in ea Confessione ex priori illius hospitio relicta. Nec enim Reliquiæ sic quasi sepultæ (quæ earum olim procliuior erat religio) ipsæ ob oculos positæ sunt, vt statim adorantibus deprehendatur eorum absentia, velut modò S. Iacobi Compostellæ, Francisci Assisij, Philippi Nerei Romæ in Vallicelli, &c. Nec fortè malè coniiciat, qui existimet hactenus perseuerasse eam opinionem Emesæ, donec facta reuelatione sanctissimo Ignatio, esse sacrum Caput Comanæ, ex certis documentis innotuit esse illud verè Ioannis Caput, nec ipsum reipsa extare Emesæ, quod antè creditum erat. Sic sublatum olim Hierosolymis Corpus Stephani Protomartyris habet Græcorũ traditio, cùm se illo potiri diu post existimarent Hierosolymitæ. Sic nostri Toso-

ſates gloriantur Corpore Iacobi Apoſtoli, geſtantque noſtri Fratres ſolennibus Vrbis ſupplicationibus, cùm Compoſtellani putent adhuc ſibi reconditum, & quaſi ἐν καταβάσει extare. Ipſi Arabes putandi non offeciſſe illi Ioannis Emeſæ cultui, ſiue extabat ibi ſacrum pignus, ſiue putabatur extare: nam & ipſi, vniuerſimque Mahumetani, veteres Sanctos, nedum Prophetas Veteris Teſtamenti; ſed & Chriſtianos primi æui, ac maximè Ioannem ipſum limitem vtriuſque Teſtamenti, venerationi habent; velut ſcilicet olim Samaritani, colentes quod neſciunt: vbi præſertim ad eorum ſacra pignora aut memorias, diuina pietate miracula crebreſcunt. Nec Deus, etiam Mahumetis errore laborantibus, per Chriſtianos eorum vim denegat, vt ſunt ſigna data infidelibus, non fidelibus; quò per ea vel conuertantur, vel in errore peruicaces, inexcuſabiles reddantur. Eius generis ad noſtra vſque tempora extitit CP. celebris Ædes ſacra Magni Antonij. Sed longius arriperet, quicquid iſtud eſt argumenti: hæc ſatis ad meas coniecturas ex ipſo Theophanis textu; ſi vnum hoc addidero, quod ipſum illis fulciendis non videatur inutile. Quod vocem illam, καὶ αὐταὶ νουβίτισσαι, qua auctor ſingulare aliquid atque operæ ad rem præſentem ſibi videatur afferre, P. Goar ſic reſolutè reddit,

Virgines viris desponsatæ, vellem habere, num ex probato aliquo Grammatico didicerit, vel ex Græcorum vulgi vsu, aut verò potius ex affinitate cum Latina voce; vt illi visæ sint νουβίπασαι, quasi *nubiles* dictæ. Anast. quod non intelligebat, non est ausus mutare; nam reddit, *Et hæc cùm nubitenses essent.* Habet Theoph. haud rarò plures voces non satis Græcas; hanc tamen non est necesse non Græcam esse. Suid. & ex illo Varinus, νουβυστικόν, νοῦ πεπληρωμένον. γυναῖκα δ᾽ εἶναι πρᾶγμ᾽ ἔφη νουβυστικόν. Nempe Aristoph. in Ecclesiast. p. 492. *Mulierem dixit esse rem sapientiæ plenam.* Sic itaque putem τὸ, νουβυστικαὶ, mutatum in νουβίπασαι: voluisseque Theoph. seu eum ex quo ille accepit, ad ipsum Aristoph. locũ alludere; ac fœminarum Virginum eximiam prudentiam, ipsa earum stirpe dignam ac celebrato martyrio, ex illo commendare: præsertim si ea ex causa, quam conijciebam ex ipsa patris patruique cognatione, illud celebrauere. Perinde dicatur, νουβυστικαὶ, quod nemo non videt quàm vicinum τῷ νουβίπασαι, ac quàm procliue fuerit sic deprauare. Varin. dici admonet, ἀπὸ τοῦ νοῦ & βύω, quod est πληρῶ.

4. Τότε ἐστράφη πρὸς ἀνατολάς. Hoc moris Christianorum, vt ad Orientem conuersi orarent; quod Basilius libr. de Spiritu sancto ad Amphilochium refert ad traditiones non

ſcriptas: quaſi ſcilicet Chriſtum agonothetam bonorumq; largitorem, qui Vir Oriens Prophetæ vocatus eſt, ob oculos ad preces conuerſi haberent. Sic itaque Elias noſter religiosè omnia exq; maiorum inſtitutione.

5. Μηδὲ τοῦτο προσκεκυνήκει ἰνδάλματι τῷ αἰθεινῷ. Stellæ Matutinæ ac Lucifero Arabes Nomades, cùm licebat, eiuſque nacti copiam erant, adoleſcente litabant ſeu faciebant: iumento albo, id eſt camelo, cùm hominis ſic deuoti copia non erat. Deſcribit graphicè Nilus in Hiſtoria cædis Monachorum Sinaitarum, filij occaſione, quem parum abfuit, quin ita triſtis victima cederet, cùm ab illis captus, inque eam rem deſtinato conſilio ſeruatus eſſet. Num verò cum Mahumetica ſecta iſtum ritum dedocti ſint atque ad mores paulò mitiores tranſlati, vt qui per eam quouis modo, etſi non vera religione, vnum Deum colere didicerint. Sic ego exiſtimem: quod tamen ex aliis gentis monumentis certius ſtabiliendum foret; nam Auctor, quà ſic perſtringit, eum adhuc ritum Paganicum prorſuſque barbarum, ac ſi adhuc vigeret, eis videtur impingere. Fortè eremi incolæ Arabes ac Nomades, aliis infenſi, eorumque ditionem diripientes, vnáque victum rapina quærentes, necdum prorſus Mahumetani erant. Non iniucundũ ex Nilo hîc delibare

ſic immanem atque impium ritum. Sic itaque ille ſcribit p. 28. Narrat. vt diſtinxit Poſſin. 3. Θεὸν οὐκ εἰδότες, οὐ νοητὸν, οὐ χειρότευκτον· ἄστρῳ δὲ τῷ πρωϊνῷ προσκυνοῦντες καὶ θύοντες ἀνατέλλοντι τῶν λαφύρων τὰ δόκιμα, ὅταν ἐξ ἐφόδου λῃστρικῆς αὐτοῖς περιγένηταί τι πρὸς σφαγὴν ἐπιτήδειον. παῖδας δὲ μάλιστα προσφέρειν σπουδάζουσιν ὥρᾳ καὶ ἡλικίας ἀκμῇ διαφέροντας· ἐπὶ λίθων συμπεφορημένων περὶ τὸν ὄρθρον τούτους ἱερεύοντες. ἂν δὲ οὗτοι μὴ παρῶσι, κάμηλον λευκὴν τῷ χρώματι καὶ ἄμωμον ἐπὶ γονάτων ἀνακλίναντες, περιέρχονται τρίτῳ κύκλῳ κειμένην παμπληθεὶ δολιχεύοντες. ἐξάρχει δέ τις καὶ τῆς περιόδου καὶ ᾠδῆς τῆς εἰς ἄστρον αὐτοῖς πεποιημένης, ἢ τῶν βασιλευόντων, ἢ τῶν ἡλικίᾳ καὶ γήρᾳ σεμνυνομένων ἱερέων· ὃς μετὰ τὴν τρίτην περίοδον, οὔπω τῆς ᾠδῆς παυσαμένου τοῦ πλήθους· ἔτι δὲ ἐπὶ γλώττης τὸ ἀκροτελεύτεον τοῦ ἐφυμνίου φέροντος, σπασάμενος τὸ ξίφος, εὐτόνως παίει κατὰ τοῦ τένοντος, καὶ πρῶτος μετὰ σπουδῆς τοῦ αἵματος ἀπογεύεται. καὶ οὕτως προσδραμόντες οἱ λοιποὶ ταῖς μαχαίραις, οἱ μὲν σὺν ταῖς θριξὶν μέρος τι βραχὺ τῆς δορᾶς ἀποτέμνουσιν· οἱ δὲ τὸ ἐπιτυχὸν ἁρπάζοντες τῶν σαρκῶν ἀποκόπτουσιν· οἱ δὲ μέχρι σπλάγχνων χωροῦσι καὶ ἐγκάτων, οὐδὲν τῆς θυσίας καταλιμπάνοντες ἀκατέργαστον, ὃ δυνήσεται λοιπὸν προσοφθῆναι φαίνοντι τῷ ἡλίῳ. οὔτε γὰρ ὀστέων καὶ μυελῶν ἀπέχονται, νικῶντες ὑπομονῇ τὴν κραταιότητα, καὶ σχολῇ περιγενόμενοι τῆς ἀντιτυπίας. Illud , εὐτόνως παίει κατὰ τοῦ τένοντος,

quod reddit Poſſinius, *ferire occupat vehementi ictu iugulum beſtiæ*; non aptum ſatis exque iudicio; cùm ſermo ſit Nilo de ſacrificio, in quo potiſſimum adoleſcens immolaretur, nec niſi eius abſentia, ſiue cùm eius copia non eſſet, beſtia; ſi tamen iam camelus omnino beſtia. Aptius ergo ſcripſiſſet, *victimæ*, ſeu, *hoſtiæ*: quæ voces & Latinæ ſunt & elegantes, & complectuntur quicquid immolaretur, vt non ſit neceſſe beſtiam quærere, inque beſtia elegantiam captare. Menda typographica non moror: verſionem meam paulò Poſſiniana humiliorem ſubiicio. *Deum non norunt: non qui mente intelligatur, non manufactum. Stellam tamen Matutinam (id eſt, Luciferum) colunt, cuius ortu prædæ opima immolant, tunc nimirum, cùm ex latrocinio eiuſmodi aliquid eos nanciſci contigerit, quod ad victimam idoneum ſit. Potiſſimum verò pueros ſeu adoleſcentes ſtudent offerre, oris forma ætatiſque flore præcipuos: quos congeſtis temere lapidibus excitata tumultuariò ara, circa diluculum ſacrificant. Si autem copia non adſit puerorum, albi coloris & ſine macula camelum, in genua inclinatam; triplici orbe ſimul omnes circuncurſant; vno quodam vel ex gentis Regalis, vel ex Sacerdotibus ætate & canitie venerabili, tum pompæ præeunte, tum cantionem ac næniam, quam in honorem Stellæ Matutinæ comparatam habent, illis auſpi-*

cante. Qui coryphæus atque præcentor tertiò obita victima, nondum à vulgo absoluto carmine, sed occupatis adhuc in modulanda næniæ clausula linguis & vocibus, eius valido iugulum ictu ferit; primusque sanguinem gustare festinat. Secundum hunc procurrentes reliqui quisque cum gladio, pars cutis particulam cum ipsis pilis abscindunt: pars, quod cuique primum occurrerit carnium, & ipsi abscindentes, rapiunt: aliis ad ipsa viscera ac intestina vorandi rapacitatem ferentibus; hoc nempe satagentes, ne quid hostiæ non consumptum reliquum sit, quod Solis ortu conspici possit. Nam nec medullis nec oßibus temperant, solidorum duritiem constantia laboris & patientia vincentes. Qui certè ritus Agni quoddam simulacrum est, ipsiusque sacrificij Abrahæ, vt est diabolus simia, ac stirpe Abrahæ gloriantur Arabes & Agareni. Potuisse tamen duriora ossa ore, dentibus, stomacho κατεργάζεσθαι, id est, consumi, vt nihil horum manè extaret, non puto: nam nec bestiis corniuoris id concessum est. Hebræi, quæ comedi non poterant, eius victimæ, igni cremabant. Humanarum victimarum execratio, & in Caraibidibus Nostrorum consuetudine paulatim obsolescit; nostrosque & ipsi Prædicatores ambiunt, modò solum Rex Christianissimus pro sua Maiorumque ex gentis genio humanitate ac clementia, vindex li-

bertatis illis eſſe annuat, dextraſque iungere veræ ſocietatis; ne quando (quod multorum docuit vſus) Chriſtiani nomen ac cultus, in ſeruitutis titulum, tyrannica regulorum poteſtate genti ceſſerit. Qua de re pluribus ſcripſi in meo Originum rerumque Conſtantinopolitanarum manipulo.

6. Ἐμμεραΐζεται ὁ Ἅγιος. Eius explicandi voci viam aperit Heſych. cui μέρα eſt ὄμματα. Idcirco etiam alterum μ addidi, vt ſit propoſitio componens, cum augmentum eſſe non poſſit. Sit itaque quaſi ob oculos coram præſentem exhibere, quod Elias tot illis viſionibus & apparitionibus, nec non miraculis, magnificè præſtabat: Spiritus virtute inſidente eius ſacris pignoribus, alia quàm pro humanæ animæ virtute, maioraque præſtante quàm pro illius ratione. Si qua Auctoris fides & auctoritas, per Angelos hæc fieri exiſtimat, præſertim viſiones & apparitiones, qui quaſi à Sanctis ſuperiori gradu in cœlis collocatis iamque Deum videntibus, propensè in miniſterium Dei nutu ac voluntate mittantur. Didicerat fortè Auctor à Dionyſio, cuius doctrina eſt ſic mitti inferiores à ſuperioribus, & per eos diſcere diuinas voluntates: ſuperioribus tamen Angelis, non hominibus; in quo Auctor Dionyſij limites videtur exceſſiſſe. Aſterius quoque Sermone εἰς τοὺς μάρτυρας, mihi aliàs ex

Col. Biblioth. producto, eius sententiæ est, seu in eam propendet; fieri ad Martyrum sepulcra miracula, administris Angelis; itemque August. mihi relatus ad diem Animarum tom. 3. de Sanctis Biblioth. PP. Concionatoriæ. Mihi certè valde arridet, quod tanta in hominibus sanctitatis lumina, tantæ vim charitatis, verè plurium Iustorum ac Martyrum hostiam, ad superiores Angelorum ordines, quasi illorum inde instaurandis ruinis, Auctor noster, pius Monachus satisque eruditus, sentit eosdem euehere.

VOCES NOVÆ, SEV NOVÆ COMPOSITIONIS, NEC IN VVLGATIS LEXICOgraphis ſatis peruiæ.

195.15 ΣΥνάξαντες τὰ * ἀββαδίσκια αὐτῶν. Congregatis *Monachis* ſuis. Sic enim Græci ἀββάδας Monachos vocant, quaſi *Patres.* iſtud verò ὑποκοριστικὸν eſt.

84. 25. Τὸ τῶν μοναχῶν * ἀγγελοπρεπὲς ἔνδυμα. 86. 5. * Ἀγγελοπρεπὲς καὶ πανάγιον σχῆμα. *Angelicus ac ſanctiſſimus* Monachorum habitus: qui & Angelos condeceat: eorum Ἀγγελικὴ ἐργασία. 16. Ἀγγελικοὶ ἀσκητῶν ἀγῶνες. 90. 18. Opus *Angelicum* & certamina.

84. 17. Τὸν * ἀεισέβαστον τοῦτον ἄνδρα. *Semper venerabilem*; cùm peculiarius σεβαστὸς dicatur de Imperatoribus, ſitque idem ac Latinis, *Auguſtus*. Hîc de Monachorum Antiſtite & patre cum aduerbio augente.

119. 15. Οἱ τούτου * αἱμόῤῥοι καὶ * δοχεῖς. Num αἱμοῤῥοϊκοὶ δοχεῖς. *Qui defluentem eius cruorem exceperint.* δοχοὺς Heſych. δοχεῖα, λουτῆρας.

3. 1. Τὸν τοῦ Θεοῦ παῖδα * ἀξιόθεον. *Deo dignum* Dei famulum. Qua phraſi Paulus, ἀξίως τοῦ Θεοῦ. *dignè Deo*, 1. Theſ. 2. 12. & Ioan. 3. 6.

148. 18. Τὸ * βουκάκρατον. quaſi *buccella ſeu offa mero intincta*, CP. Eccleſię vſu ipſa Euchariſtia, τοῖς ἀμυήτοις inaſpecta.

117. 4. * Βρυγμὸν ἠλάλαξαν. *Sublato fremitu* vlularunt.

73. 21. * Ἐθελόθυτον θῦμα. *Spontanea victima.*

204. 7. Καὶ γοῦν * ἐμμετωπίζεται ὁ ἅγιος. *Ob oculos fit conspicuus*; apparet. Sic Hesych. μέτ., ὄμματα.

188. lin. vlt. * Ἔνδεσμον πολλοῦ χρυσίου. Quasi, *Ingentis auri vim, alligaturam*. Sixt. Interp. Pro. 7. 20. *Inuolucro pecuniæ accepto in manu sua*, pro eo quod est, Ἔνδεσμον ἀργυρίου λαβὼν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. vbi schol. βαλάντιον. *sacculum*, sic & vulg. maluique reddere.

64. 6. Ταῖς θαυματουργικαῖς τῶν ἰάσεων * ἐξαυγίαις. Miraculosis *fulgoribus*. ἐξαυγὴς Eurip. *splendens*.

116. 3. Ὁ τρὶν * ἐπίδακρυς. *Lugubris*, flens super illo.

198. Μή τις ἀφέληταί τι ἐξ αὐτοῦ * εὐλογίαν. *Quod benedictionis loco ac rei sacræ*, seu pignoris, *habeat*. Sic vocatæ Reliquiæ, ac quicquid Martyris pignorum erat.

61. 15. Τὰ * ἐφάμαρτα ἱπποστάσια. *Scelerata* equorum stationes.

75. 12. Πλησίον τοῦ * ζωηρύτου μνήματος. *Vitalis vena*; quo vita manauit.

120. 12. * Θεοπόθητον πόλεμον. *Deo placitum*; ex Dei voto ac voluntate.

27. 3. * Θεοκτόνον ἐλοιδοροῦντο. *Deicidam*. 112. 13. Τὸ θεοκτόνον τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. Gentem *deicidam*.

87. 7. Τὴν παρ' αὐτοῖς λεγομένην * κάλαθον. Sic em. pro κόλαθον. Eodem modo Hesych. τὴν σάμιον exponit. Dicamus nos, *Vrceolum, aquile*, ex quo expeditum esset aquam infundere. Alias eius vocis significationes habet Voss. in Lexico etym.

213. 28. Καὶ ἡ * κατάβασις ἐκτίσθη. *Descensus. Confessio*; subterraneus locus, sacris pignoribus ac Sanctorum condendis Reliquiis.

89. 9. Τίς τῆς * κινδυνοθελῶν. *Proiecta audacia & temeritatis*,

temeritat. ~, ſeu etiam *malitia creandis periculis.*

89.2. * κρυφιοπεύστεις ἀναζητήσεις. *Quaſi ex cuniculis*, ſecretò rimando. 98. 9. * κρυφιοπευστεῖν. Sic inſidiandi animo occultè percontari.

116. 23. Κατηφὴς * κυρτοβατῶν. *Incuruus incedens.*

89. 3. * Λαθραιοπόροις ἀναζητήσεις. *Secretas, quaſi ex cuniculis.* 98. 8. λαθραιοπόρως. Sic *ſecretè.*

77. 7. * Λαύρᾳ τοῦ ἁγίου Σάβα. Sic ſæpe pro Monaſterio, idque maiori, quod quaſi vicus eſſet. Nam Λαύρα Alexandrinis, vicus eſt, ἄμφοδος, ῥύμη, vt auctor eſt Athen. ipſe Alexandrinus.

7. 10. Δένδρῳ τινὶ, τῶν παρ' αὐτοῖς * λωτῷ καλουμένῳ. De Loto eiuſque diuerſis generibus, vt etiam arbor eſt, multa Ioan. Bodęus ad Theophr. Ritè Nicet. 32. ἄκαρπον vocat, ἢ κακόκαρπον. Silueſtris ſcilicet generis.

80. 40. Ἐν ξενοδοχείῳ, τὸ λεγόμενον * μετόχιον. Quaſi *Hoſpitium.* minus Monaſterium & Cella. 130.

156. 4. Τὰ * μέτρα τῶν ξύλων. pro eo quod eſt μέτρια, ex apographo. Eadem fortè periphraſi, qua Hom. & Heſiod. μέτρα κελεύθου, *viam* dicunt, μέτρα θαλάσσης, *mare.* Sic, τὰ μέτρα τῶν ξύλων, *ligna ipſa*, in quibus Elias artem exercebat: in camelorum ſcilicet aliorumque iumentorum impedimentis & ſtratis, quę inferius Auctor, eorum σάγματα vocat.

92. 11. Τὴν τοῦ τέκνου * μονίαν ἰδέσθαι. Μονίας Heſych. νήφων. ſubditque rationem, τοὺς γὰρ μεθύοντας δευτέρους εἶναι φασίν. Ergo μονία hîc dicta, ſobria diſciplina pro ſanctiore inſtituto, in eoque perfectio; quam religioſa parens, in filio Monacho videre geſtiuerit. Vnum hoc viſere pietatis eſt, reliqua curioſitatis.

62. 7. Τρόπον τῆς * νικουργίας. *Parte victoria* modum.

217. 216. Καὶ αὐταὶ * νεβίτισσαι. Num pro νεβυστικαί, *plenæ ſapientia & intelligentia*? catæ virgines ſeu

puellæ : non nubiles , aut viris depſponſatę.

8. 19. Πόλις * ξυλολατροῦσα. *Arboris cultui dedita.* Sic & Germanus SynodoCopronymiana dictus per calumniam ξυλολάτρης , ex cultu Imaginum , quas Græci in tabellis & ligno pictas paſſim habent; rarò opere ſtatuario effectas. Orient. Relatione ad Theoph. Imperat. p. 125. meæ edit.

3. 8. Λαμπρῷ καὶ * οὐρανοβαφεῖ χρώματι. *Purpuraſcente cœleſtique ac ceruleo colore.*

64. 19 Παρὰ τοῦ * παντάνακτος καὶ σεδιάρχου. *Abomnium Rege.* Παμβασιλέως. Summo omnium Rege.

199.15. Συνάξαντες τὰ * παπαδίσκια αὐτῶν. Congregatis *Pre byteris*, quos ſic Græci παπᾶς dicunt. Iſtud verò ὑποκοριστικὸν eſt.

22. 20. Νῶτον διδόντες * παραφρονοῦντα. Dorſum *inſanum.* Vexatus locus Zach. 7. p 54.

173. 16. Εν * παστοφορείῳ καθισθέντα. Exponit Hier. Thalamum in quo habitat Prępoſitus templi. Gloſſę Arabicol. *Pastophorium , atrium templi , vel ſacrarium.* Heſych. ναὸς εὐανθής. Templum floridum; aula, cubiculum; quę vel maximè acceptio hîc quadrat. Viſio hæc affinis valde, ei, quę legitur in Actis ſanctæ Perpetuę ; nec diſſimilis in Elia, ipſeque exitus victoriaque de Æthiope.

101.14. Εν τῇ πόλει * Φωσάτῳ. *Quo loco Prætor habebat ſtatiua 147.*

30.5. Ο * πυρώρεαιος. De arbore in Deum conſecrata.

84. 18. Η * φωτιστικὴ ἐσθής. *Veſtis candida pro Baptiſmi ritu.*

85. 8. Βεβήλοις χερσί. Em. χείλεσι. His enim eructamus , non manibus.

90. 20 Τὴν ἑκάστου ἀρετὴν * ψυχολογῶν. *Animi penu legens ac recondens.*

INDEX RERUM,

quæ præcipuæ in horum trium Martyrum Actis continentur.

A

E

INDEX RERVM
precipuarum, quæ in Notis continentur.

A

L

M

N

O

P

Leuiora hæc sic ferè Lector emend.

14. 7. κατευθύνουσα. 21. 13. ἀένναον. 36. 4. circunfulsit. 40. 3. commendat animum. 65. 8. χείλεσι labijs. 67. 18. τὰ ἀπόμοιρα. 190. 20. ἀρετὴν. 89. 2. χρυφιοπιστοῖς. 97. 14. ἀγχιτέρμονες. vicini. 19. ἀπήρξατο. 98. 9. χρυφιοσευσεῖν. 103. 6. ἀκρότελ. 123. 2. ὀκνηρῷ. 124. 28. obiecta humo. 129. 9. amplectere. 129. 20. Musulm. 156. τὰ μέτρα. Alia, si qua oculos fugerunt, vel sponte omissa sunt, vix moræ aliquid legenti attulerint.

PARISIIS,
Ex Typographiâ Francisci le Cointe.
M. DC. LXV.

